

การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 6

**จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์:
ความทรงจำของผู้สูงวัย**

ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก

คณะจิตวิทยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 978-974-9897-29-4

คณะบรรณาธิการหนังสือการประชุมวิชาการ
“จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความงดงามของผู้สูงวัย”

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต	ประธานคณะบรรณาธิการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ	คณะบรรณาธิการ
3. อาจารย์ ดร. กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ	คณะบรรณาธิการ
4. Dr. Mark E. Barlett	คณะบรรณาธิการ
5. นางแสงเพ็ญ ไพสิฐวิโรจน์	คณะบรรณาธิการ

คำนำ

ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในบริบทของวัฒนธรรมตะวันออก ในการประชุมวิชาการประจำปีของศูนย์ฯ ในปี พ.ศ. 2549 นี้ ทางศูนย์ฯ มุ่งเน้นที่จะเฉลิมฉลองพระเกียรติ เนื่องในมหาวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 โดยการจัดการประชุมวิชาการในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกละเลยในสังคมไทย ทั้งที่กลุ่มบุคคลกลุ่มนี้กำลังทวีจำนวนเพิ่มขึ้น และมีประสบการณ์อันทรงคุณค่าอันจะเป็นเสาหลักในสังคมไทย การประชุมครั้งนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ เข้าใจถึงพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของบุคคลกลุ่มนี้ และได้ทราบถึงแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพและสุขภาพให้วัยนี้เป็นวัยที่งดงามดังที่สมควรเป็น

คณะจิตวิทยาและคณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการเรื่อง “จิตวิทยากับพัฒนามนุษย์: ความงดงามของผู้สูงอายุ” หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การประชุมวิชาการครั้งนี้จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในข้างต้นและเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับการยอมรับและอยู่ร่วมกับลูกหลานในสังคมไทยได้อย่างมีคุณค่า มีความสุข และมีศักยภาพตามที่ควรเป็น

หากการจัดการประชุมวิชาการในครั้งนี้มีข้อบกพร่องประการใด ทางคณะจิตวิทยาขออ้อมรับฟังคำแนะนำของท่าน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการประชุมวิชาการครั้งต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

คณบดีคณะจิตวิทยา

สารบัญ

	หน้า
• กำหนดการประชุม	ก
• คำกล่าวรายงานการจัดการประชุมวิชาการ อาจารย์ ดร. กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ (ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก)	ค
• คำกล่าวเปิดประชุมวิชาการและคำกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (คณบดีคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)	ง
• ปาฐกถา เรื่อง “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความมั่งคั่งของผู้สูงวัย” โดย องค์ปาฐกพิเศษ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประสพ รัตนากร (ประธานมูลนิธิรัฐบุรุษ)	1
• ปาฐกถา เรื่อง จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์ โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ สุภาพรรณ โคตรจรัส รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชีระพร อุวรรณโณ ดำเนินการเสวนา โดย รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์	7
• การทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยในการบำบัดยาเสพติดด้วยความพึงพอใจของผู้ป่วย และเจตคติของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติด กรณีศึกษาในสถาบันธัญญารักษ์ โดย อาจารย์สันศักดิ์ พรประเสริฐมานิต อาจารย์ทิพย์นภา หวนสุริยา	19
• ความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตของเยาวชนผู้ปฏิบัติธรรม: กรณีศึกษากลุ่ม ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย โดย นางสาวกณิศา ชนวิทยาสัทติกุล รองศาสตราจารย์ สุภาพรรณ โคตรจรัส	29
• การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเยาวชนชายที่กระทำความผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนชายและในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดย นายวรารุช หิรัญยศิริ รองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง	33
• การปรึกษาเชิงจิตวิทยาชีวิต โดย นางสาวกชอร จุยมณี รองศาสตราจารย์ ดร. โสรัช โพธิ์แก้ว	41
• ความสามารถในการกะประมาณจำนวนในเด็กอายุ 5-7 ปี โดย นางสาวอุดมศรี เดชแสง รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์	45

- จรรยาวิพากษ์ของแพทย์ไทย 49
 โดย นางทัชณี ศิลารัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์
- Relationship among past experience, current attitude, and future behavior in premarital sex 51
 โดย นางสาวฉัตร วาสิกคุต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ
- ความสามารถทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติแบบเต็มเวลา 55
 โดย นางสาวณิชภัทร ศรีนฤวรรณ รองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง
- ผลของการให้อภัยและการผูกมัดระหว่างบุคคลต่อสุขภาวะทางจิต 59
 โดย นางสาวพิมลรัตน์ ทิศาภาคย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัลณางค์ มณีศรี
- ความสัมพันธ์ของเพศ วัย และระดับการศึกษาที่มีต่อระดับจรรยาวิพากษ์ของวัยรุ่น 61
 ตอนปลาย ผู้ใหญ่ตอนต้น ผู้ใหญ่ตอนกลาง และผู้สูงอายุ
 โดย นางสาวสุทธิมา ห่อบุตร รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์
- พัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนคติของผู้อื่นในเด็กไทยอายุ 4-15 ปี 65
 โดย นางสาวสุปราณี ประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง
- การเปรียบเทียบความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ และการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของนักศึกษา 69
 ปริญญาตรีเพศชายและหญิง
 โดย นางสาวอมรศรี โภคทรัพย์ไพบูลย์ อาจารย์ ดร. กุลยา พิธิษฐสังฆการ
- ปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 73
 โดย นางสาวสรัญญา สุมาลี รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภามิต
- อิทธิพลของบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนและการแข่งขันต่อพฤติกรรมประจบประแจง 75
 ในบริบทขององค์กร
 โดย นางสาวมนฤดี สายสิงห์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัลณางค์ มณีศรี
- อิทธิพลของความหลงตัวเอง และความใกล้ชิดสนิทสนมต่อความเต็มใจที่จะเสียสละและ 79
 ความพึงพอใจในความสัมพันธ์
 โดย นางสาวนิภาพร รุจิพัฒน์กุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัลณางค์ มณีศรี
- ความขัดแย้งในการติดต่อสื่อสารในการทำงานของผู้ควบคุมจราจรทางอากาศไทย 83
 โดย นายจักรกฤษณ์ อจลพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ
- ความเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดในเด็กอายุ 3-5 ปี 87
 โดย นางสาวรัชนีญา ทรัพย์ยืนยง รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์
- การเปรียบเทียบความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ 91
 และการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของสตรีไทยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
 วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง
 โดย นางสาวพรรณวิภา แสงเดือนฉาย อาจารย์ ดร. กุลยา พิธิษฐสังฆการ

- ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวที่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลาง
 ในกรุงเทพมหานคร 95
 โดย นางสาวกัญญณี ศรีโสภาน รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์
- ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมติดยาเสพติดของวัยรุ่นตอนปลายในกรุงเทพมหานคร 99
 โดย นางสาวภัทรพร แจ่มใส รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต
รองศาสตราจารย์ ศีรางค์ ทับสายทอง
รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร
- รายงานการฝึกงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ณ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 103
 โดย นายสหรัฐ เจตมโนรมย์ รองศาสตราจารย์ ดร. โสริษฐ์ โปธิแก้ว

กำหนดการประชุม
เรื่อง “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความงดงามของผู้สูงวัย”
วันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2549
เวลา 08.15 – 16.00 น.
ณ ห้องประชุม อาคารสถาบัน 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

08.15 – 08.45 น.	ลงทะเบียน
08.45 – 09.00 น.	พิธีเปิด
09.00 – 10.15 น.	ปาฐกถา “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความงดงามของผู้สูงวัย” โดย องค์ปาฐกพิเศษ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประสพ รัตนากร (ประธานมูลนิธิรัฐบุรุษ)
10.15 - 10.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	การเสวนาในหัวข้อ “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์” รองศาสตราจารย์ ดร. ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ สุภาพรธรรม โคตรจรัส รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชีระพร อุวรรณโณ ดำเนินการเสวนา โดย รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์
12.00 – 13.15 น.	อาหารกลางวัน (ตามอัชฌาศัย)
13.15 – 14.30 น.	เสนอผลการวิจัย 1. การพัฒนามาตรวัดความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเอง โดย อาจารย์ อานนท์ สักดิ์วีระวิญญู บริษัท ฮิวแมน แคปปีตอล คอนซัลติง แอนด์ แอสเซสเมนต์ จำกัด 2. สรุปรูปการฝึกงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยา แก่ผู้ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ณ บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง จังหวัดพังงา โดย นางสาวศิวพร ชูรัตน์ รองศาสตราจารย์ วัชรีย์ ทรัพย์มี คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ความกลัวปกติของเด็กและวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวโสภิตา นันทพรภิมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ความเข้มแข็งอดทนและสภาวะทางจิตของเยาวชนผู้ปฏิบัติธรรม:

กรณีศึกษาในกลุ่มยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

โดย นางสาวภณิดา ชนวิทยาสัทธกุล

รองศาสตราจารย์ สุภาพรณ โคตรจรัส

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยในการบำบัดยาเสพติดด้วยความ

พึงพอใจของผู้ป่วย และเจตคติของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติด กรณีศึกษา

ในสถานธัญญรักษ์

โดย อาจารย์สันหัต พรประเสริฐมานิต

อาจารย์ทิพย์นภา หวนสุริยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. การเปรียบเทียบอ้อมโนทัศน์ของเยาวชนชายที่กระทำความผิดใน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดย นายวรารุช หิรัญศิริ

รองศาสตราจารย์ ศีรังค์ ทับสายทอง

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15.45-16.00 น.

พิธีปิดการประชุม

รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต

คณบดีคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำกล่าวรายงานการจัดการประชุมวิชาการ
เรื่อง “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความงดงามของผู้สูงวัย”

วันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2549

อาจารย์ ดร. กุลยา พิธิษฐสังฆการ

(ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

กราบเรียนท่านคณบดีคณะจิตวิทยา คณาจารย์และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 พร้อมกับการจัดตั้งคณะจิตวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างองค์ความรู้ทางจิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา บำบัดและแก้ไขปัญหาในเชิงจิตวิทยาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ในห้าปีที่ผ่านมา ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตกได้จัดการประชุมวิชาการเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางจิตวิทยา โดยได้รับการตอบรับจากผู้เข้าประชุมเป็นอย่างดี ในปีนี้ ทางศูนย์วิจัยฯ จึงได้จัดการประชุมวิชาการขึ้นในหัวข้อ “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความงดงามของผู้สูงวัย” ขึ้น เพื่อจุดประกายความคิดในการนำศาสตร์จิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุให้เกิดการพัฒนาองอาจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาวะทางจิต ทั้งเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองมหาวโรคาสมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทรงมีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 นี้ ทางศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก จึงขอกราบเรียนเชิญท่านคณบดีคณะจิตวิทยาเปิดการประชุมวิชาการ และกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมด้วย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

คำกล่าวเปิดและต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ
เรื่อง “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความมั่งคั่งของผู้สูงวัย”

วันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2549

รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต

(คณบดีคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

คณาจารย์ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ผู้สูงอายุนับเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับประเทศไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าความสำคัญนี้มักถูกมองข้ามไป ประสบการณ์ ความสุขุมคัมภีรภาพและองค์ความรู้ที่สั่งสมมาเป็นเวลานานของท่านเหล่านี้มักไม่ได้รับการนำมาใช้อย่างเป็นประโยชน์สูงสุด ศักยภาพและสภาวะของท่านเหล่านี้มักไม่ได้รับการสนับสนุนในเชิงอกงามเต็มที่ นอกจากนี้ หลายครั้งที่ท่านเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลตามสมควร ดังปรากฏในข่าวคราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการละทิ้ง ละเลย หรือทำร้ายร่างกายหรือจิตใจผู้สูงอายุ ซึ่งหากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไข ถูกปล่อยปละละเลยไว้ ย่อมเป็นปัญหาต่ออนาคตของชาติ จึงเป็นที่น่ายินดีที่คณะจิตวิทยาได้สังเกตเห็นถึงปัญหาดังกล่าว และพยายามที่จะนำแนวคิดทางจิตวิทยามาใช้ในการส่งเสริมศักยภาพและ สภาวะของผู้สูงวัย เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความมั่งคั่งตามสมควร เป็นทรัพยากรที่มีค่าให้แก่ประเทศชาติต่อไป นอกจากนี้ เนื่องจากปีนี้เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองมหาวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะทรงมีพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 นี้ จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ทางศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา ได้จัดการประชุมวิชาการเกี่ยวกับผู้สูงอายุขึ้น

ขณะเดียวกัน ผมขอต้อนรับท่านผู้มีเกียรติทุกท่านและรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านให้เกียรติมาร่วมงานประชุมวิชาการของคณะจิตวิทยาในวันนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว จึงขอเปิดการประชุมวิชาการเรื่อง “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความมั่งคั่งของผู้สูงวัย” และขอให้การประชุมวิชาการครั้งนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาทุกประการ ขอขอบคุณ

จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความมั่งคั่งของผู้สูงวัย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประสพ รัตนากร (ประธานมูลนิธิรัฐบุรุษ)

ผู้ดำเนินรายการ: ในลำดับต่อไป เราจะได้รับฟังข้อคิดเห็นและความรู้ ประสบการณ์ของท่านวิทยากรซึ่งเปี่ยมไปด้วยคุณวุฒิและประสบการณ์อย่างสูงดังปรากฏในวิทัศน์ที่น่าเสนอไปเกี่ยวกับเรื่องความมั่งคั่งของผู้สูงวัยกันนะค่ะ กราบเรียนเชิญ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประสพ รัตนากร

ศ. uw. ประสพ : ท่านคณบดีคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบรรดาท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน กระผมมาที่นี่เป็นครั้งแรกรู้สึกแปลกๆ เล็กน้อยว่า ทำไมมันมีคึกคักแบบนี้ แต่อย่างไรก็ตามคิดว่ากราบเรียนสั้นๆ วันนี้จะให้ความสว่างแก่ท่านบ้าง ขอเริ่มต้นว่า อาจจะลำบากสำหรับการเตรียมการเล็กน้อย เพราะไม่ว่าผมขึ้นพูดหรือนั่งพูดก็ได้สูงเท่ากัน เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2548 ผมได้รับเชิญไปเป็นประธานเปิดการประชุม และบรรยายพิเศษในการประชุมนานาชาติทางด้านจิตวิทยาประยุกต์ และได้รับข่าวสารจากหนังสือเวียนเป็นครั้งคราวจากสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ซึ่งเจริญวัยมาถึง 45 ปีแล้ว เรียกว่าหนุ่มใหญ่แล้ว ถ้าสาวก็เริ่มเปลี่ยนวัยแล้ว ขอเล่าความหลังสักหน่อย ความสุขของผู้สูงวัยคือเรื่องของความหลัง และความหลังนั้นแหละคือความหวัง อดีตคือบทเรียน ผมเคยทำงานร่วมกับหลวงวิจิตรวาทการ พระยานุমানราชชน โดยศึกษาคุณลักษณะของคนไทย โดยใช้พวกเราที่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ไม่แปลกนะครับ คนไทยนั้นคนตายชายคนเป็น เลี้ยงดูกันจนกระทั่งต้องไปกู้หนี้ยืมสินแต่มีอยู่ครั้งหนึ่งผมเล่าทางวิทยุใจเราให้ท่านผู้ฟังทั่วประเทศฟังว่า ครั้งหนึ่งมีการฟ้องร้องกรมไปรษณีย์ที่ควบคุมการส่งสารทางโทรเลขเป็นเงินหลายหมื่นบาท เมื่อสมัยนานมาแล้ว คือแม่อยู่ที่หนองคายได้รับโทรเลขจากลูกชายที่อยู่ทีลพบุรี บอกว่า พี่สาวถึงแก่กรรมแล้ว ฝ่ายทางหนองคายจึงล้มล้มล้มควายไปทำบุญกันเป็นการใหญ่แล้วเหมารถมาที่แก่งคอย ปรากฏว่าลูกสาวนั่งยิ้มแป้นอยู่ เพราะจริงๆ นั้น พนักงานโทรเลขกดผิดกดถูกคือจากคำว่า พี่สาวถึงแก่กรรมแล้ว ความจริงไม่ใช่ครับ พี่สาวถึงแก่กรรมแล้ว กดผิดกดถูก สิ่งเหล่านี้จะเป็นจิตวิทยาเล็กๆ น้อยๆ เพราะว่าความรอบคอบของคนเราง่ายที่สุดคือความรอบคอบ ไม่ว่าจะการใช้ชีวิตหรืออะไรก็ตาม และที่ลึกซึ้งไปกว่านั้นก็มีครับ อย่างเช่นว่า สงครามโลกครั้งที่ 2 ถ้าดูให้ตีผมมีเพื่อนคนหนึ่งซึ่งร่วมศึกษาว่าที่ไปที่ไปเป็นอย่างไร โดยศึกษาจากเฉลยศึกที่อายุยืนที่สุดที่ถูกขังเดี่ยวอยู่ที่เบอร์ลิน รูคอร์ฟเฟิลส ที่ปรึกษาของฮิตเลอร์ ปรากฏว่าฮิตเลอร์ฆ่าไป 6 ล้านคน และมีความรู้ลึกในเรื่องอารยัน และความเป็นผู้นำแบบฮิตเลอร์ขึ้นมา ที่ปรึกษานี้ตอนหลังได้หลบไปอยู่ที่สก็อตแลนด์และไอร์แลนด์ แล้วถูกจับได้ เพื่อนของผมคนหนึ่ง

ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของประธานาธิบดีไอเซนฮาว ผู้ก่อตั้งแมนนิ่งเคสคลินิกที่โตเปก้าแคนซัส ชื่อคาร์ล ซิงเกอร์ ได้รวบรวมไว้ร่วมกับนักจิตวิทยาเอกของโลก 12 คนจาก 12 ประเทศ สรุปความว่าที่ปรึกษาคนนี้มีอาการที่เรียกว่า Paranoid หรือพูดภาษาชาวบ้านว่า ความระแวง ความเชื่อผิดๆ แล้วชักจูงให้ฮิตเลอร์ปฏิบัติการซึ่งวิปริตฆ่าคนตายไปถึง 40 ล้านคนในสงครามโลกครั้งที่ 2 เห็นได้ว่าอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นกับจิตใจ หรือว่าจากความรู้สึกของสมอง จะเกิดความวิตกกังวลต่อสังคมอย่างมาก ตอนที่ผมเกษียณอายุราชการเมื่อ 26 ปีมาแล้ว ผมได้ให้ทุนแก่กรมสุขภาพจิตเพื่อจัดปาฐกถาปีละครั้ง โดยผมปาฐกถาครั้งแรกเรื่อง สังคมวิฤตติ สุขภาพจิตแปรปรวนนะครับ ที่พูดให้ฟังนี้เพื่อให้เห็นว่าจิตใจมีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างที่สุนทรภู่ท่านกล่าวไว้ว่า จิตมนุษย์นี้ไชรั หรือมันไชรัก็ตามที่ ขากแท้หยั่งถึง ทายไม่ถูกหรือกรับ ขนาดสวัสดิกัน จับมือกัน กอดคอกัน แต่ก็คิดฟั่นทอนๆ เมื่อไหร่ได้ทีได้ดูดีกัน มีเหมือนกันนะครับ หรือแต่ก่อนนี้เราเจอกันเราจะทักกันว่าไปไหนมา ถ้าบาคะไปไหนมา ตอนผมเรียนแพทย์ศิริราช ปีที่ 1 นิยม morning walk กันจะ morning walk จากท่าพระจันทร์มาประตูน้ำ ครึ่งวันนะครับ แล้วไปสำโรงต้องไปค้างเพลินจิตก่อน เพราะฉะนั้นการทักทายกันแบบนั้น เรียกว่า เห็นใจซึ่งกันและกัน ทานข้าวหรือยังของคนไทย แต่ต่อมาเราทักกันแบบฝรั่งว่า How are you? สบายดีหรือ ครึ่งหนึ่งยังไม่มีสะพานจากฝั่งธนฯ มากกรุงเทพ ต้องนั่งเรือข้ามฟากจากศิริราชมาท่าพระจันทร์ มีคนมาทัก เพื่อนฝูงนอนอยู่ในเปล หัวเลือดโซกอยู่ เขาก็ทักเป็นอย่างดีเลย สบายดีหรือเพื่อน คนนั้นหัวฉีกอยู่ สบายดีหรือเพื่อน คนที่ขวานคาหัวอยู่นั้น อุตสาห์ตอบว่าสบายดีครับ มันเปลี่ยนไป เมื่อเปลี่ยนไปทำให้เกิดวิชาใหม่ๆ ขึ้นมาวิชานั้นคือเรื่องมนุษย์สัมพันธ์ ที่พูดถึงจะวันออก-ตะวันตกที่สนใจกันมากและศึกษากันมากเรื่อง tranquil psychiatry หรือ psychology ก็ที่มันทรีโอ ดร. มิลเลอร์ ที่อีสเวสต์เซ็นเตอร์ ซึ่งจนถึงขณะนี้ผมยังมีห้องทำงานอยู่ที่นั่นที่อีสเวสต์เซ็นเตอร์นะครับ ไปที่ไรยังมีเลขานุการมาช่วยทำงาน การศึกษาจิตวิทยาสากลจะอดพูดถึงเรื่อง Sigmund Freud ไม่ได้ ใครอยากรู้มากไปกว่านี้ขอให้ไปที่เวียนนา ไม่ใช่สามารถไปได้ทุกท่านนะครับ แต่ไม่มีใครไปที่ลองแวงดู Sigmund Freud นี้ได้ให้ทฤษฎีของเรา คือ การวิเคราะห์จิต เริ่มจากการวิเคราะห์ฝัน ถ้าใครมาแล้วฝันให้เราฟังว่าวันนี้ฝันว่าอย่างนั้น แล้วพุงนี้ฝันว่าอย่างนั้น เป็นเรื่องต่อเนื่องกันเป็นชีวิต คนนั้นโกหกแล้วครับ เพราะไม่มีฝันไหนที่จะต่อเนื่องกัน ฝันมันจะสั้นและไม่อยู่กับที่ ถ้าฝันอยู่กับที่เป็นฝันสร้างเรื่องทั้งนั้นนะครับ ในห้องนอนของ Sigmund Freud จะมีเตียงนอกจากเตียงนอน จะมีเตียง

สำหรับคนใช้ psychoanalysis นะครับ วิเคราะห์จิตเหมือนชาวบ้านธรรมดา ที่เราใช้คำว่ารากหญ้า แต่ตอนนี้กลายเป็นรากแก้วแล้ว ผมมีโอกาสที่เรียกว่าผมขึ้นใจมากที่สุดครั้งหนึ่งในโลก คือได้ไปบรรยายเป็นพิเศษในวันเกิดครบ 80 ปีของ Carl Jung ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาเอกคนที่ 2 ที่ต่อขอดีเรื่อง unconscious ของ Sigmund Freud เป็น Racial unconscious มันอยู่ที่พื้นเพของชาติต่างๆ ด้วย อย่างเช่นว่ามีคนขับของทำนายนอกสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับพม่า จึงเชิญทูตการค้ามาก่อน ซึ่งพักที่สถานทูตสารและมิดอย่างดี คาคิเร็กซ์คันใหม่ พม่าเหล่านั้นได้แต่งตัวเรียกว่าสาวहरु โปกหั่ว นุ่งผ้าไหม อย่างดี แล้วเขาก็ขับผ่านมาทางหัวลำโพง มีคนหนึ่งบอกว่าอยากจะไปดูเมืองจีน ไซน่าทาวน์ คนขับจึงพามาผ่านโอเคียน มหาราชวงศ์ เมื่อมาถึงสี่แยกราชวงศ์ รถมใหม่ขึ้นเครื่องดับ ปรากฏว่าคนขับพูดภาษาอังกฤษได้ แต่ไม่พูด เขาก็ก้มมือลงมาแล้วไปเปิดประตู จากนั้นเขาใช้สัญญาณให้ไปช่วยกันเข็นรถ หม่องเล็กหม่องใหญ่ทั้งหลายมาเข็นรถกันใหญ่ พอลงมาเข็นคนขับนั่งอยู่บนรถ และรถเข็นชนิดเดียว รถก็เครื่องติด จึงมีการสอบสวนกันขึ้นว่า ทำไมชายหน้าชายตาจะส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีทั้งที่ คนขับบอกว่าความจริงผมตายก็ไม่ว่าแล้ว จะลงโทษยังไปตามสบาย เพราะได้ทำสำเร็จแล้ว ได้แก่แค้นสำเร็จแล้ว มาเผากรุงศรีอยุธยาทำไม จึงให้เข็นรถกลางสี่แยก นี่ก็คือ Racial unconscious ซึ่งปรากฏว่าความจริงนั้นการศึกษาจิตวิทยาของชาวบ้านมีมาเรื่อยๆ ครับ ถ้าใครศึกษาประวัติศาสตร์ของไทยในนามีปลา ในนามีข้าว อยู่เย็นเป็นสุข นั่นแหละครับ ส่วนหนึ่ง และในสมัยต่อมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 ได้สร้างโรงพยาบาลศิริราช พร้อมๆ กับสร้างโรงพยาบาลสำหรับคนวิกลจริตนะครับที่คลองสาน ซึ่งปัจจุบันชื่อว่าสมเด็จเจ้าพระยา ความจริงคือ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา แต่ตอนผมไปรับราชการ 2487 ชื่อโรงพยาบาลโรคจิตธนบุรี เดินไปไหนคนจะเรียกว่าหมอบ้ามาแล้วนะครับ ผมใช้ชีวิตและใช้การไปสอนตามที่ต่างๆ จนใครๆ อยากพบหมอบ้า ซึ่งเราต้องสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น หลวงวิเชียรแพทยคมเคยพูดในการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดว่าบ้านนี้มี 500 จำพวก 500 คนมีอย่างน้อยๆ ห้องนี้ถึงหรือไม่มีก็ไม่ทราบ แต่อย่างไรก็ตามที่นิวยอร์ก 22 คนมีคน หนังสือพิมพ์ นิวยอร์ก ไทม์ เคยมาสัมภาษณ์ผม ตอนผมไปบรรยายที่ New York Academy Medicine ที่โรงแรมวอลด์ดอร์เกซ แอสตอเรีย บรรยายคนละชั่วโมง เป็นคีย์โนสซิปคเกอร์ทั้งคู่ ผมบรรยายก่อนเรื่องสุขภาพจิต แล้วต่อมาผู้ที่รับรางวัลโนเบล 2 ครั้งในคนเดียวกัน ซึ่งมีกรณีเดียวของโลก ดร.โลนีส คอรัลลิน จำได้ไหม หรือลืมหมดแล้ว คือ ผู้ซึ่งได้ศึกษาเรื่องไวตามินซีว่ามีคุณค่ามีประโยชน์อย่างไรในเรื่องสุขภาพ ซึ่งต่อมาท่านได้ศึกษาเรื่องสันติภาพหลังจากระเบิดปรมาณู ได้รับรางวัลโนเบลสันติภาพทางวิทยาศาสตร์ ท่านพูดถึงเรื่อง Happiness คือ ความสุข เพราะว่าคนเราหาความสุขได้ยากเต็มที บางทีเราได้ยินชัดเจนนอยู่แล้วว่า Masochism

Sadism เมื่อเรียนจิตวิทยา ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น กระทบได้มีโอกาสเป็นหนึ่งใน 3 คนที่ถือบัตรพิเศษเข้าลาดยาว และออกจากลาดยาวตอนไหนก็ได้ในสมัยจอมพลสฤษดิ์เอาอันธพาลเข้าไปขังไว้ในลาดยาว แต่ว่าการจะออกจากลาดยาวของท่านเหล่านั้น นอกจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์หนึ่ง อธิบดีกรมตำรวจหนึ่ง แต่ถ้าผมไม่เซ็นคนเดียวออกไม่ได้ อยู่ที่ใจคิดใจปกติแล้วหรือไม่ หรือว่าพอจะปกติได้หรือไม่ ความสำคัญพวกเรามีมากอยู่ที่ว่าพวกเรานั้นจะผิงก้าลังกันในเรื่องจิตวิทยาได้อย่างไร เรื่องต่างๆ เหล่านี้เข้ามาทุกวันนี้ คำว่าบ้านมันเป็นเรื่องของไม่เต็มบาท เรื่องของเพี้ยน เรื่องของแปรปรวน หรือพูดอีกได้ว่าความประพฤติแปรปรวน Behavior Disorder คนแปรปรวนมาก บ้าการเมืองมากที่สุดนะครับ แล้วทำให้บ้านเมืองปั่นป่วน เราจะเห็นว่าบางยุคเอาแต่เรื่องเศรษฐกิจ บางยุคก็เอาแต่เรื่องบันเทิง บางยุคก็เอาแต่เรื่องศัพท์เพหะระ ทำให้ปัจจุบันมาถึงอีกจุดหนึ่ง คณิตทางเศรษฐกิจชักเพลลาๆ ไป มากกลายเป็นคณิตแห่งความสุขเมื่อก่อนมาถึงแล้วคณิต เจ้าชายจิกมี อย่างนี้เป็นต้น ขาวเต็มไปหมด เพราะว่าที่ภูฏานนั้นมี 3 ประการ คือ กินอยู่ตามที่มี พอมิพอกิน อันที่ 2 คือพยายามรักษาสิ่งแวดล้อมเอาไว้ อันที่ 3 คือสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในการที่ว่าถ้ามีวิกฤติในทางใดทางหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงอยู่กันอย่างสุขสบายนะครับ ระหว่างที่เราศึกษาเรื่องจิตวิทยาเพื่อการพัฒนา เหมือนการแพทย์ครับ คนไข้ตายเราต้องตรวจทางพยาธิสภาพ ผ่าศพดู เพื่อให้รู้ว่ามาจากอะไร เหตุจากอะไร แล้วความพิการเกิดจากอะไร ระยะไหน เพื่อป้องกัน และการรักษาต่อไป ผมอาจจะเป็นคนเดียวในประเทศไทยหรือในโลกที่ได้ไปดูคนที่จะถูกประหารชีวิตมาแล้ว 40 คน ที่บางขวาง โดยผมเข้าไปสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมงก่อนถูกยิงเป้า เขาจะเล่าให้ฟังหมดครับ มีอะไรเล่าให้ฟังหมด นั่นคือพยาธิสภาพทางจิตใจ เราจึงจะได้เรียนรู้จิตวิทยาได้ลึกซึ้ง แต่คนเราเป็นมนุษย์ปุถุชนอย่างที่ว่า มีคนหนึ่งผมถามว่ามีอะไรที่จะให้บอกพ่อแม่หรือไม่ เพราะจะได้เวลาอยู่แล้ว คืออีก 2 นาทีจะถูกยิงเป้าอยู่แล้ว มีอะไรเขาจะเล่าหมดครับ เขาบอกว่าช่วยบอกแม่ที่เถอะครับว่า ผมยอมรับว่าผมไปฆ่าเขาจริงทำผิดจริง แล้วขอให้อแม่สบายใจว่าผมจะถือว่าเป็นบทเรียน ผมจะไม่ทำอีกแล้ว ฟังดูจิตมนุษย์นี้ไซร์ยากแท้หยั่งถึง ประเดี๋ยวเดียวก็ปู้ๆ ๗ ๗ ไปแล้ว ยังจะถือเป็นบทเรียน เพราะฉะนั้นอะไรก็ตามอย่าให้สายเกินแก่นะครับ และการศึกษาเรื่องจิตวิทยาที่ขอพูดยาวเพราะว่าไม่เคยมาเยี่ยมคณะจิตวิทยาเลยนะครับ การศึกษาของบุคคลที่ 3 ในวงการจิตวิทยา คือ Kretschmer ของสวิตเซอร์แลนด์ Kretschmer มุ่งศึกษาแต่รูปร่าง โครงสร้างของหน้าตา ได้แต่บอกได้ว่าบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอจะเป็นอย่างไร ดันคำรับของ Criticism and character เช่นเดียวกับ Rombozo ที่เป็นต้นตำหรับของ Criminology อาชญาวิทยา ถ้าใครไปโรม ไม่มีใครรู้ จะไปดูแต่เวอร์ซาเซ่มากกว่า หรือว่าไปสนุกๆ แต่จริงๆ แล้วที่โรม แม้แต่สถานทูตก็ยังไม่ทราบว่ามี Museum เรียกว่า Rombozo museum ก็จะมีอยู่เสร็จทั้งของจริง

พวกที่มีอาชญากรรมทางเพศหน้าตาอย่างนี้ ลึกลับอย่างนี้มีพยานหลักฐาน เพราะว่ามิชของประกอบ ในการประกอบกิจทางเพศ หรือว่าทำกรรมทางเพศ พวกที่วางเพลิงก็เป็นอย่างนี้ พวกก่อการร้ายยังมีเลย อย่างนี้เป็นต้นนะครับ แต่ว่าสถานที่จริง ๆ อยู่ที่คูรีน ความคิดต่างๆ ในเรื่องการพัฒนาสมอง พัฒนาคน พัฒนาชาติได้เกิดขึ้นอย่างที่ท่านเห็นในภาพ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักเรื่องนี้เป็นนานปี จึงได้โปรดเกล้าพระราชทานทุนจากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ในการสร้างคึกฉิวประสาท พระราชดำรัสตอนหนึ่งมีความว่า ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดีที่ได้มาทำพิธีเปิดคึกฉิวประสาทของโรงพยาบาลประสาทพญาไทในวันนี้เป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่าวิชาการแพทย์สาขาต่างๆ ได้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับมา ย่อมต้องอาศัยการค้นคว้าให้ได้ทราบลักษณะของโรคหลายๆ อย่าง เพื่อหาทางป้องกันและบำบัดโรคนั้น โดยใกล้ชิดถูกต้อง วิชาการแพทย์ทางประสาทวิทยาเป็นวิชาการสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งต้องค้นคว้าศึกษาต่อไปอีกมาก เพราะสมองและประสาทของมนุษย์ได้มีส่วนควบคุมในการทำงานของอวัยวะต่างๆ และภาวะทางจิตใจด้วย ถ้าสมองเปลี่ยนแปลงไปมิได้อยู่ในสภาพปกติ การทำงานของร่างกายและจิตใจก็จะบกพร่อง การสร้างอาคารนี้ขึ้นเพื่อเป็นสถานสำหรับศึกษาวิจัยในด้านระบบประสาท และการค้นคว้าวิชาประเภทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป ท่านทรงเห็นการณ์ไกล ปี พ.ศ.2504 ต่อมาได้มีพระราชดำริให้ตั้งมูลนิธิวิจัยประสาทในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้นนะครับ ซึ่งดำเนินการมาถึง 45 ปีแล้ว ก่อนที่จะพูดถึงความงดงามของผู้สูงวัย ความจริงผมตั้งชมรมผู้สูงอายุเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2505 มีพระยาปริยเวชการองคมนตรีเป็นประธานในวันนั้น มีพระยาสุนทรพิพิธมหาดไทยเบอร์หนึ่ง มีคุณหลวงอัสนี เวชปริชาตานุประกาศ จากกรมอัยการ และข้อสำคัญชมรมนี้ตอนแรกจะเรียกว่าชมรมคนแก่ แต่ฟังดูมันก็ห่วยแล้วนะครับ จึงมีคนเสนอว่าชมรมชราภาพ พอยกป้ายก็ฟังพาบหมดแล้วนะครับ คุณหลวงอัสนี สิทธิสุนทร ซึ่งผมรู้จักท่านดีตอนไปสร้างโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ที่อุบลราชธานี เมื่อ 2488 ท่านบอกว่าคนเราอยู่ที่ตามอายุ ความแก่ไม่แก่แต่ว่าความชรา ความแก่นั้น อายุ 40 บางทีเพื่อนฝูงก็เรียกว่าไอ้แก่แล้วนะครับ แก่ก่อนวัยก็มี ไม่ใช่แก่แค่นั้นแก่จริงๆ นะ แล้วนอกจากนั้นท่านยังบอกว่าควรจะเปลี่ยนคำแล้ว อย่าเรียกเลขคนแก่ เรียกผู้สูงอายุแล้วกันนะครับ ผู้สูงอายุจึงเป็นคำที่ติดปากเรื่อยมาจนบัดนี้ กระทั่งบริษัทขายเงินไปหลายล้าน เพราะว่าฉลากยาสำหรับคนแก่ต้องเปลี่ยนเป็นผู้สูงอายุนะครับ ในเรื่องต่างๆ เหล่านี้อยากจะบอกว่ามูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ทำไปมากแล้ว แต่ท่านอาจจะไม่ทราบก็ได้ตั้งศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ ทั่วประเทศ ทุกภาค ภาคใต้คุณแลหมด 14 จังหวัดอยู่ที่สงขลา ภาคเหนืออยู่ที่พิษณุโลก เพราะว่าที่เชียงใหม่ตั้งไว้ก่อนแล้ว ที่โรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ ที่

นครราชสีมา ภาคกลางอยู่ที่สมุทรสงคราม และกำลังจะสร้างภาคตะวันตกที่สุพรรณบุรี ภาคตะวันออกที่จันทบุรีเหล่านี้ ในโบราณเราได้ยินคำอยู่เสมอว่า ชาตวุฒิ คุณวุฒิ วิทยวุฒิ เรื่องวิทยวุฒิผู้สูงวัยนั้น ท่านว่าในสภาใดไม่มีผู้เฒ่า สภาไหนมีใช้สภา และในสภาใดไม่มีจริยธรรมก็ไม่มีวัย และไม่ใช้สภาวุฒิสภา ขอแถมเล็กน้อยในเรื่องที่ผมรู้สึก ว่าพวกเราทานอาหาร junk food มากเกินไปที่คุณณัดศรีบอกว่า อาหารแฉกคว่น ใช้คำว่าแฉกคว่น เราลืมในเรื่องคำไปทยา ปัจจุบันเราเรียกผู้สูงอายุก่อนในวัยทอง ผมไม่เคยใช้เลยนะ ผมคนเริ่มแรกเบอร์หนึ่งเลยยังไม่เคยเรียกว่าวัยทอง เพราะว่าไปเอาคำของตะวันตกมา Golden age เมื่อฉลอง 50 ปีท่านองนั้น Silver ก็ยืมห้า เจ็ดสิบห้าก็ Diamond นะครับ เรื่องวัตถุทั้งนั้น เรื่องว่าวัยทองหรือทองๆ และสุภาพสตรี หมั่นกินน้ำน้อยใจนะ เรื่องทองๆ นี้ ลองฟังๆ ดูให้คืนะครับ ขอย้อนหลังว่าสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทยได้เริ่มก่อตั้งเป็นครั้งแรกที่โรงพยาบาลประสาทพญาไท ติดป้ายอยู่ถนนราชวิถี ต่อมาจึงจะมาครุศาสตร์ ตอนนั้นผมเชิญหม่อมหลวงดุษฎี หุมสาย อาจารย์ละม้ายมาตร โสรทัศน์ อาจารย์สุรางค์ โคตรตระกูลได้ร่วมกันจัดตั้งขึ้น ตอนหลังได้ชวนอาจารย์สายสุรี และท่านอื่นๆ และหลานสาวที่นั่งตรงนี้อีกคนหนึ่งมาเป็นกรรมการกันด้วยนะครับ เราตั้งมานานแล้วนะครับ 45 ปีครึ่งร้อยอยู่แล้วนะครับ ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร ปรากฏว่าเราเรียนจิตวิทยามาก โดยเฉพาะตัวผมเอง เรียนมาตั้งแต่ ม.4 จากวรรณคดีต่างๆ เมื่อเรียนภาษาไทย สมัยก่อนนี้ใครเรียน สอบเข้าแพทย์เรียนวิทยาศาสตร์ก็จริง แต่สอบภาษาไทยตกก็เสร็จไปไหนไม่รอด เป็นอันว่าตก เราเรียนมาเยอะ ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี สุนทรภู่ เป็นจิตวิทยาทั้งนั้นเลยนะครับ แล้วที่ผมไปเรียนต่ออีกหลายแห่งไม่ว่าที่ลอนดอน เอ็ดินเบิร์ก และเรียนหลายๆ ที่ เพนซิลวาเนีย เยลก็ไป เยลตั้งคณะขึ้นมาใหม่ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ และอีกหลายแห่ง เพราะฉะนั้นจิตวิทยาที่ท่านมาจึงขยายไปทางแพทย์ส่วนใหญ่ จิตวิทยาคลินิก และจิตวิทยาทางการแพทย์ จิตวิทยาการศึกษา จึงตามมา ผมมีความรู้สึกดีใจที่ได้ร่วมงานกับอาจารย์หม่อมหลวงดุษฎี ตอนที่ผมไปช่วยสอนที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตอนนั้นลูกศิษย์ผมเป็นอธิการหรือว่าคณบดี ดร.นิพนธ์ ศิริธร เพราะผมเคยสอนที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ ปริญญาโทหลายคนด้วยกัน เลยจัดตั้งภาควิชาเล็กๆ ขึ้นมาเป็น Unit เรื่องจิตวิทยาอุตสาหกรรม Industrial Psychology หรือ Industrial Counseling สิ่งเหล่านี้เป็นความภาคภูมิใจของพวกเรา แต่อย่างไรก็ตามนะครับ จะเห็นว่า ถ้าท่านอยากเรียนจิตวิทยา หรือสุขภาพจิต หรือเรียนชีวิตนี้แหละขอให้ฟังวิทยุ ใจเขาใจเรา 55 ปี ทุกสัปดาห์ คนที่พูดนานที่สุดของสหรัฐอเมริกา Johnny Carson ซึ่งผมรู้จักกันดีพูด 30 ปีแล้วก็ตายไปแล้วเท่านั้น เรายังมีอะไรที่น่ารู้ น่าศึกษาอีกมาก และทางโทรทัศน์ ตั้งแต่ปี 2498 อยากจะขอว่าคณะจิตวิทยาก็ดี สมาคมก็ดี รู้สึกว่าผ่นแปรอะไรไปเยอะ เป็นจิตวิทยาพาณิชย์ก็มี บางแห่งไม่ได้สอนเท่าไรไปรับงาน อบรมบริษัทต่างๆ เราจึงไม่มีสภาจิตวิทยาซักที

สภาพยาบาลยังมี สภาเภสัชยังมี สภาทันตแพทย์ก็มี สภา แพทย์มีมานานแล้ว ผมเป็นประธานกรรมการ สาธารณสุขอยู่ถึง 20 ปีในวุฒิสภา ตั้งสภาเหล่านี้มาหลาย สภา ลองช่วยผมคิดดู เพราะอะไรก็ตามที่ โรงเรียนในดิง เกลด คงเคยได้ยินชื่อเนะคริบว่าเป็นใคร ลูกหลานทั้งหลาย จำได้หรือไม่ว่าเป็นใคร เป็นผู้ริเริ่มในเรื่องการพยาบาล สมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้พูดว่า "I am a little woman. What I can do? It's poorly little but if all of us join hands together what the richly output our society gains." เราตัวเล็กๆ ทำได้เล็กน้อย แต่ถ้ารวมใจกันเข้า ผลลัพธ์จะ เกิดแก่สังคมอย่างมหาศาล พูดถึงเรื่องย้อนยุคโบราณนั้น เขาให้การศึกษาจิตวิทยาชาวบ้านอย่างดีมาก และยัง เกี่ยวกับผู้สูงอายุด้วย คำว่าวัยงามนี้ ผมเป็นคนตั้งขึ้นตอน ณาปนกิจศพคุณพ่อ ท่านมีอายุยืนถึง 96 ปี พิมพ์หนังสือ เล่มหนึ่งชื่อวัยงาม เป็นเรื่องของผู้สูงอายุทั้งเล่ม ก็งาม จริงๆ นะ เราเจอผู้ใหญ่ที่น่าเคารพ แล้วยกมือไหว้เราก็อึ้งใจ ผู้ใหญ่ที่ชื่นใจ เราเองก็ชื่นใจ "Respect the elders in your family and respect the elders in other families, too." นี่เป็นมติของวุฒิสภาสภาที่ประชุมที่เม็กซิโก เมื่อ 30 ปีมาแล้วเนะคริบ การเคารพผู้อาวุโส ผมเคยไปโยธธา หลายครั้งก็เห็นเขาเขียนไว้น่าฟังว่า "สิบปีอบน้ำบ่อ หนาวชอบเดินสนุกเล็กๆ ชาวปีแนบสาวบ่เบือ ชาวคือ ยี่สิบ สามสิบปีตื่นเมื่อก่อนไก่ ขยันขันแข็ง สี่สิบปีมีโอ้ว หน้าผากจะเน็งคิดหน้าคิดหลัง ห้าสิบปีไปบ่ถึงทอดหุ่ย มัยซาฯ ลงมา หกสิบปีไปชกขลุ่ยบ่ดั่ง" นี้อ่าไปเชื่อมากนั กนะ เตี่ยนี่ "เจ็ดสิบปีเนื้อหนังเป็นลูก เบ่งกล้ามกล้ามเนื้อ ย้อยแล้ว ไม่ขึ้น กล้ามห้อย แแปดสิบปีหนักหน่วงมาหุดึง หัวเราะกันลั่นนะ แต่พูดคนละเรื่อง คนนึงกลัวไม่ คนนึงนางงามยังหัวเราะกันได้ เก้าสิบปีลูกหลานนั่งให้ ร้อยปีใช้ก็ตายบ่ใช้ก็ตาย" มีหนังสือสุภายติอริฎานท่าน ว่าไว้น่าฟังว่า "โคจรเวียนเปรียบเหมือนกับสังขาร ปลูก ไร่ทานแก่คร่ำ ฉลาดลาย แก่งแล้วโคจรร่างหนอง่างกาย ไม่เฉิดฉายเหมือนหนุ่มกระชุ่มกระชวย ดาก็มีหัวก็ขาว เป็นครวคร่ำ หุ่ก็ขำไม่ได้อินเอาสิ้นสวย ฟันก็หักไปเสีย ด้วยไม่ทันตาย แต่ตันท่านทำไม่จริงไม่แก่ ยังปกแผ่ส่งพัน ฝั่งจึงใจหาย เห็นสาวฯ เข้ายังตะเกียกตะกาย คิดอุบาย โกล้งจะเง่งแต่เกรงตน" เฒ่าหัวงูมาแล้ว ความจริงมีเรื่อง คุยอีกเยอะ แต่จะหมดเวลาอีกแล้ว เรื่องวัยงามนั้น ใน ตอนก่อนจะมีการ ประชุมสมัชชาโลกผู้สูงอายุที่กรุง เวียนนา ผมเป็นหนึ่งในที่ปรึกษา 22 คน และเป็นคนเขียน basic paper เรื่องผู้สูงอายุ เราประชุมครั้งแรกที่วอชิงตัน เรียกว่า Whitehouse concurrent on aging ผมเจอแอนนา ไอล์แลนด์ ดันตำรับยาสำหรับอายุวัฒนะ KST ที่อยู่ที่โร มาเนีย ผมคุยกับเขา รู้จักกันดี ผมถามว่าเป็นอย่างไร ตอนนี้ดีขึ้นมาหรือไม่ เจริญขึ้นมาหรือไม่ เขากอดไหล่ ผม ตัวสูงกว่าผม บอกว่า "Prasop just a commercial" คือ เอายาโคเคนแก่ปวคมาทำให้หายเมื่อย แต่นั่นเอง ตอนนี้ ร้างไปหมดแล้วที่โรมาเนีย สนิมขึ้นหมดแล้ว ผมไปแวะ คุนะคริบ ในเรื่องเกี่ยวกับผู้สูงอายุนี้ ต่อมาองค์การ อนามัยโลกได้รณรงค์ปีหนึ่งเต็มๆ โดยใช้คำขวัญว่า "as

life to years" คือแก่แต่มีค่า แก่แต่มีชีวิตชีวา ไม่ใช่ว่าอายุ 90 แก่แต่หายไปหามา คือเป็นอัมพาดตั้งแต่ 60 อย่างนั้น แจกเชือกผูกคอชะหมดเรื่องหมดคราวดีกว่า อันนี้ผมได้ ออกสูตรเมื่อ 50 ปีก่อน เรียกว่า 'สูตร 5 อ' ออกกำลังกาย เข้าไว้ รับอากาศที่ดี อาหารที่ถูกต้อง และไม่มีใครคิดว่า ผู้สูงอายุวัยงามก็จริง แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือท้องผูกบ่อยๆ นี่คืออัมโรค จะเรียกว่าโรคขี้เหนียวก็ได้ คือหวงขี้เอาไว้ บางที 3 วันยังอมขี้อยู่เนะคริบ มันจะทำให้สุขภาพทรุด โทรม ข้อที่ 5 สำคัญที่สุด อารมณ์ มีหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ ว่า "How to be one-hundred and enjoy it" ซึ่งผมขอมัน 4 คำนะ 4W 'Walk' เดินออกกำลังกาย ไม่ต้องไปเข้า Health center หรือ สปาที่ไหน และยังมีความพอเพียงดี เพราะ สปาที่โอเรียลเตลวันละหมื่นบาทเนะคริบ วันละ หมื่นบาท W อันที่ 2 คือ 'Work, keep busy' ทำงานเรื่อยๆ ผมตอนนี้อายุ 13 คือ 13 จะครบ 100 เนะคริบ ได้หยุดหลัง วันเกษียณ 60 ปีแค่ครึ่งวันเท่านั้นเอง ได้รับโทรศัพท์จาก เอสแกพ ขอให้ผมไปช่วยทำ basic paper เรื่องสูงอายุ ต่อจากนั้นจึงมาเข้าวุฒิสภาจนวันนี้ยังไม่ได้หยุดเลยนะ คริบ นอนไม่มากคริบ แคชั้ 5 ชั่วโมงก็พอแล้วเนะคริบ นอนมากจะขี้เกียจ และไม่ได้อะไรประโยชน์อะไรเท่าไร ความงดงามของวัยงามมันอยู่ตรงนี้คริบ คือความเป็นคน สุข ตามวุฒิกาวะ อันที่ 1 คือมีความรัก ความเมตตา ปรารถนาดีต่อทุกคน อันที่ 2 นั้นต้องมีสุขภาพแข็งแรง และไม่หมดหวัง hopeful อยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่ตื่นขึ้นมา เซ็ง ส่องกระจกก็เศร้า เกิดมาทำไมไม่รู้ activeness อันที่ 3 คือว่ารู้จักมีความรับผิดชอบ responsibility ซึ่งมีเรื่องของ ทาง social และในทางตัวเองเนะคริบ และอันที่ 4 คือ ไม่ เป็นภาระแก่ใคร อย่าให้คนอื่นรำคาญ และอันที่ 5 สำคัญ ที่สุด คือรักษาคำพูดให้เชื่อถือได้ Trustworthiness ไม่ใช่ ว่านัดประชุมบ่าย 2 โมง บ่าย 4 โมงถึงจะมา ไม่รักษาวินัย บอกหลานว่าช่วยนี้หน่อยนะแล้ววันอาทิตย์จะพาไปดู หนึ่ง พอวันอาทิตย์หลานก็แต่งตัวรอเก้ออยู่นั้น ใช้ไม่ได้ อย่างนี้ไม่ได้ รักษาความเป็นศักดิ์ศรีในตนเอง dignity และข้อสำคัญนั่นคือว่าทำตัวให้น่ารัก มีคุณค่า อย่างที่ใช้ คำว่า Tenderness (อ่อนโยน) and humble มีความสุภาพ อ่อนโยน เหล่านี้มีคุณค่าต่อผู้สูงอายุมาก ผมได้เสนอในที่ ประชุมกรรมการเตรียมงานสมัชชาโลกผู้สูงอายุว่า แบบ ไทยๆ นั้นเราอยู่ครอบครัวไทยแบบ 3 ชั่วคน Three generation system พ่อแม่ปู่ย่าตายายลูกหลาน บ้านไหน ยังไม่มีไปดูที่บ้านผมที่พญาไทนี่ก็ได้มีหลานอยู่ด้วย ลูกก็ อยู่ด้วย พ่อแม่ก็อยู่ด้วย ปู่คือผมนั่นแหละ ก็ยังอยู่ อยู่ ด้วยกัน เขาก็เห็นดีเห็นชอบด้วย ทำภาพยนตร์ขึ้นชื่อว่า "Three scores and then" 3 ชั่วคนแล้วยังต่อไปอีก ทั้งหมดถ่ายทำในเมืองไทย ภาพสุดท้ายคือภาพของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี ทรงพระนิพนธ์ว่า "สัตบุรุษท่านกล่าวไว้ 3

สถาน ว่าย่อมรู้คุณอุปการณอบน้อม มิตรดีไปประรานสนม
สนิท กับมิตรตกยากโอบอ้อมช่วยด้วยเต็มใจ” นี้แหละ
ครับความงดงามของผู้สูงวัย ส่วนในการพัฒนามนุษย์ ผม
ช่วยทำให้รัฐสภาอาเซียน เรียกย่อๆ ว่า ไอโป Asian
Interparamentor Organization (AIPO) ว่ามีปัจจัยอยู่ 5
ประการ คือ การศึกษา การศึกษามีทางจิตวิทยาอยู่แล้ว
สุขภาพอนามัย ซึ่งต้องมีทางใจอยู่ด้วยอยู่แล้ว ภาวะ
แวดล้อมทำให้คนเปลี่ยนไปมาก จึงมีคำพูด 2000 ปี
มาแล้วของกรีกว่า ถ้าท่านให้คนไข้เป็นครูสอนลูก คือ
บ่าวสอนลูก ไม่เข้าไม่นานท่านจะมีบ่าวเพิ่มอีกคนในบ้าน
ลูกจะมีนิสัยเหมือนกัน พุดเหมือนกัน และมีตัวอย่างเยอะ
เพราะฉะนั้น จึงมาถึงสถาบันครอบครัวเป็นอันที่ 4
ปัจจุบันไม่รู้จักกันแล้ว พ่อแม่ลูก เพราะว่าเดินไปโรงเรียน
ตั้งแต่ตี 5 เลี้ยงลูกเหมือนเลี้ยงงูเสาวภา ยังไม่หิวก็จับยัด
ปากเข้าไป กรอกๆ ๑ แล้วก็ส่งมาอยู่โรงเรียนมาอยู่กับ
การ โรงเรียน เพราะครูยังไม่มา พ่อแม่ไปแล้ว กลับบ้านมาอีก
ที พ่อแม่ก็ยังไม่กลับ ลูกก็หลับไปแล้ว เหตุการณ์ต่างๆ
เหล่านี้เป็นเรื่องวิกฤตนะครับ เพราะจะเห็นได้ว่า เด็กไทย
ปัจจุบันไปกรี๊ดๆ อยู่สนามบินต้อนรับเกาหลี ท่านกิมจิ
เป็นต้นนะครับ ความห่างเหินอันนี้จะเกิดความรู้สึกขึ้นมา
ที่เราเรียกว่า Psychic Trauma คือความสะเทือนใจหรือ
แผลใจ เกิดขึ้นเพราะไม่มีใครใส่ใจใคร ในเรื่องเกี่ยวกับการ
พัฒนาทางจิตใจ พัฒนามนุษย์นี้เราจะสร้างความรู้สัก
ว่าเราเจริญขึ้นมาได้อย่างไร อายุวัฒนะเจริญด้วยชนม์มายุ
ชนวัฒนะเจริญด้วยทรัพย์ ศิริวัฒนะเจริญด้วยศิริราช ยศ
วัฒนะเจริญด้วยเกียรติยศ พลวัฒนะเจริญด้วยพลานามัย
วรรณวัฒนะเจริญด้วยฉวีวรรณ สุขวัฒนะ เจริญด้วยปิติ
สุข โสมนัส เพราะฉะนั้นในพระพุทธศาสนาจึงมีอันหนึ่ง
ว่า บรมโชคคือความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง อโรค
ยาปรมา ลาภา แต่ปัจจุบันนี้มีอันหนึ่ง อุดมโรคาปรมา
ลาภา ถามว่าสบายดีหรือ ปวดหัว อีกอาทิตย์ต่อมาเป็น
อย่างไร ปวดท้อง จนหาอะไรปวดไม่ได้ บางทีถามวันนี้
เป็นอย่างไร ปวดอะไร ปลายๆ เส้นผมมันปวด เราเรียก
ในศัพท์ทางแพทย์ว่า Hypochondriasis โรคเด็กรักษาได้
หมดทุกโรคแหละ เหลือโรคเดียวโรคเด็กงูจี้ โรคผู้ใหญ่ก็
รักษาได้หมดทุกโรคแล้ว เปลี่ยนอวัยวะก็ได้ แต่ยังรักษา
ไม่ได้อีกโรคหนึ่ง คือ โรครักษาไม่ได้ และระแวง
หลงฟังดู ถ้าสูรู้ล้างจิตไม่หยุดหงิดเมื่อใครๆ หัวเสียและ
เขี่ยไล่ ข้อดีอ้างรอบข้างดู ถ้าสูเชื่อคนได้ ยามใคร ใคร
ระแวงอยู่ คิดเผื่อเพื่อผองผู้ ระแวงบ้างเพราะทางใจ
คนเราต่างจิตต่างใจและความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง
เรียกว่าบรมญาติ ความรู้จักพอเป็นลาภอย่างยิ่งเรียกว่า
บรมทรัพย์ ความเยือกเย็นเป็นสุขอย่างยิ่งเรียกว่าบรมสุข
นี่คือบรมโชค ในท้ายนี้ผมขออัญเชิญพระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทาน
ปริญญาบัตรที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่
21 มิถุนายน 2521 มีความตอนหนึ่งว่า “ปัญญาของผู้อื่นที่
เขาคิดมาดีแล้ว ได้ใช้มาดีแล้วในการงานนั้น ย่อมเป็น

พื้นฐานอย่างดีสำหรับเราที่จะก่อสร้างเสริมความเจริญให้
งอกงามมั่นคงต่อไป การประมาทปัญญาของผู้อื่นจึง
เท่ากับไม่ได้ใช้พื้นฐานที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์”
บางครั้งเรานึกถึงขึ้นมาว่าเหตุการณ์ภาคใต้ ทำไมไม่เอา
นักจิตวิทยาไปช่วยบ้าง ผมสอนโรงเรียนสงครามจิตวิทยา
มา 30 ปี จนเลิกสอนไปแล้ว เพราะว่าชื่อเดิมมันแค่
สงครามจิตวิทยา ใครจะไปเล่นด้วย ผมเลยเปลี่ยนชื่อใหม่
เป็นจิตวิทยาความมั่นคง จบมาแล้วประมาณ 8,000 คน
นะครับ เรายังมีคนอีกเยอะ เพราะฉะนั้นอยากจะพูด
ภาษาอังกฤษสักหน่อยว่า “Action is better than words”
เราเรียนเรารู้เราฟังมาแล้วเราต้องทำให้เป็นประโยชน์
และถ้าอยากเรียนรู้ต่อไปก็ฟังวิทยุใจเขาใจเราเชื่อบ้าง
เพราะบางคนมีตอนหกโมงครึ่งก็มี เจ็ดโมงก็มี แปดโมง
เช้าก็มี สมัยก่อนมีหนึ่งรายการ ปัจจุบันมีสี่รายการนะ
ครับ หกโมงเย็นก็มีครับ เพราะว่าหลายคนเป็น น.ส. ลูก 5
ยังเรียก น.ส. อยู่ นั่น คือว่านอนสาย ตื่นขึ้นมาที่ Good
afternoon แล้ว สิ่งเหล่านี้คือของง่ายๆ ที่เราจะทำให้แก่
ตัวเอง

มาพูดถึงเรื่องแก้ก็ขอจบด้วยการที่ว่าคุณค่าของ
คนแก่ยังมีอีกมาก เป็นผู้นำสังคม เป็นผู้นำในทาง
วัฒนธรรม เป็นปูชนียบุคคล อยู่ที่ว่าแก่แต่มีค่า เขอร์มัน
แพ้สงคราม แต่ว่า 3 ปีเท่านั้น พวกชนะสงครามต้องมาสู้
เงินเขอร์มัน จากลูกหนี้เป็นเจ้าหนี้ นายกรัฐมนตรีอายุ 86
ปี แอดเนออร์ นาวาน์ ผู้พิชิตสงครามโลกครั้งที่ 2 อายุ 82 ปี
และผู้ที่ได้รับรางวัลโนเบลในทางมนุษยธรรม Dr. Albert
Schwiser ตอนอายุ 85 ปี อย่าท้อ และทำประโยชน์ให้แก่
ตัวเอง ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม แล้วเราจะมีความสุข
สมเด็จ พระบรมราชชนกเคยสอนที่จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยแล้วรับสั่งว่าจงถือว่าอีกส่วนคน ประโยชน์
ส่วนตนเป็นกิจที่สอง กิจส่วนรวมประโยชน์ส่วนรวม
เป็นกิจที่หนึ่ง แล้วเกียรติยศชื่อเสียงทรัพย์สินเงินทองจะ
เป็นของท่านเอง โดยไม่ต้องแสวงหา เพราะฉะนั้นคุณค่า
ของผู้สูงวัยอยู่ในวัยงามเราต้องรักษาไว้ โดยเฉพาะชาว
พุทธ คำว่ากตัญญูกตเวทิตอบุพการีผู้มีพระคุณและครูบา
อาจารย์ นั้นแหละเครื่องหมายของคนดี

ใกล้ปีใหม่แล้วขออวยพรให้พวกเรา นะครับ โดย
เบญจพร ไม่ใช่จตุรแล้ว เบญจพร อย่างลืมน่าท่านพุทธทาส
ท่านกล่าวไว้ว่า “เป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง เหมือน
หนึ่งยังมีดีที่แวขน ถ้าใจต่ำเป็นได้แต่เพียงคน ย่อมเสียที่
ที่ตนได้เกิดมา ใจสะอาดใจสว่างใจสงบ ถ้ามีครบควร
เรียกมนุษย์ เพราะทำถูกพูดถูกทุกเวลา เปรมปรีดาคืนวัน
สุขสันต์จริง” เช่นเดียวกัน พรานบุญผู้แต่งละครเรื่อง
จันทร์เจ้าขา คุณจงจันทร จันคณา ได้พูดว่า “คนเห็นคน
เป็นคนนั้นแหละคน คนเห็นคนไม่ใช่คน ใจคนไม่ กำเนิด
คนต้องเป็นคนทุกคนไป จนหรือมีผู้ใดไพร่ไม่พ้นคน”
ขอให้ทุกท่านได้มีความสุขเจริญสุข สุขกายเจริญวัย สุขใจ
เจริญสุข โชคดีปีใหม่ นะครับ ขอบคุณมากครับ

จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์: ความมั่งคั่งของผู้สูงอายุ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา

รองศาสตราจารย์ สุภาพรรณ โคตรจรัส

รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์

รองศาสตราจารย์ ดร. ชีระพร อูวรรณโณ

ผู้ดำเนินรายการ: ในลำดับต่อไปเป็นการเสวนาหัวข้อ “จิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์ ความมั่งคั่งของผู้สูงอายุ” นะคะ ในครั้งนี้ เราได้รับเกียรติจากคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่อเสียงของประเทศมาเข้าร่วมการเสวนา ในครั้งนี้จะขออนุญาตแนะนำท่านวิทยากรท่านแรก ค่ะ รศ.ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ท่านที่สอง รศ. สุภาพรรณ โคตรจรัส ท่านที่สาม รศ.พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และ ท่านสุดท้าย รศ.ดร.ชีระพร อูวรรณโณ และผู้ดำเนินรายการเสวนาในครั้งนี้คือ รศ.ดร.เพ็ญพิไล ฤทธากานานท์ค่ะ

ในการนี้ ดิฉันขออนุญาตแนะนำประวัติของท่าน รศ.ดร.เพ็ญพิไล ฤทธากานานท์ผู้ดำเนินรายการของเรา ไว้สักเล็กน้อยนะคะ รศ.ดร.เพ็ญพิไล ฤทธากานานท์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิตศึกษานิยม จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นท่านได้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต ในสาขาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนวจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อสำเร็จ การศึกษาในระดับมหาบัณฑิตแล้ว ท่านได้เดินทางไป ศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา Psychological study จาก Monash University ประเทศออสเตรเลีย ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหลักสูตรศิลป- ศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและ องค์กร คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อไปนี้ ต้องขอขอบเวทีให้ท่าน รศ.ดร.เพ็ญพิไล ฤทธากานานท์ กรุณาดำเนินการต่อไป ขอกราบเรียนเชิญค่ะ

สศ. ดร. เพ็ญพิไล : ขอบคุณค่ะ ขอสวัสดิ์ดีท่านผู้มี เกียรติทุกท่านนะคะที่ได้เข้าร่วมประชุมวิชาการกับเราใน วันนี้ โดยเฉพาะช่วงนี้ะคะ คณะจิตวิทยา รู้สึกเป็น เกียรติอย่างยิ่งที่ได้เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาเสวนาทาง วิชาการในหัวข้อจิตวิทยากับการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็น หัวข้อที่กำลังอยู่ในความสนใจ เพราะว่าเป้าหมายหนึ่ง ของการพัฒนาคนคือการทำให้มนุษย์มี คุณภาพชีวิตที่ ดี และได้พัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพนะคะ จึงเป็นที่ น่าสนใจว่านักจิตวิทยาสามารถมีส่วนในการพัฒนานี้ อย่างไรบ้าง ก่อนอื่นดิฉันขอแนะนำวิทยากรของเรา นะคะ เพื่อจะให้ท่านได้ทราบประวัติอย่างคร่าวๆ ของ วิทยากรแต่ละท่าน ท่านแรก คือ รศ.ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ท่านสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตร บัณฑิตศึกษานิยม และครุศาสตรบัณฑิต

จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านเข้าศึกษาต่อในระดับ มหาบัณฑิตที่ University of Pennsylvania สหรัฐอเมริกา และสำเร็จระดับดุษฎีบัณฑิตจาก University of Wisconsin สหรัฐอเมริกา รศ.ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยาได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญต่างๆ มากมาย ท่านเคย เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายก สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย และอุปนายกสมาคม เกียรตินิยมการศึกษาประเทศไทย ปัจจุบัน รศ.ดร. ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ได้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่าย วิชาการมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรรมการบริหาร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตสาขาจิตวิทยา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรรมการผู้ประเมินภายนอกสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษาองค์กรมหาชน และ กรรมการวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษามาคม สถาบันการศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยค่ะ

สำหรับวิทยากรท่านที่สอง คือ รศ. สุภาพรรณ โคตรจรัส ท่านสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีด้านการสอน ภาษาอังกฤษจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำเร็จ การศึกษามหาบัณฑิตทาง Guidance and counseling จาก Long Island University ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยได้รับ ทุนฟูลไบรท์ รศ.สุภาพรรณ โคตรจรัสได้รับราชการที่ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาระหว่างปี พ.ศ. 2532 ถึง 2536 ท่านได้ร่วมพัฒนาและเป็นกำลัง สนับสนุนการดำเนินงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยท่านเคยดำรงตำแหน่ง เลขาธิการสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย และเป็น กรรมการอำนวยการสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทยมา อย่างต่อเนื่องหลายวาระ เมื่อมีการก่อตั้งคณะจิตวิทยาขึ้น ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้ดำรงตำแหน่งรอง คณะบดีฝ่ายบริหารในปี พ.ศ. 2539 ถึง 2543 รศ.สุภา พรรณ โคตรจรัส เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำและ ดำเนินการบริหารงานในสาขาจิตวิทยาการปรึกษาและ ผลิตมหาบัณฑิตทางจิตวิทยาการปรึกษา ตั้งแต่นั้นแรก จนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2543 ท่านได้รับรางวัลเชิดชู เกียรติอาจารย์ดีเด่นกองทุนรัชดาภิเษกสมโภชน์ เป็น อาจารย์ดีเด่นระดับหน่วยงานที่สังกัด

สำหรับวิทยากรท่านที่สามคือ รศ. ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ ท่านสำเร็จระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตรบัณฑิตด้านการสอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านเข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิตในสาขาการประถมศึกษาที่ University of North Carolina ประเทศสหรัฐอเมริกา และสำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการจากสถาบันเดียวกัน รศ.ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ เริ่มรับราชการที่ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาในปี พ.ศ. 2527 - 2529 เมื่อมีการก่อตั้งคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านเข้าดำรงตำแหน่งคณบดีท่านแรกของคณะ และดำรงตำแหน่งในสมัยต่อมารวมสองสมัย นอกจากนี้ ท่านยังได้รับเลือกเป็นประธานสภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ เคย ดำรง ตำแหน่ง ที่ ปรี กษา รัฐ ม น ตรี กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันท่านเป็นอาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นกรรมการสถาบันพระปกเกล้าและกรรมการวิชาการของเด็กเล่น กระทรวงอุตสาหกรรม รศ.ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติต่างๆ มากมาย ล่าสุดในปี พ.ศ. 2548 ท่านได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติกองทุนรัชดาภิเษกสมโภชน์ ประเภทอาจารย์ดีเด่นระดับมหาวิทยาลัย

สำหรับวิทยากรท่านที่ 4 คือ รศ.ดร.ธีระพร อูวรรณโณ ท่านสำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิตวิชาเอกจิตวิทยา และศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิตในสาขาวิชาจิตวิทยาทั่วไปที่จอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และสำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาจิตวิทยา สังคมจากสถาบันเดียวกัน รศ.ดร.ธีระพร อูวรรณโณ ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ มากมาย ท่านเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และประธานคณะกรรมการกฎหมายและนิติการ สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ท่านยังเคยเป็นรองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุปนายกสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย และเป็นผู้แทนคณาจารย์เพียงท่านเดียวในคณะอนุกรรมการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึง 2 วาระปัจจุบันรศ.ดร.ธีระพร อูวรรณโณ ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ระดับ 9 ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และประธานอนุกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา ราชบัณฑิตยสถาน นอกจากนี้ ท่านยังเป็นอาจารย์พิเศษให้กับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เป็นวิทยากรให้แก่ สถาบัน โทรพัสส์ กระทรวงและสถาบันต่างๆ รวมถึงสถาบันพระปกเกล้าและสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนคณะ เพราะฉะนั้น วันนี้นะคะเป็นที่หวังได้ว่าเราจะได้รับความรู้จากท่านวิทยากรที่มีคุณสมบัติทาง

จิตวิทยามากมายและครบถ้วนนะคะ ดิฉันขอเริ่มการเสวนาเลย นะคะ โดยจะขอเรียนเชิญ รศ.ดร. ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ในฐานะที่ท่านเป็นนักจิตวิทยาการศึกษา ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของจิตวิทยาในการพัฒนามนุษย์อย่างไร ขอกราบเรียนเชิญเลยคะ

ศก. ดร. ประสาร : ขอขอบคุณนะคะท่านผู้ดำเนินการอภิปราย รศ.ดร. เพ็ญพิไล ที่จริงทางรายการบอกว่าเสวนานะ ซึ่งเสวนาก็คือสนทนากันนะคะ คุยกันเพลินๆ เพียงแต่ไม่มีเพลงประกอบเท่านั้นเองนะคะ อยากให้เป็นอย่างนั้นนะคะคุยกันเพลินๆ เมื่อสักครู่ท่านองค์ปาฐกก็ได้กล่าวถึงลักษณะของคนชรา คนสูงวัยมาเยอะนะคะ สังเกตว่าที่นั่งเรียงตามอาวุโสเลยนะคะ จากอาวุโสมากไปหาอาวุโสน้อยนั้นก็น่าสนใจนะคะ เวลาพูดก็พูดตามอาวุโสอีกด้วยนะคะ มีคนบอกว่าคนที่สูงวัยมากๆ จะกลับเป็นเด็กคือชอบพูดถึงตัวเอง ดิฉันก็เข้าใจข้อจำกัดอันนี้และพยายามอยู่เรื่อยๆว่าจะพยายามวิเคราะห์ประเมินตัวเองนะ เวลาพูดก็พยายามไม่พูดถึงตัวเองมากนัก บางคนเวลาเข้าสอนจะพูดถึงแต่ตัวเอง ครอบครัวลูกหลาน ครึ่งเวลาที่เหลือจึงจะสอน แต่ครั้งนั้นทางผู้จัดบอกว่าให้สนทนากัน ก็อดไม่ได้ที่จะต้องพูดถึงตัวเองสักเล็กน้อยนะคะ อย่างเพิ่ง หงุดหงิดนะคะ ที่จะพูดถึงตัวเองก็เพราะว่าที่ทางผู้จัดเชิญมา รวมทั้งท่านองค์ปาฐกด้วย เหมือนกับว่าจะให้เราแสดงตัวอย่างเป็นตัวแบบว่า คนที่สูงวัยทั้งหลายทั้งปวงหน้าตาเป็นอย่างไร บุคลิกเป็นอย่างไร โทรมเสื่อมชราแค่ไหน ตอนนี่เราต้องแต่งตัวกันเดียวคนอื่นจะเห็นว่าเราโทรม ตรงนี้รู้สึกเจริญรอยตามต่างประเทศ ในต่างประเทศเราจะเห็นคนแก่ๆนะคะจะแต่งตัวสวยบางคนสาว ๆ จะแต่งชุดที่มึ่ๆ แต่พอแก่ๆจะแต่งชุดสดใส ชมพูฟ้านี่เป็นตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะต้องการให้วัยชราไม่ใช่เป็นวัยที่เสื่อมโทรมเศร้า แต่เป็นวัยที่มีชีวิตชีวา มีความสดชื่นและสามารถมีความสุขกับชีวิตได้ เพราะฉะนั้น เราก็พยายามสืบทอดเจตนารมณ์ที่เรียกว่าเป็นสากลนะคะ เมื่อพูดตามจริง ในที่นี้แทบจะใช้คำว่าครูได้ที่อาวุโสที่สุดนี้ไม่ทราบว่าจะมีใครอายุเกินเจ็ดสิบรีเปลาไม่แน่ใจนะคะ เพราะถ้าหากไม่เกินเจ็ดสิบจะอยู่ในข่ายที่เป็นระบบน้อง ลูกหลานของเราทั้งนั้น เดียวนี้ใช้คำว่าครูไปหมดเลยเพราะจะพูดกับเพื่อนร่วมงานชนิดที่เป็นลูกหลานจะไปบอกว่าพี่ ฟังก็รู้สึกกระดากปากนะจะไปเรียกป้า ย่า ยาย ก็ฟังพิลึกๆ ไม่เป็นทางการ เพราะฉะนั้น เดียวนี้เลยเหมาะเรียกว่าครูไปหมดเลย เหมาะว่าทุกคนทั้งหลายมีโอกาสที่จะเป็นลูกศิษย์ของเราทั้งนั้น ก็ขออนุญาตนะคะ ไม่ใช่ว่าดิฉันให้ลำบาก จะเรียกตัวเองว่าครู แต่ถ้าท่านอาวุโสเกินกว่าตัวผู้พูดก็ถือว่า โหสิแล้วกันนะคะ เมื่อสืบทอดปีก่อนที่เกษียณจากจุฬาที่ว่าอายุ 60 นั้นนะคะ ได้ทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นหนังสือเล่มนี้นะคะก็มีชื่อว่า ‘ชีวิตที่สมบูรณ์’ คนที่ดูจะรู้สึกทั้งบวกและลบ คนที่คัดค้านเขาจะว่า ‘แฮมเวอร์จันนะ’ ตอนนั้นเวอร์มันเป็นตัวพท์อยู่หรือเปล่าไม่รู้ อย่างไรก็ตามความหมายมันก็อย่างนั้นนะ แฮมเวอร์จันนะว่าตัวเองมีชีวิตที่สมบูรณ์แต่ก็ต้องยอมรับว่าไม่แคร่อะไร เพราะรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ

คือรู้สึกเมื่อตอนอายุ 60 ว่า ชีวิตที่ผ่านมา 60 กว่าปีเป็นชีวิตที่ค่อนข้างสมบูรณ์คือได้ทำหน้าที่มาสมบูรณ์แล้ว เป็นลูกที่ดี เป็นนักเรียนที่ดีของครู เป็นลูกศิษย์ที่ดี มีครอบครัวที่ดี เป็นภรรยาที่ดีหรือเปล่าอย่างไรไม่ทราบ เป็นแม่ที่ดีนะจะทำมาตลอดหมด เมื่อเป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารก็โอเคนะละ ประเมินเองนะว่าประสบความสำเร็จเพราะตัวเรามีความสุข เพราะว่าเวลาที่ทำอะไรแล้ว ความสำเร็จมันยังไม่สมบูรณ์จะคิดว่าตัวเองทำแล้วรู้สึกว่ามีอะไรที่ขาดตกบกพร่อง แต่ต้องยอมรับด้วยการประเมินเป็นนักประเมิน เพราะว่าอ่านผลงานเยอะเหลือเกินตามที่ประเมินกันอยู่ ฉะนั้นต้องประเมินตัวเองคือประเมินแล้วคิดว่าสิ่งที่ทำส่วนมากจะรู้สึกว่าตัวเองมีความสุขนะ เหมือนอย่างตอนบริหารภาควิชาจิตวิทยา ก็ดีตั้งแต่เป็นแผนกจนเป็นภาควิชา แล้วต่อมาบริหารคณะครุศาสตร์ แล้วเที่ยวไปคุยว่าบริหารงานระดับนี้อยู่ที่ไหนก็ได้ เพราะอย่างที่บริหารที่ครุศาสตร์นั้นจะมีตั้งแต่โรงเรียน มีทั้งโรงเรียนอนุบาล ประถม มัธยมจนกระทั่งขึ้นมาถึงปริญญาเอก ลูกศิษย์ปริญญาเอก ตอนนี้เป็นอภิชาติศิษย์ เพราะไปเป็นอธิการบดี เมื่อคิดย้อนกลับไปก็รู้สึกว่ามีความสุขในงานที่ทำและรู้สึกว่ามีความสำเร็จเพราะฉะนั้น เมื่อประเมินตัวเองในระหว่างตัวเองอายุ 60 ปีได้ทำหน้าที่ทั้งหลายทั้งปวงสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นชีวิตที่เหลือต่อไปนั้น ไม่ว่าจะอยู่ไปถึงเมื่อไหร่มันเป็นส่วนเกินมันเป็นกำไรนะ มันเป็นกำไรของชีวิต เพราะเราได้ทำหน้าที่มาแล้วทุกปี ต่อไปนี้ชีวิตที่หกสิบเอ็ด หกสิบสอง มาเรื่อยจนกระทั่งบัดนี้นับว่าเป็นกำไรของชีวิตเป็นส่วนเกินที่มีคุณค่ามากเพราะทำให้เรามีความเป็นอิสระ เมื่อตอนที่หกสิบนั้นเมื่อมีคนมาสัมภาษณ์เขาถามว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร เราก็บอกว่าเราจะแบ่งเวลาออกเป็นสามส่วนนะ ส่วนหนึ่งจะทำทางวิชาการ สอนพิเศษ ทำวิจัยที่ยังเหลืออยู่ต่อไป อีกส่วนหนึ่งจะมอบให้กับกิจกรรมสังคมและครอบครัว ส่วนอีกส่วนหนึ่งจะเป็นเรื่องของส่วนตัว ตอนนั้นคิดว่าจะไปเรียนทางด้านภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น แม้แต่ภาษาฝรั่งเศสก็อยากจะไปเรียน ออกไปเรียนทำสวน ทำกับข้าว คิดไปเยอะแยะตั้งใจว่าจะแบ่งเวลาของชีวิตออกเป็นสามส่วนดังกล่าวเพื่อให้เกิดความสมดุล แล้วค่อยๆ ดำเนินมา แต่ปรากฏว่ามันไม่ค่อยจะเป็นสัดส่วนอย่างนั้นเลย เพราะจนบัดนี้ตอนนี้ยังเป็นบางส่วนของตำแหน่งนั้นเป็นหน้าที่องงามอีกหลายตำแหน่งนะละ เพราะนอกจากจะเป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ยังอุตริไปเปิดหลักสูตรด้วยความรักและศรัทธาในศาสตร์และวิชาชีพจิตวิทยานี้คะ ว่าเป็นศาสตร์และวิชาชีพที่จะช่วยแก้ปัญหามนุษย์และสังคม โดยเฉพาะสังคมไทยของเราซึ่งขณะนี้ต้องการความช่วยเหลือมากเหลือเกินในทุกรูปแบบและเชื่อว่าศาสตร์และวิชาชีพจิตวิทยาจะช่วยได้มาก ขณะนี้คนยังไม่ค่อยมองเห็นความสำคัญหรือคุณค่าของจิตวิทยาเท่าที่ควรจะเป็นแต่เราก็ต้องช่วยกันทำ อุดสำหรับอุตริไปเปิดหลักสูตรปริญญาโทจิตวิทยาเพื่อการพัฒนามนุษย์ปีนี้เป็นรุ่นที่ 4 และปีนี้เปิดหลักสูตรปริญญาเอกปรัชญา

คุณฐิบัณฑิตทางสาขาจิตวิทยาขึ้น โดยมีสามกลุ่ม กลุ่มจิตวิทยาการเรียนการสอน จิตวิทยาการบริหารและจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ก็มีลูกศิษย์เพิ่มขึ้นอีก รู้สึกว่าชีวิตไม่ใช่สามส่วนอย่างที่ว่ามันเป็นส่วนใหญ่กับงานมากกว่าเพราะฉะนั้น จึงต้องทำงานทุกวันนะละ ยกเว้นวันที่รับเชิญมาอย่างนี้ เรียกใช้ก็ต้องมานะละเพราะว่ามีพันธะทางด้านจิตใจนะละ เราพึ่งพากัน อาจารย์ทั้งหลายก็ไปช่วยเราสอนและเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันนะละอย่างนี้เราจึงต้องจัดเวลาให้ได้ เรื่องที่ว่าการดำเนินชีวิตนะละ มันก็ยังเป็นชีวิตที่ถ้าจะพูดตามทฤษฎี โดยทฤษฎีเรื่องของความสูงวัยในปัจจุบันก็มีอยู่หลายๆ ทฤษฎีเข้าด้วยกัน และทฤษฎีหนึ่งคือทฤษฎีการปล่อยวาง (Disengagement) ซึ่งบอกว่าผู้สูงวัยจะถ้ารู้จักปล่อยวาง อย่าไปยึดมั่น อย่าไปทำอะไรมากมายนัก อย่าไปทำไปปฏิบัติงาน ตำแหน่งอะไรมากมายก็จะมีความสุขขึ้น แต่รู้สึกว่าจะไม่ค่อยได้นำมาปรับใช้กับตัวเองมากเท่าไร แต่ถ้าปล่อยวางในแง่ที่ว่าทำได้ดีที่สุดเท่าไรก็เท่านั้น ได้เท่าไรเท่านั้นนะละ ทำเต็มที่ที่สุดแล้วไม่เครียดไม่กังวลมากนั่นก็คือค่อยๆ ทำ ยังทำไม่ได้เต็มที่หรอก แต่ว่าเรายึดไว้เป็นหลักเลยนะละ อีกทฤษฎีหนึ่งคือทฤษฎีกิจกรรม (Activity) รู้สึกว่าจะตรงกับเรามากทีเดียวขณะนี้ค่อนข้างสนับสนุนกิจกรรมซึ่งก็มีหลายรูปแบบนะละ อย่าไปทำให้มันเครียดมากนักเป็นกิจกรรมที่เราทำด้วยความชอบความรักแล้วกัน อย่างครูก็เข้าข้างตัวเองว่ากิจกรรมที่ทำทุกวันนี้ทำด้วยความรักความชอบเพราะฉะนั้นไม่เป็นอะไรหรอกไม่เหน็ดเหนื่อย บางทีทำไว้เยอะอยู่เหมือนกัน มีบางช่วงที่ไม่สบายไปบ้าง แต่ตอนนี้ก็ตั้งหลักใหม่ ต้องบริหารร่างกายแทบทุกวัน จัดให้ทุกอย่างพอเหมาะ ส่วนอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีบทบาท (Role theory) คือ อย่าไปยึดติดกับบทบาทหรือตำแหน่งมากนัก นึกซะว่าเป็นสิ่งที่เราได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบชั่วคราว ครูเองอ่านหนังสือพุทธศาสตร์บ่อยครั้ง เคี้ยวนี้ก่อนนอนต้องอ่านเพราะต้องยอมรับว่าวันๆ มีเรื่องเยอะ เพราะฉะนั้นก่อนจะนอนจึงต้องอ่านธรรมะทำให้อายุยืน ปัญหาในโลกที่บอกว่าย่านอย่างไร ยึดมั่นในเรื่องของร่างกาย ให้ยืมร่างกายมาใช้ไปได้หนึ่งร้อยปีถึง หนึ่งร้อยยี่สิบปีแล้วนะละจะอยู่ไปถึงร้อยยี่สิบปีก็ต้องนึกว่าเรายืมร่างกายมาใช้ เพราะฉะนั้นระหว่างที่เรายืมร่างกายมาใช้เราก็ดูแลให้ดี แต่ถ้าเจ็บไข้ ก็รักษาไปตามอาการ อย่าไปซีเรียส ยังไงก็ต้องตายวันยังค่ำ ถ้าเป็นอย่างนี้จะไม่มีการกลัวตาย อย่างนี้ครูก็หลบมาขั้นหนึ่งคือไม่กลัวผี ไม่กลัวตายเพราะว่าความตายเป็นเรื่องที่พูดกันได้และก็เมื่อไหร่เมื่อนั้น เพราะชีวิตที่เหลือเป็นของเราแล้วใช้ไหมคะ เราทำเต็มที่ก็แล้วกัน เจ็บไข้ได้ป่วยรักษาไปตามอาการ พึ่งหมอดีที่เขาไว้แต่อย่าประมาทไม่ช้าว่าไม่อยากไปหาหมอเลย เวียนหัวไม่ได้เลย มีอาการอะไรต้องไปหาหมอนะละ ต้องไปรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและทำการรักษาไปเสียเพื่อจะทำให้ร่างกายที่เราใช้มาใช้คงสภาพที่ดีเอาไว้ เราจะได้ประโยชน์ต่อไป เรื่องของทฤษฎีบทบาทนะละ หนึ่ง

ทฤษฎีปล่อย่าง ทฤษฎีกิจกรรม ทฤษฎีบทบาทอีกทฤษฎีหนึ่งท่านทั้งหลายที่เรียนทางจิตวิทยาที่คงนึกออก ทฤษฎีของ Erikson ก็ยังใช้อยู่ ทฤษฎีขั้นพัฒนาการตามจิตสังคมคือพอถึงวัยสูงวัยนะคะ จะต้องมีความรู้สึกที่มั่นคง มั่นคงทางด้านของความรู้สึกนะ เพราะว่าร่างกายของเราจะไม่มั่นคงแล้ว แต่ว่าตอนนี้ต้องมั่นคงทางจิตใจ อย่าไปสิ้นหวัง ชีวิตนี้ไม่มีวันสิ้นหวังถ้าเราตั้งหลักได้นะคะ แต่บางทีมันจะมีการเสื่อมนะคะ อย่างเช่นพวกเรามา ผู้คนจะพูดคำหวาน อาจารย์ไม่เปลี่ยนเลย เจอเมื่อสิบปีก่อนอย่างไรก็อย่างนั้น เมื่อวันก่อนเจอลูกศิษย์ไม่เจอกันตั้งยี่สิบปีแล้ว ลูกศิษย์บอกว่า อาจารย์ยังเหมือนเดิม เราได้รับคำหวานนั้นนะคะ แต่ว่าเรารู้สึกหนักเพิ่มมาร่วมสิบปีก็เลย เหมือนเดิมได้ยังไง อย่างไรก็ตาม มนุษรสาวจาเป็นสิ่งที่ควรชื่นชมนะคะ และเราควรจะได้รับไว้ด้วยความขอบคุณ ถ้าเป็นไปได้ เราก็มีมนุษย์สาวจาตอบไปนะ แต่อย่าไปยินยอมหรือว่าเขาอ่อนเป็นตุ้มแล้ว แต่ไปบอกว่ารักษาน้ำหนักได้ ดีจังนะคะ อย่าไปทำสิ่งที่เป็นการหลอกตัวเอง และเราเป็นนักจิตวิทยา เราต้องหาว่าร่างกายเมื่อถึงวัยนี้มันต้องมีเสื่อม มันต้องมีการชำรุดสึกหรอ เสื่อมโทรม เราก็รักษาไปตามสภาพนะคะ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องของ Ego คืออย่าไปยึดติดกับความที่ว่า เราเคยมีตำแหน่งการงานใหญ่โต ไปที่ไหนผู้คนจะพรั่งพรู แต่เราเป็นครูบาอาจารย์ก็ยังคงดีนะ เพราะไปไหนเรายังเจอลูกศิษย์ ลูกศิษย์เขายังไหว ยังดีที่บางอาชีพ ซึ่งไปไหนปรากฏว่าลูกน้องไม่เข้ามาทักทาย ไม่รู้จักเลย ทำให้เกิดความเศร้าหมอง สะเทือนใจ แต่อย่างไรก็ตามถ้าเหตุการณ์อย่างนั้นมันเกิดขึ้นก็อย่าไปนึกอะไรเลย นึกเสียว่ามันเป็นอย่างนี้เองนะคะ อีกอันหนึ่งก็คือ ego ทางด้านสังคม ครอบครัว เพราะว่าเมื่อถึงวัยอายุมากก็ต้องมีการพลัดพราก ไม่ว่าจะเป็นผู้ชีวิตของเรา เพื่อนฝูง เวลาจะอ่านหนังสือพิมพ์ คอลัมน์หนึ่งที่เราระอ่านเสมอ บางท่านอาจจะ เป็นคือต้องดูว่ามีคนรู้จักของเราจากไปบ้างหรือยัง แล้วมักจะเจอบ่อยๆ คิดถึงเป็นอย่างนั้นเรื่อย อีกหน่อยอาจจะ เป็นชื่อเรา คือเราตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เหมือนอย่างไปงานศพ เพื่ออะไรก็เพื่อให้ไปปลงให้ได้ใจหรือไม่ ว่าชีวิตก็เท่านี้เอง ไปโลกโมโหสันอะไรนักหนา ผลที่สุดก็นอนอยู่ในที่แคบๆ นิดเดียว มันไม่มีอะไร ชีวิตก็เป็นอย่างนี้ นี้คะ ก็ดำเนินตามนี้ แล้วใช้ความรู้ทั้งหลายเข้ามาช่วย เป็นความรู้ทางจิตวิทยาทั้งนั้นที่เอามาช่วยในการดำเนินชีวิต คิดถึงของบรอนนี่ที่ว่า คิดถึงตนเองบ้าง ชื่นชมในทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คิดถึงเห็นว่าใช้ได้มากเลย เรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ทั้ง 3 ตัวนี้เอามาใช้ในทุกรูปแบบของชีวิต และเป็นแนวคิดที่เป็นจิตวิทยาแนวศาสนธรรมะอย่างยิ่ง ในความพอประมาณ เราต้องดูตัวเรา สมมติรับประทานอาหารอร่อยมาก รับประทานมามาก กินเลี้ยวบ่อย ก็ไม่พอประมาณ คอเลสเตอรอลขึ้น ไ้ไขมันขึ้น ความดันขึ้น มันจะตามมาเลยนะคะ เราไปเที่ยวมาก คิดถึงเองมีประสบการณ์มาแล้ว ครั้งหนึ่งเคยไม่เจียมตัวไปเที่ยว เดินมากเลยกลับมาไม่สบายเข้า รักษาอยู่ปีกว่า ตอนนั้นจำได้

แม่นย่าเลย และต่อจากนั้นรักษาหาย ตอนนี้จะวังเรื่องนี้เป็นอย่างไรก็ได้ผล เดียวนี้ยังใส่รองเท้าส้นสูงได้ คนก็บอก อาจารย์ทำไมยังใส่ส้นสูง ถ้าไม่ใส่ส้นสูง จะใส่ไม่ได้อีกเลย ต้องใส่เอาไว้ถ้าเรายังใส่ได้ แต่มันเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น สิ่งนี้เป็น ego เล็กๆ น้อยๆ คิดถึงเองคิดมาจากอาจารย์ของดิฉันต้องขออนุญาตเอ่ยนามด้วยความชื่นชมท่าน คือ หม่อมคุณหญิงปริพัตร ท่านเป็นอาจารย์ท่านหนึ่งที่ดิฉันชื่นชมในบุคลิกของท่าน ไปเจอท่านตอนนั้นที่ดิฉันกำลัง ไม่สบาย ข้อบวมดิฉันกำลังกะปลดกะเปลี่ยน ใส่รองเท้าแตะ ไปเจอท่าน ท่านสวมรองเท้าส้นสูงยังเดินรา เป็นไฟ ตอนนั้นท่านอายุเจ็ดสิบสองตอนนี้อยู่สิคะท่านจะแปดสิบกว่าแล้ว เราดูท่านรู้สึกมีกำลังใจ เราต้องกลับไปพิต ตอนนี้อยู่เจ็ดสิบสามแล้วก็ยังไม่โอเคนะคะ เจริญรอยตามท่าน นี่เป็นตัวอย่างชีวิตที่เราเอามาใช้เป็นแนวทาง ส่วนเรื่องของการมีเหตุผล ต้องมีเหตุผลนะคะ คนแก่ต้องมีเหตุผลมากขึ้น ไม่อย่างนั้นคนจะบอกว่าเราเป็นพวกที่มี wisdom มีภูมิปัญญาได้อย่างไร ถ้าเราเป็นคนไม่มีเหตุผล บางทีอารมณ์หรือความอะไรของเรา ทำให้เราเป็นคนไม่มีเหตุผลไปมาก อย่างดิฉันเห็นวันก่อนนี้มีหัวหน้าสำนักงานมาบอกว่า วันก่อนนี้คุณแม่ไม่พูดด้วยอาทิตย์หนึ่ง ถามว่าทำไมล่ะ จำได้ไหมวันนั้นหนูมาขอว่าสลับวันหยุดเป็นวันๆ หนึ่ง ซึ่งดิฉันก็เห็นว่าวันนั้นเป็นวันที่เราต้องเตรียมงานจะจัดนิทรรศการ จึงไม่อนุญาตขอเป็นวันอื่นเถอะ อย่างมาหยุดวันนี้เลย เขาก็ต้องยอม ปรากฏว่าเป็นวันที่เขานัดจะพาคุณแม่ไปหาหมอ เขาเลยจัดการปัญหาด้วยการให้ลูกสาวอีกคนหนึ่งไป แต่คุณแม่โกรธว่าทำไมนัดแล้วไม่มาตามนัด ไม่พูดด้วยอาทิตย์หนึ่ง อย่างนี้เป็นการแสดงว่าเราอาจจะใช้เหตุผลไม่พอ มันมีความจำเป็น ลูกเขามีความจำเป็น ไปโกรธเขาทำไม แต่เราจะทำบ่อยๆ คนแก่บางทีลืมนึกไป เราจะเจ้าอารมณ์ เราจะงอน เราจะใจน้อย เราจะชีวิตดกกังวล พูดซ้ำพูดซาก หรือว่า self focus พูดแต่เรื่องของตนเอง อย่างที่ท่านว่าเจอกันก็ปวด โนนปวดนี้ หหมดเวลาแล้วคะ อีกอันหนึ่งคือ ภูมิคุ้มกัน อย่างที่พูดไปนะคะ ต้องตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีโรคภัยไข้เจ็บก็หาหมอ ไม่ใช่เวียนหัวแล้วยังขึ้นไปซ่อมหลังคาตกลงมาเจ็บ ไม่เอานะคะ ขอบด้วยประการฉะนี้ นะคะ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงแล้ว จะเป็นภูมิคุ้มกันท่าน ได้เป็น อย่างดี ขอบพระคุณคะ

ศก. ดร. เพ็ญพิลา: ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ประสารนะคะ ซึ่งท่านก็เป็นอาจารย์ของดิฉันด้วยนะคะ ท่านได้ให้หลักการดำเนินชีวิตว่า หลังจากเกษียณแล้วท่านยังใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าอย่างไรและท่านได้ให้ทฤษฎีต่างๆ ในการทบทวนความจำว่าที่ท่านเคยสอนเรานั้นเอาไปใช้ได้จริงๆ ดูตัวอย่างอาจารย์สิคะ ท่านเป็น role model ที่ดีของเราจริงๆ ลำดับต่อไปนะคะ เราจะเรียนเชิญอาจารย์อีกท่านหนึ่งซึ่งท่านเป็นอาจารย์ของดิฉันเหมือนกันนะคะ คือ รศ.สุภาพรรณ โคตรจรัส ในมุมมองของนักจิตวิทยาการปรึกษาจะ ท่านจะมาพูดให้เราฟัง

ว่า ในมุมมองของท่านนั้น นักจิตวิทยามีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์อย่างไรบ้าง ขอเรียนเชิญค่ะ

ศก. สุภาพรรณ : ขอขอบคุณค่ะ ที่จริงฟังอาจารย์บรรยายแล้วเพลินอยากจะทำอะไร วันนี้เป็นวันที่มีความสุขมากนะคะ เพราะว่าได้มาได้ยินได้ฟังประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าทำให้เรารู้สึกชื่นใจ รู้สึกมีความสุขตั้งแต่ได้ฟังท่านศาสตราจารย์ นพ.ประสพ รัตนากรและตัวอย่างของชีวิตที่มีคุณภาพของอาจารย์ประสพ จะเห็นว่าชีวิตที่มีคุณภาพนั้นเป็นกระบวนการตลอดชีวิต อาจารย์ก็มีชีวิตที่มีคุณภาพตั้งแต่เด็ก เรียนรู้และพัฒนาและก็เหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในวัยสูงอายุ อาจารย์ก็ยัง active ยังสนุกสนานกับกิจกรรม อันที่จริงก็มีมุมมองคล้ายๆ กัน ตอนที่ ทศกสิขี ป้าปีแล้วนะคะก่อนจะเกษียณยังคิดคล้ายๆ กับอาจารย์ว่าเราอยากจะทำอะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งเป็นทางส่วนตัว อยากจะเรียนภาษา อยากจะไปเรียนทำดอกไม้ อยากจะไปเรียนวาดรูป อยากทำอะไรมากมาย หนังสือที่ซื้อไว้ที่อยากจะอ่านตั้งแต่สมัยก่อน ยังไม่ได้อ่านเพราะว่ามันมีอย่างอื่นต้องอ่านเยอะ เพราะเราสอนหนังสือ ต้องมีงานแต่ละที่ที่ต้องศึกษาวิจัยใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เราพบว่าเราอยากจะเป็นแม่ศรีเรือนให้มากขึ้น เป็นอยู่เรียบร้อยไม่ทราบ คือตั้งแต่สมัยทำงานสมัยก่อนเราจะมีกรซื้อของแบบซื้อสิบชิ้นจะได้ลดราคาในกลุ่มเพื่อน เพื่อนจะบอกว่าขาดไปอีกคนหนึ่งนะ จะให้ครบสิบ คน เพราะฉะนั้น เราจะมีเครื่องครัวเยอะ บางอันยังไม่ได้เปิดกล่องเลย มีเพื่อนคนหนึ่ง อันนี้เล่าออกเรื่องไปนิดหน่อย สามมีเขาบอกว่าที่บ้านมีเครื่องไฟฟ้าครบทุกชนิดยกเว้นเก้าอี้ไฟฟ้า ด้วยความใฝ่ฝันว่าเราจะเป็นแม่บ้านที่ดี ทำกับข้าวให้เก่ง เป็นต้น แต่เราก็มีความสุขกับกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของงานสนุกสนานในสิ่งที่เรากลุมใจ ในสิ่งที่เราเชื่อ ซึ่งเราเชื่อว่างานทางจิตวิทยามีความสำคัญ จะทำประโยชน์ให้กับมนุษย์แต่ละคนและสังคมได้มาก จึงยินดีและเต็มใจที่จะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาดังนี้ คล้ายๆ กันในแง่ของประสบการณ์ แต่เราจะพบว่า บางคนจะไม่มีมุมมองชีวิตแบบนี้ มีนิสิตที่ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทนะคะกำลังศึกษาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ในกระบวนการพัฒนาเครื่องมือเพื่อจะเป็นไปตามบริบทของสังคมไทย เราจะเก็บข้อมูลโดยการไปสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ทั้งในสถานสงเคราะห์และผู้สูงอายุที่อยู่ข้างนอกที่ active อยู่ตามสวนสาธารณะ ที่ไปทำไทเก๊ก ทำกิจกรรม เราจะเห็นมุมมองที่ต่าง คนที่รู้สึกว่ารำคาญตัวเองเหลือเกิน ทั้งเจ็บ ทั้งหลงลืม ไม่รู้จะไปทำอะไรดี และมีคนที่รู้สึกว่าชีวิตมันสมบูรณ์แล้ว ที่ผ่านมาก็ทำอะไรเต็มที่ ลูกฉันก็ดี สามีนั่นก็ดี จะต้องการอะไรอีกชีวิตรู้สึกพอใจเหลือเกิน ขออ่านนิดนึงจากคำพูดของเขาเองอย่างเช่นคนนี้ เขาบอกว่า “สุขภาพของป้าได้เท่านี้ก็ถือว่าบุญมากนะ ขอให้ตายดี แขนขาข้างคืออย่างอื่นช่างมันเถอะ” คือยอมรับ แล้วก็บอกว่าเราจัดการตัวเองได้ช่วยเหลือตัวเองได้เท่าที่เรทำได้ก็ดี เราต้องช่วยตนเองจะไปหวังพึ่งใคร และก็มีคนหนึ่งที่ดีใจประทับใจ คนนี้เขา

บอกว่า “เราปลุกต้นไม้ต้นไร่ของเราเรื่อยไป ออกกำลังทำจิตใจให้แจ่มใส เจอะอะไรไม่ถูกใจก็อย่าไปใส่ใจ เดี่ยวมันก็ผ่านไป” อีกหนึ่งตัวอย่าง อันนี้ดิฉันรู้สึกชอบใจมาก เขาบอกว่า “ไม่ชอบอยู่เฉยๆ รู้สึกว่าตัวเองโง่ ชอบออกไปดูสิ่งต่างๆ ซื่ออะไรกินบ้างเพลินดี รู้สึกกระชุ่มกระชวย” คือเขารู้จักที่จะหาอะไรไปกับชีวิต แล้วทำให้มีคุณค่า ยอมรับในทุกๆ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้วพยายามทำให้ดีที่สุด เราจะพบว่า มีผลงานวิจัยที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพทางจิตสูงกว่าจะสนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรมต่างๆ มีความสนใจกว้างขวางทำสิ่งต่างๆ ไม่อยู่นิ่ง ทำงานอยู่หรือทำกิจกรรม เขาจะมีความสุขกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และรู้สึกว่าชีวิตมีประโยชน์ รู้สึกพึ่งพาตนเองได้ ยังช่วยตนเองได้ เราต้องศึกษาว่าทำไมบางคนจึงเป็นเช่นนี้ แล้วทำไมบางคน “โอ๊ยแล้ว ฉันจะอยู่ไปทำไม ฉันรู้สึกไม่เหมือนเดิมแล้วยอมรับกับมันไม่ได้” เพราะฉะนั้น เราจะพบว่าที่จริงแล้ว การที่จะเรียนรู้การควบคุมตัวเองได้ การที่จะเรียนรู้จัดการชีวิตได้มันสั่งสมมาตั้งแต่เด็ก เด็กเกิดมาพ่อแม่จะช่วยขัดเกลา จะประคับประคองให้เด็กเรียนรู้ที่จะอดได้ รอได้ ไม่ใช่ว่าต้องการอะไรแล้วต้องได้ทันทีซึ่งต้องฝึกค่อยๆ ฝึกและพ่อแม่ที่มีความรักเอาใจใส่ก็จะช่วยฝึกและประคับประคองให้เด็กเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้ มีกรณีตัวอย่างคือ มีนิสิตของเราไปฝึกงานที่สถานพินิจพบว่า ผู้ที่อยู่ในสถานพินิจจะมองตนเองในแง่ลบ คือเขามองว่าชีวิตของเขาแย่ คือเขาไม่ได้มองว่าจะต้องเปลี่ยน ซึ่งน่าสนใจว่านิสิตของเราได้ไปให้การปรึกษาทางจิตวิทยากับคนเหล่านี้ ปัญหาที่ทำให้เขาเข้ามาอยู่ และเข้ามาอยู่หลายครั้งคือเข้าควบคุมตนเองไม่ได้ควบคุมแรงกระตุ้นของตนเองไม่ได้ คือเมื่อใครทำให้โกรธ หรือใครมาแฉ เขาจะโกรธมาก ไม่ว่าจะไรอยู่ใกล้มือ และไม่ว่าสาเหตุของความโกรธมาจากอะไร ถ้าเป็นมดก็ใช้มดไม้ก็ไม้ ระบายออก เพราะฉะนั้นบางทีเรื่องเล็กน้อยก็มาคนได้เพราะว่าคุมไม่ได้ หลังจากที่ได้คุย เขาได้มารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ผ่านกระบวนการของเรา ทำให้เขาได้เรียนรู้และคิดว่าเขาต้องการจะเปลี่ยน เพราะเขารู้ว่าอันนี้คือสาเหตุที่ทำให้เขาเป็นแบบนี้เขาต้องการจะไปมีชีวิตที่ดีกว่า เขาไม่ต้องการไปบางช่วงอีก เขาต้องการจะไปมีอาชีพ ไปทำสิ่งต่างๆ เราจะช่วยเขาในการฝึกควบคุมตนเองทีละเล็กละน้อย อย่างเช่นเวลาโมโหมาก ถ้าลงมือลงไม้เขาก็จะทำสัญญาว่า เมื่อโมโหมากเราจะพยายามอดกลั้น แต่ขอใช้ verbal aggressiveness เล็กน้อย ผรุสวาจา คือไปที่ละน้อยจากก้าวร้าวไปค่อยๆ คุมได้ เพราะในกระบวนการ counseling ของเราคือ สัมพันธภาพที่เขาไว้วางใจหรือเชื่อใจเรา ทำให้เขารู้สึกว่าเขาอยากจะทำ ถ้าเขาทำผิดสัญญา เขาจะรู้สึกว่าเขาผิดต่อเรา จะรู้สึกว่าจะทำให้เราเสียใจ เพราะฉะนั้น เราจะพยายามควบคุมตนเอง แล้วในที่สุดเขาจะทำได้สำเร็จ เพราะฉะนั้น ในสาขาของจิตวิทยาการปรึกษา โดยบทบาทเราเป็นบทบาทของกัลยาณมิตร ที่พยายามช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเองที่ได้มีความงอกงามในตน มีทุกข์ก็ได้คลายทุกข์

คล้ายกังวล และได้แก้ไขของปัญหาของตัวเอง จัดการกับชีวิตได้ รู้สึกชีวิตมีคุณค่า รู้สึกทางบวกกับชีวิต แล้วเราจะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความรู้ที่พอเพียงกับมัน มีความรู้ดีกว่าวิธีที่จะจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นี่คือนานทางด้านจิตวิทยาการปรึกษาของเราจะนะ หมดเวลาแล้วค่ะ ขอเพิ่มอีกเล็กน้อยนะ เราจะเห็นว่า คนที่มีสุขภาพจิตที่ดีคือมีความสมบูรณ์ ก็จะต้องฝึกตัวเองจะต้องค่อยๆ เรียนรู้ เรียนรู้จากความคิดพลาดได้ เพราะว่ากระบวนการของชีวิตหรือพัฒนาการเป็นกระบวนการตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นเราค่อยๆ ฝึก ค่อยๆ ทำ ค่อยๆ ควบคุมตนเอง เราก็จะรู้สึกมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน รู้สึกว่าเราสามารถจัดการสิ่งต่างๆ ได้ ภาคภูมิใจ รู้สึกชีวิตมีความหมาย มีคุณค่านะ อยากรจะอัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องความสุขในการดำเนินชีวิตนะค่ะ ที่มีผู้ประมวลไว้ในคำพอสอนสักเล็กน้อยนะค่ะ ท่านได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ความสบายใจของคนเป็นอยู่ที่หายาก คนเราต้องมีความสบายใจจึงจะมีชีวิตที่ราบรื่น สุขภาพจิตและสุขภาพกายนั้นพูดได้ว่าสุขภาพจิตสำคัญกว่าสุขภาพกายด้วยซ้ำ เพราะคนไหนที่ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง แต่จิตใจฟั่นเฟือนไม่ได้เรื่องนั้นถ้าทำอะไรก็จะยุ่งกันได้ สำหรับคนที่มีสุขภาพจิตที่ดี หมายความว่าจิตใจดี รู้จักจิตใจของตัวเอง รู้จักปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง ย่อมเป็นประโยชน์กับตัวเอง และสังคมได้มาก ทำอย่างไรจึงจะทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีคือมีความเมตตา มีความละมุนละไม มีความคิดที่รอบคอบ ไม่มีโทสะ อันนี้จะทำให้ใครก็ตามที่มีสุขภาพจิตดี มีประโยชน์ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่สร้างเสริมหรือเอื้อให้ผู้อื่นมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย ขอขอบคุณค่ะ

สจ. ดร. เพ็ญพิลา : ขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์สุภาพรรณนะค่ะ ท่านทำให้เรามองเห็นว่า นักจิตวิทยาการปรึกษานั้นช่วยคนที่รู้สึกว่ามีปัญหาได้อย่างไร และเราต้องการผู้ที่เข้าใจ ผู้ที่สามารถช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อจะให้ชีวิตมีความหวัง และสามารถปรับตัวได้แล้วท่านยังได้เน้นว่ากระบวนการนี้ ถ้าจะให้ดีต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก แต่ว่าบางคนถ้าหาขาดในเรื่องนี้ เมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วหรือ แม้กระทั่งสูงวัยแล้ว ถ้าเกิดปัญหาเราก็มักจิตวิทยาการปรึกษาอยู่นะค่ะ ที่จะให้ความช่วยเหลือท่านได้ อันดับต่อไปเราอยากจะฟังนักจิตวิทยาพัฒนาการบ้างแล้วนะค่ะ ขอเชิญรองศาสตราจารย์ ดร. พรหมทิพย์ศิริวรรณบุษย์นะค่ะ ให้มุมมองในแง่ของนักจิตวิทยาพัฒนาการค่ะ

สจ. ดร. วรสุนทิพย์ : ท่านผู้ดำเนินรายการ ท่านผู้ฟังที่มีเกียรติทุกท่านนะค่ะ ดิฉันดีใจมากที่ได้มาพูดในวันนี้ และภูมิใจมากที่ได้เป็นผู้หญิงที่สาวที่สุดในวิทยากรนี้ นะค่ะ อย่างที่ท่านอาจารย์ประสารบอก เขาเรียงตามอายุ มีคนอายุน้อยกว่าดิฉันอีกหนึ่งคน แต่เป็นสุภาพบุรุษนะค่ะ ดิฉันเอง เนื่องจากว่าเพิ่งเกษียณปีนี้ นะค่ะ เพราะฉะนั้นประสบการณ์ของผู้สูงวัยนี้ยังไม่ค่อยมีมากนักยังน้อยอยู่ แต่ว่าที่เรียนมาทางจิตวิทยาพัฒนาการต้องบอกตรงๆ ว่า

ได้รับอิทธิพลจากท่านอาจารย์ประสารนี่เองนะค่ะ ท่านสอนจิตวิทยาพัฒนาการ ซึ่งทำให้ดิฉันสนใจมากและเมื่อไปเรียนต่อปริญญา จึงหันมาเรียนทางนี้เพื่อทำความเข้าใจมนุษย์ และทำให้เรามองตนเอง มองปัญหารอบตัวของเราและเข้าใจมนุษย์ในวัยต่างๆ มากขึ้นนะค่ะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเข้าใจตัวเองให้มากขึ้น จึงทำวิทยานิพนธ์เรื่อง self concept นะค่ะ เพื่อจะได้ไม่หลงไปกับมัน ไม่มีอะไรแน่นอนมันคงนะค่ะ โดยเฉพาะรูปร่างหน้าตา แม้เราจะพยายามลดรูปร่างไว้เท่าไรก็ตามนะค่ะ ที่นี้ท่านอาจารย์ทั้งสองท่านได้พูดถึงเรื่องของผู้สูงวัย พูดถึงการช่วยเหลือคนแล้ว โดยใช้ศาสตร์ทางจิตวิทยา ดิฉันเองอยากจะมาลงตรง Theme ของเราเล็กน้อยว่า ผู้สูงวัยในความจริงต้องดูแลในการพัฒนาการนะค่ะ เพราะพัฒนาการเป็นกระบวนการต่อเนื่องนะค่ะ ที่นี้จะมาว่า พอเข้าสูงวัย ก็คือพอเริ่มเข้า 60 เพราะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต แม้ชีวิตดิฉันจะไม่ต้องเปลี่ยนมากนัก งานก็ยังไม่ได้เปลี่ยน สามีก็ยังไม่ได้เปลี่ยน ยังไม่ได้เปลี่ยนอะไรสักอย่างเดียว อย่างน้อยก็ความมั่นใจจะทำให้เราเครียดอะไรบ้าง เมื่อเราเข้าเป็นผู้สูงวัยนะค่ะ สิ่งที่เราเปลี่ยนแน่นอนคือร่างกาย ก่อนที่จะมาอภิปรายในวันนี้ ดิฉันก็ขำกับอาจารย์เพ็ญพิลา ขำแล้วขำอีก รูปดิฉันที่จะต้องไม่แก่และฮ้วนนะค่ะ ฝ้าที่สุครูปนี้ก็ใช้ได้แน่นอน มันเปลี่ยนนะค่ะ ผมก็เปลี่ยนสีนะค่ะ อันนี้ก็ข้อมเอาไว้เรียบร้อยนะค่ะ เปลี่ยนแปลงทางสติปัญญานะค่ะ ความทรงจำจะจำไม่ค่อยได้ ดิฉันเคยเห็นท่านองคมนตรี จิราญเนี่ย เวลาถูกสัมภาษณ์ อาจารย์ขำใหญ่ได้ไหม ท่านจะถามว่าชื่อคุณเองทำไมคุณไม่จำล่ะ มาให้ผมจำทำไม พอมาถึงวัยนี้เข้าก็เหมือนกัน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญานะ บางทีชื่อที่เราคุ้นๆ เคยเรียกแต่ชื่อเล่น ชื่อจริงชื่ออะไร มันเริ่มจะเข้ามามีการเปลี่ยนแปลงนะค่ะ เปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมนะค่ะ ความจริงเป็นคนปกติ มันคืออย่างคือไม่ค่อยรู้สึกเปลี่ยนแปลงเท่าไร อาจารย์สมโภชน์มารับไปทำให้โล่งใจ เหมือนคำว่าขึ้นจากนรกเลยจริงๆ เพราะว่าจริงๆ ในมหาวิทยาลัยเมื่อขึ้นมาเป็นยอดสูงๆ แล้ว ไม่ค่อยจะมีอำนาจวาสนาเท่าไร คือสั่งใคร ไม่ค่อยจะได้สักเท่าไร ก็ยังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง บทบาทสังคมมากนัก ยังเป็นอย่างเดิม ความสัมพันธ์ในครอบครัวอันนี้สำคัญ ดิฉันเริ่มรู้สึกว่าตอนนี้บ้านดิฉันว่าเหว่มาๆ เลยค่ะ หันไปเจอแต่คนหน้าเดิมๆ และดิฉันต่างจากท่านอาจารย์ประสาร กับอาจารย์สุภาพรรณเล็กน้อย คือดิฉันต้องอยู่ใกล้หมดตลอดเวลาเพราะสามีเป็นหมอ และอยู่สองคนเห็นหน้ากันสองคน เพราะลูกไปแล้วมันเป็น empty nest แล้ว บ้านว่างเปล่าทำให้รู้สึกเหงาเหมือนกัน จะเรียกร้องความสนใจจากลูก โทรหาเขาตลอดเวลาเข้าสายบ้ายื่นนะค่ะ เขาก็รำคาญ เขาต้องดูหนังสือ มันจะเกิดความไม่เข้าใจขึ้นจริงๆ พยายามเข้าใจเพราะเราเป็นนักจิตวิทยาการพัฒนาการไม่อยากจะให้เด็กช่องว่าง พยายามเข้าใจว่าทำไมเขาไม่อยากจะให้เราโทรไปกวนบ่อยๆ ที่ต่างประเทศ สามีดิฉันเป็นคนประหยัดมากแต่ขอมเสียเงินค่าโทรศัพท์เยอะมาก เพราะเป็นห่วง

ลูก ขอโทรคุยกับลูก ตอนสมัยเป็นแฟนดิฉัน ไม่เคยโทรหาดิฉันเลย มีแต่ดิฉันคอยโทรหาและตามเขา ตอนนี่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย เพราะเขาเริ่มหันมา ดิฉันมาทำงาน เขาจะเริ่มโทรศัพท์ตามแล้ว กลับถึงบ้านรีบๆ บางทีดิฉันไปเจอเจอตามไหนบ้างเล็กน้อยตามแต่เพื่อนๆ ที่ทำงาน จะชวน ไปนะ คะ โทษคนอื่นเขาจะนะ คะ เพราะฉะนั้น ผู้สูงวัยนะคะ จะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับครอบครัว เริ่มมี generation gap ระหว่างลูกวัยรุ่นนะคะ และความสามารถในการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลงตรงนี้ เราค่อนข้างที่จะต้องอาศัยเยอะพอสมควรนะคะ ที่นี้มาคิดว่าถ้าเราเป็นปู่ตาชายแล้วจะเป็นอย่างไร คุณตัวของดิฉันเอง ถ้าแต่งงานเร็วกว่านี้ ลูกศิษย์รุ่นใหม่มจะเป็นหลานได้ เพราะอายุ 17-18 ก็พอจะเป็นรุ่นหลานไปแล้ว ความคิดจะค่อนข้างต่างกันเยอะมากทีเดียว ดิฉันเคยสอนนิสิตในห้องเรียนบอกเขาว่า ทำอย่างไรจะแต่งตัวให้เรียบร้อย เพราะดิฉันจำได้เมื่อสมัยที่ดิฉันเป็นสาวเมื่อประมาณ 30 กว่าปีก่อน ดิฉันก็เคยมาทำงานวันแรกนี่นะคะ เพื่อนอาจารย์ท่านหนึ่ง ท่านเตือนดิฉันบอกอาจารย์อย่าใส่เสื้อยืดที่รัดมากนัก หัวใจอาจารย์ชายเขาแกลงใจ เพราะบางครั้งวัยของเราพอเปลี่ยนแล้ว ความรู้สึกนึกคิดจะเปลี่ยนไปด้วยนะคะ เพราะฉะนั้น ดิฉันไปว่านิสิตในห้องเรียนบอกว่า “เธอ เธอใส่กระโปรงอะไร ทำไมเธอถึงใส่ให้มันช่วยผู้ชายมากนัก” บางคนสั้นมากแล้วผ่าหลังอีก เข้าห้องน้ำนี่ ไม่ต้องถลกเลย ดิฉันว่าในห้อง “ขอโทษนะ ฉันเป็นคนรุ่นเก่าปากจัด” เพราะดิฉันอยู่ในระบบที่โดน แต่ท่านอาจารย์ประสารไม่เคยว่าดิฉันรุนแรงขนาดนั้นนะคะ อาจารย์ว่านิคหน่อย “พรรณทิพย์ ตอนเดินระบำสเปนนะ เวทีมันจะพังนะ” แต่ว่าเขาลุกขึ้นเถียงดิฉันเลย “อาจารย์คะ ทำไมอาจารย์ชอบเที่ยวเชิญพวกผู้หญิงแต่งตัวให้เรียบร้อย ทำไมอาจารย์ไม่ไปเที่ยวเชิญผู้ชายไม่ให้มีใจสกปรก” มันลำบากนะเพราะว่าผู้หญิงแต่งตัวมันเป็นรูปธรรมเราเปลี่ยนแปลงได้ แต่ใจผู้ชาย มันต้อง socialize มาตั้งแต่ครอบครัว และยังเป็นคำนิยามว่าผู้ชายชอบผู้หญิงไป บางคนใส่มา เสื้อเ็นคะ ชุดนิสิตนะคะติดกระดุมไม่ได้นะคะ มันจะปลิ้นออกมา ดิฉันกลัวว่ากระดุมเงินมันจะหลุดออกมา ไม่ใช่จลาจลนะคะ สิ่งเหล่านี้มันเป็น generation gap แต่เขาก็มองว่าเขาแต่งตัวอย่างนั้น เขาชอบเขา มันถูกใจเขา เพราะฉะนั้นปัญหา มันจึงเกิดขึ้นว่าถ้าเราเป็นผู้ใหญ่แล้วเราจะทำอย่างไร จะไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยระหว่างเรา คือถ้าเกิดกับลูกตัวเอง หลานตัวเองมันยังโอเค อย่างน้อยที่สุดไม่พอใจอย่างไรก็ต้องจำใจยอมรับ แต่ว่าเมื่อมาสอนหนังสือจะเริ่มรู้สึกตัว เราคิดไม่เหมือนเขาจะ เขาทำอะไรหลายๆ อย่างเป็นต้นว่า บางคนสัก เราจะเห็นเวลาที่เขาก็มตัวจะเห็นตามเอวบ้าง เขาไปก้มให้ช่างสักตามเอาได้ ครั้งหนึ่งที่บ้านดิฉัน ลูกสาวไปสัก สักมาหลายเดือนแล้วพอไม่เห็น วันหนึ่งพอเห็นไม่พูดกันเป็นหลายเดือน เพราะพอบอกให้ไปลบ ลูกบอกไม่ลบเพราะลบเจ็บกว่าสัก ก็ไม่ หรือว่าพูดโทรศัพท์นะคะยังอายุน้อยๆ อย่างนี้ชีวิตเขาจะอยู่สองอย่าง คือโทรศัพท์กับคอมพิวเตอร์ ไม่

เล่นคอมพิวเตอร์หาเพื่อน ทำไมไม่ไปสูดอากาศ ไปออกกำลังกาย ตอนเช้า เรื่องตื่นอีกอย่างหนึ่ง พวกเราจะถูกสอนว่าให้ตื่นนอนหกโมงเช้า คือตื่นมาก่อน ทำอะไรต่ออะไรแล้วจะนอนต่อก็ไม่เป็นอะไร แต่เด็กรุ่นใหม่ เขานอนดีตามแล้วตื่นเที่ยง เหมือนที่ดิฉันเองพยายามเอาท่านอาจารย์ประสารเป็น role model นะคะ แต่ว่าไม่ค่อยได้ดีเท่าใด เพราะว่าบางครั้งไม่ขยันเท่าอาจารย์นะคะ แล้วเป็นตัวที่จะต้องคอยอบรมสั่งสอน ต้องกล้าที่จะพูดว่าคนกลัวลูกคะ กลัวหลาน ยิ่งหลานยิ่งกลัวมากเลยนะคะ ลูกยังพอคุยได้ หลานจะไม่คุยเลยคะ คุณย่าคุณยายทั้งหลาย นะคะทูนเอาไว้เลย อยากได้อะไรบอกมานะคะ จะเป็นอย่างนั้นจริงๆ แต่เราจะต้องสามารถเป็นที่ปรึกษา และสามารถสอนได้นะคะ ดิฉันรู้ว่ายังมีอาจารย์ธีระพรอีกคน ดิฉันภูมิใจมาก ถึงเราอายุมากแล้วนะคะ เรายังเป็นนักจิตวิทยา คุณนักจิตวิทยาแต่ละคน ท่านอาจารย์หมอ ประสพแปดสิบหกนะคะ Cattell, Gesell, Carl Jung แปดสิบกว่าทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น เป็นไปได้ว่าดิฉันจะอยู่แปดสิบกว่า เพราะเป็นนักจิตวิทยา นะคะ พูดกันว่าคนเราจะอยู่ให้ได้ร้อยยี่สิบ อย่างที่ท่านอาจารย์ประสารว่า ต้องพยายามทำอะไรให้เหมือนเดิมนะคะ คือตื่นขึ้นมาต้องทำอะไรให้เหมือนเดิม จะนั้น เป็นไปได้ที่ดิฉันจะอยู่แปดสิบกว่า เพราะดิฉันมีอะไรทำเหมือนเดิม ทำงานที่เดิม สามีคนเดิม กินอาหารเดิม เหมือนเดิมทุกอย่าง คิดว่าจะพยายามอยู่ให้ได้แปดสิบกว่านะคะ แล้วท้ายที่สุดอาจารย์เพ็ญพิไลคะ จะจบตรงนี้แล้วคะ ไม่ต้องส่งจดหมายคะ ดิฉันมีคดีอยู่ 4 ตัว คือ 4 พ นะคะ เนื่องจากชื่อพรรณทิพย์ เพียงพอสำหรับตนเอง พร้อมทั้งจะอุทิสเพื่อส่วนรวม เพิ่มคุณค่าของชีวิต พิจารณานอนิจจังคะ จบแค่นี้ ขอบคุณมากคะ

ศร. ดร. เพ็ญพิไล : ขอขอบคุณอาจารย์พรรณทิพย์มาก นะคะที่ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับ generation gap ระหว่างผู้ที่มีอายุมากกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเรามองโลกต่างกัน มีทัศนคติต่างกัน แต่ถ้าเรามีความเข้าใจจะทำให้สามารถอยู่ด้วยกัน ได้อย่างมีความสุขนะคะ อันดับต่อไปเราอยากจะฟังมุมมองของนักจิตวิทยาสังคมนะคะ ซึ่งท่านมีอะไรหลายอย่างที่น่าสนใจมาฝากเรานะคะ ขอเรียนเชิญอาจารย์ธีระพรเลยคะ

ศร. ดร. ธีระพร : ครับ สวัสดีท่านผู้มีเกียรติทุกท่านนะ ครับ ถ้าท่านสังเกตให้ที่ท่านจะเห็นว่าหัวข้อใหญ่ของการประชุมวันนี้เน้นไปที่ความงดงามของผู้สูงอายุ แต่หัวข้อย่อยที่ให้เสวนากันจริงๆ ได้ตัดส่วนนั้นออกนะครับ แต่เพื่อสรุปคำพูดของท่านอาจารย์ประสารอีกที คือลักษณะเด่นอันหนึ่งของผู้สูงวัยจะเป็นลักษณะตรงข้ามกับคนที่วัยน้อยกว่า คือตอนเป็นหนุ่มเป็นสาว จะมีกตบอกว่าเพื่อนกินง่ายเพื่อนตายหายาก แต่พอเป็นผู้สูงวัยจะกลับกัน เพื่อนตายจะห่างกว่า แต่เพื่อนกินน้อยหน่อยนะ ทีนี้ในมุมมองของจิตวิทยาสังคม เราศึกษาในท่านองว่าคนอื่นมีอิทธิพลต่อเราได้อย่างไร สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเราได้อย่างไร สถาบันทางสังคมมีอิทธิพลต่อเราได้อย่างไร ผมจะพูดขยายออกมาเล็กน้อยคือ ตั้งแต่

มนุษย์เป็นเด็กๆ นะครับ ในแง่ของนักจิตวิทยาพัฒนาการ จะทราบกันดีว่าสำหรับเด็กตั้งแต่วัยทารก ความตื่นตัว อย่างหนึ่งของเด็กคือความสามารถที่จะทำให้สิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้นเด็กเล็กๆ อายุประมาณขวบหรือ ขวบกว่าๆ ถ้าท่านมีของเล่นที่เด็กทำให้มันวิ่งได้ เด็กจะ รู้สึกตื่นตัวมากนะครับ ภาษาวิชาการเรียกว่า ability to manipulate an object คือทำให้สิ่งต่างๆ เปลี่ยนแปลงได้ เหล่านี้คือความสามารถของมนุษย์ในการควบคุม สิ่งแวดล้อม หรือควบคุมสภาพแวดล้อม ในต่างประเทศ จะศึกษากับผู้สูงวัย โดยมีอยู่อย่างน้อยสองเรื่องนะ ที่ ศึกษากับผู้สูงวัยที่อยู่ในบ้านพักคนชรา กรณีหนึ่งจะ ศึกษาง่ายๆ โดยไปบอกกับผู้สูงวัยเหล่านั้นว่าจะมี นักศึกษามาเยี่ยม เวลาเยี่ยมของนักศึกษาที่จะมาเยี่ยมผู้สูง วัยรวมสมมติว่าเป็นสิบชั่วโมง แต่ว่าในกรณีหนึ่ง ให้ นักศึกษาเป็นคนบอกว่าจะมาเมื่อไร แล้วมาอยู่นาน เท่าไหร่ แต่อีกเงื่อนไขหนึ่ง ให้ผู้สูงวัยเป็นผู้กำหนดมาว่า จะให้นักศึกษามาเมื่อไร และมาพูดแต่ละครั้งนานเท่าไร และให้มีการวัดสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้สูงวัยเอาไว้ นะครับ ท่านคงพอจะเดาออกว่าสิ่งที่ผมพูดมาว่าในที่สุด แล้วพบว่าผู้สูงวัยในเงื่อนไขที่ตัวเองเป็นฝ่ายบอกว่าจะให้ นักศึกษามาเมื่อไร มาอยู่นานเท่าไร มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีกว่านะ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งจะทำในลักษณะ คล้ายกัน แต่ว่าทำมากขึ้นไปอีก คือเงื่อนไขหนึ่ง ใน บ้านพักคนชรานั้น จะจัดทุกอย่างให้กับผู้สูงวัยทั้งหมด คือไม่ต้องตัดสินใจทำอะไรเลย ตื่นเช้าขึ้นมามีกิจกรรม มี รายการ ให้เรียบร้อย ทำหมดทุกอย่างนะ กับอีก สถานการณ์หนึ่ง พยายามให้ผู้สูงวัยเหล่านี้ มี ความสามารถในการตัดสินใจมากขึ้นนะครับ เช่น มี ดอกไม้กระถางเล็กๆ หรือต้นไม้ ถามว่า สนใจจะรับไว้ หรือไม่ ถ้ารับไว้ ก็ขอให้ท่านช่วยดูแลที่ระรดน้ำมัน แต่ อีกเงื่อนไขหนึ่งคือเอาต้นไม้ไปซัดเหยียดให้ผู้สูงวัยเลย แล้วให้เจ้าหน้าที่ในบ้านนั้นเป็นคนรดน้ำให้ รวมถึง กิจกรรมอื่นๆ หลายอย่าง ซึ่งพบความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นสำหรับผู้สูงวัยเราจะเห็นว่า ความสามารถที่จะตัดสินใจทำอะไรต่างๆ ได้ หรือควบคุมสภาพแวดล้อม ได้ เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตนะครับ ฉะนั้นสำหรับท่านที่อยู่ ยังไม่มาก และมีคุณพ่อคุณแม่คุณปู่คุณย่าคุณตาคุณยาย ก็ ขอให้เข้าใจในเรื่องอย่างนี้ ถ้าท่านบอกว่า “ขอน้ำกินซัก แก้วหนึ่งเถอะ” อย่าพูดว่า “รอเดี๋ยวนะ” ขอให้ไปให้ ท่านเร็วหน่อย เพราะว่านั่นคือความสามารถของท่านที่ ท่านด้อยลงไป แต่ท่านคงอยากควบคุมสภาพแวดล้อมให้ ได้มากอยู่ ถ้าผมจะให้คำแนะนำกับบริษัทโซนี่ ซึ่งผลิต หุ่นยนต์ ASIMO ออกมา ผมบอกว่าแทนที่หุ่นจะไปผลิต หุ่นยนต์ไปกระโดด ซึ่งคงขายได้ไม่เยอะ ผมว่าผลิต หุ่นยนต์ให้มาบริการผู้สูงวัยดีกว่า ให้เอาน้ำให้กิน แล้ว คนเหล่านี้มีกำลังซื้อนะครับ กลับมาถึงตรงนี้มาถึง สนามบินสุวรรณภูมิ โครทีได้อินสมบรรายซั๊ก 2-3 ปี ก่อนหน้านี้ถือว่าโชคดีมากนะครับ เพราะว่าผมบอก ชัดเจนว่า มีงานวิจัยในต่างประเทศมาแล้วครับว่าเด็กที่ บ้านอยู่ใกล้สนามบินสมองจะทึบกว่าเด็กซึ่งบ้านอยู่ไกล

สนามบิน เช่นกันครับ คือ ความสามารถที่มนุษย์จะ ควบคุมสภาพแวดล้อม ท่านคงได้ยินนะครับ ว่าผู้สูงวัย อายุแปดสิบ ดยเพราะเสียงเครื่องบินลงที่สุวรรณภูมิ คง จะเป็นส่วนประกอบเข้ามานะ ซึ่งส่วนนี้มันโยงไปอีก เรื่องหนึ่งได้ครับ เรื่องความสามารถในการควบคุม สภาพแวดล้อม ถ้าเราไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เกิดสิ่ง ทางลบกับเรา โดยที่เราไม่สามารถจะควบคุมได้ หรือ ควบคุมได้น้อยมาก ซึ่งเราเคยทดลองกับนักศึกษามหาวิทยาลัยปีหนึ่ง โดยเราสร้างเป็นสี่ สถานการณ์ขึ้นมา เอาปัญหาที่กำกวมเล็กน้อยมาให้เป็นปัญหาที่เราจะ เฉลยว่าถูกก็ได้หรือผิดก็ได้มาสี่สถานการณ์ สถานการณ์ หนึ่งเราจะใจดี คุณตอบอะไรมาเราเฉลยว่าถูกหมด สถานการณ์ที่สอง คือ ตรงไปตรงมา ถ้าคุณตอบถูกเรา บอกถูก ถ้าคุณตอบผิดเราก็บอกผิด สถานการณ์ที่สาม คุณ ตอบอะไรมา เราบอกว่าผิดหมดเลย และสถานการณ์ สุดท้ายเราไม่เฉลย สี่สถานการณ์ถ้าท่านคิดดีๆ อาจจะ คล้ายบริบทในการสอนพอสสมครนะครับ บางวิชาส่ง งานให้อาจารย์ไปไม่เคยได้รับ feedback กลับมาเลย แต่ บางวิชาอาจารย์ภูมิใจมาก ของมันได้ F ไปแปดสิบกว่า เปอร์เซนต์ แล้วให้นักศึกษาทำงานแบบนี้แค่ประมาณ ครึ่งชั่วโมง จากนั้นเราบอกว่ามีงานช่วงที่สอง สำคัญมาก นะครับ ขอให้ทำให้ดีที่สุด แล้วให้เด็กประมาณ ความสามารถว่าจะทำงานช่วงที่สองได้แค่ไหน โดยงาน ช่วงที่สองที่ให้อาจจะเป็นแบบทดสอบสติปัญญาทาง จิตวิทยานะครับ แต่เป็นแบบที่ใช้ภาพเข้ามา ซึ่งชัดเจน ครับ พวกที่ทำอะไรไม่ได้ค่าที่สุดคือพวกซึ่งถูกเฉลยว่าผิด เสมอ แม้ว่าตอบยังงี้ก็ตาม แต่ว่าอีกสาม พวกจะทำ คะแนนได้ดีนะครับ จะเห็นว่าเราสามารถทำเรื่องอย่างนี้ ภายในเวลาประมาณครึ่งชั่วโมง ทำให้เด็กนักศึกษาใน มหาวิทยาลัยเกิดความงัวเขี้ยวขึ้นมาได้นะ แต่ว่า ก่อนที่จะจบการทดลองเราเอาให้ฟังนะครับว่าเป็น สถานการณ์อย่างนี้ ปกติคุณสามารถทำได้เท่ากับคนอื่น นะ ทีนี้โยงมาอีกเรื่องหนึ่งที่ฟังท้าวใจไม่นานนี่เอง ไม่ใช่ว่าไม่นานนะสิบเอ็ด ปีแล้ว แต่สิบเอ็ด ปีในเรื่องนี้ ของจิตวิทยามันยังอยู่ในวังวนนะครับ คือ เริ่มต้นจากการ ที่สังเกตว่า ถ้ามีการเอาแบบทดสอบบางอย่างไปทดสอบ กับนักศึกษาวิชาที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดนะครับ ถ้า นักศึกษาเข้าใจว่าแบบทดสอบนี้วัดอะไรที่เกี่ยวกับ สติปัญญา จะพบว่านักศึกษาวิชาที่จะทำคะแนนได้ดีกว่า นักศึกษาวิชา และทำคะแนนได้ดีกว่ากรณีนี้นักศึกษา ไม่เชื่อว่าวัดสติปัญญา จิตวิทยาสังคมจะเรียกว่า stereotype ในภาษาไทย ผมแปลกันเองนะ เราเรียกว่า เป็นการคุกคามจากภาพในความคิด ซึ่งได้พยายามทำ ความเข้าใจว่า อะไรที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวคน แล้วมา จากสถานการณ์แวดล้อมข้างนอกอย่างไรเข้ามา ขณะนี้ ผมจะเรียกได้ว่าสิบเอ็ดปีแล้วมันยังมีความชัดเจนไม่ เต็มที่เท่าที่ควรนะ เช่นพบว่าถ้าระหว่างนักศึกษาวิชา กับวิชา ไปทำให้เข้าใจว่าการคิดถ้อยคำสะท้อนถึง สติปัญญา การแข่งขันกีฬาเท่านั้นเอง ปรากฏว่าคนวิชาดี แยะเลย เพราะว่าเอาเรื่องสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ถ้า

ไปทำให้เข้าใจว่าการตีความนี้เป็นเรื่องของความสามารถทางกีฬาโดยรวม คนผิวขาวแน่ เพราะว่าท่านทราบนะครับ โดยภาพรวมคนผิวขาวยอมรับว่าคนผิวดำมีความสามารถทางการกีฬาสูงกว่าพวกผิวขาวนะ ฉะนั้นจึงเกิดความสงสัยขึ้นมาว่าอะไรเป็นกลไกที่เกิดในตัวคน เป็นเพราะสถานการณ์หรือไม่ ส่วนหนึ่งได้ไปทดลองกับผู้สูงวัย ที่นี้ท่านฟังเรื่องท่านเองนี้แล้ว ท่านคงจะเดาออกว่า ถ้าสร้างสถานการณ์ให้ผู้สูงวัยเจอปัญหาแบบนี้ ทำอย่างไรครับ เราเอาแบบทดสอบแล้วบอกว่าทดสอบเรื่องของความจำ แล้วคนทดสอบอาจจะพูดขึ้นมาคำหนึ่งว่า คนสูงอายุมักจะขี้หลงขี้ลืม เรียบร้อยเลยครับ คนสูงอายุนะคะแน่นอนออกมาตำหนะ แต่พยายามที่จะดูกลไกในตัวของคนแล้ว คือ ต้องเข้าใจก่อนว่าคำว่า stereotype ภาษาไทยมีการเรียกต่างๆ นานากันไปนะครับ แต่ว่าในความหมายของมันจริงๆ หมายความว่า เป็นความเชื่อของคนหรือกลุ่มคน ว่าคนหรือกลุ่มคนบางกลุ่มมีลักษณะบางอย่างที่เป็นภาพรวม อันหนึ่งที่พูดแล้วหลายคนคงยอมรับได้นะครับ คือภาพรวมว่า stereotype ของผู้สูงอายุคือ หลงๆ ลืมๆ ผมไม่อยากจะพูดถึง stereotype ของคนขับรถนะ เดี่ยวผู้หญิงหลายคนจะประท้วงผมเข้า พอเป็นอย่างนี้ เมื่อไปอยู่ในสถานการณ์อย่างนั้น ทำให้คิดว่า อันนี้อาจเป็นตัวคำสำคัญคล้ายๆ ว่าสถานการณ์ไปกระตุ้นให้คนตระหนักว่าภาพในความคิดตรงนี้นั้นเป็นทางลบ เพราะฉะนั้นมันจะเข้าไปด้วยนะครับ ท่านอาจจะบอกว่า แล้วคนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ไม่น่าจะรับผลกระทบจากสิ่งเหล่านี้ ใช่มั๊ยครับ คำตอบคือไม่ใช่ เพราะกลับพบว่าพวกที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงเป็นพวกที่ไวมากที่สุดที่จะรับผลกระทบเหล่านี้ คนที่เป็นต้นคิดเรื่องนี้เองในที่สุดเขาได้พบว่าตัวแปรในตัวบุคคลที่จะรับผลหรือไม่รับผล คือการที่คนเหล่านี้มีตัวแบบที่คล้ายกับเขาซึ่งอยู่ในกลุ่มที่เป็น stereotype ทางลบได้ประสบความสำเร็จขึ้นมา ซึ่งเขาได้ยกตัวอย่างหนึ่งเรื่องหนึ่งนะครับ เป็นหนึ่งสถานการณ์ของคนกลุ่มน้อยในอเมริกา ซึ่งปกติเชื่อว่าความสามารถทางการเรียนไม่สูง แต่บังเอิญในคนกลุ่มนั้นมีคนเป็นครูสอน Calculus คนหนึ่งนะ สอนเด็กพวกนี้แล้ว ในที่สุด เด็กพวกนี้แข่งระดับประเทศ โรงเรียนนี้กลายเป็นมีความสามารถทาง Calculus ได้ระดับ 3 ของประเทศ จึงมาทดลองดูว่า ถ้าเช่นนั้น การที่ในที่สุดแล้วคำตอบก่อนข้างไปท่านเองนี่นะครับ คนไปแปลความสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ว่าคนอื่นที่มารับรู้ภาพรวม มันเป็นภาพที่คนจะเอาผลการทำงานของเขาไปตีความไปตาม stereotype นั้นหรือไม่ แล้วในที่สุดมันก็เป็นออกดีกับเขา ถ้ารับรู้อย่างนั้นนะครับ เขาจะจบเลย เพราะฉะนั้นเขาพบแม้กระทั่งว่าในการทดสอบ ถ้าเอาแบบทดสอบทางคณิตศาสตร์มาให้ผู้หญิงทำ ถ้าคนที่เอามาให้ทดสอบเป็นผู้ชาย แค่นั้นเองผู้หญิงก็จบแล้ว ในทางกลับกันถ้าเอาผู้หญิงมาเป็นผู้ทดสอบ ปรากฏว่าผู้หญิงจะยังทำคะแนนได้ดีพอสมควรนะ เทียบกับสถานการณ์ที่ไม่ใช่เอาผู้ชายเข้ามาทำนะ โดยสถานการณ์ที่จะเป็นตัวสอง ตัวข้างในบางครั้งที่จิตวิทยาเรียก ตัว Mediator

แต่ตัวข้างนอกคือตัว Moderator คือสถานการณ์ที่เข้ามาแล้ว แต่ไม่สรุปเรื่องนี้ว่ามันเป็นลักษณะของคน แต่เป็นเรื่องของการตีความสถานการณ์ ฉะนั้นผู้สูงวัย ถ้าเราไม่ไปพูดอะไรกับท่านมาก ๆ เรื่องการที่ท่านจะมีปัญหาเรื่องการจำ หรือเรื่องอื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะไม่เป็นปัญหาตามมารับ ขอขอบคุณครับ

สท. ดร. เพ็ญพิลา : ขอบคุณมากนะค่ะ ท่านอาจารย์ธีระพรได้ให้แง่คิดจากงานวิจัยเลยนะค่ะ ให้เห็นว่าสิ่งที่เราไปเน้นย้ำในสิ่งที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นข้อดีของท่าน จะทำให้ท่านมีความกังวลที่จะทำบางอย่างได้ไม่เต็มที่ อีกอย่างหนึ่งที่เราควรระวังไว้ ในห้องนี้มีนิสิตอยู่หลายคนนะค่ะ ที่ยังมีคุณพ่อคุณแม่คุณปู่คุณย่าอยู่ที่บ้าน พยายามให้ท่านมีโอกาสตัดสินใจนะค่ะ ให้ท่านเลือกว่าท่านชอบอะไร ไม่ใช่ไปจัดการให้หมดทุกอย่างนะค่ะ เพราะว่าจะทำให้ท่านรู้สึกว่าคุณสูญเสียอำนาจในการควบคุมสิ่งแวดล้อม เราได้รับความรู้จากท่านวิทยากรทั้งสี่ ท่านแล้วนะค่ะ อันถัดต่อไปจะเป็นช่วงคำถามนะค่ะ ขอท่านกรุณาเขียน ถ้าผู้ใดมีคำถามนะค่ะ เรามีนิสิตคอยรับคำถามท่านอยู่แล้ว แล้วดิฉันจะเรียนเชิญวิทยากรให้ช่วยตอบนะค่ะ มีคำถามใหม่ค่ะ มีคนถูกพาดพิง ยินดีเลยคะ เรียนเชิญอาจารย์ไพบูลย์นะค่ะ

ผู้ร่วมประชุม : ผมไพบูลย์ เทวารักษ์ นะครับ อาจารย์พรหมทิพย์พาดพิง ที่จริงไม่เกี่ยวกับ มี พ อยู่ 4 แล้ว คือ ‘พ’ ไพบูลย์อีก คือ พอไหนนะ ไพบูลย์คือ ร่ำรวย ฉะนั้นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ทางจิตวิทยาเราอาจจะพูดถึงแต่เรื่องสุขภาพกาย สุขภาพจิต มันต้องสุขภาพกระเป๋าคือ ขอให้ ร่ำรวยๆ จะได้มีมรดกตกทอดให้ลูกให้หลาน แล้วจะได้มีคนพึ่งพาอาศัย นี่เป็นเรื่องของความงมงายทางด้านผู้สูงวัยครับ ที่นี้ขอเพิ่มเติมในฐานะที่เป็นนักจิตวิทยาทดลองนะค่ะ เมื่อครูได้ฟังมีนักจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาสังคมแล้ว นักจิตวิทยาทดลองยังมีมุมมองที่เน้นไปทางด้านเรื่องของสรีระ โดยเฉพาะสมองนะค่ะ เรื่องของการใช้แล้วไม่ได้ใช้เป็นเรื่องใหญ่ ถ้าอายุมากแล้วไม่ใช้งานสมองจะทำให้ฝ่อนะ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นไฮโปแคมปัสที่มีการสร้างขึ้นในแต่ละวันจะฝ่อได้ เพราะฉะนั้นยืนยันอีกครั้งหนึ่งนะค่ะ จากที่ท่านวิทยากรทั้งหลายพูดถึง คือ น่าจะต้องรณรงค์ให้คนที่สูงวัยได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันซักอย่างหรือสองอย่างในแต่ละวัน หรือในแต่ละโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันนี้เราได้มีโอกาสได้ฟัง ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันคือฟัง ถ้าใครจะพูดจะเพิ่มเติมก็ยินดีจะรับฟังต่อไป ขอขอบคุณครับ

สท. ดร. เพ็ญพิลา : ค่ะ ขอพระคุณค่ะ การจัดประชุมวิชาการเป็นการใช้สมองอย่างหนึ่งนะค่ะ และการที่ท่านทั้งหลายได้มาร่วมประชุมวิชาการก็ถือว่าเป็นการใช้สมองเหมือนกันนะค่ะ มีคำถามใหม่ค่ะ เชิญสูงขึ้นมาเลย ค่ะ มีใหม่ค่ะ

ผู้ร่วมประชุม : ขอถามนะค่ะ เป็นผู้สูงอายุ แต่ไม่ได้ถามเรื่องผู้สูงอายุ ถามเรื่องนิสิตนักศึกษา นะค่ะ นิสิตนักศึกษาที่ถูกอาจารย์พิพากษาว่า “นี่เธอเพี้ยน เธอคิดไม่เหมือน

คนอื่น เธอเรียนไม่ได้ให้หยุดพักการเรียนนะค่ะ แล้วเขา มาพบอาจารย์ ถามอาจารย์ว่าผมเป็นโรคจิตหรือไม่ ผม เป็นโรคประสาทหรือไม่ ทำไมคนอื่นร้องเพลงคนเดียว ไม่เป็นไร แต่ผมพูดคนเดียวทำไมผมถูกกว่าว่าผิดปกติ”

สด. ดร. เพ็ญพิลา : ขอเรียนเชิญอาจารย์ สุภาพรรณ นะคะ

สด. สุภาพรรณ : ขึ้นอยู่กับว่าพูดคนเดียวยังไงนะค่ะ คือถ้าพูดคนเดียวแล้วได้ยินเสียงคนอื่นพูดโต้ตอบด้วย คง จะต้องไปรักษาอะ สิ่งเหล่านี้ที่จริงแล้วรักษาได้ แก้ไขได้ เพราะคนที่ เป็น เขาจะคิดว่าไม่เป็น จะต้องมีคนที่จะพา ไป การที่เราพบคนที่ผิดปกติ ก็เป็นเรื่องปกติที่ต้องรีบไป ให้การรักษาตั้งแต่เริ่มแรกแล้วก็จะกลับมาฟังก็ชัน ได้ อย่างปกตินะค่ะ หลังจากนั้นเราจะสามารถจัดกิจกรรมที่ ทำให้ได้สร้างเสริมสุขภาพทางจิตที่ดีได้ ค่ะ คิดว่าอย่าง นั้นนะค่ะ

สด. ดร. เพ็ญพิลา : ค่ะขอบคุณค่ะ ในระหว่างนี้ท่าน อาจารย์ประสงค์จะเพิ่มเติมนะค่ะ

สด. ดร. ประสาร : จริง ปัจจุบันเรามีข้อมูลว่า การพูดคนเดียวหรืออะไรไม่ใช่สิ่งผิดปกติอะไรเลย ถ้าหากว่าเวลา เรามีความเครียด หรือเวลาเราไม่มีใครที่จะพูดด้วยนะค่ะ เราจะพูดคนเดียว บางทีเราพูดกับต้นไม้ ที่จริงข้อมูลบอก ว่าถ้าหากว่าเราทำอย่างนั้นให้มากขึ้นจะดีนะค่ะ เพราะว่า คิดว่าไปอัดอันเก็บกด รู้สึกถ้าเราพูดคนเดียวหรือระบาย อะไรออกไป คนจะมองว่าเราเป็นโรคจิต พวกเราจึงควร จะพยายามให้ความรู้ความเข้าใจ หรือขยายผลการ ศึกษาวิจัยต่างๆ อย่างที่อาจารย์ธีระพรท่านเอามาเล่า ดิฉัน ว่าเป็นประโยชน์มากเลย เพราะว่าเรื่องของการพูดคนเดียว ร้องเพลงคนเดียว การระบายความรู้สึกที่เรียกว่าคิด ค้างๆ เป็นเรื่องที่ทำได้นะค่ะ และควรจะทำด้วย แต่ว่าถ้า หากว่ามีอาการแทรกซ้อน เป็นต้นว่ามี hallucination เกิด ขึ้นมา ชนิดภาพหลอนหรืออะไรอย่างนั้นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ว่าโดยทั่วไปพูดได้ พูดคนเดียว คิดค้างๆ เป็นเรื่องที่ ปกตินะค่ะ อันนี้รู้สึกว่าเป็นอย่างนั้นนะค่ะ การ รับรู้ว่าเป็นอย่างนั้น

สด. ดร. เพ็ญพิลา : ค่ะ เนื่องจากคำถามมีมากนะค่ะ แต่ ว่าเวลาเราจะเหลือน้อยแล้ว ดิฉันจะส่งคำถามให้ท่าน วิทยากรท่านละหนึ่งคำถามนะค่ะ ขอเรียนเชิญอาจารย์ธี ระพรก่อนนะค่ะ กลับมาทางนี้บ้าง เพื่อที่จะตอบคำถาม แล้วส่วนที่เหลือ ถ้าไม่ได้ตอบวันนี้ขอเชิญพบกับท่าน วิทยากรเป็นส่วนตัวนะค่ะ เพราะว่าเราจะกินเวลาภาค บ่ายมากเกินไป ขออภัยด้วยค่ะ

พร้อมประชุม : เนื่องจากทางอาจารย์บอกว่ามีเวลา ก่อนข้างจำกัด แต่ปัญหาของผมที่เขียนถามขึ้นไปคิดว่ามี ความจำเป็นสำหรับคุณแม่ที่บ้าน ขออนุญาตครับ คุณแม่ อายุแปดสิบเอ็ดปี เพิ่งจะเสียชีวิตไปไม่ได้ไม่นานนัก อยากจะเรียนปรึกษาว่าจะทำอย่างไรให้คุณแม่หมดภาวะ ซึมเศร้าครับ ขอขอบคุณครับ

สด.ดร.เพ็ญพิลา: คำถามนี้ส่งให้อาจารย์แล้วนะค่ะ ตอนนี้อาจารย์จะตอบเรื่องที่มีคนส่งถามก่อนนะค่ะ อีก สักครูจะตอบคำถามนี้ค่ะ

สด. ดร. ธีระพร : คำถามที่ถามมาถามอย่างนี้ครับ เรามี วิธีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้สูงวัยอย่างไร จึงมี ความพอดีนะค่ะ อย่างที่ผมเรียนไป ว่าถ้าเราเป็นลูกเป็น หลาน สิ่งที่เราพึงทำได้ในฐานะเป็นลูกเป็นหลานคือ ให้ ท่านได้มีโอกาสตัดสินใจในเรื่องต่างๆ บ้าง เช่น จะชวน ท่านออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ให้ถามท่านว่า วันนี้ไปที่ไหนดีนะ จะดูโทรทัศน์ก็มีรีโมทคอนโทรลให้ ท่านได้เลือก บางทีเราอาจจะต้องสอนลูกของเรา ว่าคุณปู่ คุณย่าไม่ค่อยชอบสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้ให้ทำเสีย ที่นี้ถ้าตัวท่านเองได้เห็นสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในชีวิต ว่าการตัดสินใจของ ท่านยังมีผลอยู่ ผมคิดว่าท่านคงจะมีพลังอำนาจ พอสมควรที่จะสู้กับชีวิตไปได้ คืออย่าทำเป็นไม่สนใจ อะไรที่ท่านพูดท่านแนะนำ บางครั้งบางสิ่งบางอย่างที่เรา ทำไม่ได้ เราอาจจะต้องหาเหตุผลหรือหาอุบายที่จะ อธิบายกลับไปให้กับท่าน ว่าทำไมเราจึงทำสิ่งนั้นไม่ได้ บางครั้งผู้สูงวัยบางคนอาจจะมีภาวะวิตกกังวลเป็นพิเศษ ช่วงที่ท่านมา สมมติเขาบอกว่าท่วมกันเยอะ ละแวกบ้าน ที่ผมอยู่จริงๆ โกลสุวรรณภูมิพอสมควรนะ แต่ว่ามีคน จำนวนหนึ่งกลัวว่าน้ำจะท่วมเหมือนกัน เพราะอยู่ใกล้ ริมกำแพง แต่ผมบอกว่ามันอยู่ใกล้ริมกำแพงยังไม่น่าท่ว มไม่ท่วม เพราะถ้าท่วมจริงนี่จะเดือดร้อนสุวรรณภูมิด้วย นะ เพราะใกล้ๆ กัน เราเลยสบายใจ แต่ถ้าผู้สูงวัยยังอยู่ ด้วยความไม่สบายใจตรงนั้น เราอาจจะต้อง ทำบางอย่าง ที่ไม่เหนือปากกว่าแรงนัก ซึ่งอาจจะทำให้ท่านสบายใจขึ้น เช่น ไปขอกระสอบทรายมาจากเขตนะ ซักยี่สิบถึง สามสิบใบมากองไว้ พอผ่านเรื่อง จึงขนกลับไปทิ้งที่เขต อย่างเดิมนะค่ะรับ คำแนะนำของผมเป็นในลักษณะอย่าง นั้นครับ

สด. ดร. เพ็ญพิลา : ค่ะ ขอขอบคุณค่ะ ขอเชิญอาจารย์ พรรณทิพย์ต่ออีกคำถามนะค่ะ

สด. ดร. วรสุนทิพย์ : ค่ะ จากคำถามที่ได้รับมานะค่ะ คือสี่ พ.นี้ เป็นคติหรือคทาของดิฉันเอง ที่ใช้ถืออยู่ หลังจากที่ได้ตัดสินใจว่าหากสิบปีเกษียณอายุแล้วจะเป็น อย่างนี้ พ.แรกคือ เพียงพอ เพียงพอคือเราพอแล้ว พอ สำหรับตัวเองไม่กระสันที่จะแสวงหาลาภยศเงินทองอีก แล้วพร้อมคือเมื่อเราพร้อมแล้ว เราพร้อมที่จะอุทิศให้กับ ส่วนรวม เพิ่มคือต้องให้รู้สึกตัวเราชีวิต ไม่ได้ไร้คุณค่า แม้ว่าจะไม่มีความหมาย ไม่มีอะไร ก็ยังมีคุณค่าของชีวิต ต้องเพิ่มคุณค่าของชีวิต แล้วท้ายที่สุดคือการพิจารณา ทุก ครั้งที่เรารู้สึกคับข้องใจ จะพิจารณา การพิจารณาคือ พิจารณาทุกอย่างมันอนิจจัง ไม่มีอะไรแน่นอน 4 ตัวนะ ค่ะ เพียง พร้อม เพิ่มและพิจารณา

สด. สุภาพรรณ : ต้องขอแสดงความเสียใจกับคุณแม่ ด้วยนะค่ะ เพราะว่าเมื่อสูญเสียครั้งนี้คงจะเป็นสิ่งที่สำคัญ มากที่สุดในชีวิตนะค่ะ ฉะนั้นความรู้สึกว่ามันเหมือน หมดทุกสิ่งทุกอย่างจะเกิดขึ้นนะค่ะ ขอยกตัวอย่าง คือ แม้ว่าเราจะเรียนจิตวิทยา รู้ว่าอะไรเป็นอะไร โรคภาวะ

ชิมเซรัลคืออะไร เคยมีคนที่เราให้ฟังนะคะว่า เมื่อท่านสูญเสียสามี ท่านใช้เวลาประมาณ 2 ปีเพื่อที่จะเอาชนะความรู้สึกชิมเซรัล พอต้นมาตอนเช้า มันรู้สึกไม่อยากทำอะไร รู้สึกหดหู่ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ท่านเป็นคน active มาก เป็นคนที่มีความสามารถ และ active นะคะ แต่บางทีการสูญเสียก็เป็นวิกฤติชีวิต มันมากเสียจนจัดการกับอะไรไม่ได้ นะคะ ซักกระยะหนึ่ง ต้องมีคนที่จะอยู่ใกล้ท่าน ชวนท่านไปทำกิจกรรม แม้ท่านจะไม่อยากจะไป แต่ว่าเมื่อมีภาวะชิมเซรัล มันจะมีการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพ ชีวเคมีของร่างกาย มีสารที่หลั่งออกมาทำให้รู้สึกหดหู่ เพราะฉะนั้นต้องไปหาจิตแพทย์นะคะ เพื่อทำการควบคุมเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้วย และต้องทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยที่จะทำให้ชีวิตน่าสนใจขึ้น สักกระยะหนึ่งท่านจะกลับมาเป็นปกติ แต่ต้องมีการดูแลรักษา มีลูก มีสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เห็นว่าท่านยังมีคนอื่นที่เอาใจใส่ หัวงโย ท่านยังมีความสำคัญต่อบุคคลเหล่านั้นคะ

ศด. ดร. เพ็ญพิลา : ขอขอบคุณคะ ขอเรียนเชิญอาจารย์ประสาร คะ

ผู้ร่วมประชุม : เรียนปรึกษาเพิ่มเติมครับ เพราะในกรณีของคุณแม่ จะมีลูกอย่างน้อยหนึ่งคน ซึ่งคอยดูแลปรนนิบัติและพาท่านไปทำกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งท่านจะรู้สึกดี แต่เพียงแค่ว่าเดินไปห้องน้ำ หรือไปจอดรถเข้าโรงรถ ท่านจะมีอาการอย่างนั้นเกิดขึ้น

ศด. สุภาวสน : ต้องใช้เวลาคะ ต้องดูแลนะคะ เห็นว่าท่านสำคัญ เช่นกรณีของผู้ที่เป็นแล้วผ่านภาวะชิมเซรัลสองปี ตอนแรกที่จริงเป็นนักจิตวิทยาด้วยนะ ท่านหายแล้ว ไม่ทานยาแล้ว พอท่านรู้สึกว่ามีกระทบอีกเรื่องทำให้ต้องไปทานยาด้วย ตามที่หมอให้นะคะ แต่ว่ามีสิ่งอื่นๆ ต้องทำไม่ใช่เฉพาะทานยาอย่างเดียว ค่ะที่จะทำให้ชีวิตน่าสนใจขึ้น มีเรื่องจิตบำบัด มีเรื่องอะไรต่ออะไรเข้าไปด้วย ลูกหลานสำคัญมากเลยที่จะช่วยให้ชีวิตกลับมาสดชื่นนะคะ แต่ต้องใช้เวลาคะ ขอขอบคุณคะ

ศด. ดร. เพ็ญพิลา : ขอเรียนเชิญท่านอาจารย์ประสารตอบคำถามอีกคำถามหนึ่งคะ

ศด. ดร. ประสาร : มีคำถามว่าถ้าผู้สูงวัยมีฐานะทางสังคมแตกต่างกัน เช่น ร่ำรวย ขากจนนะคะ จะพัฒนาอย่างไร ต้องยอมรับสภาพนะคะว่า อย่างเมื่อสักครูอาจารย์ไพบูลย์พูดใช้ใหม่ว่า กระเป๋าคือฐานะทางเศรษฐกิจมีความสำคัญ จึงบอกว่าให้วางแผนไว้ ไม่ใช่รอจนเกษียณ 60 แล้วจึงเริ่มออม เริ่มเก็บเงิน ที่จริงต้องออมไว้ก่อนหน้านั้น อาจจะเริ่มตั้งแต่ 40 ปี เริ่มออมเงิน ถ้าหากว่าก่อนหน้านี้ไม่ได้วางแผนเรื่องพวกนี้นะคะ พอถึงตอนเกษียณหรือตอนที่สูงวัยแล้วยากที่จะได้มีเงินมาใช้จ่าย แต่ถ้าจะพิจารณาตามหลักที่ว่าพอประมาณ อายุมากไม่ได้ต้องใช้เงินมาก ทานน้อยลง เพราะว่าเราเลือกอาหารที่ดีมีคุณภาพไม่ต้องไปทานมากนะคะ ทานมากไม่ดีอีก และทุกอย่างพูดตามจริงนะคะถ้าพิจารณาให้ดีกว่ามีแผนเกี่ยวกับเรื่องฐานะเศรษฐกิจ มันไม่ถึงกับเป็นเรื่องที่ยากลำบากมากนัก แต่เรื่องนี้พูดถึงว่า ในกลุ่มพวกเราซึ่งถ้าบอกว่าเกษียณหมายความว่าเมื่อก่อนนี้มีงานทำใช้ใหม่

คะ ถ้ามีงานทำต้องมีรายได้อยู่บ้าง อันนี้จะไม่มีปัญหา มาก เพียงแต่เราพยายามลดรายจ่าย และพิจารณาให้รอบคอบ ใช้หลักพอประมาณพอเพียง จะพอแก้ปัญหาหนี้ได้ นะคะ และอย่าไปหลงเชื่อ ซึ่งผู้สูงวัยจะมีอย่างหนึ่งคือจะมีพวกที่ใจอ่อนแล้วถูกคนหลอกหลวงนะคะ ไม่ใช่เฉพาะในเมืองเรา มันเป็นสากล จะมีคนที่หากินกับคนที่สูงอายุ รู้ว่าพวกนี้ต้องการรายได้เพิ่ม ต้องการคนที่มาประจบประแจงเอาใจ พูดคุยด้วย และต้องการความตื่นเต้น เขาจะมาหลอกหลวงให้ไปลงทุน เล่นแชร์เล่นหุ้นเป็นเรื่องนำมาซึ่งหายนะทีเดียว ต้องระวังเรื่องพวกนี้นะคะ คนที่ใกล้ตัวต้องระวัง อย่าให้ผู้สูงวัยตกเป็นเหยื่อ เรื่องนี้จะซึ่เรียสมากเลยเพราะมีตัวอย่างเยอะมาก และเพิ่มขึ้นด้วยในช่วงนี้นะคะที่ถูกหลอกหลวง แล้วต้องกลายเป็นหนี้เป็นสิน ลำบากมากเลย เดือดร้อนไปหมดนะคะ แต่ที่นี้ถ้าหากเป็นผู้สูงวัยที่ไม่ได้ทำงานมาก่อนนะ มีฐานะเศรษฐกิจแร้นแค้นมาแต่เดิม แน่นอนนะคะ หนึ่งก็ต้องพึ่งทางส่วนรัฐที่มีสวัสดิการ สองพึ่งกลุ่ม จะมีชมรมสมาคมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยซึ่งเราสามารถไปติดต่อได้ ต้องพยายามทำตัวเราให้มีรายได้พอที่จะมาจุนเจือ ซึ่งถ้าหากไม่มีปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วย ยังเป็นคนที่จะทำอะไรๆ ได้ แม้แต่เรียนรู้เพิ่ม ที่เมื่อสักครูคิดนั้นจะขอเวลาเพิ่มเติมอยากจะขอสองประเด็น หนึ่งคือว่าพวกเราซึ่งอาจจะมีโอกาสดีหรือว่ามีความสามารถหรือมีพลังที่จะช่วย ควรจะช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้สูงวัยอย่าไปคิดว่าคนสูงอายุจะมี stereotype ว่าไม่จำเป็นจะต้องเรียนรู้อะไรอีก ไม่ใช่เลยนะคะ ยิ่งจะมีอายุขึ้น ยิ่งจะต้องมีความรู้เพิ่ม เรียนรู้ที่จะเท่าทันคน ที่จะเท่าทันโลก จะได้พูดจากับลูกหลานรู้เรื่อง สองคือเรื่องของข่าวสารข้อมูล ขณะนี้สังคมเรามีจุดอ่อนในเรื่องนี้ ไม่ได้ช่วยผู้สูงวัยในเรื่องของข่าวสารข้อมูล ข้อมูลข่าวสารทั้งหลาย สารสนเทศ หรือว่าที่ออกมาในสื่อต่างๆ จะเน้นไปที่เด็กที่วัยรุ่น แต่จะไม่ค่อยมีข้อมูลข่าวสารที่ดีที่เหมาะสมที่เป็นประโยชน์และเอื้อต่อคนที่สูงวัยนะคะ คิดเองอยากขอเรียกร้องว่าถ้าพวกเรามองเห็นคุณค่าความสำคัญตัวเลขสถิติอยู่แล้ว เราหนีไม่พ้น ทศวรรษต่อไปจะต้องเป็นทศวรรษของผู้สูงวัย เพราะเปอร์เซ็นต์เพิ่มขึ้นมาจาก 10% จะเป็น 15% จะมีผู้สูงวัยอยู่ในสังคมเรามาก อยากให้คิดว่าเป็นภาระของเราที่จะต้องช่วย เพราะว่าอัตราคนเกิดน้อยลงใช้ใหม่คะ แต่อัตรานายูอินผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นมันไม่ได้สัดส่วนโดยสังคมนาน่าเป็นห่วงมากนะคะ ต้องดูแลตัวเลขเหล่านี้ และพยายามทำให้ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศต่างๆ ออกมาในเชิงที่เป็นประโยชน์ เป็นข้อมูลข่าวสารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ต่อการพัฒนาคน ต่อการพึ่งพาตนเอง และต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย อยากขอเรียกร้องว่าสังคมเราอ่อนแอ เป็นต้นว่ามีร้านหนังสือปัจจุบันจะมีมุมสำหรับเด็ก มีมุมสำหรับอะไร ถามว่ามีมุมสำหรับผู้สูงวัยไหม ไม่มีนะคะ อยากเรียกร้องว่าสังคมควรจะต้องเอื้อต่อผู้สูงวัยให้เหมาะสม และเป็นธรรมนะคะ ขอขอบคุณคะ

สท. ดร. เพ็ญพิลา : ขอขอบพระคุณอาจารย์มากนะคะ ต้องขออภัยที่ยังมีคำถามค้างอยู่ แต่ว่าดูเวลาแล้ว ในภาค บ่ายเราจะมี การเสนอผลงานทางวิชาการอีกนะคะ คำถามของท่านเรายังเก็บไว้ และท่านวิทยากรยังอยู่นะคะ ขอให้ผู้ที่ส่งมาแล้วยังไม่ได้รับคำตอบนะคะ ช่วย กรุณาพูดคุยกับวิทยากรเป็นการส่วนตัวนะคะ ในโอกาส นี้ดิฉันขอขอบพระคุณท่านวิทยากรทุกท่านที่ได้กรุณา เสียสละเวลามาร่วมการเสวนาวันนี้ และขอจบการ เสวนาด้วยเวลาเพียงเท่านี้ ขอบพระคุณมากค่ะ

ผู้ดำเนินรายการ : กราบขอบพระคุณ ท่านรศ.ดร.เพ็ญ พิลา และท่านวิทยากรทุกท่านที่มาให้ความรู้กับพวกเรา ในวันนี้ค่ะ สำหรับคำถาม ถ้ามีปัญหาข้อใด ๆ ที่ เราไม่สามารถตอบได้ค่ะ ท่านผู้ฟังท่านผู้มีเกียรติ สามารถที่จะติดตามได้ในรายการจิตวิทยาเพื่อคุณ และ รายการคลินิก 101.5 นะคะ ซึ่งเราจะพยายามนำเอา คำถามที่ท่านได้เสนอมามาไปตอบในรายการวิทยุของเรา นะคะ ท่านสามารถรับฟังได้จากสองรายการนี้ค่ะ

การทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยในการบำบัดยาเสพติด ด้วยความพึงพอใจของผู้ป่วย และเจตคติของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติด กรณีศึกษาในสถาบันธัญญารักษ์
(Prediction of Substance Abuse Patient's Adherence to Therapy by Patient Satisfaction and Patient's Attitude towards the Therapy: A Case Study of the Thanyarak Institute)

อาจารย์สันตต์ พรประเสริฐมานิต อาจารย์ทิพย์นภา หวนสุริยา
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจที่มีต่อการบำบัดยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด และเพื่อทำนายความร่วมมือในการบำบัดของผู้ป่วยด้วยความพึงพอใจ และเจตคติต่อการบำบัด ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบของความพึงพอใจมี 4 องค์ประกอบ คือ ความพึงพอใจด้านบุคลากร ความพึงพอใจด้านการบำบัดและการให้บริการ ความพึงพอใจด้านสถานที่ และความพึงพอใจด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย (2) เจตคติและความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติดสามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้ 30 % โดย องค์ประกอบของความพึงพอใจที่สามารถทำนายได้ คือ ความพึงพอใจด้านบุคลากร และความพึงพอใจด้านการบำบัดและการให้บริการ

บทนำ

ความร่วมมือในการรักษาเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการรักษา (Taylor, 2003) อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ป่วยโดยส่วนใหญ่จะไม่ให้ร่วมมือในการรักษาดลอดเวลา (Marks, Murray, Evans, Willig, Woodall, & Sykes, 2005) ดังนั้น ความเข้าใจเรื่องความร่วมมือในการรักษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ในอดีต มีความเชื่อในการบำบัดรักษาว่า การที่ผู้ป่วยไม่ร่วมมือกันนั้นเป็นความคิดของผู้ป่วย แต่การศึกษาล่าสุดพบว่าผู้ป่วยเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะไม่พึงพอใจการรักษา (Garrity, 1981) และมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ องค์กร หรือการบำบัด (ปรัชญา เวสารัชช์, 2521 อ้างถึงใน ราณี เขาวนปรีชา, 2538) ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ เจตคติ และความร่วมมือของผู้ป่วยยาเสพติดหรือไม่

อย่างไรก็ตาม Yi (1990) ได้รวบรวมงานวิจัยด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคแล้วสรุปไว้ว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคอาจมีองค์ประกอบเดียวหรือหลายองค์

ประกอบ ซึ่งความพึงพอใจแบบองค์ประกอบเดียวคือความพึงพอใจโดยภาพรวมของผู้บริโภคต่อเป้าหมาย ส่วนความพึงพอใจที่เป็นหลายองค์ประกอบคือการลงรายละเอียดของความพึงพอใจต่อเป้าหมายนั้น นอกจากนี้ องค์ประกอบของความพึงพอใจยังแตกต่างกันเมื่อกลุ่มของผู้ป่วยแตกต่างกันด้วย (Lebow, 1983) ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาว่าความพึงพอใจมีองค์ประกอบภายในหรือไม่สำหรับผู้ป่วยยาเสพติด และเป็นอย่างไร และองค์ประกอบของความพึงพอใจนั้นจะมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการบำบัดแตกต่างกันอย่างไรในผู้บำบัดยาเสพติด

ด้วยเหตุผลเหล่านี้ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจที่มีต่อการบำบัดยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด และ (2) ทำนายความร่วมมือในการบำบัดของผู้ป่วย ด้วยความพึงพอใจ และเจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด

องค์ประกอบของความพึงพอใจ

Pascoe (1983) ได้รวบรวมองค์ประกอบด้านความพึงพอใจจากงานวิจัยต่างๆ เช่น Wolf (1980 อ้างถึงใน Pascoe, 1983) ได้แบ่งองค์ประกอบนี้เป็น สัมพันธภาพ (Rapport) การสื่อสาร (Communication) การบรรเทาความเครียด (Distress relief) และความร่วมมือยอมตาม (Compliance) ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านบุคลากรทั้งหมด Weinberger et al. (1981 อ้างถึงใน Pascoe, 1983) ยังพบองค์ประกอบ ซึ่งเป็นมุมมองที่ไม่ใช่การแพทย์ (Nonmedical aspects) ความสามารถของผู้ให้บริการ (Competence of provider) และคุณภาพส่วนบุคคลของผู้ให้บริการ (Personal qualities of provider) Linn, Ware และ Greenfield (1980 อ้างถึงใน Pascoe, 1983) ได้แบ่งองค์ประกอบเหล่านี้ออกเป็น 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ

ผู้แต่งขอขอบคุณ สถาบันธัญญารักษ์ ศูนย์บำบัดยาเสพติดเชียงใหม่ และศูนย์บำบัดยาเสพติดขอนแก่น เป็นอย่างสูง ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้

สำหรับผู้ที่สนใจงานวิจัยนี้สามารถติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สันตต์ พรประเสริฐมานิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิทยกิตติ์ ชั้น 16 ถนนพญาไท วังใหม่ ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

ความสามารถในการบำบัด (Efficacy of treatment) ความสามารถด้านเทคนิคของผู้ให้บริการ (Technical competence of providers) และคุณภาพส่วนบุคคลของผู้ให้บริการ (Personal qualities of providers) จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบด้านคุณภาพการให้บริการทั้งหมด (Mangelsdorff, 1979 อ้างถึงใน Pascoe, 1983) และมีองค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์กับแพทย์ (Physician interactions) ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ที่ไม่ใช่แพทย์ (Nonphysician interactions) และการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม (Ancillary services) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้ สามารถรวมได้เป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ด้วยกัน ดังที่กล่าวไว้ในสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: องค์ประกอบของความพึงพอใจมี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านบุคลากร (เช่น การสื่อสาร การบรรเทาความเครียด ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ) ด้านการบำบัดและการให้บริการ (เช่น คุณภาพการให้บริการ ความสามารถของผู้ให้บริการ การให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม) และด้านกายภาพ (เช่น สถานที่ ความสะอาด ราคา เป็นต้น)

พลวงความพึงพอใจและเจตคติของผู้บำบัดต่อความร่วมมือในการบำบัดของผู้ป่วย

ในงานวิจัยที่ผ่านมา พบความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่อการบำบัดของผู้ป่วย ทั้งรูปแบบการมาตามนัด (Alpert, 1964; Francis, Korsch, & Morris, 1969; Becker et al., 1972 อ้างถึงใน Williams, 1994) เจตนาในการทำตามการบำบัด (Wilson & McNamara, 1982 อ้างถึงใน Pascoe, 1983) และการใช้จ่ายของผู้ป่วย (Linn et al., 1982 อ้างถึงใน Pascoe, 1983)

ซึ่งเจตคตินั้นสามารถทำนายพฤติกรรมได้ (Wicker, 1969 อ้างถึงใน ธีระพร อูรรณโณ, 2535) แต่ว่าจะสามารถทำนายได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความจำเพาะของพฤติกรรมและเป้าหมายของเจตคติ Fishbein & Ajzen (1977 อ้างถึงใน ธีระพร อูรรณโณ, 2535) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและการกระทำพฤติกรรม และเสนอว่า ถ้าระดับความจำเพาะของพฤติกรรมและเป้าหมายเจตคติอยู่ในระดับเดียวกันและสอดคล้องกันสูงแล้ว มีแนวโน้มว่าจะสามารถทำนายได้มาก แสดงให้เห็นว่าเจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด อาจจะทำนายพฤติกรรมร่วมมือของผู้ป่วยได้ แต่ไม่ควรทำให้พฤติกรรมร่วมมือของผู้ป่วยมีความจำเพาะจนเกินไป โดยควรศึกษาผ่านพฤติกรรมหลายพฤติกรรม (Multiple act criterion) แต่ผลความสัมพันธ์ที่ได้อาจไม่สูงมากนัก เนื่องจากถึงแม้ว่าเป้าหมายของเจตคติและพฤติกรรมจะใกล้เคียงกัน แต่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกัน

นอกเหนือจากเจตคติและความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการบำบัดแล้ว เนื่องจากการบำบัดยาเสพติดเป็นการบำบัดระยะยาว ดังนั้นระยะเวลาที่อยู่ในการบำบัดอาจส่งผลต่อความร่วมมือของผู้ป่วยด้วย แต่ยังมีแนวคิดที่ขัดแย้งกันในการอธิบายผลของเวลาที่มีต่อความร่วมมือ

แนวคิดแรกคือแนวคิดด้านความสอดคล้องทางปัญญา (Cognitive dissonance; Festinger, 1957 อ้างถึงใน ธีระพร อูรรณโณ, 2535) ซึ่งเสนอไว้ว่า เมื่อเกิดความไม่สอดคล้องทางปัญญาขึ้น บุคคลจะลดความไม่สอดคล้องลง กล่าวคือ เมื่ออยู่ในการบำบัดนานยิ่งขึ้น แม้ว่าตนเองจะไม่พึงพอใจต่อการบำบัดก็ตาม แต่ผู้ป่วยจะมีแนวโน้มปรับความคิดของตนให้พึงพอใจมากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มที่จะให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้นด้วย อีกแนวคิดหนึ่งคือ เมื่อระยะเวลาในการบำบัดนานยิ่งขึ้น ผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะร่วมมือน้อยลง โดยเฉพาะการบำบัดระยะยาว (Hulka et al., 1976 อ้างถึง Marks et al., 2005) ซึ่ง Masur (1981 อ้างถึง Marks et al., 2005) อธิบายไว้ว่าอาจเนื่องจากอาการป่วยลดน้อยลง ทำให้ผู้ป่วยไม่ตระหนักในความร่วมมือ เนื่องจากลักษณะการบำบัดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นผู้ป่วยในประเภทฟื้นฟูระยะเวลาในการบำบัด 120 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาแน่นอน ไม่ใช่การรักษาโรคเรื้อรัง ดังนั้นจึงอาจจะมีแนวโน้มในการร่วมมือมากขึ้น เมื่อระยะเวลาในการบำบัดนานขึ้น จากข้อสรุปเหล่านี้ทำให้ตั้งสมมติฐานที่ 2 ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2: เจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด และความพึงพอใจในการบำบัดยาเสพติดของผู้ป่วย สามารถทำนายพฤติกรรมร่วมมือของผู้ป่วยได้ เมื่อควบคุมระยะเวลาในการบำบัดแล้ว

นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะและคุณภาพในการบำบัดที่ผู้ป่วยรับรู้ส่งผลต่อความร่วมมือของผู้ป่วย (Haynes, 1979 อ้างถึงใน Taylor, 2003) เช่น ความซับซ้อนของการบำบัด (Meichenbaum & Turk, 1987 อ้างถึงใน Marks et al., 2005) ถ้าการบำบัดมีความซับซ้อนมากจะส่งผลให้ผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะไม่ร่วมมือเพิ่ม การรับรู้ผลของการบำบัด (Fincham & Wertheimer, 1985 อ้างถึงใน Mark et al., 2005) ถ้าผู้ป่วยรับรู้ถึงประโยชน์ของการบำบัด และไม่มีอุปสรรคในการรักษา สิ่งเหล่านี้สามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้ นอกจากนี้ระยะเวลาในการรอคอยความไม่สะดวกสบาย ส่วน ส่งผล ทางลบ ต่อความร่วมมือของผู้ป่วย (Meichenbaum & Turk, 1987 อ้างถึงใน Marks et al., 2005) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจด้านการบำบัดและการบริการ สามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้

นอกจากนี้สัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยและผู้ให้การบำบัดยังส่งผลต่อความร่วมมือของผู้ป่วยด้วย เมื่อผู้ป่วยรับรู้ว่าคุณภาพการบริการอบอุ่น เอาใจใส่ ก็จะมีแนวโน้มที่จะร่วมมือมากกว่าผู้ป่วยที่รับรู้ว่าคุณภาพการบริการแสดงอารมณ์โกรธ ไม่อดทนต่อผู้ป่วย (Sherbourne, Hays, Ordway, DiMatteo, & Kravitz, 1992 อ้างถึงใน Taylor, 2003) นอกจากนี้ Buller & Buller (1987 อ้างถึงใน Marks et al., 2005) ได้เสนอว่าผู้ป่วยชอบผู้ให้บริการที่มีลักษณะยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (Person centered) ให้ความอบอุ่น (Affiliative) มากกว่าผู้ให้บริการแบบควบคุม (Control style) มีแนวโน้มในการสั่ง (Authoritarian) ซึ่งอาจ

อธิบายได้ด้วยทฤษฎีปฏิปักษ์ (Reactant theory; Brehm, 1966 อ้างถึงใน Marks et al., 2005) ที่กล่าวเอาไว้ว่าเมื่อผู้ป่วยรับรู้ว่ามีอิสระของตน เช่น อิสระในการใช้ชีวิต ถูกคุกคาม ผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะหาทางนำอิสระของตนกลับคืนมา โดยการไม่ร่วมมือในการบำบัด ด้วยเหตุผลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจด้านบุคลากรของผู้ป่วยสามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้ จากผลดังกล่าว สามารถตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 3: ความพึงพอใจด้านบุคลากร และความพึงพอใจด้านการบำบัดและการให้บริการ สามารถทำนายพฤติกรรมร่วมมือของผู้ป่วยได้ เมื่อควบคุมระยะเวลาในการบำบัดแล้ว

งานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษาด้วยกัน คือ การศึกษาที่ 1 เป็นการศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจของผู้ป่วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบสมมติฐานที่ 1 และ การศึกษาที่ 2 เป็นการศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของผู้ป่วยในภาพรวม ความพึงพอใจของผู้ป่วยในแต่ละองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาที่ 1 และเจตคติต่อความพึงพอใจของผู้ป่วย ที่มีต่อความร่วมมือของผู้ป่วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบสมมติฐานที่ 2 และ 3

การศึกษาก่อนที่ 1

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ป่วยในจาก 3 สถาบัน คือ สถาบันรัชฎายุรักษ์ ศูนย์บำบัดยาเสพติดเชียงใหม่ และศูนย์บำบัดยาเสพติดขอนแก่น จำนวน 666 คน

วิธีการสร้างเครื่องมือ และพหาวินิจฉัย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อคำถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ประเด็นที่อาจจะเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการบำบัดรักษาจำนวน 77 ข้อ แบ่งเป็นประเด็นที่น่าจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ 41 ข้อ และประเด็นที่น่าจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ 38 ข้อ จากนั้นนำข้อคำถามทั้ง 77 ข้อนี้ไปเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยในสถาบันรัชฎายุรักษ์จำนวน 106 คน เพื่อประเมินว่าประเด็นเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ป่วยพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจมากน้อยเพียงใด โดยใช้มาตรคล้ายนัยจำแนก (Semantic differential like scale) กล่าวคือ -3 คือส่งผลให้ไม่พึงพอใจมาก จนกระทั่ง 3 คือส่งผลให้พึงพอใจมาก จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจรายข้อแล้วคัดเลือกประเด็นที่แสดงออกว่าพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจชัดเจนที่สุด โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสัมบูรณ์ (Absolute mean) คัดเลือกออกมา 40 ประเด็น จึงได้ประเด็นที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ 35 ข้อ และประเด็นที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ 5 ข้อ จากนั้นนำ 40 ประเด็นนี้ไปสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยให้ผู้ป่วยจากศูนย์บำบัดยาเสพติดเชียงใหม่ และศูนย์บำบัดยาเสพติดขอนแก่นรวม 209 คน ประเมินว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับประเด็นเหล่านี้ โดยประเด็นทางบวก ให้คะแนน 5 เมื่อ

ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง จนกระทั่ง 1 เมื่อตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนประเด็นทางลบ ให้กลับคะแนนจากประเด็นทางบวก จากนั้นนำคะแนนเหล่านี้ไปหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อและคะแนนรวมข้ออื่นๆ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่าทุกประเด็นมีค่าทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r > .18$, $df = 207$, $p < .01$) ได้ค่าแอลฟาเท่ากับ .95

จากนั้นจึงนำข้อคำถามเหล่านี้ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดแบบองค์ประกอบแอลฟา (Alpha factoring) และหมุนแกนด้วยวิธี VARIMAX พบว่า 39 ประเด็นจัดอยู่ใน 5 องค์ประกอบ เมื่อเกณฑ์ขององค์ประกอบคือ มีข้อมากกว่า 1 ข้อ ค่าไอเกน (eigenvalue) มากกว่า 1 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ของแต่ละข้อในองค์ประกอบมากกว่า .30 จาก 5 องค์ประกอบนี้ พบว่าองค์ประกอบหนึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นข้อคำถามทางลบทั้งหมด และไม่มีข้อคำถามทางลบอยู่ในองค์ประกอบอื่นอีกแล้ว และเนื้อหาของข้อคำถามทางลบและทางบวก มีลักษณะตรงกันข้ามกันกับข้อคำถามทางบวก เช่น สถานที่สะอาด สถานที่ไม่สะอาด เป็นต้น ดังนั้นจึงตัดข้อคำถามทางลบออกทั้งหมดเหลือ 34 ข้อ

ต่อจากนั้นจึงเก็บข้อมูลจากสถาบันรัชฎายุรักษ์จากกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมอีก 459 คน รวมกับที่ศูนย์บำบัดยาเสพติดเชียงใหม่และศูนย์บำบัดยาเสพติดขอนแก่นเดิมอีก 207 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่างรวม 666 คน นำข้อคำถาม 34 ข้อมาวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงสำรวจอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้รูปแบบเดิม พบว่ามีข้อคำถาม 33 ข้อ สามารถจัดได้อยู่ใน 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ องค์ประกอบด้านบุคลากร ด้านการบำบัดและการให้บริการ ด้านสถานที่ และด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา รวมทุกข้อเท่ากับ .95

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานที่ 1 ไว้ว่าองค์ประกอบของความพึงพอใจมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านบุคลากร ด้านการบำบัดและการให้บริการ ด้านสถานที่ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีองค์ประกอบหนึ่งเพิ่มเติมขึ้นมา (แยกออกมาจากการบำบัดและการให้บริการ) คือ ความพึงพอใจด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย ซึ่งการอภิปรายผลนี้จะกล่าวอย่างละเอียดอีกครั้งในการอภิปรายผลรวม

การศึกษาก่อนที่ 2

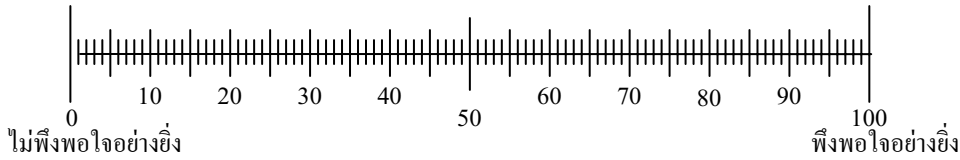
กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ป่วยประเภทฟื้นฟูจากสถาบันรัชฎายุรักษ์จำนวน 241 คน ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบทั้ง 2 ครั้ง โดยการเก็บข้อมูลในครั้งแรกและครั้งที่สองมีระยะห่างกัน 2 สัปดาห์

เรื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาความพึงพอใจของผู้ป่วยทั้ง 4 องค์ประกอบนั้น ผู้วิจัยใช้เครื่องมือจากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ซึ่งมีความเที่ยงแบบแอลฟาเท่ากับ .95 และมีค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำเท่ากับ .615

ความพึงพอใจของผู้ป่วยแบบภาพรวม (General Scale) ใช้วิธีการประเมินแบบกราฟิก (Graphical rating

ภาพที่ 1. ข้อคำถามในการวัดความพึงพอใจของผู้ป่วยแบบภาพรวม

เจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยสร้างข้อคำถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามทางบวก 7 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 13 ข้อ นำข้อคำถามทั้ง 20 ข้อนี้ ไปเก็บข้อมูลผู้ป่วยจากศูนย์บำบัดยาเสพติดเชียงใหม่ และศูนย์บำบัดยาเสพติดขอนแก่น รวม 207 คน จากนั้นนำข้อคำถามเหล่านี้หาค่า CITC พบว่าทุกข้อมีสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r > .18$, $df = 207$, $p < .01$) ดังนั้นจึงคัดเลือกข้อที่มีสหสัมพันธ์สูงสุด ทางบวก 6 ข้อ และทางลบ 6 ข้อ แต่เมื่อนำมาวัดกับกลุ่มตัวอย่างจริงแล้ว พบว่าค่า CITC ของข้อคำถามทางบวก มีค่าไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ 1 ข้อ ทำให้ต้องตัดข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบ อย่างละ 1 ข้อ เหลือสุทธิจำนวน 10 ข้อ มีค่าความเที่ยงแบบแอลฟาเท่ากับ .84 และความเที่ยงแบบวัดซ้ำเท่ากับ .48

ความร่วมมือของผู้ป่วย แบ่งวิธีการวัดออกเป็น 2 วิธี คือ มาตรวัดเจตนาในการแสดงพฤติกรรมร่วมมือ และมาตรวัดการรับรู้การแสดงพฤติกรรมร่วมมือ วิธีการสร้างทั้ง 2 มาตรวัด คือ รวบรวมพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ ได้พฤติกรรมรวม 12 พฤติกรรม จากนั้นให้ผู้บำบัดจำนวน 7 คนเรียงลำดับพฤติกรรมที่น่าจะแสดงถึงความร่วมมือสูงที่สุด ไปหาต่ำที่สุด จากนั้นจึงหาค่าเฉลี่ยรายพฤติกรรม เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้ว นำมาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 9 พฤติกรรม จากนั้นนำมาสร้างมาตรทั้ง 2 มาตร โดยมาตรวัดเจตนาเขียนข้อคำถามเป็น “ฉันตั้งใจที่จะพฤติกรรม..... ในช่วง 2 สัปดาห์ข้างหน้า” และมาตรวัดการรับรู้เขียนข้อคำถามเป็น “ฉันได้พฤติกรรม..... ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา” จากนั้นนำมาตรวัดทั้งสอง ไปเก็บข้อมูลจริง ครั้งที่ 1 วัดมาตรวัดเจตนา และครั้งที่ 2 วัดมาตรวัดการรับรู้ พบว่าค่า CITC ของทั้งสองมาตรเป็นทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r > .17$, $df = 239$, $p < .01$) ได้ค่าความเที่ยง

(scale) ในการศึกษาโดยให้คะแนน 0 เมื่อไม่พึงพอใจในการบำบัดอย่างยิ่ง และให้คะแนน 100 เมื่อพึงพอใจในการบำบัดอย่างยิ่งดังภาพที่ 1 พบว่ามีความสัมพันธ์กับคะแนนความพึงพอใจของผู้ป่วยเฉลี่ยทั้ง 4 องค์ประกอบเท่ากับ .52 ได้ค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำเท่ากับ .62

แบบแอลฟาของมาตรวัดเจตนาและมาตรวัดการรับรู้เท่ากับ .90 และ .86 ตามลำดับ และได้ค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 มาตรเท่ากับ .52

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากผู้ป่วย โดยนัดหมายกับผู้ป่วยในตึกผู้ป่วยใน โดยการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาที่อยู่ในสถาบัน ความพึงพอใจในการบำบัดยาเสพติดแบบองค์ประกอบ ความพึงพอใจในการบำบัดยาเสพติดแบบภาพรวม เจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด และเจตนาในการแสดงพฤติกรรมร่วมมือ จากนั้นอีกประมาณ 14 – 17 วัน จึงเก็บข้อมูลอีกครั้งหนึ่งจากผู้ป่วยภายในตึก เป็นการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ซึ่งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบำบัดยาเสพติดแต่ละองค์ประกอบ ความพึงพอใจในการบำบัดยาเสพติดแบบภาพรวมเจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด และการรับรู้การแสดงพฤติกรรมร่วมมือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการตรวจสอบค่าสุดโคงโดยใช้เกณฑ์ว่า ถ้าข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมีค่าตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเกิน 3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ให้ตัดกลุ่มตัวอย่างคนนั้นออกพบว่าตัดกลุ่มตัวอย่างออกจำนวน 8 คน เหลือ 233 คน

เมื่อตรวจสอบข้อมูล พบว่ามีผู้ป่วยที่ตอบคำถามครบทุกมาตร จำนวน 199 คน ซึ่งมาตรที่ผู้ป่วยอีก 42 คนไม่ตอบ คือ มาตรความพึงพอใจของผู้ป่วยแบบภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 15 โดยจากผลการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าสูญหายโดยสุ่มอย่างสมบูรณ์ (Missing Completely at Random: MCAR) ของ Little (Little's MCAR Test) พบว่าลักษณะของค่าสูญหายแตกต่างจากการสุ่มโดยสมบูรณ์ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ ($\chi^2(16) = 8.33$, $p > .05$) จึงสามารถกล่าวได้ว่าค่าสูญหายเป็นแบบสุ่มโดยสมบูรณ์ ซึ่งสามารถตัดกรณีที่ตอบข้อมูลไม่ครบออกได้

(Meyers, Gamst & Guarino, 2006) ทำให้เหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 และ 3 ใช้วิธีการวิเคราะห์หาคascadeแบบลำดับขั้น (Hierarchical stepwise regression analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็นความร่วมมือของผู้ป่วย 3 ชนิด คือ คะแนนจากมาตรวัดเจตนา (ใช้คำย่อว่า เจตนา) คะแนนจากมาตรวัดการรับรู้ (ใช้คำย่อว่า รับรู้) และคะแนนเฉลี่ยจากมาตรวัดเจตนาและการรับรู้ (ใช้คำย่อว่า ร่วมมือ) ส่วนตัวแปรต้นคือความพึงพอใจ 4 องค์ประกอบ (คือ องค์ประกอบด้านบุคลากร ใช้คำย่อว่า บุคลากร องค์ประกอบด้านการบำบัด และการให้บริการ ใช้คำย่อว่า บำบัด องค์ประกอบด้าน

สถานที่ ใช้คำย่อว่า สถานที่ และองค์ประกอบด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย ใช้คำย่อว่า สนอง) ความพึงพอใจแบบภาพรวม (ใช้คำย่อว่า รวม) และเจตคติต่อการบำบัด (ใช้คำย่อว่า เจตคติ) และตัวแปรควบคุม คือ ระยะเวลาที่อยู่ในสถาบัน (ใช้คำย่อว่า เวลา)

การใส่ลำดับขั้นของตัวแปรต้นแบ่งเป็น 2 วิธี วิธีแรก ให้ เวลา เข้าไปเป็นขั้นแรก เพื่อควบคุม ขั้นที่สอง ใส่ บุคลากร บำบัด สถานที่ และสนอง เข้าไป ขั้นที่สาม ใส่ รวม เข้าไป และขั้นที่สี่ เจตคติ เข้าไป ส่วนวิธีที่สอง ให้ เวลา เข้าไปเป็นขั้นแรก เพื่อควบคุม ขั้นที่สอง ใส่ เจตคติ เข้าไป ขั้นที่สาม ใส่ บุคลากร บำบัด สถานที่ และสนอง เข้าไป และขั้นสุดท้ายใส่ รวม เข้าไป

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม

ตัวแปร	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. เจตนา	38.64	4.57		.56**	.87**	.40**	.33**	.28**	.25**	.39**	.51**	.15*
2. รับรู้	35.98	5.01			.89**	.35**	.35**	.33**	.29**	.38**	.51**	.26**
3. ร่วมมือ	37.31	4.23				.42**	.39**	.35**	.31**	.44**	.58**	.23**
4. บุคลากร	50.15	9.79					.30**	.24**	.28**	.41**	.35**	-.01
5. บำบัด	50.02	9.48						.27**	.17*	.31**	.19**	.09
6. สนอง	50.41	9.97							.27**	.48**	.34**	.21**
7. สถานที่	50.68	9.51								.36**	.35**	.09
8. รวม	76.5	14.76									.36**	.22**
9. เจตคติ	40.04	4.92										.18*
10. เวลา	44.96	33.01										

* $p < .05$. ** $p < .01$.

จากการวิเคราะห์หาคascadeแบบลำดับขั้นวิธีแรกพบว่า ระยะเวลาในการบำบัด สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 2.4 % ($p < .05$) ถึง 6.5 % ($p < .01$) เมื่อใส่ องค์ประกอบของความพึงพอใจทั้ง 4 องค์ประกอบลงไปแล้ว ทั้งสี่องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ โดยองค์ประกอบที่สามารถอธิบายได้มากที่สุดคือ ความพึงพอใจด้านบุคลากร (β มีค่าตั้งแต่ .22 ถึง .29, $p < .01$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจด้านการบำบัดและการให้บริการ (β มีค่าตั้งแต่ .19 ถึง .23, $p < .01$) ความพึงพอใจด้านการตอบ

สนองความต้องการของผู้ป่วย (β มีค่าตั้งแต่ .12 ($p > .05$) ถึง .15 ($p < .05$)) และความพึงพอใจด้านสถานที่ตามลำดับ (β มีค่าตั้งแต่ .10 ($p > .05$) ถึง .14 ($p < .05$)) ทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเติม 22 % ถึง 28 % ($p < .01$) เมื่อใส่ตัวแปรความพึงพอใจแบบภาพรวมเข้าไปสามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเติม 1 % ($p > .05$) ถึง 2 % ($p < .05$) และเมื่อใส่ตัวแปรเจตคติต่อการบำบัดเข้าไป สามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเติม 9 % ถึง 12 % ($p < .01$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับขั้น ตัวแปรตามเป็นความร่วมมือของผู้ป่วย (เจตนาการแสดง พฤติกรรมร่วมมือ การรับรู้การแสดงพฤติกรรมร่วมมือ และคะแนนเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรมร่วมมือ) ตัวแปร ที่สัปดาห์ที่ 1 คือ ระยะเวลาที่อยู่ในการบำบัด ชั้นที่ 2 คือ องค์ประกอบของความพึงพอใจต่อการบำบัดยาเสพติด ทั้งสี่องค์ประกอบ ชั้นที่ 3 คือ คะแนนความพึงพอใจต่อการบำบัดยาเสพติดแบบภาพรวม และชั้นที่ 4 คือ เจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด

ตัวแปรต้น	เจตนา		การรับรู้		คะแนนเฉลี่ย	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
ขั้นที่ 1		.024*		.065**		.055**
- เวลา	.154*		.256**		.234**	
ขั้นที่ 2		.225**		.218**		.282**
- เวลา	.105		.196**		.172**	
- บุคลากร	.285**		.215**		.281**	
- บำบัด	.187**		.209**		.225**	
- สนอง	.116		.141*		.146*	
- สถานที่	.099		.136*		.134*	
ขั้นที่ 3		.018*		.007		.015*
- เวลา	.084		.182**		.153*	
- บุคลากร	.243**		.189**		.243**	
- บำบัด	.167*		.197**		.207**	
- สนอง	.063		.107		.097	
- สถานที่	.069		.117		.106	
- รวม	.169*		.197		.154*	
ขั้นที่ 4		.101**		.086**		.119**
- เวลา	.046		.148*		.112*	
- บุคลากร	.163*		.115		.156*	
- บำบัด	.164**		.194**		.203**	
- สนอง	.002		.051		.031	
- สถานที่	-.004		.050		.027	
- รวม	.133		.074		.116	
- เจตคติ	.369**		.341**		.401**	

* $p < .05$. ** $p < .01$.

เมื่อวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับขั้นวิธีที่สอง พบว่า ระยะเวลาในการบำบัด สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 2.4 % ($p < .05$) ถึง 6.5 % ($p < .01$) เมื่อใส่ตัวแปรเจตคติต่อการบำบัดเข้าไป สามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเติม 22 % ถึง 30 % ($p < .01$) เมื่อใส่องค์ประกอบของความพึงพอใจทั้ง 4 องค์ประกอบลงไปแล้ว มีสององค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ คือ ความพึงพอใจด้านการบำบัด และการให้บริการ ($\beta = .18 - .22, p < .01$) และความพึงพอใจด้านบุคลากร ($\beta = .13 (p < .05) - .19 (p < .01)$) โดยทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเติม 9 % ถึง 11 % ($p < .01$) และเมื่อใส่ตัวแปรความพึงพอใจแบบภาพรวมเข้าไป สามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเติม 0.3 % ถึง 1.1 % ($p > .05$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์ถดถอยแบบลำดับขั้น ตัวแปรตามเป็นความร่วมมือของผู้ป่วย (เจตนาการแสดงพฤติกรรมร่วมมือ การรับรู้การแสดงพฤติกรรมร่วมมือ และคะแนนเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรมร่วมมือ) ตัวแปรที่ใส่ขั้นที่ 1 คือ ระยะเวลาที่อยู่ในการบำบัด ขั้นที่ 2 คือ เจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด ขั้นที่ 3 คือ องค์ประกอบของความพึงพอใจต่อการบำบัดยาเสพติดทั้งสี่องค์ประกอบ และขั้นที่ 4 คือ คะแนนความพึงพอใจต่อการบำบัดยาเสพติดแบบภาพรวม

ตัวแปรตาม	เจตนา		การรับรู้		คะแนนเฉลี่ย	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
ขั้นที่ 1		.024*		.065**		.055**
- เวลา	.154*		.256**		.234**	
ขั้นที่ 2		.244**		.219**		.296**
- เวลา	.066		.172**		.137*	
- เจตคติ	.502**		.476**		.553**	
ขั้นที่ 3		.088**		.089**		.112**
- เวลา	.062		.156**		.126*	
- เจตคติ	.379**		.347**		.410**	
- บุคลากร	.193**		.131*		.182**	
- บำบัด	.179**		.202**		.216**	
- สนอง	.042		.073		.066	
- สถาน	.017		.062		.046	
ขั้นที่ 4		.011		.003		.008
- เวลา	.046		.148*		.112*	
- เจตคติ	.369**		.341**		.401**	
- บุคลากร	.163*		.115		.156*	
- บำบัด	.164**		.194**		.203**	
- สนอง	.002		.051		.031	
- สถาน	-.004		.050		.027	
- รวม	.133		.074		.116	

* $p < .05$. ** $p < .01$.

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น พบความสัมพันธ์กับสมมติฐานที่ 2 ที่ผู้วิจัยเสนอไว้ว่า เจตคติต่อการบำบัดยาเสพติด และความพึงพอใจต่อการบำบัดยาเสพติด สามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้ ส่วนสมมติฐานที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยเสนอไว้ว่า ความพึงพอใจด้านบุคลากร และความพึงพอใจด้านคุณภาพในการบำบัดสามารถทำนายพฤติกรรมร่วมมือได้ ตรงกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ส่วนองค์ประกอบด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และองค์ประกอบด้านสถานที่ ถึงแม้การวิเคราะห์ถดถอยบางครั้งจะพบว่าสามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่โดยส่วนใหญ่ไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้งสองนี้ อธิบายความแปรปรวนได้น้อย และเมื่อใส่ความ

พึงพอใจแบบภาพรวมเข้าไปเพิ่มเติม พบว่าบางครั้งอธิบายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บางครั้งไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ อำนาจในการทำนายที่เพิ่มขึ้นสูงสุดคือ .02 ซึ่งน้อยมาก ดังนั้นนอกจาก 4 องค์ประกอบของความพึงพอใจแล้ว ไม่น่าจะมีความพึงพอใจด้านอื่นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของความร่วมมือของผู้ป่วยได้เพิ่มเติม รายละเอียดจะกล่าวในการอภิปรายผลรวม

การอภิปรายผลรวม

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรวัดความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติด และค้นหาองค์ประกอบของความพึงพอใจดังกล่าวในผู้ป่วยยาเสพติด รวมถึงทำนายความร่วมมือของผู้ป่วย ด้วยเจต

คติต่อการบำบัดยาเสพติด และความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติด

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานที่ 1 ว่าความพึงพอใจมี 3 องค์ประกอบ คือ ความพึงพอใจด้านบุคลากร ความพึงพอใจด้านการบำบัดและการให้บริการ และด้านสถานที่ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจมีองค์ประกอบ 4 ด้านด้วยกัน องค์ประกอบที่เพิ่มขึ้นมาจากสมมติฐาน คือ ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย อาจเนื่องจากลักษณะของผู้ป่วยที่ส่วนใหญ่เป็นแบบควบคุมความประพฤติที่ตำรวจส่งมา (89.2 %) ซึ่งผู้ป่วยไม่ได้ต้องการมาด้วยตนเอง ดังนั้นจึงอาจอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการรับรู้ตนเอง (Self-perception theory; Bem, 1972) กล่าวคือผู้ป่วยจะรู้จักตนเองผ่านพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ถ้าพฤติกรรมนั้นเป็นผลของการเลือกของตนเอง จะเกิดการอนุมานพฤติกรรมนั้นไปเป็นลักษณะของตนเอง ขณะที่ถ้าพฤติกรรมไม่ใช่การเลือกของตนเอง หรือแหล่งการควบคุมเกิดจากภายนอก ผู้ป่วยจะรับรู้ว่ามีสาเหตุของพฤติกรรมไม่ได้เกิดจากตนเอง ดังนั้น ผู้ป่วยบางคนอาจอนุมานสาเหตุของการบำบัดว่าไม่ใช่ความต้องการของตน ไม่ว่าจะการบำบัด การบริการ เจ้าหน้าที่ หรือสถานที่ที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม ดังนั้นจึงเกิดองค์ประกอบด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยขึ้น

สำหรับสมมติฐานที่ 2 ผู้วิจัยตั้งว่าความร่วมมือของผู้ป่วยสามารถอธิบายได้ด้วยความพึงพอใจของผู้ป่วยและเจตคติของผู้ป่วย ซึ่งผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐาน โดยความพึงพอใจและเจตคติของผู้ป่วยต่อการบำบัดยาเสพติดสามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้ประมาณ 30% และสมมติฐานที่ 3 ตั้งไว้ว่าความพึงพอใจด้านบุคลากร และความพึงพอใจด้านการบำบัดและการบริการ สามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยสนับสนุนเพียงบางส่วนเท่านั้นซึ่งความพึงพอใจด้านบุคลากร และความพึงพอใจด้านการบำบัดและการบริการยังสามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีองค์ประกอบของความพึงพอใจเพิ่มเติม คือ ความพึงพอใจด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

Eisenberg et al. (1993) อ้างถึง Taylor, (2003) กล่าวว่าผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจในการตอบสนองด้านอารมณ์มากกว่าด้านการแพทย์ ซึ่งผลของความพึงพอใจย่อมส่งผลต่อความร่วมมือของผู้ป่วยด้วย (Pascoe, 1983) แต่ทว่าจากผลการวิจัยกลับพบว่าความพึงพอใจด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย (การตอบสนองด้านอารมณ์) ไม่สามารถทำนายความร่วมมือของผู้ป่วยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำอธิบายที่อาจเป็นไปได้ คือ ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่เข้ามารับการบำบัดเป็นรูปแบบการบังคับบำบัด ความต้องการของผู้ป่วยอาจไม่จำเป็นต้องตอบสนองผ่านการบำบัด เช่น ผู้ป่วยอาจไม่ได้ต้องการมารับการบำบัด แต่ถูกบังคับให้มา ความต้องการของผู้ป่วยคือการอยากออก

จากโปรแกรมการบำบัด แต่ติดกฎเกณฑ์ที่ไม่สามารถทำให้ผู้ป่วยออกไปได้ ดังนั้น ไม่ได้หมายความว่าไม่ได้ตอบสนองความต้องการของตน จะทำให้ผู้ป่วยไม่ร่วมมือ

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้มีลักษณะเฉพาะเจาะจง คือ ผู้ป่วยยาเสพติดประเภทฟื้นฟู ดังนั้นการนำผลงานวิจัยครั้งนี้ไปเผยแพร่ยังผู้ป่วยประเภทอื่นๆ ต้องระมัดระวัง และตัวแปรที่ถูกทำนายในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การร่วมมือของผู้ป่วย ซึ่งได้จากการประเมินตนเองของผู้ป่วย ดังนั้นอาจมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Demyttenaere, 1997) ถ้าเป็นไปได้ควรมีการประเมินรูปแบบอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินพฤติกรรมโดยผู้บำบัด

การวิจัยในอนาคต

เนื่องจากการวิจัยนี้เน้นตัวแปรทำนายคือ มุมมองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น เจตคติ ความพึงพอใจ แต่ไม่รวมปัจจัยภายในบุคคลเข้ามามีอิทธิพลร่วมด้วย เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นต้น ซึ่งการวิจัยในอนาคตอาจนำปัจจัยภายในมาร่วมอธิบายด้วย นอกจากนี้ขอบเขตของงานวิจัยคืองานการบำบัดด้านยาเสพติด การวิจัยในอนาคตอาจทำนายความร่วมมือในผู้ป่วยประเภทอื่นๆ เช่น ผู้ป่วยเรื้อรัง (เบาหวาน, โรคหัวใจ) ที่ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ป่วยสูงเป็นต้น และสุดท้าย ตัวแปรตามในการวิจัยควรเพิ่มเติมเรื่องของการไม่กลับไปเสพซ้ำของผู้ป่วยยาเสพติด ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบำบัดยาเสพติด

รายการอ้างอิง

- ธีระพร อูวรรณ โธ. (2538). *เจตคติ: การศึกษาตามแนว* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราณี เชาวนปรีชา. (2538). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่สถานีอนามัยขนาดใหญ่จังหวัดอุดรดิษฐ์* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bem, D. J. (1972). Self-perception theory. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 6, pp. 1-62). New York: Academic Press.
- Demyttenaere, K. (1997). Compliance during treatment with antidepressants. *Journal of Affective Disorders*, 43, 27-39.
- Garity, F. T. (1981). Medical compliance and the client-patient relationship: A review. *Social Science & Medicine*, 15, 215-222.

- Lebow, L. J. (1983). Research assessing consumer satisfaction with mental health treatment: A review of findings. *Evaluation and Program Planning, 6*, 211-236.
- Marks, F. D., Murray, M., Evans, B., Willig, C., Woodall, C., & Sykes, M. C. (2005). *Health psychology: Theory, research & practice* (2nd ed.). London: SAGE.
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2006). *Applied multivariate research: design and interpretation*. Thousand Oaks: Sage.
- Pascoe, G. C. (1983). Patient satisfaction in primary health care: A literature review and analysis. *Evaluation and Program Planning, 6*, 185-210.
- Taylor, E. S. (2003). *Health psychology* (5th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Williams, B. (1994). Patient satisfaction: A valid concept? *Social Science & Medicine, 38*, 509-516.
- Yi, Y. (1990). A critical review of customer satisfaction. In V. Zeithaml (Ed.), *Annual review of marketing, 1990* (pp. 68-123). Chicago: American Marketing Association.

ความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตของเยาวชนผู้ปฏิบัติธรรม: กรณีศึกษากลุ่มยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

ภณิดา ชนวิทยาสัทธกุล

รศ. สุภาพรณ โคตรจรัส

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความเข้มแข็งอดทนเป็นลักษณะบุคลิกภาพที่ทำให้หน้าที่เสมือนตัวต้านทานความเครียด มีผลการวิจัยที่พบว่าความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตและการปรับตัว การฝึกจิตด้วยการปฏิบัติธรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมีจิตใจสงบและกระบวนการปฏิบัติธรรมจะช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตของผู้ปฏิบัติธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการปฏิบัติธรรมมีผลต่อระดับความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตของเยาวชนผู้ปฏิบัติธรรมหรือไม่อย่างไร โดยเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ ซึ่งความรู้ที่ได้รับน่าจะเป็นแนวทางในการเพิ่มความต้านทานความเครียด และการพัฒนาการให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งอดทน และสุขภาวะทางจิตของเยาวชนผู้ปฏิบัติธรรม
2. เพื่อศึกษาผลของการปฏิบัติธรรมที่มีต่อระดับความเข้มแข็งอดทน และสุขภาวะทางจิตของเยาวชนผู้ปฏิบัติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

เยาวชนผู้เข้ารับการฝึกการปฏิบัติธรรมเป็นครั้งแรก ในโครงการเนกขัมมบารมี (ทั่วไป) ซึ่งจัดขึ้นโดยยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ระหว่างวันที่ 24 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2548 เป็นเวลา 8 วัน 7 คืน จำนวน 103 คน แบ่งเป็นชาย 39 คน หญิง 64 คน มีอายุระหว่าง 16 - 24 ปี

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การปฏิบัติธรรม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้มแข็งอดทน

(Hardiness) และสุขภาวะทางจิต (Psychological well-being)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาความคุ้นเคยต่อการมาปฏิบัติธรรมว่าเป็นครั้งแรกหรือไม่ สาเหตุที่มาปฏิบัติธรรมและสิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการปฏิบัติธรรม

2. แบบวัดความเข้มแข็งอดทน พัฒนามาตามแนวคิดของ Kobasa (1982) ประกอบด้วยความเข้มแข็งอดทน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผูกมัดตนเอง ($\alpha = .81$) ด้านการควบคุมสถานการณ์ ($\alpha = .69$) ด้านความท้าทาย ($\alpha = .78$) ความเที่ยงของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าอัลฟา (α) เท่ากับ .88 โดยแบบวัดนี้มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 1 - 5 ซึ่งคะแนนที่สูงกว่าแสดงว่ามีความเข้มแข็งอดทนมากกว่า

3. แบบวัดสุขภาวะทางจิต พัฒนามาตามแนวคิดของ Dupuy (1977) ค่าความเที่ยงของแบบวัดมีค่าอัลฟา เท่ากับ .87 แบบวัดนี้มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 110 คะแนน โดยคะแนนในช่วง 0 - 60 แสดงว่ามีสุขภาวะทางจิตต่ำคะแนนในช่วง 61 - 72 แสดงถึงปานกลาง และคะแนนในช่วง 73 - 110 แสดงถึงสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยขออนุญาตประธานโครงการหลักสูตรเนกขัมมบารมี (ทั่วไป) เก็บข้อมูลโดยนำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติธรรม ได้แบบสอบถามสมบูรณ์ 103 ชุดเป็นแบบสอบถามที่ตอบโดยกลุ่มตัวอย่างชาย 39 คน หญิง 64 คน

2. ในระยะติดตามผล ภายหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างในข้างต้นกลับจากการปฏิบัติธรรมแล้วเป็นเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ส่งคืนมา 48 ชุด โดยผู้ตอบเป็นชาย 18 คน หญิง 30 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ก่อนเข้าฝึกปฏิบัติธรรม เยาวชนที่เข้าร่วมการวิจัยมีความเข้มแข็งอดทนในระดับสูง และมีสุขภาวะทางจิตในระดับปานกลาง โดยหลังการฝึกปฏิบัติธรรมและในระยะติดตามผลหลังจากกลับจากการปฏิบัติธรรมแล้วเป็นเวลา 1 เดือนนั้นพบว่า เยาวชนผู้ปฏิบัติธรรมมีความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตสูงกว่าก่อนเข้าฝึกปฏิบัติธรรม โดยระดับความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตในระยะติดตามผลยังคงอยู่ในระดับสูงไม่แตกต่างจากในระยะหลังปฏิบัติธรรม ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (*M*) ของคะแนนความเข้มแข็งอดทนและสุขภาพทางจิต ใน
 ระยะเวลาและหลังปฏิบัติธรรม ด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่เป็นอิสระ: (Dependent *t*-test) (*n* = 103)

ตัวแปร	ก่อนปฏิบัติธรรม		หลังปฏิบัติธรรม		<i>t</i> -test
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	
1.ความเข้มแข็งอดทนโดยรวม	3.72	.40	3.88	.39	6.54*
1.1 ด้านการผูกมัดตนเอง	3.70	.48	3.87	.52	5.70*
1.2 ด้านการควบคุมสถานการณ์	3.64	.49	3.70	.44	1.50
1.3 ด้านความท้าทาย	3.81	.43	4.04	.46	7.55*
2. สุขภาวะทางจิต	70.46	13.88	75.21	13.42	5.84*

* *p* < .05

ตารางที่ 2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ของคะแนนความเข้มแข็ง
 อดทนและสุขภาพทางจิต ในระยะก่อนปฏิบัติธรรม (1) หลังปฏิบัติธรรม (2) และระยะติดตามผล (3) (*n* = 48)

ตัวแปร	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย		
	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 1	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3 กับช่วงที่ 1
1. ด้านความเข้มแข็ง อดทนโดยรวม	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 1	6.29***	2 > 1
	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 3	1.33	~
	ช่วงที่ 3 กับช่วงที่ 1	4.96***	3 > 1
1.1 ด้านการผูกมัด ตนเอง	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 1	2.60***	2 > 1
	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 3	.94	~
	ช่วงที่ 3 กับช่วงที่ 1	1.67**	3 > 1
1.2 ด้านการควบคุม สถานการณ์	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 1	8.33	~
	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 3	-.21	~
	ช่วงที่ 3 กับช่วงที่ 1	1.04*	3 > 1
1.3 ด้านความท้าทาย	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 1	2.85***	2 > 1
	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 3	.60	~
	ช่วงที่ 3 กับช่วงที่ 1	2.25***	3 > 1
2. ด้านสุขภาพทางจิต	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 1	4.46***	2 > 1
	ช่วงที่ 2 กับช่วงที่ 3	-2.10	~
	ช่วงที่ 3 กับช่วงที่ 1	6.56***	3 > 1

* *p* < .05 ** *p* < .01 *** *p* < .001

หมายเหตุ ช่วงที่ 1 หมายถึง ระยะก่อนปฏิบัติธรรม
 ช่วงที่ 2 หมายถึง ระยะหลังปฏิบัติธรรม
 ช่วงที่ 3 หมายถึง ระยะติดตามผล

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง เยาวชนจากการวิจัยเชิงปริมาณที่ยินดีให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน แบ่งเป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน ใดให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยในช่วงสัปดาห์ที่ 2 - 3 หลังกลับจากการปฏิบัติธรรมแล้ว โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมและผลจากการปฏิบัติธรรม ทั้งในระหว่างปฏิบัติธรรมและหลังปฏิบัติธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ปฏิบัติธรรมรับรู้ผลดีของการฝึกปฏิบัติธรรมโดยระบุว่าประสบการณ์ในระหว่างการปฏิบัติธรรมที่เอื้อให้มีความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติธรรม และผลที่นี้ยังคงปรากฏอยู่ในระยะติดตามผล คือ

1. กระบวนการฝึกปฏิบัติธรรม (เช่น สถานที่ปฏิบัติธรรม ระเบียบการปฏิบัติตน การฝึกสมาธิ การฟังธรรมบรรยาย การเข้ากลุ่มฯลฯ)
2. ปฏิสัมพันธ์กับวิทยากร พี่เลี้ยง และผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมรายอื่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (เช่น การได้เห็นแบบอย่างที่ดี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์)
3. การคำนึงถึงเป้าหมายและความคาดหวังต่อตนเองทางบวกระหว่างปฏิบัติธรรม
4. ผลทางบวกจากการปฏิบัติธรรม (เช่น ความรู้สึกสุขสงบมีสติ การเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง)
5. การนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติหลังการฝึกปฏิบัติธรรม ได้แก่ การฝึกสมาธิต่อด้วยตนเอง และการนำหลักธรรมที่ได้เรียนรู้ระหว่างปฏิบัติธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการฝึกปฏิบัติธรรมส่งผลให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความเข้มแข็งอดทนและมีสุขภาวะทางจิตเพิ่มสูงขึ้น โดยประสบการณ์ที่ต้องอาศัยความอดทนจากกระบวนการฝึกปฏิบัติธรรมที่ฝึกให้กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและโปรแกรมการฝึกปฏิบัติธรรมได้มีปฏิสัมพันธ์กับวิทยากร พี่เลี้ยง และผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมรายอื่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การคำนึงถึงเป้าหมายและความคาดหวังต่อตนเองทางบวกระหว่างการปฏิบัติธรรม ผลทางบวกจากการปฏิบัติธรรม การนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติหลังการฝึกปฏิบัติธรรมนั้นส่วนเป็นการฝึกฝนและเอื้อต่อการพัฒนาความเข้มแข็งอดทนและสุขภาวะทางจิตของผู้ปฏิบัติธรรม

Maddi & Kobasa (1991) กล่าวว่า ลักษณะความเข้มแข็งอดทนสามารถสร้างเสริมได้ตลอดชีวิตจากปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนวัยเรียนผู้บังคับบัญชา เจ้านาย เพื่อนร่วมงาน ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเพื่อน จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนาความเข้มแข็งอดทนตลอดช่วงชีวิต

ผลของการปฏิบัติธรรมไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีต่อผู้ปฏิบัติธรรมเท่านั้น นักจิตวิทยาการศึกษาน่าจะพัฒนาตนเองด้วยการปฏิบัติธรรมเช่นกัน เพื่อเสริมสร้างลักษณะที่เอื้อต่อการให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

รายการอ้างอิง

- บุญรัตน์ ทรงพานิช. (2544). *ผลของจิตบำบัดแบบแสวงหาความหมายต่อความหมายในชีวิตของผู้ลี้ภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พุทธธรรมปฏิถก (ประยูร ชาญโต). (2544). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม).* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). *ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษา มหาวิทยาลัย: การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ.* รายงานผลการวิจัย ภาควิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kobasa, S. C. (1982). The hardy personality: Toward a social psychology of stress and health. In G. S. Sanders & J. Sule (Eds.), *Social psychology of health and illness* (pp. 3-32). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Maddi, S. R., & Kobasa, S. C. (1991). The development of hardiness. In A. Monat & V.S. R. *Stress and coping* (3rd ed. ; pp. 245-257). New York: Columbia University.
- McDowell, I., & Newell, C. (1996). *Measuring health: A guide to rating scales and questionnaires* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเยาวชนชายที่กระทำความผิด ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและในโรงเรียนมัธยมศึกษา

วราวุธ หิรัญยศิริ

รศ. ศิราภรณ์ ทับสายทอง

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตไปเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (อัจฉรา ทองตัน, 2536) แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันมักมีข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับความก้าวร้าวรุนแรงและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ของเด็กและเยาวชน โดยข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม (2548) แสดงจำนวนของเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกจับกุมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 - 2545 และพบว่าแนวโน้มของเยาวชนที่กระทำความผิดเพิ่มขึ้นจาก 20,419 คน (ปี 2538) เป็น 38,472 คน (ปี 2541) และ 35,439 คน (ปี 2543) โดยในปี พ.ศ. 2545 ตัวเลขทางสถิติของคดีจากเด็กและเยาวชนคือ 35,285 ราย ดังนั้นหากสังคมสามารถหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลงได้ จะเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาต่างๆ ในสังคมได้อีกทางหนึ่ง Lazarus (1963) ได้กล่าวไว้ว่าอัตมโนทัศน์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและแสดงพฤติกรรมไปตามการรับรู้ของตน ด้วยเหตุนี้การสร้างอัตมโนทัศน์ในทางบวกให้เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ

ความหมายของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์หมายถึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองในทุกๆ ด้านทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเป็นจริงอันส่งผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลโดยอัตมโนทัศน์เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

1. ทฤษฎีของ Combs & Snygg

Combs & Snygg (1959 cited in Burns, 1979) กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ว่าเป็นความคิด ความสามารถ การรับรู้ และทุกๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล การแสดงออกในสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ของบุคคล ด้วยเหตุนี้อัตมโนทัศน์จึงมีผลต่อการกระทำบุคคลอาจจะบิดเบือนหรือปฏิเสธการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ของตนได้ แต่การแสดงออกของพฤติกรรมมักจะสอดคล้องกับการรับรู้หรืออัตมโนทัศน์ของตนเอง

2. ทฤษฎีของ Cooley

Cooley (1902, cited in Burns, 1979) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลเติบโตขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเขา (Significant Others) อิทธิพลอย่างมากต่อการที่บุคคลมองเห็นตนเอง จากพื้นฐานนี้ Cooley ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “กระจกส่องตน” (The Looking-Glass Self) ซึ่งอธิบายว่า “กระจกส่องตน” เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่น การพูดคุย การพบปะสังสรรค์ หรือการติดต่อกับผู้อื่น อันทำให้ได้รับข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินตนเอง ในลักษณะเช่นนี้ ทำให้การแสดงออกของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยจึงเป็นเหมือนกระจกส่องตัวเราจากสายตาของคนรอบข้าง ซึ่งสะท้อนกลับมาให้เห็นว่าเราเป็นอย่างไร

ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์เป็นหนึ่งในปัจจัยมากมายที่มีความสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมของบุคคล การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไรไม่ว่าทางบวกหรือทางลบจะส่งผลต่อการกระทำและการแสดงออก (Hamachek, 1990) ด้วยเหตุนี้บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันจึงย่อมมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย ดังเช่นงานวิจัยต่างๆ ที่พบว่าอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นที่กระทำผิดในสถานพินิจ มีความแตกต่างจากอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นทั่วไป (Lau & Leung, 1992; Evans, Levy, Sullenberger, & Vyas, 1991; Jensen, 1972; Lively, Dinitz, & Reckless, 1963 cited in Levy, 1997) ดังนั้น การที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลให้ถ่องแท้จึงต้องศึกษาสภาพความคิดภายในตัวบุคคลนั้นๆ ให้มากที่สุด (Rogers, 1951) เนื่องจากพฤติกรรมและการแสดงออกต่างๆ ของบุคคล เป็นผลจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ของตนเอง (วาสนา วิสฤตภา, 2543)

การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ได้รับและสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นเมื่อบุคคลมีประสบการณ์ใหม่ๆ หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างออกไป อัตมโนทัศน์ของบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงได้ดังที่ Derlega, Winstead, & Jones (1997) ได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ไว้ 2 วิธี คือ

1. วิธีการตามแนวทาง Biased Scanning บุคคลสามารถชักจูงให้ตนเองมีความคิด มุมมองและทัศนะ

ตามที่ตนต้องการจะรับรู้ หรืออยากจะทำซ้ำเท่านั้น (Jones, Rhodewalt, Berglas, & Skelton, 1981; Fazio, Zanna, & Cooper, 1977) โดยบุคคลสามารถเลือกที่จะรับข้อมูลดังกล่าวเพียงแง่บวกเดียว (Biased) หรือบางส่วน เช่น การยับยั้งกับตนเองอยู่เสมอว่าตนเป็นคนชอบสังคมหรือสมาคมกับผู้อื่นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่นึกคิดของบุคคลตามการรับรู้ของตนเอง

2. วิธีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interactions) การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์หรือการติดต่อกับผู้อื่น บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่นึกคิดของตนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ หรือค่อน่าเชื่อถือตามความคาดหวังของตนหรือความคิดของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schlenker, Dlugolecki และ Doherty (1994) ที่พบว่า บุคคลรอบข้างจะมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่นึกคิดของบุคคล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเยาวชนชายที่กระทำความคิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เยาวชนชายที่กระทำความคิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและเยาวชนชายที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามบันทึกของโรงเรียน

2. ตัวแปรในการวิจัย แบ่งเป็นตัวแปรต้นคือ สถานภาพของเยาวชนชาย ส่วนตัวแปรตามคือ คะแนนอัตมโนทัศน์ทั้ง 7 ด้าน จากแบบทดสอบ Multidimensional Self concept Scale

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เยาวชนชายที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ บ้านกรุณา และเยาวชนชายที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามบันทึกของโรงเรียน กลุ่มละ 41 คน อายุระหว่าง 15-18 ปี รวม 82 คน โดยทำการควบคุมตัวแปรอายุของเยาวชนทั้งสองกลุ่ม

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเยาวชนทั้งสองกลุ่มแบบคัดเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนชายที่กระทำความคิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา จากเยาวชนที่

กระทำความคิดทั้งหมด จนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 41 คน โดยจะพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ ดังนี้

- เยาวชนชายที่มีอายุระหว่าง 15 ถึง 18 ปี
- ต้องโทษกระทำผิดสถานเบา เช่น คดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน สิ่งเสพติด และเพศ

- ถูกกักกันในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณาเป็นครั้งแรกและอยู่มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน

2. กลุ่มเยาวชนชายที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา อายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 41 คน ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจาก 3 โรงเรียน โดยคัดเลือกตามบัญชีรายชื่อของนักเรียนที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามบันทึกของโรงเรียนในความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิ่งเสพติด ชีวิตร่างกาย และเรื่องเพศ รวม 210 คน จนได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 41 คน โดยพิจารณาตามเกณฑ์คือนักเรียนชายที่มีอายุ 15-18 ปี และกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในการเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเยาวชนทั้งสองกลุ่ม ผู้วิจัยจะทำการควบคุมตัวแปรอายุของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบอัตมโนทัศน์ของ Bracken

(Multidimensional Self Concept Scale: MSCS, 1992) จำนวน 150 ข้อ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อ กับคะแนนรวมข้ออื่นๆ ทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) โดยพบว่ามีความสำคัญทางสถิติและพบค่าความเที่ยงครอนบาคอัลฟ่า (Cronbach) เท่ากับ .96

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ได้นำหนังสือขออนุญาตจากจุฬาลงกรณ์ฯ ไปยื่นต่อผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียน 3 แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ได้นำแบบสอบถามทั้ง 2 ส่วน ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 82 คน

3. ได้สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 12 และ 14 คน ตามลำดับ รวมทั้งหมด 26 คน หลังจากที่เยาวชนได้ทำแบบทดสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นรายบุคคลโดยข้อความที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นแบบ Semi-structure interview

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ค่ามัธยฐานเลขคณิต (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามคะแนนอัตมโนทัศน์ในแต่ละคุณลักษณะ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนอัตโนมัติในแต่ละคุณลักษณะ จำแนกตามกลุ่มเยาวชน

อัตรโนทัศน์	เยาวชนที่กระทำความคิด ในสถานพินิจฯ		เยาวชนที่กระทำความคิด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	
	M	SD	M	SD
ด้านรวม	361.80	18.46	389.29	49.13
ด้านสังคม	61.53	4.44	65.17	8.17
ด้านความสามารถ	59.73	4.29	65.63	9.40
ด้านอารมณ์และความรู้สึก	60.93	4.47	65.05	8.16
ด้านวิชาการ	59.29	4.30	64.19	9.63
ด้านครอบครัว	60.58	4.43	65.08	8.18
ด้านกายภาพ	59.71	4.29	64.19	9.61

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนอัตโนมัติของกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ จะมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนอัตโนมัติของกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 7 ด้าน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สถิติ *t*-test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนอัตโนมัติทั้ง 7 ด้าน ของกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตโนมัติโดยรวมระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	n	M	SD	t
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	361.80	18.46	3.35**
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	389.29	49.13	

** $p < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตโนมัติด้านรวมต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.35, df = 51.07, p < .01$)

ตารางที่ 3 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตโนมัติด้านสังคมระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	n	M	SD	t
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	61.53	4.44	2.50*
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	65.17	8.17	

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตโนมัติด้านสังคมต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.50, df = 61.76, p < .05$)

ตารางที่ 4 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตโนมัติด้านความสามารถระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	n	M	SD	t
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	59.73	4.29	3.66***
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	65.63	9.40	

*** $p < .001$

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตโนมัติด้านความสามารถต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 3.66, df = 56.00, p < .001$)

ตารางที่ 5 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตโนมัติด้านอารมณ์และความรู้สึกระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	n	M	SD	t
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	60.93	4.47	2.83**
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	65.05	8.16	

** $p < .01$

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านอารมณ์และความรู้สึกต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.83, df = 61.99, p < .01$)

ตารางที่ 6 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตมโนทัศน์ด้านวิชาการระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	59.29	4.30	2.98**
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	64.19	9.63	

** $p < .01$

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านวิชาการต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.98, df = 55.35, p < .01$)

ตารางที่ 7 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัวระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	60.58	4.43	3.07**
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	65.08	8.18	

** $p < .01$

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.07, df = 61.74, p < .01$)

ตารางที่ 8 แสดงผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอัตมโนทัศน์ด้านกายภาพระหว่างกลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ และในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานะ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
กลุ่มเยาวชนในสถานพินิจฯ	41	59.71	4.29	2.71**
กลุ่มเยาวชนใน ร.ร. มัธยมศึกษา	41	64.19	9.61	

** $p < .01$

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านกายภาพต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.71, df = 55.31, p < .01$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเยาวชนชายที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน และในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ ต่ำกว่าอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา อันประกอบด้วยอัตมโนทัศน์ด้านสังคม อัตมโนทัศน์โดยรวม อัตมโนทัศน์ด้านอารมณ์และความรู้สึก อัตมโนทัศน์ด้านวิชาการ อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านกายภาพ และอัตมโนทัศน์ด้านความสามารถ

1) อัตมโนทัศน์โดยรวม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวมต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติด้วย *t*-test และจากการวิเคราะห์จากแบบทดสอบอัตมโนทัศน์ MSCS ทั้ง 6 ด้าน พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัศึกษามี

แนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองโดยรวมในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ สอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความผิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่ารับรู้ว่ามีผลพลาดและเสียใจกับสิ่งที่ได้เกิดขึ้น แต่ก็ไม่ได้รู้สึกในแง่ลบกับตนเองมากและคิดตั้งใจเมื่อออกจากสถานพินิจฯ ตนจะระมัดระวังการกระทำผิดกฎหมายยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่กระทำความผิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่ามีความสุขกับชีวิต ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น โดยเฉพาะจากกลุ่มเพื่อน อีกทั้งมีโอกาสได้ทำหลายสิ่งทีตนต้องการ สอดคล้องกับที่ Gottfredson & Hirschi (1990 & cited in Hay, 2000) ได้กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ว่า ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางลบมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและการกระทำผิดของบุคคล เนื่องจากอัตมโนทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองย่อมส่งผลต่อการแสดงออกและการกระทำ

2) อัตมโนทัศน์ด้านสังคม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีแนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านสังคมในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ สอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความคิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่า เวลาอยู่กับผู้อื่นมักถูกมองข้าม ไม่ได้ได้รับความสนใจหรือให้ความสำคัญ มักไม่มีคนฟังหรือแสดงการรับรู้สิ่งที่ตนต้องการสื่อสาร ในทางตรงกันข้าม เยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า การติดต่อพูดคุยกับบุคคลอื่นของตนดำเนินไปได้ด้วยดี ไม่มีคนรังเกียจที่จะสนทนาด้วย นอกจากนั้นการเริ่มทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ๆ มักเป็นไปด้วยดีสอดคล้องกับที่ Secord (1974) ได้กล่าวว่าคุณสมบัติที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบจะมีการรับรู้แคบ มีระดับความวิตกกังวลสูงและหมกมุ่นอยู่กับตนเองทำให้ไม่สามารถปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่เข้มแข็งมักเป็นคนเปิดเผย ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และปรับตัวเข้ากับคนรอบข้างได้ดี

3) อัตมโนทัศน์ด้านความสามารถ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านความสามารถต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติด้วย *t*-test และจากการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงด้านความสามารถจากแบบทดสอบอัตมโนทัศน์ MSCS พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีแนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านความสามารถในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ สอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความคิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่า ตนไม่มีความสามารถเช่นเดียวกับผู้อื่น ความคิดเห็นต่างๆ มักไม่ได้รับการยอมรับ แต่มักถูกตำหนิในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่ตนมี อีกทั้งการทำสิ่งต่างๆ จะมีการวางแผนก่อน สอดคล้องกับที่ซูซีย์ สมิตธิไกร (2530) ได้กล่าวไว้ว่าคุณสมบัติที่มีอัตมโนทัศน์ในเรื่องใดในด้านบวกบุคคลจะมีแนวโน้มกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จลุล่วง ในทางตรงข้ามหากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในทางลบ บุคคลมีแนวโน้มกระทำสิ่งนั้นได้ไม่ดีหรือล้มเหลว

4) อัตมโนทัศน์ด้านอารมณ์และความรู้สึก

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านอารมณ์และความรู้สึกต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีแนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความคิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่า รู้สึกว่าตนมีอารมณ์ที่รุนแรงต่อการตอบสนองกับสิ่งรอบตัว เช่น โกรธง่าย หงุดหงิดง่าย ในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีส่วนใหญ่ตอบว่า ตนเองมองชีวิตว่ามีทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีปะปนกัน มีทัศนคติที่ยืดหยุ่น และยอมรับสิ่งต่างๆ ได้ตามสภาพการณ์ สอดคล้องกับที่ Fraser (1996) ได้กล่าวถึงปัญหาในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น การขาดความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ของเด็กและเยาวชน จะนำไปสู่การได้รับการปฏิเสธจากผู้อื่น

5) อัตมโนทัศน์ด้านวิชาการ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านวิชาการต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีแนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านวิชาการในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ สอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความคิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่ค่อยสนใจการเรียนและมีผลการเรียนต่ำ ไม่ชอบเข้าชั้นเรียน พอใจกับการหนีเรียนไปเที่ยวเตร่ ในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีส่วนใหญ่ตอบว่า ตนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนแม้จะมีผลการไม่เรียนโดดเด่น แต่ก็ไม่ได้สอบตก และไม่ได้พยายามแข่งขันกับเพื่อนเพื่อสอบให้ได้คะแนนสูงๆ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rowe (1994) เรื่องการกระทำผิดกฎหมายของวัยรุ่นพบว่าตัวแปรด้านการศึกษาเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการทำผิดของบุคคล

6) อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามี

แนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านครอบครัว ในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความคิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนผู้กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่าพ่อแม่มีมุมมองตนว่าเป็นตัวปัญหา ไม่ค่อยมีการพูดคุยกัน แต่จะเป็นการตำหนิและดุคำมากกว่า ในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า พ่อแม่ใส่ใจตนเองแม้จะถูกตำหนิบ้าง แต่ก็รับรู้ได้ถึงความรักห่วงใยของพ่อแม่ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Slater & Herber (1984) ที่ว่าเด็กที่ครอบครัวแตกแยกพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกหรือพ่อแม่ไม่ได้อยู่ร่วมกันจะมีความขัดแย้งในจิตใจสูง ควบคุมตนเองได้ต่ำ ทำให้เด็กเหล่านี้ล่อแหลมต่อการถูกชักจูง ไปสู่การทำผิดกฎหมาย

7) อัตมโนทัศน์ด้านกายภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ มีคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านกายภาพต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัศึกษามีแนวโน้มที่จะระบุการรับรู้เกี่ยวกับตนเองด้านกายภาพในทางบวก มากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากเยาวชนที่กระทำความคิดทั้งสองกลุ่ม โดยเยาวชนที่กระทำความคิดในสถานพินิจฯ ส่วนใหญ่ตอบว่าตนเองมีรูปร่างหน้าตาไม่ดี อยากรจะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อดึงดูดเพศตรงข้าม ในทางตรงกันข้ามเยาวชนที่กระทำความคิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่าค่อนข้างพอใจกับรูปร่างหน้าตาของตน มีความสุขกับลักษณะที่มีอยู่ รวมทั้งมีการดูแลตนเอง เช่น ออกกำลังกาย หรือใช้เครื่องสำอางซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทัศนะของ Leadbeater, Kuperminc, Blatt, & Hertzog (1999) ที่ว่า ลักษณะทางร่างกายและการดึงดูดเพศตรงข้ามมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและอัตมโนทัศน์ของบุคคล

ดังที่ Welzeins (1997) พบว่าอัตมโนทัศน์และพฤติกรรมการกระทำผิดของบุคคลมีความสัมพันธ์กันในทางลบ กล่าวคือบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ทางบวกจะมีพฤติกรรมการกระทำผิดต่ำ ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมการกระทำผิดสูง บุคคลจะแสดงออกตามการรับรู้และความรู้สึกนึกคิดของตน (Lazarus, 1963) สอดคล้องกับทัศนะของ Roid & Fitts (1988) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ทางลบจะมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่เบี่ยงเบนไปตามการรับรู้ของตน ดังนั้น ความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพราะการกระทำและการแสดงออกเป็นผลจากความรู้สึก

นึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง (Hinshaw, 1992; Fine, 1986; Sedlak, Wheeler, Publin, & Cusick, 1986) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาของ Eitzen (1976 cited in Burn, 1979) ที่พบว่า อัตมโนทัศน์ของบุคคลจะส่งผลต่อพฤติกรรมและการกระทำที่แสดงออกมา รวมทั้งในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำความคิดด้วย ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยอื่นๆ ที่พบว่าอัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำผิดของบุคคล (Joplin, 1968, 1973; Fitts, 1972; Fitts & Hammner 1969; Doggory, 1966; Reckless, Dinitz, & Murray, 1956

รายการอ้างอิง

- กรมคุมประพฤติ. (2542). *การกระทำผิดซ้ำภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ*. กรุงเทพมหานคร: กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. (2548). *กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ*. แหล่งที่มา. <http://www.djop.moj.go.th>
- ชูชัย สมิทธิไกร. (2530). การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเยาวชน. *วารสารแนะแนว* (ธันวาคม 2529-มกราคม 2530), 55-74.
- วาสนา วิสฤตภา. (2543). *การปรับแบบทดสอบวัดอัตมโนทัศน์หลายมิติสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาครัฐ*. สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัจฉรา ทองตัน. (2536). *การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Bracken, B. A. (1992). *Multidimensional Self-concept Scale*. Texas: Pro-Ed.
- Burns, R. B. (1979). *The self-concept theory, measurement, development and behavior*. New York: Longman.
- Derlega, V. J., Winstead, B. A., & Jones, W. H. (1997). *Personality Contemporary theory and research* (3rd ed.). Canada: Wadsworth.
- Fitts, H. W. (1971). *The self-concept and self-actualization*. Tennessee: Counselor Recordings and Tests.
- Hamachek, E. D. (1990). *Encounters with the self*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Hay, I. (2000). Self-concept profiles of adolescents suspended from high school. *Journal of Child Psychology*, 41, 345-352. Retrieved August 15, 2005, from ScienceDirect database.
- Lazarus, R. S. (1963). *Personality and adjustment*. New Jersey: Prentice Hall.

- Leadbeater, B. J., Kuperminc, G. P., Blatt, S. J., & Hertzog, C. (1999). A multivariate model of gender differences in adolescents' internalizing and externalizing problems. *Developmental Psychology*, 35, 1268-1282.
- Levy, K. C. (1997). The contribution of self-concept in the etiology of adolescent delinquency. *Adolescence*, 32, 671-686.
- Reckless, W. C. (1961). *The crime problem*. New York: Appleton Century Crafts.
- Rogers, C. R. (1951). *Client-centered therapy*. Boston: Houghton Mifflin.
- Roid, G. H., & Fitts, W. H. (1988). *Tennessee Self-Concept Scale (TSCS) Revised Manual*. New York: Western Psychology Services.
- Rowe, D. C. (1994). An examination of environmental and trait influences on adolescent delinquency. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 31, 374-389.
- Seacord, P. P., & Backman, C. W. (1974). *Social psychology* (2nd ed.). Tokyo: McGraw-Hill.
- Welzeins, I. V. (1997). The self-concept of societally vulnerable and delinquent boys within the context of school and leisure activities. *Journal of Adolescence*, 20, 695-705.

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิhit

กขจร จุยมณี

รศ. ดร. โสริช โพธิแก้ว

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิhit (Practicum in counseling) เป็นประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพประสบการณ์หนึ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาหลักสูตรนิสิตศึกษาศาสาวิชาจิตวิทยาการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาภายใต้การดูแลของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งวิชาดังกล่าวเป็นหัวใจของการเรียนจิตวิทยาการศึกษาที่สังเคราะห์สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนทั้งหมดเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการประสานกันของทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งเอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งทางวิชาชีพและส่วนบุคคล เป็นการเตรียมตัวเพื่อเป็นนักจิตวิทยาการศึกษาที่ดีต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นเพื่อศึกษาทำความเข้าใจประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากมุมมองของนิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพการณ์จริงอย่างลึกซึ้ง ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาวะตามธรรมชาติของเหตุการณ์ เพื่อสำรวจหาข้อความรู้ใหม่ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงในประสบการณ์ของนิสิตตลอดการปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิhit

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิhitของนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิhit ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ซึ่งมีความยินดีที่จะเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 15 คนเป็นหญิง 11 คนและชาย 4 คน มีช่วงอายุระหว่าง 22-34 ปี และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 25 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลสามวิธี ดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม (Focus group) มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยในช่วงเวลาต่างๆ โดยผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็น 2 กลุ่ม จากนั้นจึงดำเนินการสนทนากลุ่มใน 3 ระยะ คือ 1) ระยะก่อนการฝึกปฏิบัติการปรึกษาเชิงจิตวิทยา 2) ระยะระหว่างการฝึกปฏิบัติการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และ 3) ระยะหลังปฏิบัติการฝึกการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

2. การบันทึก (Logs) ผู้วิจัยวิเคราะห์บันทึกของนิสิตที่ได้บันทึกเกี่ยวกับประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ทักษะและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดการเรียนผ่านการสังเกตและรับรู้ตนเองอย่างเป็นอิสระ

3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) ผู้วิจัยเข้าร่วมในชั้นเรียนของผู้เข้าร่วมการวิจัยตลอดภาคการศึกษาเพื่อสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในลักษณะทั่วไปของการเรียนการสอน การนิเทศก์ในชั้นเรียน และสภาพการฝึกปฏิบัติในภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหาและบริบท (Content & Context Analysis)

ความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

1. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการเก็บข้อมูลจากหลายวิธี (Triangulation) โดยมีการตรวจสอบระหว่างผู้เข้าร่วมการวิจัย และให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยตรวจสอบผลการวิจัย

2. ตรวจสอบการดำเนินงานและวิธีการตัดสินใจในขั้นตอนต่างๆ ในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Peer debriefing)

3. ตรวจสอบวิธีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานและการตัดสินใจต่างๆ ได้ (Audit trail)

ผลการวิจัย

ช่วงที่ 1 ประสบการณ์ในช่วงก่อนการฝึกปฏิบัติการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ผู้เข้าร่วมการวิจัยเริ่มเรียนในชั้นเรียนจนกระทั่งออกไปปฏิบัติงานในฐานะนักจิตวิทยาการศึกษาฝึกหัดในภาคสนาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความคาดหวังถึงสิ่งที่จะได้รับจากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิhit ดังนี้

1.1 ความคาดหวังในประสบการณ์เชิงวิชาชีพ เป็นความคาดหวังว่าตนจะได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยากับสมาชิกกลุ่มจริง ได้ฝึกฝน เรียนรู้กระบวนการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยนำความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทางจิตวิทยาการศึกษาทั้งหมดที่ตนมีไป

ใช้ และมีโอกาสค้นหาแนวทางการเป็นผู้นำกลุ่มที่มีประสิทธิภาพของคน

1.2 ความคาดหวังในการขยายโลกทัศน์และการพัฒนาภายในตนเอง ผู้เข้าร่วมการวิจัยเชื่อว่าจะได้ขยายโลกทัศน์จากการรับรู้และเรียนรู้ในตนเองและผู้อื่น มีมุมมองชีวิตที่กว้างขึ้น เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้ชัดเจนและพัฒนาดตนเองเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเป็นผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 การตัดสินใจเลือกทำวิทยานิพนธ์หรือการฝึกงาน เป็นการสำรวจความสนใจและประเมินศักยภาพของตนผ่านการเรียนในวิชาที่มีความเหมาะสมที่จะฝึกงาน (Internship) หรือทำวิทยานิพนธ์เพื่อสำเร็จการศึกษา

ประเด็นที่ 2 การเตรียมตัวก่อนการปฏิบัติงาน ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมจากอาจารย์นิเทศก์ เป็นช่วงเวลาของการเข้าชั้นเรียนก่อนที่คนจะไปฝึกปฏิบัติ โดยกล่าวถึงความรู้ ความเข้าใจในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น การฟังบรรยายในชั้นเรียน การฝึกบทบาทสมมติ (Role play) การฝึกวางแผนการดำเนินงาน การสนทนากับผู้นำหรือครูของศาสนาต่างๆ และการศึกษาจากแบบนักจิตวิทยาการศึกษา รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติของอาจารย์นิเทศก์ในสถานที่ฝึก

2.2 การเตรียมความพร้อมส่วนตัว เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการฝึก รวมทั้งการจัดการความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพื่อให้คนมีขวัญกำลังใจที่จะไปฝึกปฏิบัติงานใน 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) ทำใจยอมรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น 2) สร้างความอุ่นใจ 3) เชื่อมมั่นในคุณค่าของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และ 4) เชื่อในอันสงคของการทำความดี

ช่วงที่ 2 ประสบการณ์ระหว่างและหลังการฝึกปฏิบัติการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

เป็นประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยตั้งแต่เริ่มฝึกปฏิบัติในภาคสนามจนเสร็จสิ้นการส่งงานในรายวิชา โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความยากลำบากและอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1.1 การขาดประสบการณ์การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นความยากลำบากและอุปสรรคซึ่งมักเกิดขึ้นในการฝึกปฏิบัติเนื่องจากผู้เข้าร่วมการวิจัยขาดความชำนาญจึงไม่สามารถเอื้ออำนวยและจัดการสถานการณ์กลุ่มที่ยุ่งยากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความไม่พร้อมทางจิตใจและร่างกาย เป็นอุปสรรคในการทำหน้าที่เนื่องจาก 2 สาเหตุ คือ ความไม่พร้อมทางจิตใจซึ่งเกิดจากความคาดหวังของตน และความไม่พร้อมทางร่างกายเกิดจากความเหนื่อยล้าและเจ็บป่วยไม่สบายของตน

ประเด็นที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพในวิชาชีพด้วยการสนับสนุนกำลังใจและการช่วยเหลือ จากอาจารย์นิเทศก์

และเพื่อนนิสิตในชั้นเรียน ผู้เข้าร่วมการวิจัยมองว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาดตนเองและทำให้สามารถผ่านความยากลำบากในการฝึกได้ ดังนี้

2.1 ความเข้าใจในการเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษา จากการนิเทศก์ หมายถึง การที่ตนได้รับความรู้ความเข้าใจในสภาพที่แท้จริงของกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เกิดความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการทำกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีความตระหนักและเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและการกระทำที่แสดงออกของตน รวมถึงความเข้าใจชีวิตที่ชัดเจนขึ้นจากการนิเทศก์

2.2 การช่วยเหลือและเปิดใจระหว่างเพื่อนนิสิต เป็นการให้ความช่วยเหลือทางจิตใจ ทั้งในเวลาและนอกเวลาฝึกของนิสิตในชั้นเรียน

ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้วิชาชีพ แบ่งออกได้ดังนี้

3.1 ความเข้าใจกระแสกลุ่มที่ชัดเจนขึ้น เป็นการมองเห็นความเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 ความเข้าใจในบทบาทการนำกลุ่ม เป็นความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาการปรึกษาในการดำเนินกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่เพิ่มขึ้น

3.3 ตระหนักถึงอิทธิพลของผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มที่มีต่อกัน คือผู้เข้าร่วมการวิจัยมองเห็นความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มในการทำกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

3.4 ประสิทธิภาพและความสามารถในการนำกลุ่มที่เพิ่มขึ้น เป็นความสามารถในการนำกลุ่มที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าในช่วงแรกของการฝึกปฏิบัติ เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ฝึกหัดทำกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

3.5 เกิดแรงบันดาลใจเพื่อพัฒนาดตนเองให้เป็นนักวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ เป็นการสำรวจและค้นพบตนเองผ่านการเรียนในวิชาซึ่งก่อให้เกิดความปรารถนาที่จะพัฒนาดตนเองให้เป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ประเด็นที่ 4 คุณค่าที่เพิ่มจากการฝึกปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับเพิ่มเติมจากการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

4.1 การตระหนักถึงคุณค่าในชีวิต คือผู้เข้าร่วมการวิจัยมองเห็นความสำคัญและประโยชน์จากประสบการณ์ชีวิตของสมาชิกกลุ่มและของตน มีโลกทัศน์ที่กว้างขวางจากการรับฟังประสบการณ์ของสมาชิกกลุ่ม

4.2 ความเปลี่ยนแปลงในตนเองและสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้างที่ดีขึ้น ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีทัศนคติต่อชีวิตและพฤติกรรมต่างๆ ของตนพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นรวมถึงมีสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้างที่มีความเข้าใจและผูกพันกันแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

4.3 ความชัดเจนในการเลือกทำวิทยานิพนธ์หรือการฝึกงาน ผู้เข้าร่วมการวิจัยกล่าวว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดการเรียนในรายวิชาที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกทำวิทยานิพนธ์หรือการฝึกงาน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมการวิจัยกล่าวถึงการเรียนรู้ในเชิงวิชาชีพที่เพิ่มมากขึ้นจากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิวัตน์ เนื่องจากผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถผสมผสานและประยุกต์ความรู้ความเข้าใจในเชิงทฤษฎีที่ตนได้เรียนมาสู่การปฏิบัติจริง และจากการฝึกปฏิบัติจริงนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ตนได้เรียนรู้มาอย่างลึกซึ้งและชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมการวิจัยยังกล่าวถึงความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาการปรึกษาที่เพิ่มมากขึ้น และมีความก้าวหน้าในการให้บริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมการวิจัยยังได้ตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นมนุษย์จากสมาชิกกลุ่ม เกิดความเข้าใจในความหลากหลายและเกิดการยอมรับในธรรมชาติของมนุษย์ที่ต่างกันไป ทั้งยังได้ตระหนักถึงศักยภาพของมนุษย์ในการพัฒนาคนในทิศทางที่องงามและเห็นคุณค่าในตนเอง

รายการอ้างอิง

- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แมทส์ปอยท์.
- โสริช โปธิแก้ว. (2536). *เอกสารคำสอนวิชาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาวิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Nelson, W. N., & Jackson, S. A. (2002). Professional counselor identity development: A qualitative study of Hispanic student interns. *Counselor Education & Supervision, 43*, 25-34.

ความสามารถในการกะประมาณจำนวนในเด็กอายุ 5-7 ปี

อุดมศรี เดชแสง

รศ. ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาภรณ์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

การกะประมาณจำนวน (Numerosity estimation) เป็นความสามารถที่มีความสำคัญในการคิดการเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ (Mathematical cognition) และแผ่ขยายเข้ามาในการดำรงชีวิตทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งหากปราศจากความสามารถที่จะประมาณค่าได้อย่างแม่นยำ และมีเหตุผลแล้วนั้น ชีวิตเราจะเกิดความยุ่งยากได้ (Siegler & Booth, 2004) การกะประมาณจำนวนต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่ากระบวนการคิดเชิงปริมาณอื่นๆ ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถอื่นๆ ทางคณิตศาสตร์ แม้ว่าความสำคัญของการกะประมาณจำนวนจะมีทั้งในและนอกโรงเรียน แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวยังน้อยกว่าความรู้เกี่ยวกับความสามารถทางปริมาณพื้นฐานด้านอื่นๆ เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากการกะประมาณจำนวนถูกรวบรวมไว้ในช่วงของงานที่กว้างและมีความหลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสามารถในการกะประมาณจำนวนของเด็กไทยอายุ 5-7 ปี เพื่อจะได้ทราบความสามารถในด้านดังกล่าวของเด็กในแต่ละระดับอายุ และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความสามารถทางด้านการคิดการเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการกะประมาณจำนวนในเด็กอายุ 5-7 ปี
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการกะประมาณจำนวนในเด็กอายุ 5-7 ปี ในขนาดกลุ่มจำนวนที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เข้าร่วมการทดลองที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และระดับประถมศึกษาจำนวน 90 คน แบ่งเป็นเด็กชายและเด็กหญิงจำนวนเท่ากันในแต่ละกลุ่มอายุ ดังนี้

1. ระดับอายุ 5 ปี (มีอายุระหว่าง 4 ปี 6 เดือน ถึง 5 ปี 5 เดือน) จำนวน 30 คน
2. ระดับอายุ 6 ปี (มีอายุระหว่าง 5 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปี 5 เดือน) จำนวน 30 คน
3. ระดับอายุ 7 ปี (มีอายุระหว่าง 6 ปี 6 เดือน ถึง 7 ปี 5 เดือน) จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ Acer รุ่น TravelMate 2303 NLCI ในการแสดงสิ่งเร้าซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมสีด้านบนพื้นสีขาวขนาดกว้าง 32 เซนติเมตร ยาว 24 เซนติเมตร

1. รูปสี่เหลี่ยมที่ใช้ในระยะฝึกหัดมีจำนวน 1 2 และ 3 อัน มีพื้นที่เท่ากันคือ 6.3 ตารางเซนติเมตร ในแต่ละอันมีขนาด 2.51 x 2.51 เซนติเมตร

2. รูปสี่เหลี่ยมที่ใช้ในระยะทดสอบจะมีพื้นที่รวมของสี่เหลี่ยมในแต่ละกลุ่มจำนวนคงที่ คือ ประมาณ 87 ตารางเซนติเมตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สี่เหลี่ยมจำนวน 5 อัน ในแต่ละอันมีขนาด 4.17 x 4.17 เซนติเมตร ซึ่งเท่ากับพื้นที่ 17.4 ตารางเซนติเมตร ($4.17 \times 4.17 = 17.4$ ตารางเซนติเมตร)

2.2 สี่เหลี่ยมจำนวน 8 อัน ในแต่ละอันมีขนาด 3.3 x 3.3 เซนติเมตร ซึ่งเท่ากับพื้นที่ 10.9 ตารางเซนติเมตร ($3.3 \times 3.3 = 10.9$ ตารางเซนติเมตร)

2.3 สี่เหลี่ยมจำนวน 11 อัน ในแต่ละอันมีขนาด 2.81 x 2.81 เซนติเมตร ซึ่งเท่ากับพื้นที่ 7.9 ตารางเซนติเมตร ($2.81 \times 2.81 = 7.9$ ตารางเซนติเมตร)

2.4 สี่เหลี่ยมจำนวน 14 อัน ในแต่ละอันมีขนาด 2.49 x 2.49 เซนติเมตร ซึ่งเท่ากับพื้นที่ 6.2 ตารางเซนติเมตร ($2.49 \times 2.49 = 6.2$ ตารางเซนติเมตร)

วิธีดำเนินการวิจัย

เด็กแต่ละคนจะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล โดยแบ่งการทดสอบเป็น 4 ระยะ คือ

1. ระยะก่อนการทดสอบ เป็นระยะการคัดกรองความสามารถในการนับ และระบุตัวเลขตั้งแต่ 1-20

2. ระยะฝึกหัด เป็นระยะของการเตรียมความพร้อม และอธิบายคำสั่งให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจน ระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ให้เด็กดูรูปสี่เหลี่ยมที่มีจำนวน 1 2 และ 3 อัน โดยเสนอเรียงจาก 1 2 และ 3 ตามลำดับ ในระยะนี้จะไม่กำหนดเวลาในการแสดงภาพ จากนั้นให้เด็กบอกจำนวนและชี้ที่ช่องแสดงจำนวนให้ตรงกับจำนวนที่เห็นในภาพ

ตอนที่ 2 ให้เด็กดูรูปสี่เหลี่ยมที่มีจำนวน 1 2 และ 3 อัน ในจอคอมพิวเตอร์ แต่การนำเสนอรูปจะเป็นการสุ่มไม่เรียงตามลำดับ และสี่เหลี่ยมถูกจัดวางแบบกลุ่ม กำหนดเวลาในการแสดงภาพเป็นจำนวนที่เห็นในภาพ 250 มิลลิวินาที เมื่อภาพหายไปให้เด็กชี้ตัวเลขบนเส้นจำนวนให้ตรงกัน

3. ระยะการทดสอบ มีทั้งหมด 3 ตอน ตอนละ 32 ภาพ รวมเป็น 96 ภาพ เด็กแต่ละคนจะได้รับการทดสอบ

ตามการถ่วงดุล ในระยะการทดสอบจะมีรูปสี่เหลี่ยม จำนวน 5 8 11 หรือ 14 อันปรากฏที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ เป็นเวลา 250 มิลลิวินาที จากนั้นภาพจะหายไป สิ่งที่ต้อง พิจารณา ก่อนเริ่มต้นการทดสอบ คือผู้ทดลองจะต้อง แน่ใจว่าเด็กสนใจอยู่ที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ และสามารถ เข้าใจคำชี้แจงอย่างชัดเจน

4. ระยะหลังการทดสอบ

4.1 ทดสอบความสามารถในการแสดงจำนวน (Give a Number Task) ได้แก่จำนวน 5 8 11 และ 14

4.2 ทดสอบความสามารถในการจับคู่จำนวน กับตัวเลข (Number-Picture Matching Task) ได้แก่ จำนวนและตัวเลข 5 8 11 และ 14

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนในขนาด กลุ่มจำนวน 5 8 11 และ 14 ของเด็กอายุ 5 ปี 6 ปี 7 ปี

อายุ (ปี)	5		8		11		14		ค่าเฉลี่ย*	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
5	29.25	24.91	8.47	6.52	5.14	6.06	2.22	3.75	11.27	16.96
6	51.67	26.14	12.50	12.14	8.06	9.15	3.47	4.90	18.92	24.48
7	73.19	29.98	15.14	13.56	10.83	11.19	8.33	9.48	26.87	32.30
ค่าเฉลี่ย**	51.37	32.30	12.04	11.37	8.01	9.25	4.68	6.98		

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย* หมายถึง ค่าเฉลี่ยของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณ จำนวน โดยไม่คำนึงถึงขนาดกลุ่มจำนวน

ค่าเฉลี่ย** หมายถึง ค่าเฉลี่ยของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณ จำนวน โดยไม่คำนึงถึงระดับอายุ

จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two - way Analysis of Variance with Repeated Measures) และ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (*M*) ระหว่างคู่โดยวิธีของ Bonferroni ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ ของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณ จำนวนในขนาดกลุ่มจำนวน 5 8 11 และ 14 ของเด็กอายุ 5 ปี 6 ปี 7 ปี

แหล่งความแปรปรวน	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>f</i>
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม				
อายุ	14609.17	2	7304.58	21.03*
ความคลาดเคลื่อน	30222.42	87	347.38	
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม				
ขนาดกลุ่มจำนวน	128011.2	3	42670.40	201.33*
อายุ*ขนาดกลุ่มจำนวน	16145.74	6	2690.96	12.70*
ความคลาดเคลื่อน	55317.56	261	211.95	

* $p < .05$

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของเด็กอายุ 5 ปี 6 ปี และ 7 ปีในขนาดกลุ่มจำนวนทั้งสี่กลุ่ม

อายุ (ปี)	5	6	7
5	-	7.65 *	15.60 *
6	-	-	7.95 *
7	-	-	-

* $p < .05$

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของขนาดกลุ่มจำนวน 5 8 11 และ 14 ในเด็กทั้งสามระดับอายุ

อายุ (ปี)	5	8	11	14
5	-	39.33 *	43.36 *	46.70 *
8	-	-	4.03 *	7.36 *
11	-	-	-	3.33 *
14	-	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 1-4 สรุปได้ว่า

1. เด็กทั้งสามระดับอายุมีเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กอายุ 7 ปีมีเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนมากกว่าเด็กอายุ 6 ปี และ 5 ปี ตามลำดับ

2. เปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของทั้งสี่ขนาดกลุ่มจำนวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในขนาดกลุ่มจำนวน 5 มีเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนมากกว่าขนาดกลุ่มจำนวน 8 11 และ 14 ตามลำดับ

3. ระดับอายุและขนาดกลุ่มจำนวนมีความสัมพันธ์ร่วมกันต่อเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทฤษฎีปรายพา

พบอิทธิพลหลักของอายุและขนาดกลุ่มจำนวนว่ามีผลต่อความสามารถในการกะประมาณจำนวน เด็กอายุ 7 ปี ตอบถูกมากกว่าเด็กอายุ 5 และ 6 ปี ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา โดยพบว่าความแม่นยำในการกะประมาณจำนวนจะเพิ่มตามอายุ (Newman & Berger, 1984; Crites, 1992) ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการที่มีการใช้กลวิธีในการกะประมาณจำนวนแตกต่างกันในเด็กแต่ละระดับอายุ ในขณะที่เด็กเล็กใช้กลวิธีการรับรู้พื้นฐาน เช่น การมองและการเดาเด็กโตอาจจะเลือกใช้กลวิธีที่ซับซ้อนและมีประสิทธิภาพสูงกว่า เช่น การแยก (Decomposition)/การผสมอีกครั้ง (Recomposition) (Newman & Berger, 1984; Crites, 1992) ซึ่งเป็นไปตาม Overlapping Waves Theory โดย Siegler (1996, อ้างถึงใน Chen & Siegler, 2001) ที่อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดความเข้าใจในเรื่องการกะประมาณจำนวนว่าบุคคลรู้และใช้

หลายกล หลายกลวิธี และหลายตัวแทน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ

ในเรื่องของอิทธิพลของขนาดกลุ่มจำนวนต่อความสามารถในการกะประมาณจำนวนนั้น จากผลการวิจัยแสดงว่าเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของทั้งสี่ขนาดกลุ่มจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในขนาดกลุ่มจำนวน 5 มีเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนมากกว่าขนาดกลุ่มจำนวน 8 11 และ 14 ตามลำดับ สำหรับการศึกษที่ผ่านมาพบว่าในขนาดกลุ่มจำนวนที่มีจำนวนไม่เกิน 4 จุด จะมีความผิดพลาดน้อย ส่วนในขนาดกลุ่มจำนวนที่มีจำนวนมากกว่า 7 จุด พบความผิดพลาดมากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งความแตกต่างของอัตราความผิดพลาดในการบอกจำนวนที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ นั้นเกิดจากระบวนการที่ใช้ในการทำงานของกลุ่มจำนวนที่มีความแตกต่างกันนั่นเอง (Mandler & Shebo, 1982 อ้างถึงใน Geary, 1994) ดังนั้น การรับรู้ขนาดกลุ่มจำนวนที่มีค่ามากหรือน้อยนั้นมีการอาศัยกลไกของการรับรู้ที่แตกต่างกัน เช่น การรับรู้กลุ่มจำนวนน้อยอธิบายด้วยโมเดลตัวสะสม (Accumulator model) ส่วนการกะประมาณกลุ่มจำนวนที่มีขนาดใหญ่จะเป็นไปตามกฎของ Weber's law หรือ Scalar law (อ้างถึงใน Dehaene, 1997) ที่อธิบายความสามารถในการแยกความแตกต่างของสิ่งเร้า โดยอาศัยสัดส่วนที่แตกต่างในการรับรู้สิ่งเร้า มากกว่าการอาศัยผลลัพธ์ที่เกิดจากค่าที่แตกต่างกันอย่างแท้จริง (Absolute difference)

ผลการวิจัยยังแสดงว่าระดับอายุและขนาดกลุ่มจำนวนมีความสัมพันธ์ร่วมกันต่อเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของเด็ก โดยเด็กทั้งสามระดับอายุมีค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณจำนวนของขนาดกลุ่มจำนวน 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กอายุ 7 ปี มีค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์คำตอบถูกในการกะประมาณ

จำนวนมากกว่าเด็กอายุ 6 ปี และ 5 ปี ตามลำดับ สิ่งที่น่าสนใจของการศึกษาในครั้งนี้ คือ ขนาดกลุ่มจำนวน 5 ซึ่งเด็กทั้งสามระดับอายุจะมีความสามารถในการกะประมาณจำนวนแตกต่างกัน ดังปรากฏว่าเด็กทั้งสามระดับอายุมีความสามารถในการกะประมาณจำนวนแตกต่างกันที่ขนาดกลุ่มจำนวน 5

รายการอ้างอิง

Dehaene, S. (1997). *The number sense: How the mind creates mathematics*. New York: Oxford University Press.

Geary, D. C. (1994). *Children's mathematical development: Research and practical implications*. Washington, DC: American Psychological Association.

Huntley-Fenner, G. (2001). Children's understanding of number is similar to adults' and rats': Numerical estimation by 5-7-year-olds. *Cognition*, 78, B27-B40.

Reys, R. E., Lindquist, M. M., Lambdin, D. V., Smith, N. L., & Suydam, M. N. (2004). *Helping children learn mathematics* (7th ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.

Siegler, R. S., & Booth, J. L. (2005). Development of numerical estimation: A review. In J. I. Campbell (Ed.), *Handbook of mathematical cognition* (pp. 197-212). New York: Psychology Press.

Siegler, R. S., & Booth, J. L. (2004). Development of numerical estimation in young children. *Child Development*, 75, 428-444.

จรรยาวิพากษ์ของแพทย์ไทย

ทักษณี ทิลารัตน์

รศ. ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญย์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

แพทย์เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติในสังคม ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปทั้งยังได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพที่เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณาและคุณธรรม แต่ในปัจจุบัน ได้มีการทำผิดจริยธรรมแพทย์มากขึ้นดังที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ ทำให้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมของแพทย์เพิ่มขึ้น ดังปรากฏในสถิติของสำนักงานเลขาธิการแพทยสภา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาจรรยาวิพากษ์ของแพทย์ ด้วยเหตุที่ Kohlberg (1971) เชื่อว่าจรรยาวิพากษ์มีความสำคัญต่อการแสดงจริยธรรม ดังนั้น งานวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจรรยาวิพากษ์ของแพทย์เพศชายและเพศหญิง ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนจรรยาวิพากษ์ของแพทย์ไทยชายและหญิงที่มีระดับประสบการณ์การทำงานต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่อยู่ในมหาวิทยาลัย รวมจำนวนทั้งสิ้น 240 คน แบ่งเป็นเพศชายและหญิงอย่างละ 120 คน ในแต่ละเพศ จะเป็นแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 3 ระดับ คือ 1-5 ปี 6-10 ปี และมากกว่า 10 ปี โดยคิดเป็น 40 คนในแต่ละระดับ

ตัวแปรในการวิจัย

- ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
 - ประสบการณ์การทำงานในวิชาชีพแพทย์ แบ่งเป็น 3 ระดับคือ
ระดับที่ 1 มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี
ระดับที่ 2 มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี
ระดับที่ 3 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี
 - เพศ แบ่งเป็น เพศชาย และ เพศหญิง
- ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คำนีชี้วัดระดับจรรยาวิพากษ์ (ขั้น P) ของ Rest (1999)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดทั่วไปตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศและประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบวัดระดับจรรยาวิพากษ์ที่ผู้วิจัยและสุทธิมา ห่อบุตร ได้พัฒนาร่วมกัน โดยดัดแปลงจากแบบวัดของสุตารี วิวัฒน์สุกร (2544) เป็นเรื่องทั้งหมด 5 เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะก่อนการทดลอง

- ผู้วิจัยพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยขอรับการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
- นำเครื่องมือไปทดลองใช้ และนำคะแนนในขั้น P ของแต่ละเรื่องรวม 5 เรื่อง มาหาความสอดคล้องภายใน (ค่า Cronbach's Alpha)
- ติดต่อประสานงานเพื่อจัดส่งแบบสอบถามไปยังแพทย์ประจำภาควิชาต่างๆ ในโรงพยาบาล และขอความร่วมมือในการตอบแบบวัด

ผลการวิจัย

- แพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี มีคะแนนจรรยาวิพากษ์สูงกว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- แพทย์เพศชายและหญิงมีคะแนนจรรยาวิพากษ์ไม่แตกต่างกัน
- ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างระดับประสบการณ์การทำงานและเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนนจรรยาวิพากษ์
- จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า คะแนนจรรยาวิพากษ์ของแพทย์ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับ 4 คือ ยึดระเบียบกติกปฏิบัติ ไม่ถึงระดับ P ของโคลเบอร์ก

การอภิปรายผล

แพทย์ทั้งสามกลุ่มประสบการณ์บางคนมีระดับจรรยาวิพากษ์ถึงขั้น P (Principle morality stage) โดยแพทย์ที่มีจรรยาวิพากษ์ในระดับนี้ จะมีความสามารถในการตัดสินใจที่สอดคล้องกับหลักแห่งความยุติธรรม ความเท่าเทียมเสมอภาคกันระหว่างสมาชิกในสังคม เข้าใจ เห็นชอบ และให้ความร่วมมือกับกฎเกณฑ์ของสังคม

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลหลัก (Main Effect) ของประสบการณ์การทำงานมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี มีคะแนนจรรยาวิพากษ์ขั้น P มากกว่าแพทย์ที่มีประสบ-

การณการทำงานมากกว่า 10 ปี ผลการวิจัยนี้อาจอธิบายได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระดับจริยวิพากษ์ของแพทย์ก็คือการศึกษาในวิชาด้านเวชจริยศาสตร์ พบว่าในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตในประเทศไทยนั้นเมื่อ 10 ปี ก่อน การสอนจริยธรรมแพทย์จะเน้นเพื่อให้ความรู้ขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบวิชาชีพเวชกรรม ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป จึงพบว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีแนวโน้มของคะแนนจริยวิพากษ์ในชั้น 4 สูง เนื่องจากจริยวิพากษ์ชั้นที่ 4 นั้นเป็นจริยธรรมแห่งการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่ของสังคม (The morality of law and duty to the social order) บุคคลรับทราบว่าจะไรคือความคาดหวังที่ถูกต้องตามกฎหมาย บุคคลจะปฏิบัติตามกฎหมาย และทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ในปัจจุบันพบว่าหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตในประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรมมากขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาจริยธรรมมากขึ้น การที่แพทย์ได้มีโอกาสเรียนพื้นฐานความรู้เหล่านี้ทำให้แพทย์มีความรู้ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในลักษณะของ Moral dilemma มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอนนี้จึงมีผลทำให้แนวคิดของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันและทำให้แพทย์ที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี มีจริยวิพากษ์ชั้น P สูงกว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี นอกจากนี้ อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย จากที่ผู้ป่วยไว้วางใจให้แพทย์รับผิดชอบแทนตนเอง มาเป็นการให้ผู้ป่วยเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาที่จะมีผลต่อตนเอง (สุจิตต์เสวีสวัสดิ์, 2543) การเรียนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตเน้นในเรื่องจริยธรรมของแพทย์สภาและกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อประกอบกับประเด็นเกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย จึงทำให้แพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีแนวคิดของจริยธรรมแห่งการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่ของสังคม (The morality of law and duty to the social order) มากกว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบรายคู่ระดับประสบการณ์การทำงานยังแสดงว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี และ 6-10 ปี มีจริยวิพากษ์ชั้น P ไม่แตกต่างกัน อาจอธิบายได้ว่าเนื่องจากแพทย์ทั้งสองกลุ่มเรียนในหลักสูตรเดียวกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาจริยธรรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งยังได้รับการอบรมทางจริยธรรมคล้ายคลึงกัน จึงส่งผลให้ทั้งสองกลุ่มมีความรู้ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เรียกว่า Moral dilemma ได้ไม่แตกต่างกัน

เป็นที่น่าสนใจว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบรายคู่ระดับประสบการณ์การทำงานแสดงว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี และมากกว่า 10 ปี มีจริยวิพากษ์ชั้น P ไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษานี้ อาจอธิบายได้ในประเด็นของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้แพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี นั้นเป็นแพทย์จบใหม่ ยังอยู่ในกระบวนการของการนำความรู้ที่ได้เรียนมาประยุกต์กับสถานการณ์จริง มีผลทำให้แนวความคิดยังไม่ชัดเจนนัก ส่วนแพทย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี นั้น เรียนในหลักสูตรแพทยศาสตรที่เน้นเรื่องจริยธรรมของแพทย์สภาและกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบวิชาชีพเวชกรรมทำให้มีแนวคิดที่เน้นเรื่องกฎหมาย จริยธรรมของวิชาชีพมากกว่าแนวคิดของการคิดแก้ปัญหาที่เรียกว่า Moral dilemma

คะแนนจริยวิพากษ์ของแพทย์ไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับการวิจัยของ Bussey & Maughan (1982) ที่กล่าวว่าตัวแปรด้านเพศไม่มีผลต่อระดับจริยวิพากษ์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ วนิ ออมสิน (2522) และ สุสารี วิวัฒน์ศุกร

ในอนาคต เป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อเนื่องถึงความสัมพันธ์ที่ระดับจริยวิพากษ์มีกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในกลุ่มแพทย์ไทย

รายการอ้างอิง

- สุสารี วิวัฒน์ศุกร. (2544). จริยวิพากษ์ของวัยรุ่นที่กระทำผิดในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kohlberg, L. (1971). Development of moral character and moral ideology. In M. L. Hoffman (Ed.), *Review of child development research*. New York: Russell Sage Foundation.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stage and moralization: The cognitive development approach. In T. L. Chona (Ed.), *Moral development and behavior*. New York: Holt Rinechast and Winston.
- Rest, J. R., & Narvaez, D. (1994). *Moral development in the professions*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Thoma, S. J., & Rest, I. R. (1999). The relationship between moral decision making and pattern of consolidation and transition in moral judgment. *Developmental Psychology*, 25, 323-334.

RELATIONSHIPS AMONG PAST EXPERIENCE, CURRENT ATTITUDE, AND FUTURE BEHAVIOR IN PREMARITAL SEX

Chartra Vasikut Assist. Prof. Panrapee Suttiwan, Ph.D.

Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

Introduction

Premarital sex is an issue that receives a lot of attention especially among parents. This is partly due to the fact that some of the research have found that our adolescents are getting involved in premarital sex at a very much earlier age than ten years ago (Wongwiwat, 2005). Premarital sex is generally defined as sexual behavior between individuals prior to marriage. However, within the context of this study, premarital sex refers to adolescents' sexual behavior prior to marriage or in more simple terms-premature sexual activity. There are a number of studies, both local and international, that focus on factors that influence involvement in premarital sex. These studies aim to identify major factors which lead to such behavior. The factors generally regarded as contributing to premarital sex can be biological, socio-demographic, psychological, parental behavior, peer behavior, and even religiosity (Cochran & Beeghley, 1991). Among the different psychological factors, attitude is considered a significant variable that can influence premarital sexual activity. This leads to the current study which is aimed to explore the relationships between past experience, current attitude, and future behavior in premarital sex by using the study conducted by Albarracin and Wyer (2000) as a basis.

Objectives

1. To obtain basic information about premarital sex of male and female adolescents.
2. To study the relationships between past experience, current attitude, and future behavior in premarital sex among Thai adolescents.

Research Methodology

Participants

The participants in this study are 67 male and 67 female first-year up to fourth-year undergraduate students from a private university. This led to a total of 134 participants.

Instrument

The instrument used in the present study was the "Attitude Toward Premarital Sex" questionnaire which was developed by Danaidusadeekul (2005) and later modified by Wongwiwat (2005) who also psychometrically validated the questionnaire in a sample of Mathayom Suksa Three students in Bangkok. The questionnaire was divided into two parts:

1. General (Personal) information
2. Specific questions concerning attitude toward premarital sex

The questionnaire consisted of 10 questions which included five positive questions and five negative questions. Each question had five levels of measurement ranking from fully agree, partially agree, uncertain, partially disagree, and fully disagree.

Procedure

Data were collected using the following steps:

1. The questionnaires were distributed to the students out of class but within the campus.
2. Due to the sensitivity of the topic, the questionnaires were folded and put into an envelop with a general information on the sensitivity issue printed on the front.
3. The students were asked to check for the completeness of the answers before returning the envelopes containing the answered questionnaires to the data collectors.

Results

Table 1: Descriptive statistics of attitude toward premarital sex in male and female participants ($n = 134$)

	Attitude Score	
	<i>M</i>	<i>SD</i>
Male	31.82	7.21
Female	29.42	5.36

Table 2: Future Premarital Sexual Behavior ($n = 134$)

	Premarital Sexual Experience		Total
	Yes	No	
		Male	
Will certainly have	29	2	31
Uncertain	23	11	34
Will not have	2	0	2
	Female		
Will certainly have	7	0	7
Uncertain	19	17	36
Will not have	3	21	24
Total	83	51	134

Table 3: Correlations between Past Premarital Sexual Experience and Current Attitude on Premarital Sex

	<i>r</i>
Male ($n = 67$)	.25**
Female ($n = 67$)	.35**
Combined Group ($n = 134$)	.33**

** $p < .01$

Table 4: Correlations between Current Attitude on Premarital Sex and Future Premarital Sexual Behavior

	<i>r</i>
Male ($n = 67$)	.24*
Female ($n = 67$)	.44**
Combined Group ($n = 134$)	.37**

* $p < .05$, ** $p < .01$

Discussion

Relationship between past experience and current attitude in premarital sex

Results indicated that past premarital sexual experience was significantly correlated with current attitude ($r = .33, p < .01$) for both male and female participants (Table 3). In details, for female participants, the past premarital sexual experience was significantly

correlated with current attitude ($r = .35, p < .01$) and this was the same for male participants ($r = .25, p < .01$).

The results showed that individuals who had had premarital sex experience tended to have positive attitude towards such behavior. This positive relationship between past premarital sex experience and current attitude supported Albarracin and Wyer's (2000) study which found that past experience had direct effect on attitude and ultimate behavioral decision. The result could be explained by the cognitive dissonance theory (Festinger, 1957) as well. This theory assumed that when people became aware that they had voluntarily performed a behavior that contradicted their previously formed attitude (in this case, premarital sex), they experienced discomfort and, therefore, attempted to rationalize their behavior by convincing themselves that they had good reasons for such behavior. Due to the fact that premarital sexual activity was still a sensitive issue in the Thai society, there was a possibility that those participants with premarital sex experience tended to go through cognitive dissonance process in order to legitimize their past behavior. In addition, the positive correlation also supported the recent study of Thai adolescents which reported that sexual experience was moderately correlated with premarital sexual attitude (Tasnavites, 2003).

This finding of a positive correlation between past experience and current attitude also partially supported Eagly and Chaiken's model (1993) which posited that attitude was formed based on the cognitive learning process in combination with a belief and past experience related to the issue at hand.

Relationships between current attitude and future behavior in premarital sex

Regarding future premarital sexual behavior, results indicated that current attitude was significantly correlated with future premarital sexual behavior ($r = .37, p < .01$) for a combined group of male and female participants (Table 4). When analyzed separately, it was found that current attitude was significantly correlated with future premarital sexual behavior ($r = .44, p < .01$) for female participants. This was the same for male participants, whose current attitude was significantly correlated with future premarital sexual behavior ($r = .24, p < .05$).

The significant correlations between current attitude on premarital sex and future premarital sexual behavior found in this study supported the earlier study which demonstrated that there was a correlation

between attitude and behavior particularly when (1) the observed behavior was judged to be relevant to the attitude, (2) the attitude and behavior were observed at a comparable level of specificity, and (3) the mediation of the attitude-behavior relation by behavioral intentions was taken into account.

References

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, *84*, 888-918.
- Albarracín, D., & Wyer, R. S. (2000). The cognitive impact of past behavior: Influences on beliefs, attitudes, and future behavioral decisions. *Journal of Personality and Social Psychology*, *79*, 5-22.
- Cochran, J., & Beeghly, L. (1991). The influence of religion on attitudes toward nonmarital sexuality: A preliminary assessment of reference group theory. *Journal for the Scientific Study of Religion*, *30*, 45-62.
- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Evanston, IL: Row Peterson.
- Tasnavites, P. (2003). *Predictors of adolescent premarital sexual attitude: The influence of psychosocial and sociocultural factors*. Unpublished doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Wongwiwat, S. (2005). *Selected factors related to sexual relationship of Mathayom Suksa Three students in Bangkok*. Unpublished master's thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

ความสามารถทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติแบบเต็มเวลา

นิชาภัทร ศรีนฤวรรณ

รศ. ศิราภรณ์ ทับสายทอง

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

จากการที่สังคมเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติเพิ่มขึ้น ผู้บริหาร ครูในโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำเป็นต้องสังเกตพฤติกรรมว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ทางโรงเรียนรับเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกตินั้นได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือไม่ และมีสาเหตุอะไรที่ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติแบบเต็มเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้เป็นเด็กออทิสติก (Autistic) จำนวน 15 คน และเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) จำนวน 13 คน ที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติแบบเต็มเวลาในระดับอนุบาลในโรงเรียนรัฐบาล และเอกชนในกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สังคมมิติ ประกอบด้วย

1.1 ภาพสัตว์ อาหาร และตัวการ์ตูนต่างๆ ที่ใช้ในการทดสอบความเข้าใจของเด็กก่อนการทำสังคมมิติ

1.2 ภาพถ่ายสีของเด็กนักเรียนในแต่ละห้องที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง รูปถ่ายนี้มีซ้ำกัน 2 รูป โดยแต่ละรูปมีขนาด 2 นิ้ว เป็นรูปหน้าตรง เห็นตั้งแต่ส่วนไหล่ขึ้นไปรวม 2 รูป

1.3 แผ่นกระดานเพื่อติดรูป

1.4 แบบสัมภาษณ์เด็กปกติ ในการเลือกที่จะเล่นหรือไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.5 กระดาษและดินสอที่ใช้ในการบันทึก

1.6 เทปบันทึกเสียงการสนทนาระหว่างเด็กกับผู้วิจัย

2. แบบประเมินความสามารถทางสังคม

3. แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

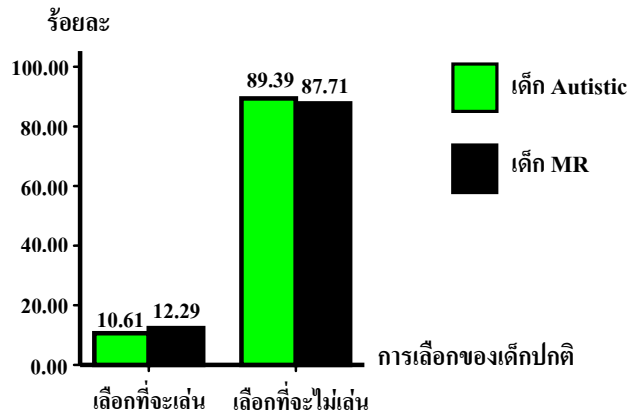
ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการศึกษาความสามารถทางสังคมออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เพื่อตรวจสอบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (เด็กออทิสติก: Autistic และเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา: MR) ได้รับเลือกจากเด็กปกติว่าเป็นเพื่อนที่ตนชอบเล่นด้วยหรือไม่ ผู้วิจัยได้ทำสังคมมิติกับเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยถามคำถามว่า “เพื่อนที่หนูชอบเล่นด้วยมากที่สุดในห้อง 3 คน มีใครบ้าง” และเพื่อสำรวจดูว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เด็กปกติเลือกที่จะเล่นหรือไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์เฉพาะเด็กปกติเป็นรายบุคคลถึงสาเหตุที่เด็กปกติเลือกที่จะเล่นหรือไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ขั้นที่ 2 เพื่อตรวจสอบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถทางสังคมต่ำกว่าเด็กปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยของความสามารถทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของความสามารถทางสังคมของเด็กปกติที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้สถิติ *t-test*

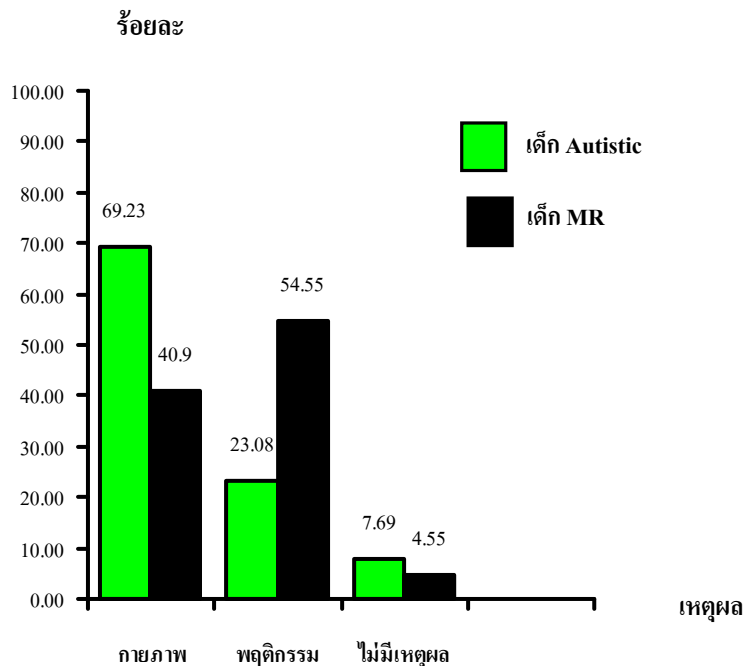
ผลการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละของเด็กปกติในการเลือกที่จะเล่นและเลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 กลุ่ม

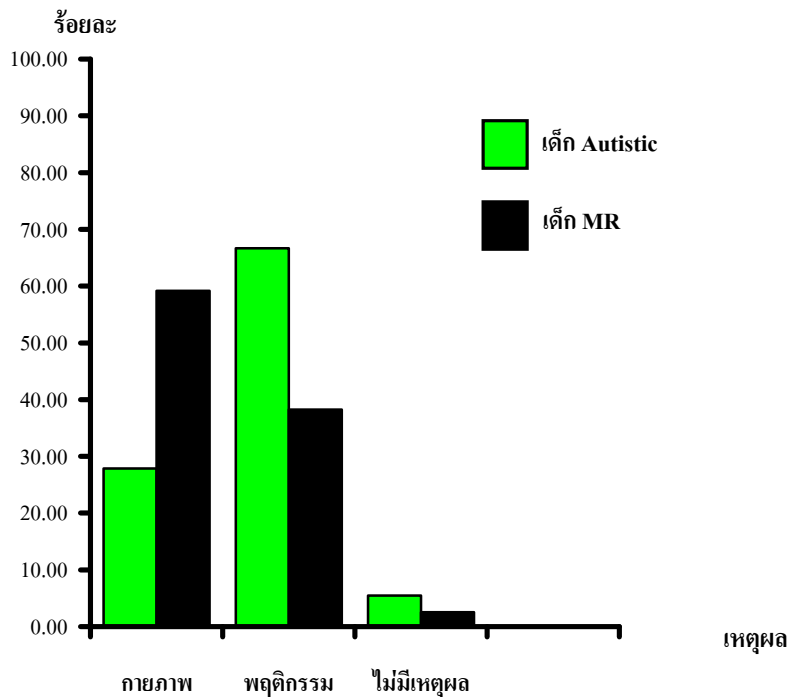
แผนภูมิที่ 1 แสดงร้อยละของเด็กปกติที่เลือกจะเล่น และไม่เล่นกับเด็ก Autistic จากเด็กปกติจำนวนรวมทั้งสิ้น 245 คน และเด็กปกติที่จะเล่นและจะไม่เล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) จากเด็กปกติจำนวนรวมทั้งสิ้น 179 คน จากแผนภูมิแห่งนี้พบว่าเด็กปกติส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าที่จะเล่นกับเด็กกลุ่มนี้ และเมื่อเด็กปกติเลือกที่จะเล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วนั้นจะมีแนวโน้มที่จะเลือกเล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) มากกว่ากับเด็กออทิสติก (Autistic)

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละของเหตุผลที่เด็กปกติเลือกที่จะเล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แผนภูมิที่ 2 แสดงร้อยละของเหตุผลที่เด็กปกติจำนวน 26 คน (จากจำนวนทั้งสิ้น 245 คน) ให้ในการเลือกที่จะเล่นกับเด็กออทิสติก (Autistic) และที่เด็กปกติจำนวน 22 คน (จากจำนวนทั้งสิ้น 179 คน) ให้ในการเลือกที่จะเล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) จากแผนภูมิพบว่า เด็กปกติมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะเล่นกับเด็กออทิสติก (Autistic) ในด้านกายภาพมากที่สุด และมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะเล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) ในด้านพฤติกรรมมากที่สุด

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละของเหตุผลที่เด็กปกติเลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แผนภูมิที่ 3 แสดงร้อยละของเหตุผลที่เด็กปกติจำนวน 219 คน (จากจำนวนทั้งสิ้น 245 คน) เลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กออทิสติก (Autistic) และที่เด็กปกติจำนวน 157 คน (จากจำนวนทั้งสิ้น 179 คน) เลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) จากแผนภูมิพบว่าเด็กปกติมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะไม่เล่นกับเด็ก ออทิสติก (Autistic) ในด้านพฤติกรรมมากที่สุด และมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) ในด้านกายภาพมากที่สุด

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของความสามารถทางสังคมระหว่างเด็กปกติกับเด็กออทิสติก (Autistic)

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
เด็กปกติ	20	69.8	4.25	16.43*
เด็ก Autistic	13	43.85	3.02	

**p* < .05

จากตารางที่ 1 พบว่าเด็กปกติและเด็กออทิสติก (Autistic) มีความสามารถทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 16.43, df = 33, p < .05$)

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของความสามารถทางสังคมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR)

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
เด็กปกติ	20	69.8	4.25	19.06*
เด็ก MR	13	43.85	3.02	

**p* < .05

จากตารางที่ 2 พบว่าเด็กปกติและเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) มีความสามารถทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 19.06, df = 31, p < .05$)

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของความสามารถทางสังคมระหว่างเด็กออทิสติก (Autistic) กับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR)

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>
เด็ก Autistic	15	46.27	4.11	1.75
เด็ก MR	13	43.85	3.02	

จากตารางที่ 3 พบว่า เด็กออทิสติก (Autistic) และเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) มีความสามารถทางสังคมไม่แตกต่างกัน ($t = 1.75, df = 26, p > .05$)

การอภิปรายผล

จากผลของสังคมมีเด็กที่มีความบกพร่องเล็กน้อยที่เลือกที่จะเล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งสองกลุ่มมักมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม จึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับเพื่อน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ได้รับความสนใจจากเด็กปกติเท่าที่ควร

และจากการสัมภาษณ์เด็กปกติเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกที่จะเล่นหรือไม่เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น พบว่าเด็กปกติมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะเล่นกับเด็กออทิสติก (Autistic) ในด้านกายภาพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Bee (1997) ซึ่งพบว่าเด็กออทิสติก (Autistic) มีหน้าตาน่ารักเหมือนเด็กปกติทั่วไป นอกจากนั้น ผลการศึกษาของ Kirk, Gallagher, & Anastasiow (2000) ยังแสดงว่าการยิ้ม การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ และการมีท่าทางที่เป็นมิตร ทำให้เด็กได้รับการยอมรับจากเพื่อนในทางกลับกัน เด็กปกติมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กออทิสติก (Autistic) ในด้านพฤติกรรมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bee (1997) ซึ่งพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่อยู่นิ่ง ไม่รู้จักการผลัดเปลี่ยนกันเล่น มักถูกปฏิเสธจากเพื่อน

เด็กปกติมีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในการเลือกที่จะเล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) ในด้านพฤติกรรมมากที่สุด การให้เหตุผลนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Feldman (1998) ซึ่งเสนอว่าเด็กที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว มีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน แต่ในทางกลับกัน เด็กปกติให้เหตุผลในการเลือกที่จะไม่เล่นกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) ในด้านกายภาพมากที่สุด (เช่น หน้าตาแปลก ทำงานเสร็จช้า เล่นไม่เป็น พูดไม่ชัด) ซึ่งการให้เหตุผลนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Seifert & Hoffnung (1991) ที่ว่าเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) นั้นจะแสดงความบกพร่องออกมาอย่างเด่นชัดทางด้านหน้าตา และพฤติกรรมที่แปลกไปจากเพื่อนคนอื่น

จากผลของการประเมินความสามารถทางสังคมพบว่าเด็กออทิสติก (Autistic) และเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) มีแนวโน้มที่จะมีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถทางสังคมต่ำกว่าเด็กปกติ โดยปัจจัยที่ทำให้ความสามารถทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งสองกลุ่มนี้ต่ำอาจมีสาเหตุมาจากการที่เด็กออทิสติก (Autistic) มักมีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ขว้างปาสิ่งของเมื่อรู้สึกไม่พอใจ นอกจากนั้น เด็กกลุ่มนี้มักไม่อยู่นิ่ง ทำพฤติกรรมและพูดซ้ำๆ และใช้ภาษาในการสื่อสารและแสดงท่าทางในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) มักมีการสื่อสารที่เป็นปัญหาทำให้ผู้อื่นไม่เข้าใจ เช่น พูดเร็วเร็ว ไม่ปะติดปะต่อกัน เข้าอารมณ์ แต่อย่างไรก็ตามเด็กออทิสติก (Autistic) และเด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) ดูเหมือนจะมีความสามารถทางสังคมไม่แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งสองกลุ่มนี้มีพฤติกรรมในข้อกระทงทางลบไม่แตกต่างกัน โดยเด็กทั้งสองแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน เด็กถูกเพื่อนปฏิเสธไม่ให้เข้ากลุ่ม เด็กต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เช่น การที่กลุ่มมักย้ายที่นั่ง มีการสื่อสารที่เป็นปัญหามองผู้อื่นไม่เข้าใจ หรือพูดไม่ปะติดปะต่อกัน

รายการอ้างอิง

- Bee, H. (1997). *The developing child* (8th ed.). New York: Addison-Wesley Educational Publishers.
- Feldman, R. S. (1998). *Child development*. New Jersey: Prentice Hall.
- Kirk, S. A., Gallagher, J. J., & Anastasiow, N. J. (2000). *Educating exceptional children* (9th ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Seifert, K. L., & Hoffnung, R. J. (1991). *Child and adolescent development* (2nd ed.). Boston: Houghton Mifflin.

ผลของการให้อภัยและการผูกมัดระหว่างบุคคลต่อสุขภาวะทางจิต

พิมลรัตน์ ทิศาภาศย์

ผศ. ดร. คัคนางค์ มณีศรี

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

มนุษย์เราจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคมอยู่ตลอดเวลา และบ่อยครั้งที่อาจมีความขัดแย้งระหว่างกันเกิดขึ้นได้ เมื่อมีความขัดแย้ง หลายคนอาจเลือกที่จะแก้แค้นอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อให้สาสมกับความเจ็บช้ำที่ได้รับมา อย่างไรก็ตาม ในพุทธศาสนารวมไปถึงศาสนาอื่นๆ ในโลกนั้นเน้นให้บุคคลเลือกที่จะให้อภัยเพื่อเป็นการแสดงความรักและความมีเมตตาต่อกัน อีกทั้งการให้อภัยยังก่อให้เกิดผลดีตามมา เพราะเป็นการช่วยให้ความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้ และยังช่วยให้ผู้ให้อภัยมีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม สุขภาวะทางจิตที่เกิดขึ้นนั้นอาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การผูกมัดระหว่างบุคคล

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ปัจจัยการผูกมัดระหว่างบุคคลส่งผลอย่างไรต่อการเกิดสุขภาวะทางจิต เมื่อบุคคลได้ให้อภัยผู้ที่กระทำผิดต่อตน ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเชื่อมโยงไปด้วยว่า การให้อภัยและไม่ให้อภัยบุคคลที่มีการผูกมัดในระดับสูงกับต่า่นั้นจะมีผลต่อการเกิดสุขภาวะทางจิตที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีต่อสุขภาวะทางจิต
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการผูกมัดระหว่างบุคคลและการให้อภัยแก่ผู้กระทำผิดที่มีต่อการเกิดสุขภาวะทางจิต

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบ 2x2 แฟกทอเรียลดีไซน์ (Factorial design) โดยมีการให้อภัย (ให้อภัยและไม่ให้อภัย) และการผูกมัดระหว่างบุคคล (การผูกมัดสูงและการผูกมัดต่ำ) เป็นตัวแปรอิสระ และมีสุขภาวะทางจิต ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรย่อย 4 ตัว ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรตาม

กลุ่มตัวอย่าง

นิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จำนวน 240 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 120 คน และเพศชาย 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการจัดกระทำ เพื่อให้ผู้ร่วมการทดลองปฏิบัติตามเงื่อนไขของการทดลอง ซึ่งประกอบด้วย

1.1 แบบสอบถามถึงบุคคลที่มีการผูกมัด โดยให้ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขการผูกมัดสูงนึกถึงบุคคลที่มีการผูกมัดสูง และในเงื่อนไขการผูกมัดต่ำให้นึกถึงบุคคลที่มีการผูกมัดต่ำ

1.2 แบบประเมินการผูกมัดระหว่างบุคคล ใช้เพื่อตรวจสอบว่าบุคคลที่ผู้ร่วมการทดลองนึกถึงนั้นมีการผูกมัดกับผู้ร่วมการทดลองตรงตามเงื่อนไขการทดลองที่ได้รับหรือไม่

1.3 แบบสำรวจเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีการผูกมัด โดยให้ผู้ร่วมการทดลองจินตนาการถึงความขัดแย้งแบบรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมการทดลองกับบุคคลที่ได้นึกถึงในข้อ 1.1 โดยความขัดแย้งนี้เป็นความขัดแย้งที่บุคคลที่ผู้ร่วมการทดลองนึกถึงเป็นฝ่ายผิด หลังจากนั้น ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขการให้อภัย จะต้องตัดสินใจให้อภัย ในขณะที่ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขไม่ให้อภัย จะต้องตัดสินใจไม่ให้อภัย

1.4 แบบประเมินการให้อภัย ใช้เพื่อตรวจสอบเหตุการณ์ความขัดแย้งที่ผู้ร่วมการทดลองจินตนาการขึ้นว่าตรงตามเงื่อนไขการทดลองที่ได้รับหรือไม่

2. มาตรการสุขภาวะทางจิต เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกระทำซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความพึงพอใจในชีวิต เป็นการประเมินสภาพโดยรวมของชีวิตตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Diener, Emmons, Larsen, และ Griffin (1985)

2.2 ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Watson, Clark, และ Tellegen (1988)

2.3 การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการประเมินคุณค่าของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Heatherton และ Polivy (1991)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ร่วมการทดลองในการประเมินแบบสอบถามคนละ 1 ชุด โดยแบบสอบถามดังกล่าวจะมีรายละเอียดของค่าชี้แจงที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขการทดลองที่ผู้วิจัยสุ่มให้แก่ผู้ร่วมการทดลอง คือ

1. เงื่อนไขการผูกมัดสูง และให้อภัย
2. เงื่อนไขการผูกมัดสูง และไม่ให้อภัย

3. เจื่อนใจการผูกมัดต่ำ และให้อภัย
4. เจื่อนใจการผูกมัดต่ำ และไม่ให้อภัย

จากนั้น ให้ผู้ร่วมการทดลองทำแบบสอบถาม ประมาณ 30 นาที เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยจะสรุป การวิจัยคร่าวๆ ให้ผู้ร่วมการทดลองฟัง

wamrวิจัย

1. ในเจื่อนใจการผูกมัดสูง การให้อภัยผู้กระทำผิด ก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตและความรู้สึกทางบวก มากกว่า แต่มีความรู้สึกทางลบน้อยกว่าการไม่ให้อภัย ($p < .001$ สำหรับทุกตัวแปร) ในขณะที่ภาวะการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ในเจื่อนใจการผูกมัดต่ำ การให้อภัยผู้กระทำผิด ก่อให้เกิดความรู้สึกทางบวกมากกว่า ($p < .001$) แต่มีความรู้สึกทางลบน้อยกว่า ($p < .01$) การไม่ให้อภัย ในขณะที่ความพึงพอใจในชีวิตและภาวะการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การ ให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดสูง ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบมากกว่าการให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดต่ำ ($p < .001$) ในขณะที่ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกทางบวก และภาวะการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การไม่ให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดสูง ก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต และความรู้สึกทางบวก น้อยกว่า แต่มีความรู้สึกทางลบมากกว่าการไม่ให้อภัย ผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดต่ำ ($p < .001$ สำหรับทุกตัวแปร) ในขณะที่ภาวะการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การให้อภัยก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต และความรู้สึกทางบวกมากกว่า แต่มีความรู้สึกทางลบน้อยกว่าการไม่ให้อภัย ($p < .001$ สำหรับทุกตัวแปร) ในขณะที่ภาวะการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผล

การให้อภัยเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดสุขภาวะทางจิตที่ดี (มีความพึงพอใจในชีวิตสูง มีความรู้สึกทางบวกสูง มีความรู้สึกทางลบต่ำ) ไม่ว่าการให้อภัยนั้นจะเป็นการให้อภัยกับบุคคลที่มีการผูกมัดสูงหรือต่ำก็ตาม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากลักษณะของความเป็นคนไทยที่อยู่ในสังคมแบบคตริวมหมู่ (Collectivism) ที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้ ปัจจัยในเรื่องของระยะเวลาอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เข้ามาบิบทบาทที่ก่อให้เกิดสุขภาวะทางจิตที่มากขึ้นได้อีกด้วย

สำหรับการไม่ให้อภัยนั้น ปัจจัยการผูกมัดระหว่างบุคคลได้เข้ามาบิบทบาทที่ทำให้สุขภาวะทางจิตแตกต่างกัน คือ การไม่ให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดสูงทำให้เกิดสุขภาวะทางจิตที่ต่ำกว่าการไม่ให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดต่ำอย่างชัดเจน เพราะการไม่ให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดสูงนั้น ไม่สอดคล้องกับลักษณะของการผูกมัดระหว่างบุคคลสูง ที่ต้องการจะรักษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ไว้ อีกทั้งยังมีความผูกพันทางจิตใจและมีการวางแผนอนาคตร่วมกันด้วย ทำให้เมื่อบุคคลตัดสินใจไม่ให้อภัยผู้กระทำผิดที่มีการผูกมัดสูง ก็เท่ากับว่าความสัมพันธ์ที่มีอยู่นั้นจะต้องสิ้นสุดลง ความผูกพันที่เคยมีต่อกันกลายเป็นความระหองระแหง อีกทั้งยังไม่สามารถมีอนาคตร่วมกันได้ จึงส่งผลให้ สุขภาวะทางจิตของผู้ไม่ให้อภัยนั้นตกต่ำลงมากกว่าการไม่ให้อภัยบุคคลที่มีการผูกมัดต่ำ ซึ่งมีความสำคัญในความสัมพันธ์น้อยกว่า

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบุคคลจะพยายามไม่ทำให้ความขัดแย้งเกิดขึ้น แต่ในการดำเนินความสัมพันธ์กับบุคคลใดๆ ก็ตามนั้น อาจมีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เสมอไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การที่ทำให้เราทราบว่าเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น การให้อภัยนั้นเป็นสิ่งที่ดีและพึงกระทำต่อกันเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้สามารถดำเนินความสัมพันธ์ที่มีต่อไปได้แล้ว ยังส่งผลให้ผู้ให้อภัยเองมีความพึงพอใจในชีวิตสูง มีความรู้สึกทางบวกมากกว่า และมีความรู้สึกทางลบน้อยกว่า ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดการมีสุขภาวะทางจิตที่ดีทั้งสิ้น

รายการอ้างอิง

Diener, E., Emmons, R., Larsen R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment, 49*, 71-75.

Heatheron, T. F., & Polivy, J. (1991). Development and validation of a scale for measuring state self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*, 895-910.

Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scale. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*, 1063-1070.

ความสัมพันธ์ของเพศ วัย และระดับการศึกษาที่มีต่อระดับจรรยาวิพากษ์ของ วัยรุ่นตอนปลาย ผู้ใหญ่ตอนต้น ผู้ใหญ่ตอนกลาง และผู้สูงอายุ

สุทธิมา ห่อบุตร

รศ. ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

งานวิจัยทางด้านจริยธรรมในสังคมไทยได้รับความสนใจมาโดยตลอด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยที่มุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ จนเกิดความเจริญทางด้านวัตถุและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว แต่ขาดการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ จริยธรรมที่จะทำให้เกิดความสมดุลควบคู่กันไป สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล และปัญหาในสังคมตามมา (ทิสนา แคมมณี, 2546) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยของสภาพจิตใจของคนในสังคมที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น เกิดความวุ่นวาย ความไม่สงบสุขในสังคม จึงจำเป็นต้องรีบเร่งหาทางป้องกันและแก้ไขมิให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น การศึกษาทางด้านจริยธรรมจึงมีความสำคัญที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในสังคม โดยมุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ พร้อมไปกับการปลูกฝังบุคคลให้มีคุณลักษณะของการเป็นคนดีและเป็นคนเก่ง

จากการศึกษางานวิจัยทางด้านจริยธรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาวิพากษ์ในบุคคลวัยต่างๆ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งในประเทศไทยได้มีผู้ทำวิจัยเรื่องนี้ไว้บ้างแต่ส่วนใหญ่มิได้แยกตัวแปรอายุและการศึกษาออกจากกัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยแยกตัวแปรวัยและระดับการศึกษาออกจากกัน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยเดียวกันแต่จบการศึกษาในระดับต่างกันและกลุ่มตัวอย่างที่จะจบการศึกษาในระดับเดียวกันแต่อยู่ในวัยต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างสี่ช่วงวัย คือ วัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเพศ วัย และระดับการศึกษาที่มีต่อระดับจรรยาวิพากษ์ของวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 16-70 ปี จำนวน 600 คน ในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยผู้สูงอายุ ช่วงวัยละ 150 คน แต่ละวัยแบ่งเป็น 3 ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาละ 50 คน โดยในแต่ละระดับแบ่งเป็นชายและหญิง กลุ่มละ 25 คน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละวัยมาจากเขตพื้นที่ ชั้น นอก ชั้น กลาง และ ชั้น ใน ของ กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยกระจายให้แต่ละวัยมีจำนวนใกล้เคียงกันทั้งสามเขตพื้นที่

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ เพศ วัย และระดับการศึกษา

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คะแนนจรรยาวิพากษ์ในชั้น P ซึ่งหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเลือกกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีเหตุผลและถูกต้อง มีความคิดเป็นของตนเอง เข้าใจถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยยึดหลักการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม (Rest, 1986)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ แบ่งออกได้ 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ อายุ เพศ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดระดับจรรยาวิพากษ์ (The Defining Issues Test) ของ Rest (1986) ซึ่งแปลโดยสุสารี วิวัฒน์สุภกร (2544) แบบวัดนี้ประกอบด้วยทั้งหมด 4 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัย และทัชณี ศิลารัตน์ ได้ร่วมกันพัฒนาเป็นปัญหาจริยธรรม (Moral dilemma) จากแบบวัดของ Rest (1986) และสร้างเพิ่มขึ้นอีก 1 เรื่อง และทำการแปลโดยคงเนื้อหาเดิมไว้ แต่ปรับเปลี่ยนสถานการณ์สมมติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน รวมทั้งหมด 5 เรื่อง และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบรูปแบบและความตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบจากความเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบหาความเที่ยงโดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบ Cronbach's Alpha ด้วยการนำแบบวัดไปให้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 48 คน ทดลองใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ โดยอธิบายให้ครูผู้สอนเข้าใจขั้นตอนในการตอบแบบวัดอย่างละเอียด ก่อนนำไปให้กลุ่มตัวอย่างทำในชั่วโมงเรียน ส่วนกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้นและผู้ใหญ่ตอนกลางที่ไม่ได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียนหรือ ทำงานแล้ว ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการตอบแบบวัดอย่างละเอียดให้ผู้ช่วยวิจัยฟังชี้แจงนำไปแจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างทำเป็นรายบุคคล สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ในกรณีที่ไม่มีอาจสัมภาษณ์ได้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะใช้วิธีอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างฟังเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลอย่างละเอียดก่อนให้ตอบแบบวัดด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยคัดเลือกแบบวัดที่มีความสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 3 ทาง (Three-Way Analysis of Variance) โดยมีเพศ วัย และระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ และคะแนนจรรยาวิพากษ์ในชั้น P เป็นตัวแปรตาม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
เพศ	1	112.67	112.67	1.25
วัย	3	486.51	162.17	1.79
ระดับการศึกษา	2	3,001.45	1,500.73	16.58**
เพศ * วัย	3	149.41	49.80	0.55
เพศ * ระดับการศึกษา	2	1.77	0.89	0.01
วัย * ระดับการศึกษา	6	3,334.97	555.83	6.14**
เพศ * วัย * ระดับการศึกษา	6	177.11	29.52	0.33
ความแปรปรวนภายใน	576	52,126.40	90.50	
ผลรวม	600	435,992.00		

** $p < .01$

จากตารางข้างต้น สรุปได้ว่า

1. กลุ่มตัวอย่างชายและหญิงมีคะแนนจรรยาวิพากษ์ไม่แตกต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยรุ่นสูงอายุ มีคะแนนจรรยาวิพากษ์ไม่แตกต่างกัน
3. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคะแนนจรรยาวิพากษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีแนวโน้มที่คะแนนจรรยาวิพากษ์จะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา
4. วัยและระดับการศึกษามีอิทธิพลร่วมที่ส่งผลต่อคะแนนจรรยาวิพากษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจรรยาวิพากษ์ตามลำดับชั้นจรรยาวิพากษ์ ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ วัย และระดับการศึกษา

2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนจรรยาวิพากษ์ในชั้น P ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 3 ทาง (Three-Way Analysis of Variance) โดยมีเพศ วัย และระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ และคะแนนจรรยาวิพากษ์ในชั้น P เป็นตัวแปรตาม

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนแบบ 3 ทาง (Three-Way Analysis of Variance) นั้นไม่พบอิทธิพลร่วมระหว่างเพศ วัย และระดับการศึกษาที่ทำให้คะแนนจรรยาวิพากษ์ในชั้น P ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน แต่พบว่าช่วงวัยและระดับการศึกษามีอิทธิพลร่วมกันในการส่งผลให้บุคคลมีคะแนนจรรยาวิพากษ์ชั้น P แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลที่มีจรรยาวิพากษ์ในชั้นนี้ (ชั้น P) จะมีความสามารถในการเลือกกระทำสิ่งใดอย่างมีเหตุผลและถูกต้อง มีความคิดเป็นของตนเอง เข้าใจถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก (Rest, 1986)

จากผลการวิจัยที่ได้นี้ สามารถอภิปรายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในการศึกษาอาจมีส่วนช่วยส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างใช้ความคิดได้อย่างมีเหตุผล ตามแนวคิดของ Kohlberg (1969 อ้างถึงในพรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2546) นั้น เมื่อมนุษย์เรียนรู้เพิ่มขึ้นจะเกิดการ สังคมและพัฒนาสติปัญญา และพัฒนาการทางจริยธรรมจะเพิ่มขึ้นตามระดับวุฒิภาวะ ทฤษฎีของ Kohlberg (1976) และ Rest (1986) ยังกล่าวถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาสติปัญญา ความสามารถในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น และจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันในทุกระดับชั้นยังเน้นการสอนเพื่อให้มีการพัฒนาจริยธรรมด้วย เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีมาตรการให้สถานศึกษาเร่งพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมของผู้เรียนในทุกระดับชั้น โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะซึ่งต้องสอนโดยการปฏิบัติ และสอดแทรกเรื่องจริยธรรม คุณธรรมในกระบวนการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมทุกประเภท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) นอกจากนี้ยังพบการวิจัยจำนวนมากที่ทำการทดลองเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม โดยเน้นการ ปฏิบัติ เพื่อพัฒนา ระดับจริยธรรม เช่นเดียวกับที่ ทิศนา แจมมณี (2546) ได้กล่าวว่า ระดับจริยธรรมของบุคคลสามารถพิจารณาได้จากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือจรรยาวิพากษ์ และสามารถเพิ่มพูน การให้เหตุผลนี้ได้โดยให้บุคคลเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยการแสดงความคิดเห็น การร่วมอภิปรายกับผู้อื่น จัดกิจกรรมให้แสดงบทบาทสมมติ เหล่านี้เป็นต้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อมีกิจกรรมส่งเสริมนี้ จึงทำให้บุคคลมีโอกาพัฒนาาระดับจรรยาวิพากษ์ให้สูงขึ้นได้ ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Auvinen, Suominen, Leino-Kilpi & Helkama (2004) ซึ่งศึกษาผลการสอนจริยธรรมเพื่อพัฒนาระดับจรรยาวิพากษ์ในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีหนึ่งและปีสุดท้ายในประเทศฟินแลนด์ โดยผลการวิจัยพบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีการฝึกปฏิบัติแก้ปัญหาจริยธรรมจะมีระดับจรรยาวิพากษ์สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ฝึกปฏิบัติ และยังพบว่านักศึกษาพยาบาลปีสุดท้ายมีระดับจรรยาวิพากษ์สูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่หนึ่ง เช่นเดียวกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Rest (1974) ซึ่งได้รวบรวมงานวิจัยแบบภาคตัดขวางในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายกัน 20 กลุ่ม ประกอบด้วยทั้งนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักศึกษาระดับวิทยาลัย นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย และผู้ใหญ่ ผลที่ได้คือนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำที่สุดและนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมสูงที่สุด ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยที่ให้ผลสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยของสุภัทรา เอื้องวงศ์ (2525) ที่ศึกษาระดับจรรยาวิพากษ์ของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่1-4 จำนวน 398 คน จาก 5 สถาบัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีระดับจรรยาวิพากษ์สูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่นๆ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- ทิศนา แจมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: เมธีที่ปัส.
- พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2544). *ทฤษฎีจิตวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)*. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2549 จาก <http://www.sobkroo.com>
- สุภัทรา เอื้องวงศ์. (2525). *การให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในสถาบันการศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลปริญาหมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สุสารี วิวัฒน์สุกร. (2544). *จรรยาวิพากษ์ของวัยรุ่นที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน วิทยาลัยปริญาหมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stage and moralization: The cognitive development approach. In T. Lickona (Ed). *Moral development and behavior*. New York: Holt Rinchart and Winston.
- Rest, J. R. (1974). Judging the important issues in moral dilemmas: An objective measurement of development. *Developmental Psychology, 10*, 491 – 501.
- Rest, J. R. (1986). *Manual for the Defining Issues Test*. Unpublished Manuscript, Available from author. Minneapolis Minnesota: University of Minnesota.
- Rest, J. R. (1986). *Moral development and behavior*. New York: Praeger Publisher.

พัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในเด็กไทยอายุ 4 - 15 ปี

สุปราณี ประเสริฐ

รศ. ศิราภรณ์ ทับสายทอง

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กเป็นสิ่งสำคัญและก่อให้เกิดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในตัวเด็ก จึงได้มีผู้สนใจศึกษาเรื่องดังกล่าวเป็นที่แพร่หลายในต่างประเทศ แต่ในประเทศไทยยังมีผู้ศึกษาประเด็นนี้น้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในเด็กไทย ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ มัลลิกา สันติหิรัญภาค (2545) ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความสามารถนี้ตามแนวคิดของ Feffer & Gourevitch (1960) ไว้แล้วโดยผลการการศึกษาได้ระบุว่าเด็กไทยมีความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นต่ำกว่าเด็กอเมริกันถึง 3 ปี ซึ่งก่อให้เกิดคำถามตามมาว่าผลการศึกษาดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุให้มีความแตกต่างกันมากเช่นนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในเด็กไทยอีกครั้ง แต่ในครั้งนี้ต้องการจะศึกษาตามทฤษฎีของ Selman (1979) เพื่อตรวจสอบว่าระดับอายุของเด็กไทยที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นจากการวิจัยนี้จะมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค (2545) หรือไม่ โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะประเมินพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น โดยใช้การประเมินผ่านความคิดเกี่ยวกับมิตรภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม ตามทฤษฎีของ Selman (1979)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในเด็กไทยอายุ 4-15 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กไทยที่มีอายุระหว่าง 4-15 ปี จากโรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่ จำนวน 55 คน และโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ จำนวน 65 คน รวมทั้งหมด 120 คน ระดับอายุละ 10 คน โดยแต่ละระดับอายุแบ่งเป็นเด็กชาย 5 คน และเด็กหญิง 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เรื่องเล่า 2 เรื่อง
2. ภาพประกอบเรื่องเล่า
3. แผ่นคำถาม
4. แผ่นบันทึกคำตอบ
5. แผ่นคำนวณขั้นความสามารถของเด็ก

6. เกณฑ์ประเมินขั้นความสามารถของ Selman (1979)

7. เทปบันทึกเสียงการสนทนาระหว่างเด็กกับผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทดสอบเด็กเป็นรายบุคคล โดยเริ่มการทดสอบด้วยการกล่าวทักทายเด็ก โดยก่อนเล่าเรื่องนั้น ผู้วิจัยจะแนะนำชื่อตัวละครตามลำดับการปรากฏตัว จากนั้น ผู้วิจัยจึงเล่าเรื่องที่ใช้ทดสอบตามระดับอายุของเด็กพร้อมกับให้เด็กดูภาพประกอบ โดยผู้วิจัยได้พลิกภาพให้เด็กดูทีละภาพตามเนื้อเรื่องที่เล่า

2. เมื่อเล่าเรื่องจบ ผู้วิจัยจึงถามคำถามเด็กตามแผ่นคำถามที่ละข้อ โดยมีผู้ช่วยวิจัยทำการบันทึกเสียงคำตอบของเด็กทุกคนไว้

3. หลังจากได้ทำการทดสอบเด็กทุกคนแล้ว ผู้วิจัยจึงถอดบันทึกคำตอบของเด็กแต่ละคนจากเทปลงในแผ่นบันทึกคำตอบ จากนั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินขั้นพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นจากคำตอบของเด็กเป็นรายข้อตามเกณฑ์ประเมินขั้นความสามารถของ Selman (1979)

4. ผู้วิจัยนำคะแนนของคำตอบแต่ละข้อบันทึกลงในแผ่นคำนวณขั้นความสามารถของเด็กแต่ละคน และคำนวณขั้นความสามารถออกมาตามขั้นตอนที่ Selman กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุประดับอายุของเด็กไทยที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในแต่ละขั้น ตามทฤษฎีของ Selman (1979) ร่วมกับเกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการของ Piaget (1965) ได้ว่า

- เด็กไทยอายุ 4-5 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นอยู่ในขั้น 0 Egocentric or undifferentiated perspectives

- เด็กไทยอายุ 6-8 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นอยู่ในขั้น 1 Subjective or differentiated perspectives

- เด็กไทยอายุ 9-10 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นอยู่ในขั้น 2 Self-reflection or reciprocal perspectives

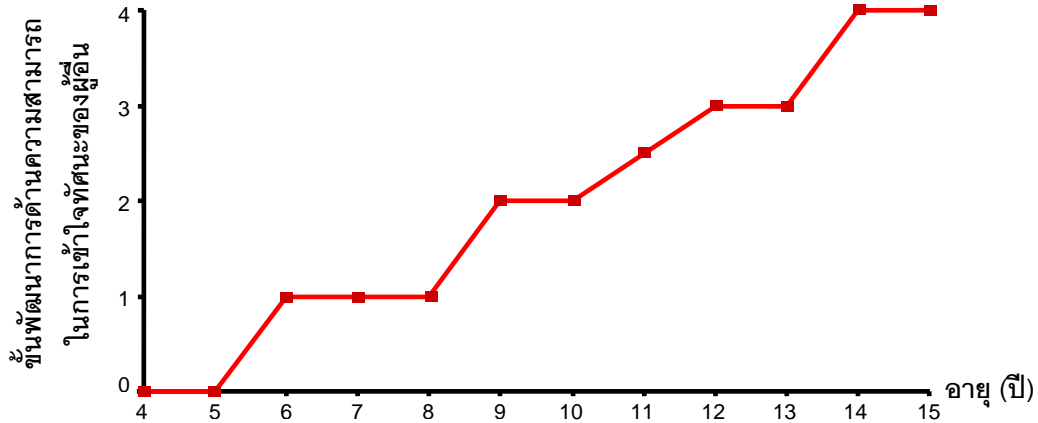
- เด็กไทยอายุ 11 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นอยู่ระหว่างขั้น 2 และขั้น 3

- เด็กไทยอายุ 12-13 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นอยู่ในขั้น 3 Third-person or mutual perspectives

- เด็กไทยอายุ 14-15 ปี มีพัฒนาการด้าน
ความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นอยู่ในขั้นสูงสุด
คือ ขั้น 4 Societal or in-depth perspectives

เมื่อนำระดับอายุของเด็กไทยที่มีพัฒนาการด้าน
ความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในแต่ละขั้นมา
เขียนกราฟจึงได้ผลดังกราฟที่ 1

**กราฟที่ 1 แนวโน้มของขั้นพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในเด็กไทยอายุ 4-15 ปี
ตามทฤษฎีของ Selman (1979)**

เมื่อนำระดับอายุของเด็กไทยที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นลงไว้ตามทฤษฎีของ Selman (1979) ที่พบในการวิจัยครั้งนี้ มาเปรียบเทียบกับระดับอายุของเด็กไทยที่มีพัฒนาการในแต่ละขั้นตามแนวคิดของ Feffer & Gourevith (1960) ที่พบในการวิจัยของ มัลลิกา สันติหิรัญภาค (2545) จะได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับอายุของเด็กไทยที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในแต่ละขั้นดังที่ได้ผลจากการวิจัยครั้งนี้กับผลการวิจัยของ มัลลิกา สันติหิรัญภาค (2545)

ระดับอายุของเด็กที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นในแต่ละขั้น			
ทฤษฎีของ Selman (1979)	ผลการวิจัย ในครั้งนี้	แนวคิดของ Feffer & Gourevith (1960)	ผลการวิจัยของ มัลลิกา สันติหิรัญภาค
ขั้น 0 : Egocentric or Undifferentiated Perspective (3-6 ปี)	4-5 ปี	--	--
ขั้น 1 : Subjective or Differentiated Perspective (5-9 ปี)	6-8 ปี	ขั้น Simple Refocusing (6 ปี)	6 ปี
ขั้น 2 : Self-Reflection or Reciprocal Perspective (7-12 ปี)	9-10 ปี	ขั้น Consistent Elaboration (7-8 ปี)	7-11 ปี
ขั้น 3 : Third-person or mutual perspectives (10-15 ปี)	12-13 ปี	ขั้น Change of Perspective (9-13 ปี)	12 ปี ขึ้นไป
ขั้น 4 : Societal or In-Depth Perspective (12 ปี ขึ้นไป)	14-15 ปี	--	--

จากการเปรียบเทียบพบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ เด็กไทยอายุ 4-5 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น อยู่ในขั้น 0 แต่ในการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค นั้นไม่ได้ศึกษาเด็กในระดับอายุนี้ เนื่องจากตามแนวคิดของ Feffer & Gourevith (1960) แล้ว พัฒนาการด้านนี้เริ่มต้นที่ระดับอายุ 6 ปี นอกจากนี้ Feffer & Gourevith ยังถือว่าเด็กในขั้น 0 นี้ยังไม่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น เนื่องจากเด็กยังมีความคิดในลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) อยู่

2. ในการวิจัยครั้งนี้ เด็กไทยอายุ 6-8 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น อยู่ในขั้น 1 ส่วนในการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค พบว่าเด็กไทยอายุ 6 ปี มีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้

3. ในการวิจัยครั้งนี้ เด็กไทยอายุ 9-10 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น อยู่ในขั้น 2 ส่วนในการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค พบว่าเด็กไทยอายุ 7-11 ปี มีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงพบความสามารถนี้ล่าช้ากว่า 2 ปี

4. ในการวิจัยครั้งนี้ เด็กไทยอายุ 12-13 ปี มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น อยู่ในขั้น 3 ส่วนในการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค พบว่าเด็กไทยอายุ 12 ปีขึ้นไป มีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้

5. ตามทฤษฎีของ Selman พัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นนั้นมีเพิ่มมาอีกหนึ่งขั้น คือ ขั้นที่ 4 หรือขั้น Societal or in-depth perspective โดยในการวิจัยครั้งนี้พบว่าเด็กไทยอายุ 14-15 ปี มีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้ ในการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค นั้นไม่ได้ทำการศึกษาเด็กไทยในระดับอายุนี้ เนื่องจากตามแนวคิดของ Feffer & Gourevith (1960) แล้วขั้น Change of Perspective เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการ และหากเด็กระดับอายุใดมีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้ก็ถือว่าเด็กระดับอายุนั้นสามารถเข้าใจทัศนะของผู้อื่นได้แล้ว โดยผลการวิจัยของมัลลิกา สันติหิรัญภาค นั้นพบว่าเด็กอายุ 12 ปี มีพัฒนาการอยู่ในขั้นนี้ดังที่ได้กล่าวในข้างต้น

การอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับอายุของเด็กไทยที่เริ่มมีพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น ในขั้น 1 ถึง ขั้น 4 ล่าช้ากว่าระดับอายุของเด็กอเมริกันที่ Selman (1979) ระบุไว้ 1-2 ปี ปัจจัยที่อาจช่วยอธิบายความล่าช้านี้ คือ คำถามที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เน้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นของตนเอง และในการทดสอบนั้นห้ามไม่ให้มีการถามคำถามชี้แนะเพื่อให้เด็กพูดในสิ่งที่ต้องการ จากการวิเคราะห์ลักษณะการตอบคำถามของเด็กไทยทุกระดับอายุ (4-15 ปี) ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กมักตอบคำถามสั้นๆ ไม่มีการขยายความคำตอบของตนเอง นอกจากนั้น เด็กไม่ตอบคำถามบางข้อ จึงไม่ได้มีการนำ

ข้อคำถามที่เด็กไม่ตอบ มาคำนวณขึ้นความสามารถด้วยเหตุนี้ ขึ้นความสามารถของเด็กอาจต่ำกว่าที่เป็นจริง ดังนั้นหากเด็กขยายความคำตอบของตนเองเพิ่มขึ้นและตอบคำถามครบทุกข้อ เด็กอาจมีขึ้นความสามารถที่สูงขึ้นกว่าที่คำนวณไว้ คำอธิบายนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Steele (1997) อ้างถึงใน Kim, (2002) ที่พบว่าปัจจัยหนึ่งที่อาจมีผลกระทบต่อคำตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่างชาวเอเชียในการทดสอบที่ใช้คำถามเป็นเครื่องมือ คือ ลักษณะของคนเอเชียที่มักเก็บความคิดไว้ภายใน ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นคำพูด ซึ่งตรงกันข้ามกับลักษณะบุคลิกภาพของชาวตะวันตกที่มักแสดงความคิดเห็น ความชอบและความต้องการของตนเองออกมาเป็นคำพูด รวมทั้งเมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วมักแสดงหรืออธิบายเหตุผลของตนเองประกอบด้วยเสมอ (Hoshino-Browne et al., 2005) นอกจากนี้ รูปแบบการศึกษาและการทำงานของคนอเมริกันจะให้ความสำคัญกับการพูดและการแสดงสิทธิในการสื่อสาร และถือว่าลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ หากผู้ใดไม่แสดงออกมักได้รับการมองในแง่ลบว่าเป็นคนขี้อาย เงียบชา ไม่ฉลาด หรือไม่มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง (Cook & St. Lawrence, 1990 อ้างถึงใน Kim, 2002)

รายการอ้างอิง

- มัลลิกา สันติหิรัญภาค. (2545). *พัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทัศนะผู้อื่นในเด็กไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Feffer, M. H., & Gourevitch, V. (1960). Cognitive aspects of role-taking in children. *Journal of Personality*, 28, 383-396.
- Hoshino-Browne, E., Zanna, A. S., Spencer, S. J., Zanna, M. P., & Kitayama, S. (2005). On the cultural guises of cognitive dissonance: The case of Easterners and Westerners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 294-310.
- Kim, H. S. (2002). We talk, therefore we think? A cultural analysis of the effect of talking on thinking. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 828-842.
- Piaget, J. (1965). *Judgment and reasoning in children* (4th ed.). London: Routledge & Kegan Paul.
- Selman, R. (1979). *Assessing interpersonal understanding: An interview and scoring manual in five parts constructed by the Harvard-judge baker social reasoning project*. Massachusetts: Harvard University.
- Selman, R., & Byrne, D. (1974). A structural-development analysis of levels of role taking in middle childhood. *Child Development*, 45, 803-806.

การเปรียบเทียบความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ และการประเมินตนเองเสมือนวัตถุ ของนักศึกษาปริญญาตรีเพศชาย และเพศหญิง

อมรศรี โภคทรัพย์ไพฑูริย์

อ. ดร. กุลยา พิธิษฐสังฆการ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

โดยทั่วไปแล้ว การประเมินรูปลักษณ์ของคนเรานั้นมิได้มีพื้นฐานบนมาตรฐานทางการแพทย์เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความคาดหวังทางสังคมอีกด้วย โดยการประเมินจะเกิดขึ้นเนื่องจากการที่บุคคลนำรูปลักษณ์ของตนไปเปรียบเทียบกับรูปลักษณ์ที่เป็นค่านิยมในสังคม และการประเมินยังทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจรูปลักษณ์ของตนเอง พยายามปรับปรุงให้ตนเองมีรูปลักษณ์ตามค่านิยมที่รับรู้ เช่น พยายามลดหรือเพิ่มน้ำหนักเพื่อให้สามารถสวมใส่เสื้อผ้าที่กำลังเป็นที่นิยมได้ การที่บุคคลพยายามเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ของตนจนเกินขอบเขตที่เหมาะสม อาจนำไปสู่ผลเสียต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นความผิดปกติในการรับประทานอาหาร (Eating disorder) เช่น Anorexia nervosa หรือ Bulimia nervosa เป็นต้น (Fuhrmann, 1986)

วัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสนใจกับรูปลักษณ์ภายนอกเป็นพิเศษ เนื่องจากรูปลักษณ์นี้เป็นที่มาหนึ่งของการได้รับการยอมรับทางสังคม ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์เป็นพิเศษ แต่เมื่อเทียบกันแล้ว วัยรุ่นหญิงน่าจะมีความเสี่ยงนี้มากกว่าวัยรุ่นชาย เนื่องจากวัยรุ่นหญิงนั้นอยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ รูปลักษณ์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสถานความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้หญิงนั้นทวีความสำคัญขึ้นจนหลายครั้งที่วัยรุ่นหญิงใช้รูปลักษณ์เป็นที่มาในการประเมินคุณค่าของตนเอง ดังที่ได้เสนอไว้ในทฤษฎีการประเมินตนเองเสมือนวัตถุ (self-objectification theory) ของ Frederickson และ Roberts (1997) งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพศชายและเพศหญิงซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จะมีระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเองและมีระดับการประเมินตนเองเสมือนวัตถุเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ และระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์นี้มีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองเสมือนวัตถุอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเองในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายและหญิง

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการประเมินตนเองเสมือนวัตถุในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายและหญิง

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์กับการประเมินตนเองเสมือนวัตถุในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายและหญิง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 18-21 ปี จำนวนรวมทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันละ 200 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงอย่างละ 100 คน จากแต่ละสถาบัน

กลุ่มตัวอย่างชายมีอายุเฉลี่ย 19.45 ปี และกลุ่มตัวอย่างหญิงมีอายุเฉลี่ย 19.32 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น

1.1 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

2. ตัวแปรตาม

2.1 ความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ (Body Dissatisfaction)

2.2 การประเมินตนเองเสมือนวัตถุ (Objectified Body Consciousness) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ

2.2.1 การสำรวจรูปลักษณ์ของตนเอง (Body Surveillance)

2.2.2 ความรู้สึกอับอายในรูปลักษณ์ของตนเอง (Body Shame)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรวัดความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ แปลมาจากมาตรวัดความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของ Mezzio (1999)

2. มาตรวัดการประเมินตนเองเสมือนวัตถุ แปลมาจากมาตรวัดการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของ McKinley และ Hyde (1996) ประกอบด้วยมาตรย่อยสองมาตร คือ มาตรย่อยวัดการสำรวจรูปลักษณ์ของตนเอง และมาตรย่อยวัดความรู้สึกอับอายในรูปลักษณ์ของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ก่อนทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่างรวม 60 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

ในการเก็บข้อมูลจริงนั้นกลุ่มตัวอย่างตอบ
มาตรวัดทั้งหมดเป็นเวลารายบุคคลรวม 15 – 20 นาที

ผลการวิจัย

**ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนน
ความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะ การสำรวจรูปลักษณะ
ของตนเอง และความรู้สึกอับอายในรูปลักษณะของ
ตนเอง ระหว่างกลุ่มตัวอย่างชายและหญิง (กลุ่มละ
200 คน)**

ตัวแปร		M	t
ความไม่พึงพอใจ ในรูปลักษณะ	เพศชาย	21.11	-9.88***
	เพศหญิง	28.75	
การสำรวจรูปลักษณะ ของตนเอง	เพศชาย	26.55	-9.35***
	เพศหญิง	31.89	
ความรู้สึกอับอายใน รูปลักษณะของตนเอง	เพศชาย	22.49	-9.37***
	เพศหญิง	27.96	

*** $p < .001$

**ตารางที่ 2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักใน
กลุ่มตัวอย่างชาย (n = 200)**

	ความไม่ พึงพอใจ ใน รูปลักษณะ	การ สำรวจ รูปลักษณะ ของ ตนเอง	ความรู้สึก อับอายใน รูปลักษณะ ของ ตนเอง
ความไม่พึงพอใจ ในรูปลักษณะ			
การสำรวจ รูปลักษณะ ของตนเอง	.30**		
ความรู้สึกอับอายใน รูปลักษณะของ ตนเอง	.55**	.49**	

** $p < .01$

**ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักที่เขียน
การศึกษากลุ่มตัวอย่างหญิง (n = 200)**

	ความไม่ พึงพอใจ ใน รูปลักษณะ	การ สำรวจ รูปลักษณะ ของ ตนเอง	ความรู้สึก อับอายใน รูปลักษณะ ของ ตนเอง
ความไม่พึงพอใจ ในรูปลักษณะ			
การสำรวจ รูปลักษณะ ของตนเอง	.31**		
ความรู้สึกอับอายใน รูปลักษณะของ ตนเอง	.33**	.18*	

* $p < .05$, ** $p < .01$

การอภิปรายผล

ในประเด็นของกลุ่มตัวอย่าง การเปรียบเทียบ
ระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพศชายและหญิง พบว่า
กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีระดับความไม่พึงพอใจใน
รูปลักษณะไม่สูงนัก แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว นักศึกษา
หญิงมีระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะสูงกว่า
นักศึกษายชาย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
McCabe (2001) ที่ได้ศึกษารูปลักษณะในกลุ่มตัวอย่าง
วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง และพบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น
หญิงมีความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะสูงกว่าวัยรุ่นชาย
สาเหตุที่ผู้หญิงมีระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะสูง
กว่าผู้ชายนั้นอาจเนื่องมาจากผู้หญิงมักจะได้รับการ
ปลูกฝังให้ดูแลเอาใจใส่รูปลักษณะของตนเองมากกว่า
ผู้ชาย และให้ให้ความสำคัญกับรูปลักษณะเป็นพิเศษ
ในขณะที่ผู้ชายมักจะได้รับการปลูกฝังให้ให้ความสำคัญ
กับความแข็งแรง และความสำเร็จในหน้าที่การงาน และ
นำความสำเร็จเหล่านี้มาเป็นเกณฑ์การประเมินคุณค่าของ
ตัวเองมากกว่ารูปลักษณะ (Smolak & Murnen อ้างถึงใน
Smolak, 2004)

นอกจากนั้น ผลการศึกษาในครั้งนี้ยังแสดงให้เห็น
ว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษายหญิงมีการสำรวจรูปลักษณะของ
ตนเองและมีความรู้สึกอับอายในรูปลักษณะของตนเองเมื่อ
มีความรู้สึกว่ารูปลักษณ์ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของ
สังคมมากกว่านักศึกษายชาย ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการ
ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวและบุคคลรอบข้าง
ทำให้ผู้หญิงเกิดการเรียนรู้ว่ารูปลักษณะที่น่าดึงดูดใจ
นับเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนในอุดมคติของตน (Higgins,

1987) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาหญิงจึงหมั่นสำรวจ และ ดูแลรูปลักษณ์ของตนและอาจได้รับผลกระทบในแง่ลบทางอารมณ์และความรู้สึกเมื่อรูปลักษณ์ที่ตนเองมีคิดไปจากมาตรฐานของสังคมมากกว่านักศึกษาชาย

สำหรับความสัมพันธ์ที่ความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ที่มีต่อการสำรวจรูปลักษณ์ของตนเองและความรู้สึกอับอายในรูปลักษณ์ของตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาหญิงและชายนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยที่สอง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rubino, Twenge และ Fredrickson (2002) ที่ทำการศึกษาการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเพศหญิงจำนวน 98 คน และพบว่า ความรู้สึกอับอายในรูปลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความรู้สึกกังวลใจและความรู้สึกกดดันในการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ให้ต่างไปจากที่เป็นอยู่ การที่ผู้หญิงให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับรูปลักษณ์ของตนเองนั้นอาจเนื่องมาจากเหตุผลที่กล่าวไว้ในทฤษฎีการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของ Fredrickson และ Roberts (1997) ที่ว่า การมีรูปลักษณ์ที่เป็นที่นิยมในสังคมจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ผู้หญิง เช่น การได้รับความนิยมจากบุคคลทั่วไป การเป็นที่ชื่นชอบของเพศตรงข้าม ซึ่งอาจแสดงออกผ่านจำนวนของเพศตรงข้ามที่ขอนัดไปเที่ยว และโอกาสในการแต่งงาน เหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้หญิงใส่ใจมากกว่าผู้ชายในการสำรวจรูปลักษณ์ของตนเอง และหาทางปรับปรุงให้รูปลักษณ์ของตนเองดูดี หากไม่สามารถทำได้อย่างที่ต้องการ ผู้หญิงจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดความรู้สึกอับอายและไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเอง

รายการอ้างอิง

- กุลยา เดชอิทธิรัตน์ และอานนท์ สักคีวีร์วิชญ์. (2547). *Disordered eating: An initial study in Thai female undergraduates*. การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 4: เด็กกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Fuhrmann, B. S. (1986). *Adolescence*. Boston: Little, Brown and Company.
- Higgins, E. T. (1987). Self discrepancy. *Psychological Review*, 94, 319-340.
- McCabe, M. P. (2001). Parent, peer, and media influences on body image and strategies to both increase and decrease body size among adolescent boys and girls-statistical data included. *Psychopathology and Social Sciences*, Retrieved from <http://www.findarticles.com>.
- McKinley, N. M., & Hyde, J. S. (1996). The objectified body consciousness scale: Development and validation. *Psychology of Women Quarterly*, 20, 181-215.
- Rubino, K. M., Twenge, J. M., & Fredrickson, B. L. (2002). Trait self-objectification in women: Affective and personality correlates. *Journal of Research in Personality*, 36, 147-172.
- Smolak, L. (2004). Body image in children and adolescents: Where do we go from here. *Body Image*, 1, 15-28.

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

สร้อยญา สุมาลี

รศ. ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ในการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ไม่อาจหลีกเลี่ยงความเครียดได้ เมื่อบุคคลประเมินสถานการณ์หนึ่งๆ แล้วพบว่าสถานการณ์นั้นก่อให้เกิดความเครียด บุคคลจะพยายามหาวิธีการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น โดยแต่ละบุคคลจะมีวิธีการจัดการกับความเครียดที่แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นเป็นช่วงวัยหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงและจำเป็นต้องปรับตัวในด้านต่างๆ มากมาย ซึ่งอาจทำให้เกิดความเครียดได้ง่าย โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่ผู้ใหญ่ และต้องเตรียมตัวศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จากโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 400 คน แบ่งเป็นนักเรียนชายจำนวน 200 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 200 คน

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความเชื่อ อำนาจการควบคุมพฤติกรรมแบบ A และการสนับสนุนทางสังคม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ กลวิธีการจัดการความเครียด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ และกลวิธีการจัดการความเครียดแบบผสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบวัดตัวแปรต้นและตัวแปรตามแต่ละตัวที่ระบุในข้างต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังจากที่นำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบวัดที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการจำแนกกลุ่ม (Stepwise) และใช้ค่าสถิติทดสอบ Wilks' Lambda เพื่อทดสอบปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการจัดการความเครียดทั้ง 3 รูปแบบ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่า Wilks' Lambda ทดสอบปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการจัดการความเครียดที่มีอำนาจการจำแนกกลุ่มที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา กลุ่มที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์และกลุ่มที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบผสม ($n = 400$)

Test of Function (s)	Wilks' Lambda	χ^2	df
1	.94	24.41***	4
2	.98	7.63**	1

** $p < .01$, *** $p < .001$

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical แสดงปัจจัยที่สัมพันธ์กับกลวิธีการจัดการความเครียดที่มีอำนาจการจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดทั้งสามวิธี (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) ($n = 400$)

ปัจจัย	Function	
	1	2
1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง	1.03	0.10
2. ความเชื่ออำนาจการควบคุม	0.15	1.02

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการจัดการความเครียด 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความเชื่ออำนาจการควบคุม พฤติกรรมแบบ A และการสนับสนุนทางสังคม พบว่ามี 2 ปัจจัย คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองและความเชื่ออำนาจการควบคุมที่มีอำนาจในการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียด 3 รูปแบบ ซึ่งได้แก่ แบบมุ่งแก้ไขปัญหา แบบมุ่งจัดการกับอารมณ์และแบบผสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและความเชื่ออำนาจการควบคุมมีความสามารถจำแนกกลุ่มที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดทั้งสามรูปแบบได้ถูกต้อง ร้อยละ 43.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นปัจจัยที่มีอำนาจในการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ใช้กลวิธีการ

จัดการความเครียดทั้ง 3 แบบได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามากกว่าที่จะใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์หรือแบบผสม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความมุ่งมั่นและความพยายามในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ จึงมักมองการแก้ไขปัญหว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนจึงพยายามหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ความเชื่ออำนาจการควบคุม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอำนาจในการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดทั้งสามรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจการควบคุมภายในมีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีการ

จัดการความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามากกว่าการใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบผสม ส่วนบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจการควบคุมภายนอก มีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ อธิบายได้ว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจการควบคุมภายในจะเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง ส่วนบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจการควบคุมภายนอกจะเชื่อว่าตนเองไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากปัจจัยภายนอกซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคล ดังนั้น บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจการควบคุมภายในจึงจัดการกับความเครียดโดยการมุ่งเน้นที่การแก้ไข ส่วนบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจการควบคุมภายนอกมักจะจัดการกับความเครียดโดยมุ่งจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การพยากรณ์อำนาจการจำแนกกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มที่ใช้กลวิธีการจัดการความเครียดทั้งสามวิธี (n = 400)

กลุ่มที่เป็นจริง	กลุ่มจากการพยากรณ์						
	กลวิธีการจัดการความเครียด						
	แบบมุ่งแก้ไขปัญหา		แบบมุ่งจัดการกับอารมณ์		แบบผสม		รวม
	จำนวน (คน)	%	จำนวน (คน)	%	จำนวน (คน)	%	
กลวิธีการจัดการความเครียด							
- แบบมุ่งแก้ไขปัญหา	51	45.5	26	23.2	35	31.3	112
- แบบมุ่งจัดการกับอารมณ์	42	32.3	49	37.7	39	30.0	130
- แบบผสม	40	25.3	45	28.5	73	46.2	158
ความถูกต้องในการพยากรณ์อำนาจการจำแนกรวม ร้อยละ 43.3							

รายการอ้างอิง

- Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1985). If it changes, it must be a process: Study of emotion and coping during three stages of college examination. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 150-170.
- Frydenberg, E., & Lewis, R. (1991). Adolescent coping: The different ways in which boys and girls cope. *Journal of Adolescence*, 14, 119-133.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress appraisal and coping*. New York: Springer.
- Skinner, E. A., Edge, K., Altman, J., & Sherwood, H. (2003). Searching for the structure of coping: A review and critique of category systems for classifying ways of coping. *Psychological Bulletin*, 129, 216-269.

อิทธิพลของบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนและการแข่งขันต่อพฤติกรรม

ประจบประแจงในการบริบทขององค์กร

มนฤดี สายสิงห์

ผศ. ดร. คัดนางค์ มณีศรี

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียน (Machiavellianism) เป็นผู้ที่ชอบการวางแผนและชักจูงผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ในปัจจุบัน คนจำนวนมากอาจมองว่าการรู้จักเอาตัวรอดไม่ได้เป็นการแสดงความเห็นแก่ตัวเพราะนับวันทุกคนต่างพยายามเอาตัวรอดในสังคมซึ่งมีทรัพยากรอยู่จำกัด แต่ในความจริงแล้ว การเห็นแก่ตัวเป็นการกระทำที่ไร้ศีลธรรม ถ้าในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ มีบุคคลที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนอยู่เป็นจำนวนมาก อาจทำให้หน่วยงานนั้นสูญเสียผลประโยชน์เนื่องจากบุคคลที่มีบุคลิกภาพลักษณะนี้อาจขาดคุณธรรมและไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม มุ่งหวังผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างในภายหลังได้ เช่น การขาดความสามัคคีในองค์กร การขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะทำให้องค์กรไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและสูญเสียผลประโยชน์

พฤติกรรมอย่างหนึ่งในสังคมที่สอดคล้องและมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียน คือ พฤติกรรมประจบประแจง (Ingratiating behavior) ลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมนี้ คือ การทำให้บุคคลอื่นรู้สึกพึงพอใจต่อผู้แสดงพฤติกรรม เพื่อที่จะทำให้ผู้แสดงพฤติกรรมได้ผลประโยชน์จากบุคคลนั้นๆ และเพื่อทำให้บุคคลนั้นคล้อยตามความคิดเห็นของตนเอง จึงสามารถควบคุมบุคคลนั้นตามแนวทางที่ตนเองต้องการได้ ซึ่งผู้ที่มีลักษณะแบบนี้ถ้าอยู่ในสังคมหรือหน่วยงานใดเป็นจำนวนมากอาจทำให้หน่วยงานนั้นประสบปัญหาได้เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มักมุ่งหวังให้ตนเองได้รับผลประโยชน์มากกว่าที่จะเสียสละให้กับส่วนรวม ดังนั้นบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนและพฤติกรรมประจบประแจงจึงมีลักษณะสอดคล้องกัน เช่น การควบคุม (Manipulate) บุคคลอื่นและการมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบอิทธิพลของบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนและสถานการณ์การทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประจบประแจง
2. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

พนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำนวน 352 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรวัดบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาจากมาตรวัดบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนชุดที่ 4 (Mach IV) ของ Christie และ Geis (1970)
2. มาตรวัดพฤติกรรมประจบประแจงในบริบทขององค์กร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากมาตรวัดของ Kumar และ Beyerlein (1991) (Measure of Ingratiation Behaviors in Organizational Settings หรือ MIBOS)
3. การแข่งขัน ซึ่งในการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

3.1 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน คือ สถานการณ์แข่งขันและสถานการณ์ไม่แข่งขัน

3.2 แบบสอบถามการตรวจสอบการจัดกระทำกับตัวแปร (Manipulation check)

ผลการวิจัย

1. ในสถานการณ์แข่งขัน ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงจะมีพฤติกรรมประจบประแจงมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และในสถานการณ์ไม่แข่งขัน ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงและต่ำจะมีพฤติกรรมประจบประแจงแตกต่างกันเช่นกัน โดยผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงจะมีพฤติกรรมประจบประแจงมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงจะมีพฤติกรรมประจบประแจงในสถานการณ์แข่งขันมากกว่าสถานการณ์ไม่แข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำจะมีพฤติกรรมประจบประแจงในสถานการณ์แข่งขันไม่แตกต่างจากสถานการณ์ไม่แข่งขัน

3. ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงมีพฤติกรรมประจบประแจงมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การอภิปรายผล

ในสถานการณ์แข่งขัน ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงจะมีพฤติกรรมประจบประแจงมากกว่าผู้ที่มี

บุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง มีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าคนที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียน สูง จะมีพฤติกรรมประจบประแจงในสถานการณ์การ แข่งขันมากกว่าในสถานการณ์ไม่แข่งขัน โดยเฉพาะใน การคล้อยตามเหตุผล (Opinion conformity) เนื่องจากว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงจะแสดงพฤติกรรม ประจบประแจงเพื่อให้ตนเองบรรลุจุดประสงค์หรือ ความสำเร็จที่ตนเองต้องการ โดยใช้กลวิธีที่มีอิทธิพล ต่อผู้อื่นมากกว่า ซึ่งกลวิธีเหล่านี้จะรวมไปถึงพฤติกรรม ประจบประแจงอันเกิดขึ้นจากความคาดหวังต่อ ความสัมพันธ์ในอนาคตและเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อ ตนเอง หากกล่าวถึงบริบทของการทำงานในองค์กรแล้ว ถ้าพนักงานต้องเจอกับสถานการณ์ที่กำกับหรือไม่ แน่นนอน เช่น สถานการณ์แข่งขันในที่ทำงาน จะทำให้ พนักงานเกิดความไม่มั่นใจ ส่งผลให้มีแนวโน้มสูงขึ้นที่ จะแสดงพฤติกรรมประจบประแจง และเนื่องจากการ แข่งขันระหว่างพนักงานทำให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่ แน่นนอนในผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ เนื่องจาก ผลประโยชน์นั้นอาจมีเพื่อนร่วมงานเข้ามาแบ่งปัน ทำให้โอกาสที่ตนเองจะได้รับผลประโยชน์ลดลง ซึ่งตรง กับสถานการณ์การแข่งขันที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นตัวแปร หนึ่งใน การวิจัยครั้งนี้ และจากการวิจัยยังพบว่า ผู้ที่มี บุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงและต่ำจะมีพฤติกรรม ประจบประแจงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากความเด่นชัดของบุคลิกภาพแมคคิเวล เลียนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมประจบประแจง ผู้ที่มี บุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูง จะมีพฤติกรรม ประจบประแจงมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด

แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูง จะมีพฤติกรรมประจบประแจงในสถานการณ์แข่งขัน มากกว่าสถานการณ์ไม่แข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งในบริบทขององค์กรอาจเนื่องมาจากสถานการณ์การ แข่งขันทำให้พนักงานจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรม ประจบประแจงเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์ แต่เมื่อ อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ต้องแข่งขัน ไม่มีผลประโยชน์เข้า มาเกี่ยวข้องกับระดับของพฤติกรรมประจบประแจงนั้นอาจ ลดต่ำลง ส่วนผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำจะมี พฤติกรรมประจบประแจงไม่แตกต่างกันทั้งใน สถานการณ์แข่งขันและไม่แข่งขัน เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะ มีการมุ่งสู่ผลประโยชน์ต่ำ ดังนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ แบบใด พฤติกรรมประจบประแจงจะไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำยังเป็นผู้ที่ ให้ความสำคัญต่อหลักการและความถูกต้อง ดังนั้น การ แสดงออกในพฤติกรรมประจบประแจงเพื่อหวัง ผลประโยชน์จึงไม่ใช่ลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพ ลักษณะนี้

ผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงจะมีพฤติกรรม ประจบประแจงมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำ เนื่องจากพฤติกรรมประจบประแจงมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียน นอกจากนี้ ผู้ที่มี บุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงยังใช้กลวิธีที่มีอิทธิพลต่อ ผู้อื่นมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนต่ำ หนึ่งใน กลวิธีนั้นคือพฤติกรรมประจบประแจงเนื่องจากทั้ง บุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนและพฤติกรรมประจบประแจง ต่างมุ่งสู่ผลประโยชน์ในแนวทางเดียวกัน นอกจากนั้น บุคคลที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงมักเป็นคนที่มี ปฏิภาณไหวพริบ มีความฉลาดแกมโกง และมุ่งหวังใน ผลประโยชน์มากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียน ต่ำ จึงมีแนวโน้มที่จะแสดงออกถึงพฤติกรรม ประจบประแจงสูงกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแมคคิเวล เลียนต่ำซึ่งคาดหวังในผลประโยชน์น้อยกว่า นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม และพบว่าในสถานการณ์ แข่งขัน บุคคลจะมีพฤติกรรมประจบประแจงมากกว่า สถานการณ์ไม่แข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และจากการศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรเพศ ยัง พบว่าเพศชายมีบุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากเพศชายมัก มีลักษณะของความเป็นผู้นำและมักควบคุมหรือโน้มน้าว ผู้อื่นได้มากกว่าเพศหญิง สังเกตได้จากที่ผู้นำด้านต่างๆ ในปัจจุบัน เช่น การเมือง เศรษฐกิจและสังคม มักเป็นเพศ ชายมากกว่าเพศหญิง

สังคมไทยเป็นสังคมระบบเจ้าขุนมูลนายเป็นเวลา ช้านาน การทำงานจึงมีลักษณะที่เจ้านายเข้ามาบีบบทบาท และอิทธิพลสูงต่อการทำงานของลูกน้อง ดังนั้น ลูกน้อง จึงพยายามสร้างความสนิทสนมกับเจ้านายเพื่อให้ตนเอง ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษ จึงเกิดความกระตือรือร้นที่ จะสร้างความประทับใจต่อเจ้านาย ซึ่งอาจแสดงออกใน รูปแบบของการประจบประแจง เช่น การพยายามคล้อย ตามเหตุผล เจตคติหรือแนวทางการทำงานของเจ้านาย เมื่อทำการศึกษาพฤติกรรมประจบประแจงร่วมกับปัจจัย อื่นๆ เช่น บุคลิกภาพแมคคิเวลเลียนและการแข่งขันจะ ทำให้พฤติกรรมนี้มีความเด่นชัดขึ้น เพราะปัจจัยทั้งสอง ส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมประจบประแจง

แม้ว่าการวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาลักษณะบุคลิกภาพ แมคคิเวลเลียนในแง่ลบ แต่บุคลิกภาพนี้อาจมีข้อดีอยู่บ้าง เช่น การเป็นผู้ที่ฉลาดหลักแหลม รู้จักเอาตัวรอดและ ดำรงอยู่ในสังคมได้โดยไม่ถูกเอาเปรียบ แต่ ลักษณะส่วนใหญ่ของบุคลิกภาพนี้ก็มีลักษณะเป็นแง่ ลบมากกว่า ดังนั้น หากในหน่วยงานหรือองค์กรใดที่มี บุคลากรที่มีบุคลิกภาพแบบนี้อยู่มากอาจได้รับผลเสียได้ เพราะบุคคลประเภทนี้จะมุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน บุคลิกภาพประเภทนี้จึงอาจส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม ในการทำงานได้ เช่น อาจก่อให้เกิดการแข่งขันกัน ภายในกลุ่มพนักงานความตึงเครียดและการขาด ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มพนักงานด้วยกัน

รายการอ้างอิง

- Christie, R., & Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Kumar, K., & Beyerlein, M. (1991). Construction and validation of an instrument for ingratiation behaviors in organizational settings. *Journal of Applied Psychology, 76*, 619-627.
- Machiavelli, N. (1950). *The prince and the discourses* (L. Ricci & C. E. Detmold, Trans.). New York: The Modern Library.
- O'Connor, E. M., & Simms, C. M. (1990). Self-revelation as manipulation: The effects of sex and Machiavellianism on self-disclosure. *Social Behavior and Personality, 18*, 95-100.
- Pandey, J., & Rastogi, R. (1979). Machiavellianism and ingratiation. *Journal of Social Psychology, 108*, 221-225.

อิทธิพลของความหลงตัวเองและความใกล้ชิดสนิทสนมต่อความเต็มใจที่จะเสียสละและความพึงพอใจในความสัมพันธ์

นิภาพร รุจิพิพัฒน์กุล

ผศ. ดร. กัตนางค์ มณีศรี

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความเป็นปัจเจกนิยมสูง จึงเป็นการยากที่บุคคลจะเต็มใจเสียสละให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือใครสักคนโดยไม่คาดหวังผลประโยชน์ใดกับตนเอง แต่ถ้าเป็นการเสียสละให้แก่คนที่รักแล้ว คนเราจะมีใจเต็มใจมากขึ้นเพียงใดที่จะเสียสละบางสิ่งบางอย่างเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับคนที่รักไว้ โดยเฉพาะหากบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง (Narcissism) ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่พบได้มากในสังคมเมืองที่คนมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง โดยคนหลงตนเองเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องการความสนใจและการยกย่องชื่นชมจากผู้อื่น เห็นแก่ตนเองเป็นใหญ่ และมักจะมองว่าตนเองดีและเหนือกว่าผู้อื่น นอกจากนี้ คนหลงตนเองยังมองความรักว่าเปรียบเสมือนการเล่นเกม จึงมักเห็นว่าบุคคลนั้นไม่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เปลี่ยนคู่รักบ่อย และมีความผูกมัดกับคู่รักต่ำ

ความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเสียสละ และมีส่วนสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเสียสละและความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักได้ เพราะความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นบ่อเกิดแห่งความรัก ซึ่งอาจทำให้คนเห็นแก่ตัวกลายเป็นคนที่เสียสละได้ นอกจากนี้ ความใกล้ชิดสนิทสนมยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในความสัมพันธ์ โดยเป็นส่วนประกอบของคุณภาพของความสัมพันธ์ (Relationship quality) ดังนั้น การวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักจึงสามารถวัดได้จากความใกล้ชิดสนิทสนมเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทดสอบอิทธิพลของบุคลิกภาพแบบหลงตนเองและความใกล้ชิดสนิทสนมต่อความเต็มใจที่จะเสียสละและความพึงพอใจในความสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

บุคคลทั่วไปที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี จำนวน 473 คน และเป็นบุคคลที่มีแฟนหรือสมรสแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรการวัดความหลงตนเอง ซึ่งปรับปรุงจากมาตรการวัดความหลงตนเองที่พรสวรรค์ ตัน โชติศรีนันท์ (2547) พัฒนาจากมาตรการวัดความหลงตนเอง (The Narcissistic

Personality Inventory หรือ NPI) ของ Raskin และ Terry (1988)

2. มาตรการวัดความใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากมาตรการวัดความใกล้ชิดสนิทสนมทางสังคม (The Miller Social Intimacy Scale หรือ MSIS) ของ Miller และ Lefcourt (1982 อ้างถึงใน Bruce, Flora, & Stacey, 2004)

3. มาตรการวัดความเต็มใจที่จะเสียสละ ซึ่งปรับปรุงขึ้นจากมาตรการวัดความเต็มใจที่จะเสียสละของ Van Lange, Rusbult, Drigotas, Arriaga, Witcher และ Cox (1997)

4. มาตรการวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ซึ่งได้นำมาตรที่วารีนา เทพยายน (2542) พัฒนาจากมาตรการวัดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (Relationship Assessment Scale หรือ RAS) ของ Hendrick ที่พัฒนาขึ้นเมื่อปี 1988

ผลการวิจัย

1. คนที่หลงตนเองต่ำ เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูง จะมีความเต็มใจที่จะเสียสละมากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่คนที่หลงตนเองสูง เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงจะมีความเต็มใจที่จะเสียสละไม่แตกต่างจากเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

2. คนที่หลงตนเองต่ำมีความเต็มใจที่จะเสียสละไม่แตกต่างจากคนที่หลงตนเองสูงอย่างมีนัยสำคัญ

3. คนที่หลงตนเองต่ำ เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงทำให้มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .001 และคนที่หลงตนเองสูง เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงทำให้มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .001

4. คนที่หลงตนเองต่ำมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ไม่แตกต่างจากคนที่หลงตนเองสูงอย่างมีนัยสำคัญ

การอภิปรายผล

คนที่หลงตนเองต่ำ เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงทำให้มีความเต็มใจที่จะเสียสละมากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำ ทั้งนี้ เมื่อไม่มีอิทธิพลของความหลงตนเองมาประกอบเป็นเรื่องปกติที่บุคคลที่มีความรักและความใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักจะรู้สึกดีซึ่งและเกิด

ความเต็มใจที่จะเสียสละเพื่อคงความสัมพันธ์ที่มีไว้ให้ยืนนาน ตามหลักของทฤษฎีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence Theory) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เมื่อมีสถานการณ์ที่เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างคู่รัก บุคคลจำเป็นต้องเลือกสถานการณ์ที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ผลการศึกษาระดับปริญญาจะพบว่า คนที่หลงตนเองสูง เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงจะมีความเต็มใจที่จะเสียสละไม่แตกต่างจากเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความเต็มใจที่จะเสียสละซึ่งจำแนกตามระดับความหลงตนเองและระดับความใกล้ชิดสนิทสนมกลับพบว่า คนที่หลงตนเองสูง เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำมีแนวโน้มที่จะมีคะแนนความเต็มใจที่จะเสียสละมากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูง นอกจากนี้ ยังพบผลการวิเคราะห์เพิ่มเติมคือ เมื่อพิจารณาที่ระดับความใกล้ชิดสนิทสนมต่ำ พบว่าคนที่หลงตนเองสูงมีคะแนนความเต็มใจที่จะเสียสละ ($M = 2.92$) มากกว่าคนที่หลงตนเองต่ำ ($M = 1.48$) แม้แต่ผลการศึกษาข้อที่ 2 ก็พบว่า คนที่หลงตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะมีคะแนนความเต็มใจที่จะเสียสละมากกว่า ($M = 2.53$) คนที่หลงตนเองต่ำ ($M = 1.99$) ผลดังกล่าวอธิบายได้จากลักษณะบุคลิกภาพของคนหลงตนเองซึ่งชอบแสดงออกเวลาปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเองสูง และดูแลใส่ใจในรูปลักษณะภายนอกของตน มีความพร้อมที่จะแสดงถึงความเป็นผู้นำและกล้าแสดงออกถึงความสามารถ ทำให้บุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนหลงตนเองมักจะมีภาวะประทับใจและรู้สึกชื่นชมในระยะเริ่มแรก จากการศึกษาในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในสถานะแฟนมากกว่าคู่สมรส จึงมีความเป็นไปได้ที่ระยะเวลาในความสัมพันธ์นั้นไม่ยาวนานนัก ทำให้คนที่หลงตนเองยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคู่รักต่ำ จึงมีความเป็นไปได้ที่คนหลงตนเองต้องการสร้างความประทับใจและโอ้อวดตนเองให้เป็นที่ประทับใจแก่คู่รัก เพื่อให้คู่รักนั้นรู้สึกยกย่องและชื่นชมตนเป็นการตอบแทน นอกจากนี้ อัตมโนทัศน์ที่เป็นรากฐานสำคัญของความหลงตนเอง คือ การรู้สึกว่าตนยิ่งใหญ่ นั่นก็มีความเปราะบาง และความอ่อนแอในจิตใจซึ่งอาจเป็นแรงผลักดันให้คนหลงตนเองแสวงหาการยืนยันตนเองจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาคุณค่าและความยิ่งใหญ่ในตนเองไว้ และคนที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับคนหลงตนเอง คือ ผู้ที่จะช่วยยืนยันอัตลักษณ์ของคนหลงตนเอง จึงเป็นไปได้ว่าเมื่อมีความใกล้ชิดกับคู่รักต่ำ คนที่หลงตนเองสูงจึงจำเป็นต้องทำให้คู่รักเกิดความประทับใจและความพึงพอใจผ่านการแสดงความเต็มใจที่จะเสียสละ เพื่อสร้างความสนิทสนมให้มากขึ้น เพื่อให้คู่รักยกย่องชื่นชม และทำให้คนคงอัตลักษณ์ของความเป็นคนหลงตนเองเอาไว้ได้ ดังนั้น เมื่อคนที่หลงตนเองสูงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับคู่รักสูงแล้ว ความเต็มใจที่จะเสียสละจึงเกิดขึ้นน้อยกว่าเพราะคู่รักของคนหลงตนเองนั้นอาจรับรู้แล้วว่า คนที่หลงตนเองนั้นเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับตนเองมากจน

เกินจริง มองว่าตนเองดีกว่าคู่รัก และในความเป็นจริงแล้วไม่ได้เห็นคุณค่าของคู่รักมากไปกว่าที่จะเป็นผู้ที่จะมาช่วยส่งเสริมคุณค่าให้กับตนเอง คู่รักของคนที่หลงตนเองอาจเกิดความรู้สึกยกย่องชื่นชม และมีความพึงพอใจน้อยลง เมื่อคนหลงตนเองรู้สึกว่าบุคคลที่เคยยืนยันอัตลักษณ์ของตนได้เปลี่ยนไป จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความประทับใจอีก จึงอาจทำให้คนที่หลงตนเองสูงแสดงความเต็มใจที่จะเสียสละลดลงได้

สำหรับคนที่หลงตนเองต่ำ เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงทำให้มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำ เพราะเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมสูง ด้วยความรู้สึกที่ลึกซึ้ง เข้าอกเข้าใจ และไว้วางใจต่อกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกดีๆ ต่อกัน บุคคลย่อมเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้กลับพบด้วยว่า คนที่หลงตนเองสูง เมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูงจะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าเมื่อใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักต่ำ และผลการศึกษาข้อที่ 4 แม้จะพบว่าคนที่หลงตนเองต่ำมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ไม่แตกต่างจากคนที่หลงตนเองสูง แต่เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตกลับพบว่า คนที่หลงตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะมีคะแนนความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าคนที่หลงตนเองต่ำ ทั้งๆ ที่คนหลงตนเองควรมีรูปแบบความรักแบบเล่นเกม ซึ่งมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ ผลการวิจัยนี้ สามารถอธิบายได้ว่า คนหลงตนเองนั้นมีภาพลวงตาทางบวกเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งภาพลวงตาทางบวกนี้สามารถแผ่ขยายจากเรื่องของตนเองไปสู่เรื่องของกรณีปฏิบัติสัมพันธ์กับคู่รักได้ เพราะบุคลิกภาพส่วนหนึ่งของคนหลงตนเอง คือ การคิดว่า ความรักของตนเป็นความรักที่สมบูรณ์แบบความสัมพันธ์ของตนกับคู่รักนั้นดีกว่าผู้อื่นๆ เพื่อรักษาคุณค่าของตนเองเอาไว้ ทั้งนี้ในความเป็นจริง คู่รักของคนหลงตนเองอาจไม่ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคนหลงตนเองนั้นดีเหมือนที่อีกฝ่ายคิด แต่คนหลงตนเองก็ยังบิดเบือนความจริงในเรื่องของความสัมพันธ์ เพื่อด้านทานสิ่งที่จะมาลดคุณค่าของตนเอง และรักษาความรู้สึกเหนือกว่าและคงความรู้สึกว่าตนยิ่งใหญ่ไว้ ดังนั้น ingsรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมกับคู่รักสูง คนหลงตนเองสูงจึงยังมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนที่หลงตนเองสูงมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าคนที่หลงตนเองต่ำคือคนหลงตนเองมักมีสุขภาพจิตที่ดี มองโลกในแง่ดี และมีความสามารถในการปรับตัว เพราะมีงานวิจัยที่พบว่า ความหลงตนเองมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพจิตและสุขภาพภาวะการครองคู่ และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล ความหดหู่และซึมเศร้า องค์ประกอบทางด้านของความหลงตนเอง เช่น การหลงใหลตนเองและการชื่นชมตนเองนั้นยังมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการปรับตัว จากงานวิจัยนี้จึงช่วยยืนยันว่า คนที่หลงตนเองไม่มีความวิตก

กังวลในเรื่องของความสัมพันธ์ และมีความพร้อมที่จะ
ต้านทานความสงสัยใดๆ ก็ตามที่จะมาทำให้ความรู้สึกถึง
ความยิ่งใหญ่ของตนนั้นลดลง

รายการอ้างอิง

พรสวรรค์ ดัน โชติศรีนนท์. (2547). *อิทธิพลของ*

บุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่อความพึงพอใจแบบ
โรแมนติก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา
วิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วาริน เทพายน. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ*
บุคลิกภาพความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับรูปแบบ
ความรักของคู่รัก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา
วิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

Campbell, W. K., Foster, C. A., & Finkel, E. J. (2002).
Does self-love lead to love for others? A story of
narcissistic game playing. *Journal of Personality and*
Social Psychology, 83, 340-354.

Raskin, R., & Terry, H. (1988). A principal-components
analysis of the Narcissistic Personality Inventory and
further evidence of its construct validity. *Journal of*
Personality and Social Psychology, 54, 890-902.

Van Lange, P. A. M., Rusbult, C. E., Drigotas, S. M.,
Arriaga, X. B., Witcher, B. S., & Cox, C. L. (1997).
Willingness to sacrifice in close relationships.
Journal of Personality and Social Psychology, 72,
1373-1395.

ความขัดแย้งในการติดต่อสื่อสารในการทำงานของผู้ควบคุมจราจรทางอากาศไทย

จักรกฤษณ์ ออลพงศ์

ผศ. ดร. พรรณระพี สุทธิวรณ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องการสื่อสารในการทำงานนั้นปรากฏชัดเจนในหมู่ผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศไทยว่ามีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพอาจนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยในการบินของอากาศยานต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต ดังเช่นในงานวิจัยที่รายงานว่า 70% ของอุบัติเหตุทางการบินเกิดจากความผิดพลาดในการสื่อสารของบุคลากรด้านการบิน (Lautman & Gallimore, 1987) ในฐานะพนักงานของบริษัทวิทยุการบินฯ ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศอาวุโส ผู้วิจัยได้ติดตามปัญหาการสื่อสารในการทำงานที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด และมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงานของผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศไทย เนื่องจากความขัดแย้งนี้ถือเป็นปัญหาสำคัญ แต่ยังไม่มีการเก็บข้อมูลหรือการศึกษาอย่างเป็นระบบ การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเบื้องต้น (Preliminary study) เพื่อนำไปสู่การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยแก้ไขปัญหาคือการสื่อสารในการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทของวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดระบบการจราจรทางอากาศในเขตประเทศไทยเป็นไปด้วยความสะดวปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงานของผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศ ได้แก่ การรับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงาน ทักษะการฟัง และรูปแบบการจัดการกับความขัดแย้ง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการฟังและการรับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงานของผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟัง และรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศที่มีเพศและอายุการทำงานต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศเขตประชิดสนามบิน (Approach Control-APP)
 - ผู้ที่มีอายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี แบ่งเป็นชาย 10 คน และหญิง 10 คน
 - ผู้ที่มีอายุการทำงานสูงกว่า 10 ปี แบ่งเป็น ชาย 10 คน และหญิง 10 คน
2. ผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศตามเส้นทางบิน (Area Control Centre-ACC)
 - ผู้ที่มีอายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี แบ่งเป็นชาย 10 คน และหญิง 10 คน
 - ผู้ที่มีอายุการทำงานสูงกว่า 10 ปี แบ่งเป็นชาย 10 คน และหญิง 10 คน

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ แบ่งเป็นเพศชายและหญิง และอายุการทำงาน ซึ่งแบ่งเป็นต่ำกว่า 10 ปีและสูงกว่า 10 ปี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ความขัดแย้ง รูปแบบการจัดการกับความขัดแย้ง และทักษะการฟัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและการรับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. แบบวัดรูปแบบการจัดการกับความขัดแย้ง ซึ่งผู้วิจัยแปลมาจากแบบสอบถามภาษาอังกฤษ
3. แบบวัดทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ (The Effective Listening Scale) ซึ่งผู้วิจัยแปลมาจากแบบสอบถามภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยติดต่อกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ และขอความร่วมมือในการนัดสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยอธิบายหัวข้อการวิจัยพร้อมทั้งตอบข้อซักถามของกลุ่มตัวอย่างโดยละเอียด จากนั้น จึงให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามโดยมีผู้วิจัยอยู่ด้วยเพื่ออธิบายข้อสงสัยในการตอบ
3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การรับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงานของตนเอง (n = 80)

		มีการรับรู้ความขัดแย้ง		ไม่มีการรับรู้ความขัดแย้ง	
		จำนวนคน	%	จำนวนคน	%
อายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี	ชาย	19	23.75	1	1.25
	หญิง	16	20.00	4	5.00
	รวม	35	52.24	5	7.46
อายุการทำงานสูงกว่า 10 ปี	ชาย	16	20.00	4	5.00
	หญิง	16	20.00	4	5.00
	รวม	32	47.76	8	11.94
รวมทั้งหมด		67	83.75	13	16.25

ตารางที่ 2 รูปแบบการจัดการความขัดแย้ง 3 รูปแบบ แยกตามเพศและอายุการทำงาน

	การประนีประนอม		การยอมตาม		การให้ความร่วมมือ	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ชาย	16	41.03	6	15.38	17	43.59
หญิง	14	48.28	3	10.34	12	41.38
อายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี	14	38.89	5	13.89	17	47.22
อายุการทำงานสูงกว่า 10 ปี	16	50.00	4	12.50	12	37.50

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการความขัดแย้งระหว่างเพศและอายุการทำงาน

	การประนีประนอม	การยอมตาม	การให้ความร่วมมือ	X ²
ชาย (n = 39)	16	6	17	5.69
หญิง (n = 29)	14	3	12	7.10*
อายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี (n = 36)	14	5	17	6.50*
อายุการทำงานสูงกว่า 10 ปี (n = 32)	16	4	12	7.00*

* $p < .05$

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการฟัง ในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุการทำงานต่ำกว่าและสูงกว่า 10 ปี

อายุการทำงาน	ชาย			หญิง			รวม		
	n	M	SD	n	M	SD	n	M	SD
อายุ > 10 ปี	16	83.06	7.66	16	84.13	7.45	32	83.59	7.45
อายุ < 10 ปี	19	82.58	5.38	16	86.00	7.14	35	84.14	6.39
รวม	35	82.80	6.43	32	85.06	7.24	67	83.88	6.87

ตารางที่ 5 ความแปรปรวนสองทางของทักษะการฟังของกลุ่มตัวอย่างผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศ (n = 67)

Source	df	SS	MS	F	p
เพศ	1	83.71	83.71	1.76	0.19
อายุการทำงาน	1	8.06	8.06	0.17	0.68
เพศ x อายุการทำงาน	1	23.17	23.17	0.49	0.49
ค่าผิดพลาด	63	2997.32	47.58		

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงานและทักษะการฟังของกลุ่มตัวอย่าง (n = 67)

	การรับรู้ความขัดแย้ง	ทักษะการฟัง
การรับรู้ความขัดแย้ง		
ทักษะการฟัง	-0.29*	

* $p < .05$

การอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารระหว่างการทำงาน โดยพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งนี้มีที่มาจากลักษณะการใช้น้ำเสียงที่ไม่สุภาพและการใช้อารมณ์ในการสื่อสาร ทั้งนี้ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อมีความขัดแย้งในการสื่อสารก็คือ ความรู้สึกหงุดหงิด ส่วนการปฏิบัติตนเมื่อเกิดความขัดแย้งนั้น กลุ่มตัวอย่างมักจะไม่ได้ตอบ และปรึกษากับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาในการหาหนทางแก้ไขปัญหา

ในส่วนของทักษะการฟังนั้นพบว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการฟังของกลุ่มตัวอย่างผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศมีค่าเท่ากับ 83.88 ซึ่งตามเกณฑ์วัดทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพของ Burley-Allen (1995) นั้นถือว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (Fair) ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการฟังและการรับรู้ความขัดแย้งในการสื่อสารในการทำงานนั้น พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบ ซึ่งยังต้องทำความเข้าใจประเด็นนี้เพิ่มเติมต่อไป

ในส่วนของรูปแบบการจัดการกับความขัดแย้งนั้น จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จัดการความขัดแย้งแบบการประนีประนอมและรูปแบบให้ความร่วมมือ ทั้งนี้ ไม่พบความแตกต่างในการจัดการความขัดแย้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีอายุการทำงานต่างกัน ในขณะที่พบความแตกต่างนี้ต่างกันกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีอายุการทำงาน

รายการอ้างอิง

De Janasz, S. C., Dowd, K. O., & Schneider, B. Z. (2002). *Interpersonal skills in Organization*. New York: Mc Graw-Hill.

ความเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดในเด็กอายุ 3-5 ปี

วรัญญา ทรัพย์ยืนยง

รศ. ดร. เพ็ญพิไล ฤทธาคนนนท์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความเชื่อและความปรารถนาเป็นส่วนหนึ่งในทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ (Theory of mind) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ โดยอาศัยสิ่งที่อยู่ภายในอันได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความปรารถนา และความตั้งใจ โดยเด็กจะมีความสามารถในการเข้าใจความปรารถนา และความเชื่อที่ผิดเพิ่มขึ้นตามลำดับพัฒนาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจเรื่องความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดของเด็กไทยอายุระหว่าง 3-5 ปี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายและหญิงอายุระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 60 คน โดยแบ่งออกเป็นเด็กอายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี กลุ่มละ 20 คน

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ อายุ 3 ระดับ
2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ คะแนนความสามารถในการเข้าใจความปรารถนา และคะแนนความสามารถในการเข้าใจความเชื่อที่ผิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรื่องประกอบหุ่นมือจำนวน 6 เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสิ่งของ 2 เรื่อง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสถานที่ 2 เรื่อง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนตัว

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n) ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และผลการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) ของคะแนนความสามารถในการเข้าใจความปรารถนาและความสามารถในการเข้าใจความเชื่อที่ผิดในเด็กอายุ 3-5 ปี (กลุ่มอายุละ 20 คน)

ความสามารถ	3 ปี		4 ปี		5 ปี		$F(2,57)$
	M	SD	M	SD	M	SD	
ความปรารถนา	2.10	2.40	7.70	2.22	8.65	3.06	37.33*
ความเชื่อที่ผิด	0.30	0.80	4.65	3.16	7.65	3.80	32.62*

* $p < .05$

แทนของสิ่งของ 2 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงและสร้างเพิ่มเติมจากงานวิจัยของ Ziv and Frye (2003)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การทดลองแบ่งออกเป็น 2 ช่วง โดยมีระยะห่างกัน 1 สัปดาห์ ในแต่ละช่วงผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยเล่าเรื่อง 3 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสิ่งของ การเปลี่ยนสถานที่ และการเปลี่ยนตัวแทนของสิ่งของ จากนั้น ผู้วิจัยจึงถามคำถามเด็กจากเรื่องเล่าเรื่องละ 4 ข้อ แบ่งออกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความปรารถนา 2 ข้อ และเกี่ยวกับความเชื่อที่ผิด 2 ข้อ โดยในกลุ่มตัวอย่างครั้งหนึ่งจะเริ่มถามด้วยคำถามความปรารถนาก่อน และในกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่งจะเริ่มถามด้วยคำถามความเชื่อที่ผิดก่อน เพื่อให้เกิดความสมดุลในการทดลอง

2. ผู้วิจัยให้คะแนนการตอบคำถามของเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และนำคะแนนที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. One-way ANOVA ศึกษาความแปรปรวนของข้อมูลในเรื่องอายุ (3 ปี 4 ปี และ 5 ปี) ตามความสามารถในการเข้าใจความปรารถนาและความสามารถในการเข้าใจความเชื่อที่ผิด
2. t -test เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจความปรารถนา และความสามารถในการเข้าใจความเชื่อที่ผิดในเด็กที่มีระดับอายุเดียวกัน

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนเฉลี่ยจากการตอบคำถามในเรื่องการเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ ในขณะที่เด็กที่มีระดับอายุเดียวกันนั้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยการตอบคำถามในเรื่องการเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดมีค่าใกล้เคียงกันในเด็กอายุ 5 ปี โดยจากผลการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวพบความแตกต่างระหว่างอายุในการเข้าใจความปรารถนา ($F(2, 57) = 37.33, p < .05$) และความเข้าใจความเชื่อที่ผิด ($F(2, 57) = 32.62, p < .05$) ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบภายหลังด้วยวิธีของ Tukey HSD ซึ่งได้ผลตามตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบรายคู่ (Post-Hoc Comparison) ของคะแนนที่ได้จากความเข้าใจความปรารถนาในเด็กอายุ 3-5 ปี ด้วยวิธีของ Tukey HSD

อายุ	3 ปี	4 ปี	5 ปี
3 ปี		-5.60*	-6.55*
4 ปี			-0.95
5 ปี			

* $p < .05$

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบรายคู่ (Post-Hoc Comparison) ของคะแนนที่ได้จากความเข้าใจความเชื่อที่ผิดในเด็กอายุ 3-5 ปี ด้วยวิธีของ Tukey HSD

อายุ	3 ปี	4 ปี	5 ปี
3 ปี		-4.35*	-7.35*
4 ปี			3.00
5 ปี			

* $p < .05$

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยสถิติ Tukey HSD พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความปรารถนาของเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปี ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความปรารถนาของเด็กอายุ 3 ปี น้อยกว่าเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความเชื่อที่ผิดของเด็กอายุ 3 ปี น้อยกว่าของเด็กอายุ 4 ปี และน้อยกว่าของเด็กอายุ 5 ปี ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจความปรารถนาและความเข้าใจความเชื่อที่ผิดภายในกลุ่มอายุเดียวกัน โดยใช้สถิติ dependent t-test

อายุ (ปี)	ความปรารถนา		ความเชื่อ		t (19)
	M	SD	M	SD	
3	2.10	2.40	0.30	0.80	-3.76***
4	7.70	2.22	4.65	3.16	-4.75***
5	8.60	3.06	7.65	3.80	-1.91

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 4 พบว่า เด็กอายุ 3 ปี มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความปรารถนาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความเชื่อที่ผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กอายุ 4 ปี มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความปรารถนาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความเชื่อที่ผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กอายุ 5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความปรารถนาและคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจความเชื่อที่ผิดไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้ เด็กจะมีความสามารถในการเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดได้ ต้องตอบคำถามได้ถูกต้อง 9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน หรือ 75% ของคะแนนรวม ตามเกณฑ์ของ Piaget (1965) แต่พบว่าคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดยังไม่ถึง 75% ในเด็กทั้งสามระดับอายุ จึงถือว่าเด็กไทยในระดับอายุที่ต่ำกว่า 5 ปียังไม่แสดงความสามารถในการเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดตามเกณฑ์ของ Piaget แต่ถือได้ว่าเด็กเริ่มแสดงความสามารถในการเข้าใจความปรารถนาเมื่ออายุ 4 ปี และเริ่มแสดงความสามารถในการเข้าใจความเชื่อที่ผิดเมื่ออายุ 5 ปี นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าพัฒนาการความเข้าใจความปรารถนาและความเชื่อที่ผิดเพิ่มขึ้นตามระดับอายุของเด็ก

รายการอ้างอิง

- Piaget, J. (1965). *Judgment and reasoning in the child* (4th ed.). London: Lowe & Brydone.
- Ziv, M., & Frye, D. (2003). The relation between desire and false belief in children's theory of mind: No satisfaction? *Developmental Psychology, 39*, 859-876.

การเปรียบเทียบความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณะและ การประเมินตนเองเสมือนวัตถุของสตรีไทยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

พรรณวิภา แสงเดือนฉาย

อาจารย์ ดร. กุลยา พิธิษฐสังฆการ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ตามปกติแล้ว สตรีจะใส่ใจกับรูปลักษณะภายนอกเป็นพิเศษ สังคมเองก็คาดหวังว่าสตรีจะมีรูปลักษณะที่สวยงามด้วย ซึ่งค่านิยมเรื่องความงามของสตรีนั้น จะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ในปัจจุบันค่านิยมความงามของสตรีนั้นคือ การที่มีรูปร่างผอมบางดังที่ปรากฏในสื่อต่างๆ การที่สื่อนำเสนอรูปร่างสตรีที่ผอมบางลงเรื่อยๆ ทั้งที่รูปร่างของสตรีทั่วไปนั้นมีขนาดใหญ่ขึ้น ทำให้สตรีส่วนใหญ่เกิดความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะของตนเอง (Tiggemann & Lynch, 2001)

นอกจากสื่อแล้ว การประเมินตนเองเสมือนวัตถุทางเพศ (Fredrickson & Roberts, 1997) ยังมีส่วนทำให้สตรีให้ความสำคัญกับเรื่องของรูปลักษณะเป็นพิเศษ การประเมินในลักษณะนี้ ทำให้คุณค่าของสตรีขึ้นอยู่กับรูปลักษณะภายนอก และมีผลให้สตรีรับรู้ตนเองเป็นเสมือนวัตถุที่ให้ผู้อื่นพิจารณาและประเมินคุณค่าจากบุคลิกลักษณะภายนอก การประเมินค่าของสตรีในลักษณะนี้มีผลเสียในด้านต่างๆ ต่อสตรีอย่างมาก

แต่อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับความสวยงาม และการประเมินค่าของสตรีจากรูปลักษณะภายนอกนั้น อาจเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของสตรี กล่าวคือ เมื่ออายุมากขึ้น สตรีจะหันมาสนใจเรื่องอื่นที่นอกเหนือจากรูปลักษณะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สังคมจึงให้ความสำคัญกับรูปลักษณะของสตรีวัยรุ่นซึ่งอยู่ในวัยเจริญพันธุ์เป็นพิเศษ ในส่วนของสตรีที่มีอายุมาก การให้ความสำคัญกับรูปลักษณะจึงน่าจะลดลง นอกเหนือจากอิทธิพลทางสังคมแล้วการลดลงของการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะ ยังน่าจะเป็นผลจากการปรับตัวรับความเสื่อมถอยของรูปลักษณะอันเป็นผลจากอายุที่เพิ่มขึ้นด้วย (Tiggemann, 2004)

เนื่องจากงานวิจัยเปรียบเทียบการรับรู้และให้ความสำคัญกับรูปลักษณะของสตรีในช่วงวัยต่างๆ นั้นมักจัดทำขึ้นในสังคมตะวันตก จึงเป็นที่น่าสนใจว่าการรับรู้และให้ความสำคัญนี้ จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันในสังคมตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยหรือไม่ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความคาดหวังในสังคมสูงเป็นพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณะและการประเมินตนเอง

เสมือนวัตถุของสตรีไทยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มสตรีวัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18–22 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน รวม 3 แห่ง
2. กลุ่มสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุระหว่าง 30–35 ปี ในสาขาวิชาชีพต่างๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความงามและสมรสแล้ว
3. กลุ่มสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุระหว่าง 40–45 ปี ในสาขาวิชาชีพต่างๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความงามและสมรสแล้ว

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ช่วงวัย 3 ช่วงวัย คือช่วงวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณะ และการประเมินตนเองเสมือนวัตถุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และมาตรวัดเฉพาะด้าน ได้แก่

- 2.1 มาตรวัดความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะของ Mezzio (1999) ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย กุลยา เดชอิทธิรัตน์ และอนันต์ สักดิ์วีระวิทย์ (2547)
- 2.2 มาตรวัดการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะของ Ricciardelli & McCabe (2000)
- 2.3 มาตรวัดการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของ McKinley & Hyde (1996)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจริงด้วยตนเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวัดเป็นรายบุคคล

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

	แหล่งความแปรปรวน						
	SS		df		MS		F
	ระหว่างกลุ่ม	ภายในกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	ภายในกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	ภายในกลุ่ม	
ความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะ	365.38	15977.07	2	305	182.69	52.38	3.49*
การให้ความสำคัญกับรูปลักษณะ	100.78	4442.79	2	305	50.39	14.57	3.46*
การสำรวจรูปลักษณะของตนเอง	324.5	11115.93	2	305	162.25	36.45	4.45*
การประเมินตนเองเหมือนวัตถุ							
- ความรู้สึกอับอายในรูปลักษณะของตนเอง	113.48	12301.44	2	305	56.74	40.33	1.41
- ความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมรูปลักษณะของตนเอง	86.93	11217.49	2	305	43.47	36.78	1.18

* $p < .05$

ผลการวิจัยแสดงว่า

1. กลุ่มตัวอย่างสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลางมีคะแนนความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะของตนเองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. กลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนการสำรวจรูปลักษณะของตนเองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ไม่พบความแตกต่างของคะแนนความรู้สึกอับอายในรูปลักษณะของตนเองและความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมรูปลักษณะของตนเองในกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม

การอภิปรายผล

ในส่วนของระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีค่าเฉลี่ยคะแนนความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ แม้ผลการศึกษาระบุว่าวัยรุ่นน่าจะเป็นวัยที่มีความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะที่สุด แต่ก็อาจอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่เข้าร่วมการศึกษานี้ อาจยังอยู่ในช่วงต้นของระยะการทำงาน ซึ่งในปัจจุบันรูปลักษณะมีความสำคัญต่อความสำเร็จไม่น้อย นอกจากนั้น แม้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นสตรีที่สมรสแล้ว แต่เมื่อคำนึงถึงอายุเฉลี่ยในการสมรสที่เพิ่มขึ้นของสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ยังน่าที่

จะอยู่ในช่วงต้นของชีวิตสมรสหรือเพิ่งจะมีบุตรซึ่งอาจจะทำให้ต้องดูแลเอาใจใส่รูปลักษณะของตนเองเป็นพิเศษและการเอาใจใส่ที่นี้จะทำให้มีโอกาสในการเห็นถึงข้อบกพร่องของร่างกายตนเอง และเกิดความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะตามมา

การที่กลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายในการศึกษาครั้งนี้มีค่าเฉลี่ยคะแนนความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนั้น ยังอาจมีที่มาจากการศึกษาครั้งนี้มีเวลาของข้อมูลตัวอย่างเป็นพิเศษ แม้ว่าค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีมวลกายของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะอยู่ในเกณฑ์ปกติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างวัยอื่นๆ แต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายถึงร้อยละ 49.5 ที่มีค่าดัชนีมวลกายต่ำกว่ามาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงอาจมีระดับความไม่พึงพอใจในรูปลักษณะต่ำกว่ากลุ่มสตรีวัยรุ่นตอนปลายโดยทั่วไป

ในส่วนของการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายมีค่าเฉลี่ยคะแนนการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่อย่างไรก็ตาม ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะในกลุ่มตัวอย่างสตรีวัยรุ่นตอนปลายและสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

การลดการให้ความสำคัญกับรูปลักษณะของสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลางนั้นอาจนับเป็นการปรับตัวรับความเสื่อมถอยของรูปลักษณะของตนเอง เพื่อลดความคับข้องวิตกกังวลใจอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้นี้ นอกจากนั้น ในวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ยังเป็นวัยที่สตรีหลายคนลงหลักปักฐานเสริมสร้างความเป็นมั่นคงให้แก่

ครอบครัวและหน้าที่การงานของตนจนสำเร็จแล้ว สตรีเหล่านี้จึงอาจลดการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความมั่นคงนั้น นอกจากนั้น ความมั่นคงของครอบครัวและหน้าที่การงานยังอาจกลายเป็นที่มาของการตระหนักถึงคุณค่าในตนเองของสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ในขณะที่สตรีวัยรุ่นยังคงใช้รูปลักษณ์เป็นที่มาของการตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ในส่วนของสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนั้นยังอยู่ในระยะต้นของการทำงาน รูปลักษณ์มีส่วนสำคัญในความสำเร็จ นอกจากนั้นสตรีวัยนี้ยังขาดโอกาสในการที่จะประสบความสำเร็จในแง่มุมอื่นๆ อย่างชัดเจนดังเช่นสตรีวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง จึงอาจยังคงให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ในระดับใกล้เคียงกับสตรีวัยรุ่น

ท้ายที่สุดในส่วนของการเปรียบเทียบการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของสตรีทั้งสามช่วงวัยนั้น พบความแตกต่างเฉพาะในส่วนของการสำรวจรูปลักษณ์ของตนเองเท่านั้น แต่ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้สึกรับอายในรูปลักษณ์ของตนเองหรือและความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมรูปลักษณ์ของตนเอง ซึ่งผลการวิจัยในข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tiggemann & Lynch (2001) ที่รายงานว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่าจะสำรวจรูปลักษณ์ของตนเองมากกว่าสตรีที่มีอายุมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างนี้ในประเด็นของความรู้สึกรับอายในรูปลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ McKinley (2006) ที่ทำการศึกษายเปรียบเทียบการประเมินตนเองเสมือนวัตถุของกลุ่มตัวอย่างสตรีในระยะสิบเอ็ดปี เพื่อเปรียบเทียบว่าการประเมินนี้ลดลงเมื่อสตรีมีอายุเพิ่มขึ้นหรือไม่ ยังพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการสำรวจรูปลักษณ์ตนเองของกลุ่มตัวอย่างลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยในประเด็นของความรู้สึกรับอายในรูปลักษณ์ของตนเองและความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมรูปลักษณ์ของตนเอง ผลการศึกษานี้จึงอาจเชื่อมโยงได้กับการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ที่ต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ดังที่ได้อภิปรายไว้ในส่วนของการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ในข้างต้น

รายการอ้างอิง

- กุลยา เดชอิทธิรัตน์ และ อานนท์ สักดิ์วีระชัย. (2457) *Disorder Eating: An Initial Study in Thai Female Undergraduates*. การประชุมทางวิชาการครั้งที่ 4: เด็กกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Grogan, S. (1999). *Body Image: Understanding body dissatisfaction in men, women, and children*. London: Routledge.
- McKinley, N. M., & Hyde, J. S. (1996). The objectified body consciousness scale: Development and validation. *Psychology of Women Quarterly*, 20, 181-215.
- McKinley, N. M. (2006). The Developmental and cultural contexts of objectified body consciousness: A longitudinal analysis of two cohorts of women. *Developmental Psychology*, 42, 679-687.
- Moradi, B., Dirks, D., & Matteson, A. V. (2005). Roles of sexual objectification experiences and internalization of standards of beauty in eating disorder symptomatology: A test and extension of objectification theory. *Journal of Counseling Psychology*, 52(3), 420-428.
- Ricciardelli, L. A., & McCabe, M. P. (2002). Psychometric evaluation of the body change inventory: An assessment instrument for adolescent boys and girls. *Eating Behaviors*, 3, 45-59.
- Tiggemann, M., & Lynch, J. E. (2001). Body image across the life span in adult women: The role of self-objectification. *Developmental Psychology*, 32(2), 243-253.
- Tiggemann, M. (2004). Body image across the adult life span: Stability and change. *Body Image*, 1, 29-41.

ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวที่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติด

ของวัยรุ่นชายตอนกลางในกรุงเทพมหานคร

กาญจน์ ศรีโสภณ

รศ. ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและบริการ ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม โดยเฉพาะสังคมเมืองในปัจจุบันที่การดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับ การแข่งขัน ความช่วยเหลือระหว่างเพื่อนและญาติพี่น้อง ลดลง ชีวิตประจำวันมีแต่ความเคร่งเครียด พ่อแม่ไม่มี เวลาให้ลูก ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นจาก ครอบครัว กลายเป็นเยาวชนที่ขาดวุฒิภาวะและ ประสบการณ์ชีวิต จนหลายครั้งเยาวชนเหล่านี้ตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยใช้ยาเสพติด

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีผู้ติดยาเสพติดมากที่สุดเมื่อเทียบกับวัยอื่นๆ (ภาวิณี อยู่ประเสริฐ, 2540; นันทา ชัยพิพิธ พันธุ์, 2541) โดยสาเหตุของการติดยาเสพติดนั้น ร้อยละ 90 มาจากปัญหาด้านจิตใจและครอบครัว (ปรีชา วิทกโต และคณะ, 2540) ทั้งนี้ ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการใช้ ยาเสพติดของวัยรุ่นคือสภาพภายในครอบครัวและ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตร ลำดับการ เกิด อาชีพของบิดามารดา รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู สถานภาพการสมรสของบิดามารดา รายได้ของ ครอบครัว ปัญหาครอบครัว การใช้ยาเสพติดของบุคคล ในครอบครัว สภาพแวดล้อมบริเวณบ้าน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกปัจจัยด้านครอบครัวต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชาย ตอนกลางที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวที่สัมพันธ์กับ การติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 186 คน ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด อายุ 15-18 ปี ในโรงพยาบาลและศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดภาครัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า สถาบันชันัญญารักษ์ และศูนย์

ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดลาดหลุมแก้ว รวมทั้งสิ้น 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด อายุ 15-18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดสระเกษ โรงเรียนปทุมคงคา และโรงเรียนคุณนทีรุทธารามวิทยาคม รวมทั้งสิ้น 90 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ มีทั้งหมด 5 ตัวแปรหลัก ดังนี้

1. การทำหน้าที่ของครอบครัว
2. สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น พ่อและแม่อยู่ร่วมกันและพ่อแม่แยกกันอยู่
3. ลำดับการเกิด ซึ่งแบ่งออกเป็น ลูกคนแรก ลูกคนกลาง ลูกคนสุดท้องและลูกคนเดียว
4. จำนวนสมาชิกของครอบครัว
5. พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของพ่อแม่ ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบประเมินการทำหน้าที่ครอบครัวจุฬาลงกรณ์แฟมิลีอินเวนทอรี (Chulalongkorn Family Inventory: CFI)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 Wilks' Lambda เมื่อทำการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise)

ขั้นที่	ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda
1	สถานภาพการสมรสของพ่อแม่	.90**
2	การทำหน้าที่ของครอบครัว	.87**
3	ลูกคนสุดท้อง	.84*

* $p < .05$, ** $p < .01$

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ Canonical ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients) ของตัวแปร

ตัวแปรอิสระ	Function Coefficients
สถานภาพการสมรสของพ่อแม่	0.72
การทำหน้าที่ของครอบครัว	-0.49
ลูกคนสุดท้อง	0.43

ตารางที่ 3 ผลการคาดเดาในกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด และกลุ่มวัยรุ่นชายไม่ติดยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มที่พยากรณ์		
	วัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด	วัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด	รวม
วัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด	61 (63.5 %)	35 (36.5 %)	100 (n = 96)
วัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด	28 (31.1%)	62 (68.9 %)	100 (n = 96)
เปอร์เซ็นต์รวมของการพยากรณ์ถูกต้อง			66.1

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ การทำหน้าที่ของครอบครัว และลำดับการเกิด ที่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความแม่นยำในการคาดคะเนจำแนกกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้ถูกต้องร้อยละ 66.1

การที่สถานภาพการสมรสของพ่อแม่แบบแยกกันอยู่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางในกรุงเทพมหานครได้นั้นอาจอธิบายได้ด้วยทฤษฎี Structural-Function ของ Merton (1968) ที่ว่า หากโครงสร้างของครอบครัวผิดปกติ กล่าวคือ พ่อแม่เสียชีวิต หย่าร้าง แยกกันอยู่แล้ว จะส่งผลให้ครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เกิดความบกพร่องในการดูแลสมาชิก ทำให้สมาชิกมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยอื่นๆ เช่น ผลการวิจัยของ Friedman, Terras, & Glassman (2001) ที่พบว่า การแยกทางหรือการหย่าร้างกันของพ่อแม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การใช้ยาเสพติดของลูก และงานวิจัยอื่นๆ ที่รายงานผลคล้ายคลึงกัน (Atkinson, Richard, & Carlson,

2001; Schuster & Kilby, 1992; Reily, 1979; Baumrind, 1991; Stoker & Swadi, 1990; Isohanni et. al., 1991) และงานวิจัยของไทย (ประไพ ภาวะเกด, 2546;) ซึ่งพบว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมักมาจากครอบครัวที่มีปัญหา มีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ราบรื่น ทำให้รู้สึกว่าคุณเองไม่เป็นที่ต้องการไม่มีความหมายต่อครอบครัว

ในส่วนของการทำหน้าที่ของครอบครัวที่ช่วยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางในกรุงเทพมหานครนั้นอาจอธิบายตามแนวคิดของ McMaster ได้ว่า ครอบครัวเป็นระบบเปิด (Open system) ประกอบด้วยระบบย่อยต่างๆ และยังมีความสัมพันธ์กับระบบภายนอกอื่นๆ ถ้าระบบครอบครัวมีกระบวนการ (Process) ที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการหรือรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน ตาม McMaster Model of Family Functioning (MMFF) ซึ่งรวมถึงความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่นด้วย ดังงานวิจัยของพร้อมพันธ์ คุ่มเนตร (2546) ที่รายงานว่า การที่ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น ขาดการสื่อสาร มีความคาดหวังของบิดามารดาไม่เหมาะสม มีการเลี้ยงดูแบบตามใจ จะทำให้วัยรุ่นขาดความมั่นใจในตนเอง ถูกชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย และเมื่อมีปัญหาหรือเกิดความคับข้องใจจึงอาจพึ่งยาเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำเนา มากแบน (2542) ที่ว่าการปฏิบัติของครอบครัวด้านการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเสพยาบ้าของวัยรุ่น

ผลการวิจัยที่ว่าลำดับการเกิดช่วยทำนายพฤติกรรม การใช้ยาเสพติด ของวัยรุ่น ชายตอน กลาง ใน กรุงเทพมหานครนั้นอาจอธิบายได้ว่า ลำดับการเกิดมีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ และนำไปสู่พฤติกรรมต่างๆ รวมทั้งพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด อันเนื่องมาจากการที่พ่อแม่อาจให้ระดับความเอาใจใส่ต่างกัน ดังที่ Adler ได้รายงานว่า ลูกคนเล็กมักได้รับการตามใจจนเสียเด็กกลายเป็นเด็กมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทา ชัยพิชิตพันธ์ (2541) ที่พบว่าปัจจัยประการหนึ่งของการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาคือลำดับการเกิดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทิณี พันธวงศ์ (2543)

แต่อย่างไรก็ตาม ควรตระหนักว่าลูกคนเล็กบางคนก็สามารถปรับตัวได้ดีในสังคม ไม่มีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูของผู้ปกครองในการให้โอกาสแก่ลูกคนเล็กในการสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจในตนเอง อยู่ในระเบียบวินัยที่ดีด้วย

รายการอ้างอิง

- นนทา ชัยพิชิตพันธ์. (2541). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพ ภาวะเกตุ. (2546). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พร้อมพันธ์ คุ่มเนตร. (2546). การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของวัยรุ่นที่ติดยาแอมเฟตามีนในจังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลำเนา มากเบน. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว การปฏิบัติของครอบครัวกับลักษณะการเสพยาบ้าของวัยรุ่นที่เข้ารับการรักษาในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจิตเวช. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting styles on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence, 11*, 56-95.

ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการพนันของวัยรุ่นตอนปลายในกรุงเทพมหานคร

ภัทรพร แจ่มใส

รศ. ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต

รศ. ศิราภรณ์ ทับสายทอง

รศ. ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

การพนันนั้นมียุ่ในทุกสังคม ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา คู่กับมนุษย์มานานนับพันปี จนกลายเป็นวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการพนันนั้นไม่อาจทำร้ายใคร แต่จะนำไปสู่ปัญหาเมื่อบุคคลที่เล่นการพนันมีลักษณะดังที่ทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่าเป็นผู้รักความเสี่ยง (Risk-lovers) หรือทางจิตวิทยาเรียกว่าการติดการพนัน (Pathological gambling)

ในขณะที่ได้มีการพยายามจากหลายฝ่ายที่จะทำให้การพนันกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมายอีกครั้ง ดังสมัยรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีนโยบายให้การพนันลอตเตอรี่ 2 และ 3 ตัว เป็นสิ่งถูกกฎหมาย นับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2546 เป็นต้นมา โดยมีได้มีการกำหนดระดับอายุของผู้เล่นการพนันลอตเตอรี่ไว้ จึงเป็นการเพิ่มความเสี่ยงให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันมากขึ้น เพราะนอกจากสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ชอบเผชิญกับความเสี่ยงที่ไม่สามารถคาดเดาผลได้ได้แล้ว กฎหมายยังอนุญาตให้มีการเล่นการพนันประเภทนี้ได้ จึงเป็นที่น่าวิตกถึงความเสี่ยงในการเล่นการพนันของเยาวชนในชาติ จึงเป็นเหตุจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องหาทางป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชน โดยในการที่จะหาทางป้องกันได้นั้น จะต้องทราบถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเล่นการพนันเสียก่อน

การวิจัยครั้งนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการพนันของวัยรุ่นไทย ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญต่ออนาคตของประเทศในวันข้างหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมติดการพนันของวัยรุ่นตอนปลายในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 ในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในการกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,200 คน โดยนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้มีอายุระหว่าง 18 – 21 ปี

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ เพศ ผลการเรียน ตัวแบบพ่อแม่ ตัวแบบเพื่อนสนิท แหล่งของการควบคุมตน พฤติกรรมขาดการยั้งคิด ความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมติดการพนัน แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ติดการพนัน และไม่ติดการพนัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบทดสอบอำนาจควบคุมตนสำหรับเด็ก (Locus of Control Scale for Children: CNSIE) ของ Nowicki & Strickland (1973)
3. แบบทดสอบการมีพฤติกรรมขาดการยั้งคิด (Impulsiveness Questionnaire) ของ Eysenck (1972)
4. แบบทดสอบความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ (Sensation Seeking Scale) ของ Arnett (1994)
5. แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem Inventories: CSEI) ของ Coopersmith (2002)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จาก 6 มหาวิทยาลัยดังกล่าว ชั้นปีละ 50 คน รวมเป็นมหาวิทยาลัยละ 200 คน
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบทดสอบอำนาจควบคุมตน แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบทดสอบการมีพฤติกรรมขาดการยั้งคิด และแบบทดสอบความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ
3. จากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ติดการพนัน และกลุ่มที่ไม่ติดการพนัน โดยการแบ่งนี้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้ระบุไว้ล่วงหน้า
4. ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนแบบทดสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการติดการพนัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีการทางสถิติ โดยใช้สถิติร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์ผลโดยการจำแนกกลุ่ม

ผลการวิจัย

จากตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมด 8 ตัว ได้แก่ ผลการเรียน ตัวแบบพ่อแม่ ตัวแบบเพื่อนสนิท แหล่งของการควบคุมตน พฤติกรรมขาดการยั้งคิด ความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนัน ได้แก่ ผลการเรียน ($C_i = -0.497$)

ตัวแบบเพื่อนสนิท ($C_i = 0.431$) ตัวแบบพ่อแม่ (พ่อแม่เล่นการพนัน $C_i = 0.415$ และแม่เล่นการพนัน $C_i = 0.298$) แหล่งของการควบคุมตน ($C_i = 0.395$) และ พฤติกรรมขาดการยั้งคิด ($C_i = 0.329$) โดยมีความแม่นยำในการคาดคะเนพฤติกรรมติดการพนัน ได้ถูกต้องร้อยละ 69.00

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ฟังก์ชันจำแนกตามนิคัลมาตรฐาน (Standardized Canonical Discriminant Function Coefficients หรือ C_i) และเมตริกซ์โครงสร้าง (Structure Matrix)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ฟังก์ชันจำแนกตามนิคัลมาตรฐาน (C_i)	ค่าเมตริกซ์โครงสร้าง
ผลการเรียน	-0.497	-0.488
ตัวแบบเพื่อนสนิท	-0.431	0.465
ตัวแบบพ่อแม่ (พ่อแม่เล่นการพนัน)	0.415	0.372
แหล่งของการควบคุมตน	0.395	0.469
พฤติกรรมขาดการยั้งคิด	0.329	0.436
ตัวแบบพ่อแม่ (แม่เล่นการพนัน)	0.298	0.248

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผล พบว่าผลการเรียน ตัวแบบเพื่อนสนิท ตัวแบบพ่อแม่ (พ่อแม่เล่นการพนัน) แหล่งของการควบคุมตน พฤติกรรมขาดการยั้งคิด และตัวแบบพ่อแม่ (แม่เล่นการพนัน) มีความสามารถในการจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนัน และไม่มีพฤติกรรมติดการพนันออกจากกันได้ โดยผลการเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ และมีอำนาจจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนันและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมติดการพนันได้ดีที่สุด โดยผลการเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมติดการพนัน กล่าวคือ หากวัยรุ่นมีผลเรียนต่ำ โอกาสที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมติดการพนันจะมีสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเอาใจใส่ต่อการเรียนมีแนวโน้มจะทำให้วัยรุ่นมีเวลาทำพฤติกรรมที่ไม่ดีน้อยลง ดังนั้น โอกาสที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมเล่นการพนันหรือติดการพนันจึงมีแนวโน้มลดน้อยลงด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังพบว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมติดการพนันน้อยกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (อภริณี จันทน์หอม, 2535)

ตัวแบบเพื่อนสนิทเป็นปัจจัยที่มีอำนาจจำแนกกลุ่มระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนันและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมติดการพนันได้ดีเป็นอันดับที่ 2 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมติดการพนัน กล่าวคือ การมีเพื่อนสนิทที่เล่นการพนัน ทำให้มีโอกาสที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมติดการพนันสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาวัยัยของ Jaccard & Blanton (2005) ที่กล่าวว่าเพื่อนสนิทจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเลียนแบบพฤติกรรมของวัยรุ่น

สำหรับตัวแบบพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมติดการพนัน โดยตัวแบบแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมติดการพนันของวัยรุ่นเช่นเดียวกัน

กล่าวคือหากวัยรุ่นมีพ่อแม่เล่นการพนันทั้งคู่หรือมีแม่เล่นการพนัน โอกาสที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมติดการพนันนั้นจะสูงกว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่ไม่เล่นการพนันทั้งคู่หรือมีพ่อเล่นการพนันแต่เพียงผู้เดียว ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hardoon, Gupta, & Derevensky (2004) ที่พบว่า วัยรุ่นที่ติดการพนันหรือมีโอกาสดังกล่าวต่อการติดการพนันจะรับรู้เกี่ยวกับการติดการพนันหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผิดกฎหมายของพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวมากกว่าวัยรุ่นที่ไม่เล่นการพนัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนัน มีแนวโน้มที่จะเชื่ออำนาจภายนอกตนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมติดการพนัน แสดงให้เห็นว่าความเชื่ออำนาจภายนอกตนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมติดการพนัน กล่าวคือเมื่อความเชื่ออำนาจควบคุมภายนอกตนสูงขึ้น โอกาสที่จะมีพฤติกรรมติดการพนันย่อมสูงขึ้นด้วย หากใช้แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งของการควบคุมตนของ Rotter (1966) อธิบายพฤติกรรมติดการพนัน สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนันเชื่อว่าตนจะมีเงินทองมาใช้จ่ายใช้สอยได้ด้วยการเล่นการพนัน ซึ่งต้องอาศัยโชค เเคราะห์ หรือดวง แทนการพยายามหางานพิเศษทำเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายใช้สอย

กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมติดการพนันมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมขาดการยั้งคิดสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมติดการพนัน แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมขาดการยั้งคิดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมติดการพนัน กล่าวคือเมื่อพฤติกรรมขาดการยั้งคิดสูงขึ้น โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมติดการพนันย่อมสูงขึ้นด้วย โดย Blaszczynski, Steel, & McConaghy (1997) พบว่าระดับพฤติกรรมขาดการยั้งคิดมีความเชื่อมโยงกับระดับความรุนแรงของการเกิดพฤติกรรมติดการพนัน

รายการอ้างอิง

- อภิรัตน์ จันทน์หอม. (2535). *ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกาพนันของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Blaszczynski, A., Steel, Z., & McConaghy, N. (1997). Impulsivity in pathological gambling: The antisocial impulsivist. *Addiction, 92*, 75-87.
- Hardoon, K.K., Gupta, R., & Derevensky, J. L. (2004). Child and adolescent gambling behavior: Current knowledge. *Clinical Child Psychology and Psychiatry, 7*, 263-281.
- Jaccard, J., & Blanton, H. (2005). Peer influences on risk behavior: An analysis of the effects of a close friend. *Developmental Psychology, 41*, 135-147.
- Rotter, J.B. (1966) Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monograph, 109*, 1-25.

รายงานการฝึกงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ณ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สทรฐ์ เจตมโนรมย์

รศ. ดร. โสริช โปธิแก้ว

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

การปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Counseling) เป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพแห่งความช่วยเหลือที่นำไปสู่การพัฒนาของบุคคล โดยนักจิตวิทยาการปรึกษา (Counselor) ทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดสัมพันธภาพอันอบอุ่น ปลอดภัย ให้การยอมรับ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับบริการ (Client) เกิดความไว้วางใจ และเมื่อเกิดสัมพันธภาพเช่นนี้แล้วนักจิตวิทยาการปรึกษาจะเอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการได้สำรวจตนเองตามความเป็นจริง กล่าวที่จะเผชิญกับความจริงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมองเห็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความเป็นจริง อันจะเป็นหนทางแห่งการพัฒนาไปสู่การบรรลุภาวะสัจการแห่งตน (Self-actualization) หรือการเป็นบุคคลผู้มีชีวิตเต็ม (Fully functioning person)

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาจึงเป็นการพานุคคลจากภาวะที่ห่างเหินกับตัวเองไปสู่การตระหนักรู้ในตนเอง (Actualization) อย่างแท้จริง เพื่อให้บุคคลสามารถเปิดรับประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับตนได้ รวมไปถึงมีชีวิตอย่างสมบูรณ์เต็มที่ (Fully-functioning) ซึ่งเป็นภาวะที่มีความมั่นคงในจิตใจ สูงสุด มีความสุขสูงสุด และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการดำรงชีวิต โดยมีนักจิตวิทยาการปรึกษาเป็นผู้ที่พาให้ได้ยกระดับจิตใจ จากภาวะที่ขุ่นมัวหรือไม่พอใจไปสู่ภาวะแจ่มใสและสะอาดสะอ้านหรือจากภาวะที่ไม่สามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ให้สามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต และเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาและในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เปรียบเหมือนกับการช่วยให้บุคคลได้กลับไปสู่วิถีชีวิตที่สมบูรณ์ที่มีอยู่แล้ว (โสริช โปธิแก้ว, 2542)

โดยผู้ฝึกงานทำการสำรวจความต้องการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Need Assessment) และหาความถี่ของคะแนนการสำรวจ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จำนวน 47 คน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2546 จากการสำรวจพบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลในเรื่องการเรียน การเงิน ความรัก และอนาคต ตามลำดับ และนักศึกษาร้อยละ 86.05 มีความสนใจและให้ความสำคัญต่อกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งในการฝึกงานครั้งนี้ ผู้ฝึกงานได้เข้าปฏิบัติงานประจำ ณ ศูนย์บริการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยมีหน้าที่ในการจัดบริการทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตใจ อารมณ์และสังคมให้กับนักศึกษา ประกอบด้วยงานบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยารายบุคคลและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ในการ

ปฏิบัติงานนั้น ผู้ฝึกงานได้จัดโครงการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มขึ้น เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของศูนย์บริการนักศึกษา โดยเน้นการพัฒนานักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยแห่งการเรียนรู้และจะเจริญเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต เพื่อช่วยเอื้ออำนวยให้นักศึกษาพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ก้าวไปสู่ความสมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ทางวิชาการและความเจริญงอกงามของจิตใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ผู้ฝึกงานได้รับประสบการณ์ตรงจากการนำความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาไปใช้ในการปฏิบัติจริง
2. เพื่อให้ผู้ฝึกงานได้พัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะบุคลิกภาพ และเจตคติในการเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษา
3. เพื่อให้ผู้ฝึกงานได้เรียนรู้การจัดการบริการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา
4. เพื่อให้ผู้ฝึกงานได้มีโอกาสฝึกการวิจัยเพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

สถานที่ฝึกงาน

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ระยะเวลาในการฝึกงาน

ระหว่างวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2547 ถึง วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2547 รวมระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 6 เดือน

ขอบเขตในการฝึกงาน

ผู้ฝึกงานดำเนินการฝึกงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยให้บริการ ดังนี้

1. การปรึกษาเชิงจิตวิทยารายบุคคล โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Rogers (1942)
2. การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ประกอบด้วย
 - 2.1 กลุ่มจิตสัมพันธ์
 - 2.2 กลุ่มพัฒนาตน
 - 2.3 กลุ่มแนวพุทธ

ลักษณะการปฏิบัติงาน

1. โครงการการปรึกษาเชิงจิตวิทยารายบุคคล
ผู้รับบริการเป็นนักศึกษาจากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ซึ่งมาดำเนินเรื่องขอลาออกที่ศูนย์บริการนักศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 60 คน แบ่งเป็นหญิง 21 คน ชาย 39 คน โดยได้รับการปรึกษาคณะละ 45-90 นาที

2. โครงการการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

ผู้ฝึกงานให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มรวมทั้งสิ้น 12 กลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 จากคณะนิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต (LB100) จำนวน 89 คน แบ่งเป็นหญิง 44 คน ชาย 45 คน รวมระยะเวลาในการให้คำปรึกษาทั้งหมดประมาณ 204 ชั่วโมง 35 นาที ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มพัฒนาตน (Personal Growth Group)

ผู้ฝึกงานได้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Trotzers (1977, 1991) ตามโครงการ “เพื่อนผูกพัน” จำนวน 4 กลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 25 คน เป็นหญิง 10 คน ชาย 15 คน

2.2 กลุ่มจิตสัมพันธ์ (Encounter Group)

ผู้ฝึกงานได้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Rogers (1942) ตามโครงการ “จังหวะชีวิต” จำนวน 6 กลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 46 คน เป็นหญิง 22 คน ชาย 24 คน

2.3 กลุ่มจิตวิทยาแนวพุทธ (Buddhist

Counseling)

ผู้ฝึกงานได้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มแนวพุทธ ตามโครงการ “ฉันคือใคร” จำนวน 2 กลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 18 คน เป็นหญิง 12 คน ชาย 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบสอบถามความรู้สึกของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อผู้นำกลุ่ม เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 7 ข้อ โดยสอบถามถึงประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มในด้านบุคลิกภาพ การรู้จักตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น ความกล้าแสดงออก ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้อื่น การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอื่นๆ

2. แบบสอบถามประเมินผลการเข้ากลุ่ม เป็นแบบสอบถามความรู้สึกของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อผู้นำกลุ่มใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสอดคล้องในปฏิสัมพันธ์กับสมาชิก (Congruence) ด้านการเข้าใจอย่างร่วมรู้สึกต่อสมาชิก (Empathy) ด้านการใช้ทักษะ การเอื้ออำนาจกลุ่ม (Skills) และด้านการให้เกียรติและยอมรับสมาชิก (Acceptance)

3. แบบวัดภาวะสัจจการแห่งตนของ สุปราณี วัศสันตชาติ (2524) ซึ่งปรับปรุงโดย มณฑวิภา สาครินทร์ (2533) โดยวัดก่อนและหลังเข้ากลุ่ม

4. การสนทนากลุ่ม (Focus group) กับนักศึกษาที่เข้าร่วมกลุ่มแนวพุทธ

สรุปผลการศึกษาน

ผู้รับทราบ

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการกลุ่มพัฒนาตน รายงานว่า ได้รู้จักตนเอง ได้รู้ข้อดีข้อบกพร่องของตนเอง เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ขอมรับ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้าหาผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาภาวะภายในตนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2. นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการกลุ่มจิตสัมพันธ์ รายงานว่า ได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น เข้าใจและมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่นมากขึ้น เป็นตัวของตัวเอง เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ ได้อย่างเต็มที่มากขึ้น อันเป็นลักษณะสำคัญของผู้มีชีวิตที่ดี

3. กลุ่มจิตวิทยาแนวพุทธช่วยให้สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกลุ่มเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในใจ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงถึงฐานของจิตใจที่เคลื่อนจากมิจฉาทิฐิมานูสู่สัมมาทิฐิมากขึ้น โดยพบว่าหลังจากที่นักศึกษาได้เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธแล้ว มีคะแนนภาวะสัจจการแห่งตนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคลรายงานว่า รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น มีความมั่นใจและพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเองมากขึ้น อันเป็นภาวะของบุคคลซึ่งมีความสอดคล้องในตนเองและนำศักยภาพของตนมาใช้ได้อย่างเต็มที่

ผู้ฝึกงาน

ผู้ฝึกงานได้ฝึกฝนทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอย่างเต็มที่ มีโอกาสนำความรู้ความสามารถจากการเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์จริง ตลอดจนทราบและเข้าใจถึงบทบาทของนักจิตวิทยาการศึกษาชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ฝึกงานยังได้เรียนรู้ถึงการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอนในการประชาสัมพันธ์และดำเนินโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามที่ใฝ่ฝันไว้ได้เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้จากปัญหาที่เกิดขึ้น และจากการฝึกสังเกตและสำรวจความรู้สึกของตนเอง ทำให้ผู้ฝึกงานเข้าใจและมองเห็นถึงความคาดหวังของตนเอง ได้ชัดเจนขึ้น และเรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งที่จริงมากกว่าที่จะกังวลถึงหรือสิ่งที่คาดหวังไว้ในใจ ทำให้เกิดการยอมรับในตนเองและเปิดรับประสบการณ์อันหลากหลายรอบตัวมากขึ้น

รายการอ้างอิง

สุปราณี วัชรสันตชาติ. (2524). *ผลของประสบการณ์
กลุ่มการเจริญส่วนบุคคลที่มีต่อสัจการแห่งตนตาม
ความรู้ของผู้รับการฝึก*. ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
โตริช โปธิแก้ว. (2542). *จิตวิทยาการปรึกษาตามทัศนะ
ของอาจารย์โตริช โปธิแก้ว*. *วารสารจิตวิทยาการ
ปรึกษา*, 2, 12-15.

Rogers, C. (1942). *Counseling and psychotherapy:
Newer concept in practice*. Boston: Houghton
Mifflin.
Trotzgers, J. P. (1977). *The counselor and the group:
Integrating theory, training and practice*. California:
Brook and Cole.
Trotzgers, J. P. (1999). *The counselor and the group:
Integrating theory, training and practice* (3rd ed.).
Philadelphia: Taylor & Fransis group.

คณะกรรมการดำเนินงาน
ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต	ที่ปรึกษา
2. อาจารย์ ดร. กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ	ประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร. ไสริช โทธิแก้ว	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ	กรรมการ
6. อาจารย์ สุกัลลีน ลวดลาย	กรรมการ
7. นางแสงเพ็ญ ไพสิฐวิโรจน์	เลขานุการ

คณะกรรมการจัดงานประชุม
การเสนอผลงานวิจัยจิตวิทยาตะวันออก-ตะวันตก

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต	ที่ปรึกษา
2. อาจารย์ ดร. กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ	ประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร. ไสริช โทธิแก้ว	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ศิรางค์ ทับสายทอง	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ	กรรมการ
8. อาจารย์สุกัลลีน ลวดลาย	กรรมการ
9. อาจารย์ สมบุญ จารุเกษมทวี	กรรมการ
10. อาจารย์ กฤษณ์ อริยะพุทธิพงษ์	กรรมการ
11. อาจารย์ สันทัด พรประเสริฐมานิต	กรรมการ
12. นางแสงเพ็ญ ไพสิฐวิโรจน์	เลขานุการ
13. นางสาวลลิต์ สีนอากร	ผู้ช่วยเลขานุการ
14. นางสาวนัสมน อัมพานนท์	ผู้ช่วยเลขานุการ
15. นางสาวเพ็ญศรี นาคลอยแก้ว	ผู้ช่วยเลขานุการ
16. นางประสพพร พนมกรเจริญ	ผู้ช่วยเลขานุการ
17. นางแสงเดือน ชัยเจริญ	ผู้ช่วยเลขานุการ
18. นางกรรณก ชูติมาโชคิ	ผู้ช่วยเลขานุการ
19. นางพิมพ์พรรณ แจ่มแสงฟ้า	ผู้ช่วยเลขานุการ
20. นายสุรศักดิ์ วีร์วรวงศ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
21. นายโกศล สังขดิษฐ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

22. นายประเสริฐ สดสายทอง	ผู้ช่วยเลขานุการ
23. นายสมศักดิ์ จันนาค	ผู้ช่วยเลขานุการ
24. นางสาวอารยา จันทรทอง	ผู้ช่วยเลขานุการ
25. นางสาวภาวิณี เปี้ยัญญา	ผู้ช่วยเลขานุการ
26. นางสาววรรณดี ชูจร	ผู้ช่วยเลขานุการ
27. นางสาวสุภาพรรณ จันทรเรือง	ผู้ช่วยเลขานุการ
28. นางสาวจันทิมา ประชาสุข	ผู้ช่วยเลขานุการ
29. นางสาวณัฐนันท์ คงคาหลวง	ผู้ช่วยเลขานุการ
30. นายประทักษิณ สัมฤทธิ์กุลชัย	ผู้ช่วยเลขานุการ
31. นางสาวนภาพร รั่มมะลัตร์	ผู้ช่วยเลขานุการ